

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLETE

VOLUMUL VI

TRADUCERI DIN SCHILLER :

CABALA ȘI AMOR — DON CARLOS
MARIA STUART

BUCUREȘTI

Editura LIBRĂRIEI SOCECŪ & Comp.

21, CALEA VICTORIEI, 21

1897.

Prețul 5 lei.

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. Curent **4956** Format.....

No. Inventar **7577** Anul.....

Secția..... Raftul.....

SCRIERI COMPLETE

Stabilimentul grafic I. V. Socecă.

59, Strada Berzi, 59.

(37).

(N° 914/R.F./10 Jan. 898)

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLETE

VOLUMUL VI

TRADUCERI DIN SCHILLER:

79382

CABALA ȘI AMOR — DON CARLOS

MARIA STUART

7677

BUCUREȘTI

Editura LIBRĂRIEI SOCECŪ & Comp.

21, CALEA VICTORIEI, 21

1897.

BUCURESTI

COTA

4956

1961

L

Rc 81 / 04

R43

CONTROL 1961

B.C.U. Bucuresti

C7677

TRADUCERI DIN SCHILLER

1770333

CABALĂ ȘI AMOR

TRAGEDIE IN CINCI ACTE

PERSOANE

- de Walter, president la curtea unui prinț german.
Ferdinand, fiul acestuia, maior.
de Kalb, mareșalul curții.
Lady Milford, favorita prințului.
Wurm, secretar privat al presidentului.
Miller, musicant.
Femeea lui.
Sofia, cameriera ladyi Milford.
Un camelier al prințului, mai multe persoane secundare.
-

ACTUL I.

SCENA I.

Miller la ridicarea cortinei se scoală de pe scaun și-și pune violoncelul la o parte. La o masă șede *doamna Miller* in capot de noapte și bea cafea.

MILLER (mergând in coace și 'n colo agitat).

Una și bună! Văd că treaba se 'ncurcă. Baronul imi face fata de vorbă. Casa mea ajunge in gura oamenilor. Are să aștepte presidentul și — vorba multă sărăcie — am să poftesc pe domnișor să nu-mi mai calce in casă.

FEMEEA

Tu nu l'ai tras in casă, nu i-ai svirlit fata 'n cap.

MILLER

Nu l'am tras in casă, nu i-am svirlit fata 'n cap, cine ți le ține in seamă? Eu eram stăpân in casa mea. Trebuia să-mi păzesc fata. Trebuia să mă port mai verde cu maiorul. Ori să mă duc să spun tot Excelenței sale băbacăi. Baronul scapă cu o muștrare, și toată furtuna se sparge in capul lăutarului.

FEMEEA (sfârșind de bătut).

Fleacuri! Fleacuri! Ce are să ți se 'ntîmple? Cine poate să-ți facă ceva? Vina ta era? Tu îți cauți de treabă și aduni școlari de unde-i poți căpăta.

MILLER

Dar spune-mi, la ce capăt are să easă? Pe fată, n'o poate lua — nici nu-i vorbă c'o poate lua, și să se facă o... Doamne iartă-mă? Plecăciune! Când un cuconăș de-aceștia a umblat pe ici și pe cole și a spicuit, dracul știe pe unde, i-ar plăcea dumisale să bea apă dintr'un isvor mai curat și mai limpede. Ia sama! Ia sama! De ți-ar fi tot trupul ochi și a-i pândi fiecare bătae de inimă, tot are s'o înșele sub nasul tău și are să se care, și fata e rușinată pe toată viața ei și rămâne pătată ori prinde gust și urmează meseria (lovindu-se cu pumnul în frunte). Maică Preacurată!

FEMEEA

Să ne ferească Dumnezeu!

MILLER

Ne-a ferî, ce se potrivește? Ce alt scop poate să aibă un flecușteț de-aceștia? În suflet poate fi cum a da Dumnezeu. La voi la femei nu se uită nime la aceea, numai trupușorul să-i fie frumușel. Dacă voinicul nu se mulțumește cu atâta și mai vrea să cunoască ce-i înuntru în carte, he! atunci nime nu-l mai oprește și se aruncă ca Rodney când miroase vr'un Francez, cu toate vîntrelele slobozite asupra vînatului și — nu-i bănuiesc nicidecum — omul tot om rămîne. Asta o știu.

FEMEEA

De-ai vedea ce răvășele frumușele îi scrie. —

Doamne! se vede pe loc că gândește numai la sufletul ei.

MILLER

Tocmai acesta-i chipul! Bate șeaoa să 'nțeleagă iapa. Cine vrea să-și induplece carnea se adresează la inimă. N'am făcut-o și eu așa? Dacă a ajuns treaba până la atâta încât s'au înțeles sufletele, hop! și trupurile urmează pilda; servitorii fac ca și stăpânul și la sfârșit cine e de vină? Luna argintie!

FEMEEA

Ia să privești ce cărți frumoase i-a mai adus maiorul. Din ele cetește fata ta neconținut rugăciuni.

MILLER (șuerând).

Mai așa! Rugăciuni! Bine te mai pricepi! Bucatele cele sănătoase ale naturii sunt prea aspre pentru stomahul dumisale deprins cu macaroane. Trebuie să le mai fearbă în bucătăria infernală a beletriștilor. În foc, lăturile! Fata imi suge din ele Dumnezeu știe ce momitării sentimentale care îi aprind sângele ca gândacii de turbat și preface în fum puțină credință în Dumnezeu pe care tatăl cu atâta nevoe mai ține într'însa. În foc, îți zic! Fata își viră în cap lucruri alandala și visând o lume inchipuită se desgustă de casă, uită, îi e rușine că tatăl său e lăutarul Miller, și — mai știi păcatul, — nu mai vrea un bărbat cinstit și de treabă care după moartea mea imi poate urma meseria. Nu! să mă ia dracul (sare în sus aprins). Am să bat ferul până e cald, și pe maioru... da, da, pe maioru l'oiu ruga să se imbrace cu ușa. (vrea să easă).

FEMEEA

Fii cuminte, Miller! Câți gălbenași ne-au adus numai prezenturile...

MILLER (se'ntoarce și se oprește dinaintea ei).

Prețul sângelui fiicei mele? Du-te la naiba, mijlocitoare scârnăvă! Mai degrabă m'aș duce să cerșetoresc cu violina și să cânt pentru o bucățică de pâne, — mai degrabă mi-aș sparge violoncelul, ș'aș căra gunoiu cu dînsul, decât să mă folosesc de banii câștigați de fata mea cu sufletul și onoarea ei. Lasă-te de cafea și de tras tabac și nu-i mai avea nevoie să-ți vinzi fata. Am avut totdeauna cu ce-mi umple burta și o cămașă curată, chiar până a nu intra un flecușteț ca dînsul in casa mea.

FEMEEA

He! Oprește-te! Eată-te foc și pară. Nu'nțelegi? Zic numai c'ar trebui să cruțăm pe maior pentru că-i fiul presidentului.

MILLER

Tocmai asta-i beleaoa! Tocmai pentru asta trebuie să se sfrîșască treaba chiar astăzi! Presidentul trebuie să-mi mulțamească de-i părinte de treabă. Du-te de-mi șterge surtucul cel roșu de pluș ca să mă pot infățișa inaintea Excelenței sale. Am să zic Excelenței sale: Fiul Excelenței tale și-a pus ochiul pe fata mea; fata mea e prea jos pentru ca să fie femeea fiului Excelenței tale, însă pentru ca să fie țitoarea fiului Excelenței tale fata mea e prea cum se cade și basta! mă numesc Miller.

SCENA II.

Secretarul Wurm. Cei dinainte.

FEMEEA

A! Bună dimineața, domnule secretar! Cum de ne mai faci plăcerea?

WORM

Plăcerea e pentru mine, cumetă. Când e deprins cine-va la grațiositățile unui cavaler, nu-și prea bate capul de un burghez ca mine.

FEMEEA

Mări ce spui, domnule secretar! Domnul maior de Walter ne face în adevăr din când în când înalta grație... dar pentru asta nu desprețuim pe nimene.

MILLER (posomorit).

Dă domnului un scaun, nevastă! Ia șezi, cumetre!

WURM (se așează fiind într-o parte pălăria și bastonul)

Ei! Ei! Ce mai face fiicearea mea... adică cum speram... n'aș crede că... Nu se poate s'o ved și eu... pe domnișoara Luisa?

FEMEEA

Foarte mulțămim de întrebare, domnule secretar! Inșă fata mea nu-i de loc mândră.

MILLER (supărându-se o împinge cu cotul).

Femeel

FEMEEA

Imi pare foarte rău că nu poate avea onoarea... dar s'a dus la biserică copila.

WURM

Mă bucur! Mă bucur! Am să am o femeie credincioasă și cu frica lui Dumnezeu!

FEMEEA (cu un suris prostesc și fudul totodată).

Așa... însă... dacă...

MILLEE (in mare învălmășag, pișcând-o de ureche).

Femeie!—Dacă ve vom pute servi in altă privință... din toată inima, domnule secretar.

WURM (cu o privire falsă).

In altă privință! Foarte mulțămesc! Foarte mulțămesc! Hem! hem! hem!

FEMEEA

Dar domnul secretar va pricepe singur că...

MILLEE (furios ghiontind-o mai tare).

Femeie!

FEMEEA

Ce-i bun e bun, ear ce-i mai bun e mai bun, și când are cineva un singur copil nu dorește să se opue fericirii lui (cu o mândrie țărăneasă). Cred că mă pricepi, domnule secretar?

WURM

(se mișcă neliniștit pe scaun, se scarpină după urechi și-și drege gulerul).

Să pricep?... adică... ce vrei să zici?...

FEMEEA

Ei... ei... gândiam... voiam să zic... că... (tușește) de vreme ce Dumnezeu vra să facă pe fiica mea cucoană mare...

WURM (sare in sus de pe scaun).

Ce spui? Ce?

MILLER

Șezi! Șezi! domnule secretar! Nu vezi cât e de dobitoacă! De unde și până unde să se facă cuțoană mare? Cine a fi atât de prost să ia in seamă asemenea secături?

FEMEEA

Spune ce ți-a plăcea... Eu știu ce știu, și ce-a spus maiorul a spus-o.

MILLER (furios, sare și pune mâna pe violină).

Taci, îți zic, ori îți stric violina de cap! Ce poți ști tu? Ce a putut spune el? Nu băga seama la toată dărdăeala, cumetre! — cară-te tu in bucătărie! Nu mē-i crede atâta de prost să voesc a-mi ridica fata mai sus decât se cuvine. Cred că n'o gândești asta de mine, domnule secretar?

WURM

Nici n'am meritat asta de la dumneata, domnule capelmaistru. Te-ai arătat totdeauna om de cuvânt. Socotiam că vorba între noi pentru fată e chiar sfârșită. Am un salariu cu care pot ține casa. Președintele mă are bine. Când oiu voi să mă suiu mai sus, recomandățiile nu mi-or lipsi. Vezi că intențiile mele cu domnișoara Luisa sunt serioase, unde... când ar asculta secăturile unui cuconaș..

FEMEEA

Domnule secretar Wurm! Te rog! mai mult respect!

MILLER

Tacă-ți gura, îți zic! Nu crede, nene, totul rămâne cum a fost. Ce ți-am spus toamna trecută, ți-o spun și astăzi. Eu nu-mi silesc fata. Dacă plăci fetei — bine, treaba ei e să vadă de poate fi fericită cu dumneata. Dacă clatină din cap — și mai bine... voiam să zic: cum o vrea Dumnezeu, înghite gălușcă și bei un pahar cu tatăl. *Ea* a să trăiască cu dumneata, nu *eu*. Dece nătângindu-mă, aş arunca-o în capul unui om pe care nu-l poate suferi? Pentru ca dracul să nu-mi lese cugetul în pacea bêtănene, pentru ca să-mi zică pururea, când voiu bea un pahar de vin, când voiu mânca o bucățică de pâne: tu ești ticălosul ce ți-ai nenorocit fata!

FEMEEA

Și într'un cuvânt, eu una nu m'oiu invoî nici odată! Fata mea e menită la ceva mare, și pornesc proces dacă bărbatul meu se adimenește cu vorba.

MILLER

Vrei să-ți sfărăm oasele, moară stricată?

WORM (cătră Miller).

Un sfat părintesc are mare putere asupra fetei, și sper că mă cunoști, domnule Miller.

MILLER

Nu *eu*, păcatele mele, *fata* trebuie să te cunoască. Ceea ce mi-ar putea plăcè mie moșneag bêtân în dumneata, poate să nu placă unei fete tinere și frumoase. Ți-oiu spune până la un capêt de ață de ești bun pentru un orchestru, însă sufletul femeesc e prea tăinuit chiar și pentru un capel-

maistru. Și pe urmă să-ți spun drept, nene, eu sunt un german necioplit și deschis, poate nu-i fi mulțumit de sfatul ce ți-oiu da eu. Niciodată n'oiu sfătui pe fica mea să ia pe cutare sau cutare, dar nici n'oiu sfătui-o să te ia pe dumneata. Nu te supăra și dă-mi voe să sfișesc. Un amarez care voește să isbutească cu ajutorul tatălui, nu plătește nici un ban. De are vr'un merit, trebuie să-i fie rușine de a-l arăta iubitei sale printr'o metodă atât de invecită, de n'are inimă ca să-și caute el singur de treabă e ia un mișel... și... pentru asemenea mișei nu sunt Luise pe lume... Cole la spetele tatălui să-și câștige inima fetei. Trebuie să nebuiască pe fată de cap așa, încât să dea mai degrabă pe tată și pe mamă la dracu decât să-l peardă pe dînsul, ori să vie singură să se arunce la picioarele tatălui cerënd pe amarez, sau neagra moarte. Ia acela-i voinic! Ia asta-i amor! Și cel care nu poate s'ajungă cu femeile până la atâta... acela ducă-se a casă și smulgă pene găștilor.

WURM (iși ia pălăria și bastonul și ese).

Mulțămesc, domnule Miller!

MILLER (urmându-l incet).

Ce are a face? dece? Nu te am indatorit, domnule secretar! (intorcëndu-se). N'aude și se duce... Când vöd pe cenușerul ista imi e ca și când aș inghiți otravă sau arsenic. E disgustos și greșos ca și când ar fi fost adus pe lumea asta de un contrabandier. Niște ochi mici ș'ai dracului, përul roș ca para focului, bărbia ascuțită și strimbă par'că natura inveninată asupra operei sale, l'ar fi apucat de ea și l'ar fi aruncat într'un unghiu. Nu! Mai bine de cât mi-oiu da fata după un asemenea ticălos, mai bine s'o vöd.. Doamne iartă-më!

FEMEEA (stupește după secretar, inveninată).

Cânele... însă și-a pune pofta în cuiu!

MILLER

Dar și tu cu cuconașul tău cel afurisit! Dinioarea m'ai scos din sărite. Niciodată nu ești așa de proastă decât când ai trebui să fii mai cu minte. Ce dracu aveai nevoie să dărdăești de cucoană mare și de fata ta? Acesta ți-e omul. Lui trebuie să-i spui ceva, dacă vrei să umpli târgul. Acesta e unul din cei care se furișază prin casele oamenilor, care nu-s mulțamiți niciodată nici de mâncare, nici de băutură și de cumva scapi vr'un cuvânt mai slobod, bum! o află și domnitor și metresă și president, și asupra ta se sparge furtuna.

SCENA III.

Luisa Miller intră cu o carte în mână. *Cei dinainte.*

LUISA

(pune cartea pe masă, se duce la Miller și-i dă mâna).

Bună dimineață, tată!

MILLER (cu foc).

Brava, Luisa, brava! Imi pare bine că gândești neconținut la Mântuitor. Tot așa să fii, și Dumnezeu te va păzi.

LUISA

O! sunt o mare păcătoasă, tată! — Mamă, a venit?

FEMEEA

Cine, fata mea?

LUISA

Ah! uitasem că mai sunt și alți oameni pe lume. Capul imi e atât de amețit... N'a venit el, Walter?

MILLER (trist și serios).

Gândiam că Luisa mea a lăsat acest nume în biserică.

LUISA (după ce s'a uitat lung la dînsul).

Te înțeleg tată, simțesc cuțitul cu care imi străpungi conștiința, însă e prea târziu! Nu mai am credință, tată. Cerul și Ferdinand își împărtășesc sufletul meu și mă tem... mă tem... (după o pauză). Nu! Nu, tată! Dacă privind operă, uităm artistul, nu e asta lauda cea mai măgulitoare pentru dînsul? Nu-i o mulțămire pentru Dumnezeu dacă îl uităm, admirând zidirea lui?

MILLER (aruncându-se pe scaun cu tristeță).

N'am spus-o eu? Eacă rodul cărților celor nelegiuite!

LUISA (apropiindu-se de fereastră, neliniștită).

Oare unde să fie acum? Toate domnișoarele cele nobile îl ved, îl aud și eu sunt o biată fată uitată (se spărie de cuvintele aceste și se aruncă în brațele tatălui său). O! Nu, nu! iartă-mă... Nu mă plâng de soarta mea. Vreau numai să gândesc puțin la dînsul, asta e eriat. O de-aș putea, resuflându-mi viața, s'o prefac în aer dulce, alinător și să-i recoresc fața! O! de-ar fi floarea aceasta ce se numește tinereță, o viorică și el ar călca-o din intimplare și aș pute murî sub piciorul său. Atâta doresc, tată! Când un insect se încălzește la razele soarelui, poate mândrul, mărețul soare să se supere?

MILLER

(plecându și capul și ascunzându-l în mâni cu mare mișcare.

Ascultă, Luisa, drojdiile vieții mele le-aș da bucuros de n'ai fi văzut niciodată pe maior.

LUISA (spăriată).

Ce spui? Ce? O! singur nu crezi ce spui, tată. Tu nu știi că Ferdinand e al meu, creat pentru mine, creat de Dumnezeu pentru fericirea mea (gânditoare). Când l'am văzut întâia dată (mai vioiu) fața mea se roși, pulsul bătù mai tare, fiecare palpitare, fiecare răsufare îmi șoptea: *El e*, și inima simțind că ceea ce doria și care până atunci îi lipsia era el, îmi zise: *El e!* — și aceste cuvinte păreau că resună în tot universul înveselit! Atuncea... o, atuncea se ivirè în sufletul meu zorile vieții. O mie de simțiri necunoscute resărirè din inima mea, cum renasc primăvara florile din pământ. Nu mai vedeam lumea și cu toate acestea lumea niciodată n'a fost atât de frumoasă, uitasem pe Dumnezeu și cu toate acestea niciodată nu-l iubisem atât de mult.

MILLER (alergând spre dînsa și stringînd-o la pept).

Luisa, singurul, iubitul meu copil, na! ia-mi capul că e bêtân și veștejit, ia tot! însă pe maior — Dumnezeu e martor! — nu țî-l pot da! (ese).

LUISA

Dar nici nu-l cer acuma, tată! Timpul nu e decât roa dimineții pe care o sorb cu voluptate vășând la Ferdinand. Pentru viața asta renunț la Ferdinand. Atunci, mamă, când se vor surpa zidurile diferenței, când va pei deosebirea de ranguri și

de clase, când oamenii vor fi numai oameni, eu n'oiu avea alta decât nevinovăția mea, dar tata mi-a spus atât de des că podoabele și titlurile vor scădea înaintea lui Dumnezeu și inimile vor avea un preț mai mare. Atunci voi fi bogată. Acolo lacrimile se socotesc triumfuri, și cugetări frumoase vor ține loc de străbuni! Atunci voi fi nobilă, mamă! Și ce va avea el atunci ce n'oiu avea și eu?

FEMEEA (sculându-se iute).

Luisa! Maiorul! Eată-l vine! Unde să mă ascund?

LUISA (tremurând).

Stăi, mamă, stăi!

FEMEEA

Cum doamne iartă-mă! Nu vezi cum sunt îmbrăcată? Trebuie să-mi fie rușine! Nu se poate să mă vadă baronul așa! (ese).

SCENA IV.

Ferdinand de Walter, Luisa.

(Ferdinand aleargă spre dînsa. Luisa cade galbenă și obosită pe un scaun. Ferdinand se oprește înaintea ei, se uită cîtva timp unul la altul în tăcere. Pausă).

FERDINAND

Ești palidă, Luisă.

LUISA (se ridică și-l îmbrățează).

Nu e nimic, nimic. Ai venit. Mi-a trecut.

FERDINAND (luându-i mâna și sărutînd-o).

Și Luisa mea mă mai iubeste! Inima mea e cea

de eri, nu s'a schimbat nici a ta? Am alergat la tine, să ved de ești veselă și să mă întorc să fiu și eu vesel. Tu nu ești veselă.

LUISA

Ba sunt, sunt, iubitul meu!

FERDINAND

Spune-mi adevărul! Nu ești veselă. Privesc în sufletul tău ca în apa limpede a acestui diamant (arată inelul). Aici nu se arată nici o pată fără s'o ved, colo pe fruntea ta nu se ivește nici o cugetare fără să o bag în seamă! Ce ai? Spune-mi iute! Dacă această oglindă e senină, nici un nour nu-mi întu-necă universul! Ce întristare ai?

LUISA

(se uită puțin la dînsul grav și în tăcere, pe urmă cu melancolie).

Ferdinand, de-ai ști cum sună aceste vorbe u-rechilor unei fete de burghez...

FERDINAND

Ce e asta? (cu mirare). Ascultă, copilă! De unde-ți vine astă idee? Tu ești Luisa mea! Cine-ți spune să mai fii și altceva? Vezi fațarnico, cât ești de rece cu mine! De-ai fi pentru mine numai amor, când ți-ar fi mai rămas timp să faci asemănări? Când sînt lângă tine mintea mi se topește într'o privire, când sînt departe de tine într'un vis la tine, și tu mai ai încă pe lângă amorul tău prudență? Rușine! Fie-care clipeală ce perzi cu îngrijirea, o furi de la iubitul tău.

LUISA (îi ia mîna clătînînd din cap).

Vrei să mă adormi, Ferdinand, vrei să-mi de-

părtezi ochii de la prăpastia în care desigur am să cad. Mă uit în viitor... ved... vocea gloriei... planurile tale... tatăl tău... toți încontra mea, care nu's nimica, (se spărie și-i lasă mâna să cadă). Ferdinand! Un pumnar spânzură asupra noastră. Ei ne despart!

FERDINAND

Ne despart! (se ridică). De unde-ți vine astă impresiune, Luisa? Ne despart? Cine poate rupe legătura a două inimi ori sfărma tonurile unui acord? Sunt gentilom; ei bine, să vedem dacă titlul meu de nobleță e mai vechiu decât drepturile nestrămutate ale naturii ori dacă steama familiei mele are mai mare valoare decât voința cerului înscrisă pe ochiul Luisei: femeea aceasta e pentru acest bărbat? Sunt fiul presidentului. Tocmai pentru asta. Cine, afară de amor, mi-ar indulci blăstemurile ce voi moșteni de la nedreptățile tatălui meu?

LUISA

O! cât mă tem de tatăl tău!

FERDINAND

Eu nu mă tem de nimic, de nimic, numai de sfârșitului amorului tău! Pună-să între noi obstacule cât munții. Mi se vor părea treptele unei scări și voiu sbura pe deasupra lor în brațele Luisei! Furtunile destinului protivnic mi-or înălța simțirea; primejdiile vor face pe Luisa mea mai frumoasă. Așa dar înlătorează frica, iubito! Eu singur, eu am să te păzesc cum păzesc zmeii comorile ascunse. În mine crede-te! Nu-ți trebuie alt ânger păzitor, mă voiu pune între tine și destin, voiu primi pentru tine toate rănilor, voiu aduna pentru tine fie-

care picătură din cupa fericirii și-ți voi aduce-o în cupa amorului (Imbrătoșând-o cu dragoste). Sprijinită pe brațul acesta, va sălta Luisa mea vesel prin viață și mai frumoasă decât cum te-a creat, te va primi cerul și va mărturisi uimit că numai amorul poate perfecționa sufletele.

LUISA (respingându-l incet în mare mișcare).

Destul! Te rog, taci! De-ai ști... lasă-mă... nu știi că speranțele tale îmi torturează inima ca Furi (vrea să easă).

FERDINAND (oprind-o).

Luisa! Ce? Cum? Ce schimbare?

LUISA

Uitasem aceste visuri și eram fericită. Acuma! Acuma! De azi înainte, pacea vieții mele s'a dus, dorinți sălbătice — o știu — au să se nască în sânul meu. Mergi! Dumnezeu să te ierte! Ai aruncat jaraticul aprins în inima mea tână și liniștită — și niciodată, niciodată nu se va mai stinge! (Se răpede afară. Ferdinand o urmează în tăcere).

SCENA V.

Salon în casa Preșidentului.

Președintele (cu o decorație la gât și alta la pept).
Secretarul *Wurm* (intră).

PREȘIDENTUL

Un *attachement* serios? Fiul meu? Nu, Wurm, niciodată nu mă-i face s'o cred!

WURM

Excelența voastră binevoească a-mi ordona să-i dau dovezi.

PRESIDENTUL

Să facă curte la vre-o canalie de burgheză... să-i zică vorbe frumoase, ba să-i vorbiască de simțire, toate aceste sunt cu putință și de ertat, dar să... și încă spui că e fata unui musicant?

WURM

Fata musicantului Miller.

PRESIDENTUL

Frumușică? Dar asta se înțelege.

WURM (cu foc).

Cel mai frumos chip de blondină, care fără a exagera, ar străluci și printre cele întâi frumusețe ale curții.

PRESIDENTUL (surizând).

Imi spui, Wurm, că-ți place fata — bine; dar vezi, iubite Wurm, dacă are simțiri pentru o asemenea fată, pot spera că doamnele noastre nu-l vor urî. Are să ajungă departe la curte. Spui că fata e frumoasă: cu atât mai bine, ved că nîl meu are gust. Dacă înșală pe fată cu promisiuni serioase -- și mai bine, ved că are destul spirit de a minți când trebuie: poate să ajungă *President*. Dacă își implinește scopul: minunat, atunci ved că mai are și *noroc*. De se isprăvește comedia cu o nepoțică, de tot frumos! Atunci beu la propagarea familiei mele o sticlă de Malaga și plătesc amenda la care fata va fi osindită pentru purtarea ei.

WURM

Doresc ca Excelența voastră să nu fie nevoit a bea această sticlă pentru a-și procura o distracție.

PRESIDENTUL

Nu uita, Wurm, că de cred ceva o cred cu îndărătnicie și că sunt furios când mă mâniiu. Ai vrut să mă întărți, eu o iau ca o glumă. Înțeleg, că ai dorî să te desbari de un rival. Că afli greutate a-l înlocui și că ai vrea să te servești de tată ca de-o apărătoare de muști, eu o înțeleg, sunt încântat că ai plecare la viclenii, numai, iubite Wurm, nu-ți dau voe să-ți bați joc de mine, numai, înțelege-mă bine, nu trebuie să întrebuintezi înșălaciunea pân la atâta încât să mă silești a-mi călca principiile.

WURM

Excelența voastră mă erte! Dacă inadevăr, precum prepuneți, aș fi fost indemnăt de gelosie, numai ochii m'ar fi trădat, nu și limba.

PRESIDENTUL

Mai bine ar fi să lași gelosia de tot la o parte. Ce-ți pasă, nătărăule, de capeți moneda nouă din fabrică ori din mâna bancherului? Mângăe-te cu nobilimea noastră: de știu, ori de nu știu, rar se face vre un *mariage* la noi, unde să nu poată măsura cu o exactitate geometrică vre-o duzină de oaspeți, ori de lachei, paradisul mirelui.

WURM

Asupra punctului acestuia sunt din toată inima burghez, domnule president!

PRESIDENTUL

Afară de aceasta, vei avea incurând satisfacția de-a te răsbuna de rivalul tău. Tocmai acum s'a decis in cabinet să se facă că se congediază Lady Milford la venirea noiei ducese, și pentru a completa înșălăciunea să se mărite Lady Milford pentru a scăpa aparențele. Știi, Wurm, cât a crescut creditul meu prin influența Ladyi și cum toate planurile mele se razimă pe slăbiciunile prințului. Duca caută o partidă pentru Lady Milford. Un altul se poate presenta, poate sfârși tocmeala, și-și poate atrage împreună cu doamna Milford și încrederea prințului și să se facă prin aceasta indispensabil. Așa dar ca să rămâe prințul in cursa familiei mele, trebuie Ferdinand să iee pe Lady Milford, ai priceput?

WURM

Am priceput! Așa dovedește Excelența voastră că calitățile de president covirșesc pe cele de părinte. Inșă dacă maiorul s'arată tot așa *fiu ascultător* cum te arăți dumneata *părinte afecționat*, mă tem să nu ți se 'ntoarcă polița cu protest.

PRESIDENTUL

Din norocire niciodată nu m'am indoit de succesul unui proiect când mi-am zis: *asa trebuie să fie*. Dar vezi, Wurm, asta m'a adus ear la ceea ce vorbiam adinioarea. Chiar astăzi am să anunț lui Ferdinand căsătoria lui. Mina ce va face când va auzi vestea, ori va justifica, ori va imprăștia prepusul tău.

WURM

Rog pe Excelența voastră să mă erte. Nemulță-

mirea ce negreșit se va vedea pe fața lui poate să aibă de motiv tot așa de bine mireasa ce-i veți propune ca și mireasa ce-i luați. Vă rog să faceți o încercare mai convingătoare. Alegeți-i cea mai bună partidă din toată țara, și de va spune *da*, vă dau voe a mă pune la cărat petre trei ani de zile.

PRESIDENTUL (mușcându-și buzele).

La dracu!

WURM

Așa e cum vă spun! Mama — prostia în picioare — mi-a spus în naivitatea ei mai mult decât trebuia.

PRESIDENTUL

(primblându-se prin casă și reținându-și mânia).

Bine! Chiar în astă dimineață...

WURM

Numai Excelența voastră nu uita că maiorul... e fiul stăpânului meu.

PRESIDENTUL

M'oiu stăpâni, Wurm.

WURM

Și că serviciul de a vă scăpa de o noră supărătoare...

PRESIDENTUL

Merită contraserviciul de a-ți procura o femeie? Bine. Primesc și asta.

WURM (plecându-se cu plăcere).

Pururea al vostru, Excelență! (vrea să easă).

PRESIDENTUL

Ascultă, Wurm, ceeace ți-am incredințat... de cumva îți scapă vre-o vorbă... (amenințându-l).

WURM (rizând).

Atunci poate Excelența voastră să-mi publice
... i ile (ese).

PRESIDENTUL

Tu imi ești sigur! Te țin de tâlhăria ta ca pe un smeu de sforișoară.

UN CAMERIER (intrând).

Mareșalul Curții de Kalb!

PRESIDENTUL

De minune! Să intre!

(Camerierul ese).

SCENA VI.

Mareșalul de *Kalb* (in haine de curte bogate însă fără de gust, cu cheea de șanbelan, două ornice și o spadă, pălăria subsuară și frizat a la Hérisson, merge iute spre president și imprăștie un miros foarte mare de parfumuri).

Presidentul.

MAREȘALUL (imbrățoșându-l)

A! Bună dimineța, iubite, ce mai faci, cum ai dormit? Mă ierți de vin așa de târziu, însă trebi ce nu sufer întârziere, bucatele ducăi, cărți de vi-sită, pregătirile pentru primblarea de sănii din astă sara. A! și pe urmă trebue să fiu față la *le-ver* și să anunț Înălțimii Sale cum e vremea.

PRESIDENTUL

În adevăr, Mareșale, cu chipul acesta n'ai putut scăpa mai de vreme

MAREȘALUL

Și pe deasupra, m'a mai făcut s'aștept un secol hoțul meu de croitor.

PRESIDENTUL

Ei și cu toate acestea te vîd gata.

MAREȘALUL

Dar asta încă nu e totul. Un *malheur* vine după altul. Ascultă!

PRESIDENTUL (distras).

Cum se poate?

MAREȘALUL

Ascultă! Abia mă cobor din trăsură, se sparie harmasarii, încep a sări și a svirlî, încât, cum îți spun, îmi umplu pantalonii de noroiu. Ce să fac? — Pune-te, pentru Dumnezeu, în poziția mea, baroane. Ajunsesem. Era târziu. Cale de o poștă până la mine. Și să mă infățoșez înaintea Înălțimii sale în *tualeta* aceea... Mare Dumnezeule! Ce-mi trece prin cap? Mă fac c'am leșinat! Las să mă iee de cap și de picioare și să mă ducă înapoi în trăsură! Eu, în fuga mare a casă, schimb straele, alerg înapoi. Ei! și sunt cel întâiu în anticameră. Ce mai zici?

PRESIDENTUL

Admir inspirația spiritului omenesc. Dar să lăsăm asta, Kalb. Ai vorbit astăzi cu duca?

MAREȘALUL (cu gravitate).

Douăzeci de mirute și o jumătate.

PRESIDENTUL

Bravo! Știi deci fără indoială vre-o noutate importantă.

MAREȘALUL (serios, după o mică tăcere).

Înălțimea Sa e îmbrăcată astăzi cu haina sa de castorină *merde d'Oye*.

PRESIDENTUL

Cum se poate! Ei bine, mareașale, eu am să-ți vestesc o noutate mai importantă, că Lady Milford se face femeea maiorului de Walter, sigur încă n'ai știut?

MAREȘALUL

Ce spui! Și totul e pus la cale?

PRESIDENTUL

Subscris, mareașale, și mă-i indatora de te-i duce indată la dinsa s'o prepari pentru visita fiului meu și să imprăștii în tot orașul hotărîrea lui Ferdinand.

MAREȘALUL (incântat).

Cu cea mai nespusă plăcere, iubite! Ce-mi pute face mai mare bucurie? Sbor pe loc. (Îl îmbrățosează). Adio! În trei pătrimi de oră o știe tot orașul (saltă afară).

PRESIDENTUL (uitându-se după el cu un suris).

Și apoi [mai spue cineva că asemenea ființe nu's bune de nimica... Ei, acum Ferdinand trebuie să voiască, ori tot orașul a mințit. (Sună. Wurm intră). Să vie fiul meu! (Wurm ese. Presidentul se primblă pe gânduri).

SCENA VII.

Ferdinand, Presidentul, Wurm (care ese indată).

FERDINAND

Ai poruncit să vin, tată?

PRESIDENTUL

In adevăr, trebuie un ordin din partea mea pentru ca să mai am plăcerea de a-mi vedea fiul! — Lasă-ne singuri, Wurm. — Ferdinand, te observ de câțva timp și nu mai văd acea juneță deschisă și vioae, care odinioară mă încânta. Pe fața ta se vede o turburare neobicinuită. Fugi de mine, fugi de societate... fi! Anilor tăi se iartă mai ușor zece extravagante decât un singur moment de serioșitate. Lasă-mi mie grijile, fiul meu! Lasă-mă pe mine să lucrez la fericirea ta și nu gândi la nimica decât a te pleca cu nepăsare la proiectele mele. Vino, îmbrățișează-mă, Ferdinand!

FERDINAND

Ești astăzi foarte indulgent, tata!

PRESIDENTUL

Astăzi, berbantule! — și acest *astăzi* il rostești încă *c'o grimasă?* (serios). Ferdinand! Pentru *cine* mi-am deschis o cale periculoasă către inima prințului? Pentru *cine* m'am stricat etern cu conștiința mea și cu cerul? Ascultă-mă, Ferdinand. Vorbesc acum cu fiul meu — *cui* ani făcut loc înălăturând pe predecesorul meu — o faptă care, cu cât mai mult o țin ascunsă de lume, cu atât mai tare imi rănește sufletul. Spune-mi, Ferdinand! Pentru *cine* am făcut toate aceste?

FERDINAND (dând inspăimântat înapoi).

Doar nu pentru mine, tată? Doar să nu cadă asupra mea resplata sângeroasă a acestei crime? Pe atot puternicul Dumnezeu! e mai bine să nu fi născut decât să servești de scusă la asemenea fapte!

PRESIDENTUL

Ce-i asta? Ce? Inșă te iert, căci capul îți e încă plin de romanuri! Ferdinand, nu vreau să mă aprind! Aceasta îți e, copile, mulțămirea pentru nopțile ce am petrecut fără somn? pentru îngrijirea mea neconținută? pentru vermele ce-mi roade conștiința? Asupra *mea* cade sarcina răspunderii, asupra *mea* blăstemul, trăsnetul judecătorului suprem. Tu primești fericirea din mâni străine, crima nu face parte din moștenire.

FERDINAND (ridicând mâna dreaptă spre cer).

Mă lepăd solemn de o moștenire ce-mi amintește un părinte fără de lege!

PRESIDENTUL

Ascultă, tinere, nu mă irita! — Dacă ar fi să meargă lucrurile după capul tău, toată viața ta te-ai tîrîi prin pulbere.

FERDINAND

O! Tot mai bine așa, decât să mă tîriu primprejurul tronului.

PRESIDENTUL (stăpânindu-și mânia).

Hum! Trebuie dar să te silesc ca să-ți recunoști norocul! Culmea la care zece oameni nu pot ajunge cu cele mai mari truzi și chinuri, tu o atingi jucând, prin somn! La doisprezece ani ești locote-

ment, la douăzeci maior! Am obținut de la print să-ți lepezi uniforma și să intri în minister. Prințul vorbea nu știu ce de consilier intim, de ambasade, de favoruri extraordinare! O perspectivă strălucitoare se înfățișează ochilor tăi! Calea pînă la cea mai aproape vecinătate de tron, chiar pînă la tron, căci puterea reală face mai mult decît niște atribuții deșerte. Cum? Asta nu te exaltă?

FERDINAND

Nu, căci ideile mele despre mărire și fericire nu sunt și ale dumitale. Fericirea dumitale se vestește prin crime. Invidia, frica și blăstemul, eată oglinda în care se reflectă mărirea unui domnitor, lacrimile, plîngerile, desperarea, eată prânzul la care se imbuibă așa numiții fericiți; prânz grozav de la care se scoală îmbătați și se înfățișează șovăind înaintea tronului lui Dumnezeu; idealul meu de fericire se închide cu modestie în mine însumi! — Toate dorințele mele sînt acufundate în inima mea!

PRESIDENTUL

Bine! Nu se poate mai bine! De minune! Cea întâi prelegere după treizeci de ani! Pecat numai că fruntea mea de cincizeci de ani e prea virtuoasă pentru a mai studia. — Înșă pentru a nu lăsa să ruginească un talent atît de prețios, voi să-ți dau pe cineva cu care te-î poți exercita după plac în asemenea extravagante. Ai să te hotărești, și chiar astăzi, să-ți iei o soție!

FERDINAND (dând înapoi inspăimântat).

Tată!

PRESIDENTUL

Fără complimente, am trimis astăzi în numele

tău o carte la lady Milford. Ai să te duci îndată la dinsa să-i spui că ești mirele ei.

FERDINAND

Mirele ladyi Milford, tată?

PRESIDENTUL

Dacă o cunoști...

FERDINAND (eșit din fire).

Care ticălos din țară n'o cunoaște? Inșă sunt un copil, tată, să cred că o spui asta cu tot dinadinsul! Ai vroi să fii părintele unui fiu atât de ticălos care ar lua o curtisană privilegiată?

PRESIDENTUL

Și mai bine. Eu singur aș cere-o, dacă s'ar mulțămî cu un moșneag de cincizeci de ani. N'ai vroi să fii fiul unui părinte atât de ticălos?

FERDINAND

Nu! Atât de sigur cât este un Dumnezeu!

PRESIDENTUL

O obraznicie pe onoarea mea, pe care o iert din cauza singularității ei.

FERDINAND

Te rog, tată, nu mă lăsa mai mult într'un prepus în care imi e nesuferit de-a gândi că-ți sunt fiu.

PRESIDENTUL

Nebunit-ai? Care om cu judecată n'ar dori din toată inima s'ajungă la distincția de a împărtăși plăcerile domnitorului?

FERDINAND

Imi devii o enigmă, tată! Cum! Dumneata nu mești *distincție* — *distincție* de a împărtăși cu domnitorul aceea ce-l face și pe dînsul să se coboare între ceilalți oameni?

PRESIDENTUL (ride cu hohot).

FERDINAND

Poți ride, eu voi urma, tată. Cu ce frunte m'oiu putea infătoșa inaintea celui mai miserabil cerșitor care insurându-se primește ca zestre cel puțin o femeie care e numai a lui? Cu ce frunte inaintea lumii? Inaintea prințului? Cu ce frunte inaintea însăși prostituitei care ar spăla petele onoarei sale în rușinea mea?

PRESIDENTUL

De unde dracu ai scos vorbele aceste?

FERDINAND

Tată! Te conjur pe tot ce e sacru pe lume! E cu neputință ca prin infamia singurului tău fiu să devii atât de fericit, pe cât îl faci pe dînsul de nefericit! Îți dau viața dacă asta e în stare să-ți satisfacă ambiția. Viața o am de la dumneata, nici un moment nu voi sta pe gânduri ca s'o sacrific întregă pentru mărirea dumitale! Inșă de-mi iei onoarea, tată, atunci ai făcut o faptă infama dându-mi viața, și aș blăstema totodată și pe părinte și pe mijlocitor.

PRESIDENTUL (amical, pâlindu-l pe umăr).

Bravo! fătul meu! Acuma ved într'adevăr că ești bărbat și că meriți cea mai nobilă femeie din toată țara. O vei avea. Chiar astăzi te vei logodi cu contesa de Ostheim.

FERDINAND (uimit).

Oara aceasta e hotărîtă a m^e nimicî cu totul?

PRESIDENTUL (uitându-se la dînsul pe furiş).

Acum sper că onoarea ta nu va mai avea nimic de zis?

FERDINAND

Nu, tată! Frederica de Ostheim ar put^e ferici pe orice alt om! (In parte, cu cea mai mare turburare). M'aş fi impotrivit la tot proiectul ruşinos. Bunătatea lui m^e oboară.

PRESIDENTUL (ca şi sus).

Aştept să-mi mulţămeşti, Ferdinand!

FERDINAND

(răpezindu-se spre dînsul şi sărutându-i mîna cu foc).

Tată! Bunătatea ta imi aprinde toată sensibilitatea, tată! Îţi mulţămesc din toată inima pentru îngrijirea adevărat părintească. Alegerea ce ai făcut e minunată, însă... nu pot... plînge-m^e, nu pot iubi pe contesă.

PRESIDENTUL (dând un pas inapoi).

Aha! Ai venit unde te voiam. Aşa dar te-ai prins in laţ, ipocrit viclean! Aşa dar nu *onoarea* te făcea să refuzi pe Lady Milford, nu uriai *persoana*, ci *căsătoria*.

FERDINAND

(stă impietrit, pe urmă tresare şi vrea să fugă).

PRESIDENTUL

Incotro? Stăi! Acesta e respectul ce-mi datoreşti? (maiorul se 'ntoarce). Eşti anunţat la Lady Milford.

Am dat prințului cuvântul meu. Tot orașul și toată curtea o știu. De-mi dai o desmințire, de mă faci mincinos înaintea prințului, ladyi, orașului, curții, ascultă, băete, ori de aflu oarecari istorii.. Aha! Aha! Dece ți se stinge deodată tot focul din obraz ?

FERDINAND (galben ca ceara și tremurând).

Aud ? Ce ? Nimic, nu e nimic.

PRESIDENTUL (îi aruncă o privire grozavă).

Dar dacă este ceva, dar dacă voi găsi urmele îndărătniciei tale ? Ha ! singur prepusul mă face de nebunesc ! Mergi îndată, parada începe. Cum s'a da parola, te vei afla în palatul ladyi ! Când mă arăt tremură o țară ! Ia să vedem de nu voi înfrânge îndărătnicia unui fiu ! (Se duce și se întoarce). Băete, îți spun să te duci, ori tremură de urgia mea ! (ese).

FERDINAND (deșteptându-se ca dintr'un somn).

S'a dus ? Era acesta glasul unui tată ? Da, m'oiu duce, m'oiu duce și i-oiu spune vorbe, voi ținea o oglindă dinaintea ei, ființă desprețuită ! și, dacă și atunci mă mai vrei — în prezența întregii nobilimi, în prezența armatei și a poporului — înarmează-te cu toată mândria Angliei, eu te resping, eu fiul Germaniei ! (ese).

(Cortina cade).

ACTUL II.

Salon in palat la Lady Milford; la dreapta o sofa,
la stanga un piano.

SCENA I.

Lady Milford (in négligé elegant, cu părul încă
nefrisat, șeade la piano și cântă); *Sofia*, (cameriera ei,
vine de la fereastră).

SOFIA

Ofițerii se despart! Parada s'a sfârșit, însă Walter
nu mai vine.

LADY MILFORD (sculându se și primblându-se agitată).

Nu știu cum mă simt astăzi, Sofio, niciodată
n'am fost așa. Nici l'ai văzut măcar? Se 'nțelege,
nu se grăbește, am o greutate pe piept care mă
apasă ca o crimă. Sofio, du te, zi să-mi pue șaoa
pe armăsarul cel mai iute! Trebuie să respir aer,
să ved oamenii, să ved cerul, atunci mi s'a mai
ușura inima.

SOFIA

De nu te simțești bine, Milady, invită societate!
Chiamă pe duca astăzi aici la masă, ori să se facă

aici partida de l'hombre. Dacă aş avea eu un prinţ cu toată curtea lui la dispoziția mea, n'aş şti ce's supărările.

LADY MILFORD

Te rog, cruță-mă. Îți dau un diamant pe fiecare cias în care mă vei desbăra de dinșii! Să-mi mobilez salonul cu astfel de oameni? E un soi u rău, ticălos care se înspăimântă, cască gura de mirare, ca și când ar vedea un spectru, când imi scapă vre-o verbă caldă din inimă. Toți sunt sclavii unei marionete cu care mă joc, cum mă joc cu mărgelele acestea! Ce să fac cu oameni, al căror suflet merge regulat ca ornicul? Pot afla vre-o plăcere să-i întreb ceva, când știu dinainte ce au să-mi răspundă? Ori să discut cu dinșii când n'au curajul să fie de altă părere decât mine? Dă-i încolo! Nu-mi place să mă suiu pe un cal ce nu-și roade frâul (se duce la fereastră).

SOFIA

Cel puțin prințul face o excepție! Omul cel mai frumos, amozul cel mai pasionat, capul cel mai cu spirit din toată țara lui.

LADY MILFORD (intorcându-se).

Pentru că țara e a lui, numai titlul de prinț poate să-mi scuse slăbiciunea și să-mi justifice gustul. Spui că sunt învidiată! Sermană fată! Ar trebui să mă plângă! Dintre toți cei care beau din cupa maiestății, favorita are partea cea mai rea, fiind-că numai ea vede sub mantaoa de purpură sdrențele cerșitorului. Intr'adevăr, el, cu talismanul puterii sale, poate face să easă din pământ toate dorințele inimei mele ca un castel încântat! Imi

presentă la masă productele ambelor Indii, preface pustiuri in paradisuri, isvoarele țării sale le face să sară până la cer in raze mărețe, ori imprăștiie in foc de artificiu mēduva supușilor săi. Inșă are el și puterea de a comenda inimei sale să palpite cu foc lângă o inimă infocată? Poate el stoarce din creerii săi uscați o singură simțire frumoasă și nobilă? Simțurile imi sunt sătule, inșă inima mi-e flămândă! Ce-mi folosesc mii de simțiri nobile când pot stinge numai pe cele materiale?

SOFIA (uitându-se la dînsa cu mirare).

Decât timp vă servesc, Milady?

LADY MILFORD

Pentru că de astăzi abia mă cunoști! Intr'adevăr, iubită Sofie, am vëndut prințului onoarea mea, inșă inima mi-am păstrat-o liberă; o inimă, scumpa mea, care poate Tot, mai e încă demnă de un bărbat. Asupra ei a trecut vëndul otrăvitor al curții ca suflul asupra unei oglinzi! Crede-mē, dragă, de mult m'aș fi desfăcut de bietul prinț, dacă ambiția mea ar fi suferit vre-o alta mai puternică decât mine la curte.

SOFIA

Și acea inimă s'a supus așa de ușor ambiției!

LADY MILFORD (viu).

De ai ști cum s'a răsbunat! Cum se răsbună încă! Sofio (grav lăsând să cadă mâna pe umărul Sofiei), noi femeile putem numai alege între a *domni* și a *servi*. Inșă plăcerea ce o ai domnind, cât de puternică să fie, își perde toată tăria, când nu putem avē mai frumoasa plăcere de a fi sclavele bărbatului ce iubim.

SOFIA

Un mare adevăr, Milady; însă de la d-voastră nu mă așteptam să-l aud.

LADY MILFORD

Dece, draga mea? Au nu se vede că noi nu suntem în stare de a cârmui sceptrul, ci numai fusul? N'ai luat seama că toate capriciile mele, toate desfătările aceste sălbătice le am numai pentru a-mi înăduși dorurile mai puternice ale inimei?

SOFIA (dă înapoi cu mirare).

Lady!

LADY MILFORD (mai viu).

Implinește-le! Dă-mi omul la care pururea gândesc, pe care îl iubesc, pe care trebuie să-l am ori să mor (cu pasiune). Fă-mă s'aud din gura lui că lacrimile amorului mai frumos ne lucesc în ochi decât briliantele în păr, și arunc prințului la picioare și inimă și principat, și fug cu acel om, fug în pustiul cel mai sălbatic din lume.

SOFIA

Cerule! Ce faci Milady, nu-ți e bine?

LADY MILFORD (spăriată).

Te 'ngălbenești! Ți-am spus poate prea multe? O! vreau să-ti leg limba printr'o incredere fără margini; mai ascultă încă, ascultă tot.

SOFIA (cătând împrejur și cu spaimă).

Mi-e frică, Milady, mi-e frică, nu voi s'aud mai departe.

LADY MILFORD

Căsătoria mea cu maiorul — tu ca și toată lumea credeai că e o intrigă de curte, Sofio, nu te'nroși, nu-ți fie rușine de mine—această căsătorie e fapta amorului meu.

SOFIA

Pe Dumnezeu, o presimțiam!

LADY MILFORD

I-am înșălat pe toți, pe slabul prinț, pe vicleanul Walter, pe stupidul mareșal, toți ar jura că această căsătorie e singurul mijloc de a mă conserva du-căi, de a strânge legătura noastră încă mai mult! Dar, de a se desface pentru totdeauna aceste lan-țuri rușinoase! Înșălători înșălați! O slabă femeie v'a amăgit! Voi înșivă imi aduceți pe iubitul meu! Numai asta o voiam! Când va fi odată al meu — când va fi al meu — atunci adio pentru eternitate mărire nesuferită!

SCENA II.

Intră un *Camerier bătrân* al prințului, ținând o besectea cu juvaeruri în mână. *Cei dinainte.*

CAMERIERUL

Înălțimea sa duca vă presentă respectele sale, Milady și vă trimite aceste brilianturi ca daruri de nuntă. Chiar acum au sosit de la Veneția.

LADY MILFORD (deschide besactea și se sparie).

Omule, cât a plătit duca aceste pietre?

CAMERIERUL (sinistru).

Nici un ban.

LADY MILFORD

Ce! Perdut-ai mintea? Nici un ban? (dând un pas inapoi), Dar ce te uiți la mine așa de pătrunzător ca și când ai voi să mă străpunți cu ochii, nici un ban nu-l costă aceste pietre de o valoare neprețuită?

CAMERIERUL

Ieri s'au pornit șapte mii de feciori din țară la America, ei plătesc totul!

LADY MILFORD

(pune besactea pe masă și se primblă prin casă agitată).

Omule! Ce-ți este? Te vîd că plîngi!

CAMERIERUL

(ștergându-și ochii, cu glas surd și tremurător).

Juvaeruri ca aceste... și eu am doi fii pintre dînșii.

LADY MILFORD (luându-l de mână cu emoție).

Doar niciunul n'a fost silit?

CAMERIERUL (cu un suris infricoșat).

O! Nu! Toți de bună voie! S'au găsit în adevăr câțiva feciori mai isteți cari au eșit din front și au întrebat pe colonel, cu ce preț vinde prințul un jug de oameni? Inșă Înălțimea Sa a pus să s'adune toate regimentele pe piața paradei și să impuște cutezătorii. Noi am auzit puștele, am văzut creerii lor stropind pietrele de pe stradă și toată armata striga: Ura! La America! la America!

LADY MILFORD (căzînd cu groază pe canapea).

Dumnezeule! Dumnezeule! și eu n'am auzit nimica! Și eu n'am văzut nimica!

CAMERIERUL

Negreșit, Milady! Dece trebuia să fii cu Înălțimea sa tocmai la vânătoare, când s'a dat semnul plecării? Nu trebuia să perzi frumosul spectacul, când tobele ne anunțară că momentul a sosit, vei fi văzut orfani urmând cu gemete pe părintele lor, vei fi văzut mame furioase prezentând copilașul de la sên virfului baionetelor, vei fi văzut cum despărțeau mirele de mireasă cu lovituri de săbii, vei fi văzut moșnegi aruncând în desperare cârjele după copii lor ca să se lepede și de cel de pe urmă sprijin și din când în când sunetul vuitor al tobelor, ca Atotputernicul să n'audă rugăciunile noastre.

LADY MILFORD (se scoală în cea mai mare agitație).

Departa de mine aceste juvaeruri, ele lucesc ca para iadului spre inima mea. (Cu dulceață cătră camerier). Liniștește-te, sêrmane bêtân! Vor veni înapoi. Iși vor revedea patria.

CAMERIERUL (cu durere).

Dumnezeu știe! La poarta orașului se mai întorceau încă odată: „Dumnezeu să vă păzească femeii și copii! Să trăească părintele patriei! La judecata de pe urmă ne vom revede!

LADY MILFORD (primblându-se agitată).

Grozav! Grozav! Mie-mi spuneau că uscasem toate lacrimile țării. Cumplit mi se deschid ochii... Mergi... spune stêpânului têu că-i voiu mulțămii însumi! (Camerierul vrea să easă, ea îi aruncă o pungă în pălărie). Na! Ia asta pentru că mi-ai spus adevêrul.

CAMERIERUL (aruncă punga pe masă cu dispreț).
Puneți-o și pe asta cu celelalte ! (ese).

LADY MILFORD (uitându-se după dînsul cu mirare).

Sofio, aleargă după dînsul, intrebă-l cum îl cheamă. Iși va avea ear copiii. (Sofia ese. Lady Milford se plimbă gînditoare. Pausă. Cătră Sofia care s'a intors). Nu se spunea mai dēunăzi că un oraș de pe la frontiere a fost prada focului și că a sărăcit vre-o patru sute de familii ? (sună).

SOFIA

Cum de-ți aduci tocmai acum aminte ? In adevăr, așa e ; și cei mai mulți din bieții nefericiți servesc la creditorii lor ca sclavi ori pier in minele de argint ale prințului.

UN SERVITOR (intrând).

Ce ordonă Milady ?

LADY MILFORD (dându-i besecteluța).

Să se ducă aceasta indata in orașul cel ars ! — Să se prefacă pe loc in bani și să se împărțească intre cele patru sute de familii pe care incendiul le-a ruinat.

SOFIA

Milady, cugetă, te expui la cea mai mare disgrăție !

LADY MILFORD

Să port blăstēmurile țarei sale pe cap ! (face semn servitorului să easă). Ori voești ca greutatea unor asemenea lacrimi să mă oboare ? Mai bine e, Sofio, să am pe cap diamante minciunoase, decăt fațte de-acestea pe conștiință.

SOFIA

Dar juvaeruri ca aceste! N'ai putut da altele mai rele? Zău, Milady, nu e de ertat!

LADY MILFORD

Nebuno! Pentru acestea vor curge din ochii lor într'un minut mai multe și mai frumoase briliante și mărgăritare decât pot purta zece monarhi in diademele lor.

SERVITORUL (reintrând).

Domnul maior de Walter.

SOFIA (alergând spre Lady Milford).

Dumnezeule! Ingălbenești!

LADY MILFORD

Cel întâiu om care-mi insuflă spaimă, Sofio! — Eduard, spune că nu mi-e bine! Stăi! Arată mulțămīt? Ride? Ce spune? O, Sofio! Așa-i, tare sunt uritā astăzi?

SOFIA

Pentru Dumnezeu, Milady!

SERVITORUL

Ordonă Milady să nu-l primesc?

LADY MILFORD (tremurând).

Nu! spune că-mi pare bine (servitorul ese). Spune-mi, Sofio. Ce să-i zic? Cum să-l primesc? Am să fiu mută! Are să ridă de slăbiciunea mea. Are să... ce presimțire! Mă lași, Sofio? Stăi! — Ba nu! Du-te, du-te! Dar rămâi!

(Se aud pașii maiorului in anticameră).

SOFIA

Liniștește-te! Eată-!!

SCENA III.

Ferdinand de Walter. Cei dinainte.

FERDINAND (făcând o scurtă reverență).

De cumva visita mea vă e supărăcioasă...

LADY MILFORD (cu bătae de inimă văzută).

Nicidecum, domnule maior. Nimic nu-mi putea face o mai mare plăcere.

FERDINAND

Tatăl meu mi-a poruncit să vin.

LADY MILFORD

Ii sunt foarte indatorită.

FERDINAND

Și să vă vestesc că ne însoțim. Acesta e ordinul tatălui meu.

LADY MILFORD (ingălbenind și tremurând).

Nu e și ordinul inimei dumitale?

FERDINAND

Miniștrii și starostii nu consultă dorința inimei.

LADY MILFORD (in cea mai mare neliniște).

Și dumneata nu mai ai nimica de adaus?

FERDINAND (după o ochire cătră camerieră).

Foarte mult încă, Milady.

LADY MILFORD

(face Sofiei un semn, aceasta se depărtează).

Nu preferiți a șede pe canapea?

FERDINAND

Voiu fi scurt, Milady.

LADY MILFORD

Ei bine?

FERDINAND

Sunt un om de onoare!

LADY MILFORD

Pe care-l stimez mult.

FERDINAND

Gentilom!

LADY MILFORD

Din una din cele mai intăi familii din țară.

FERDINAND

Și ofițer.

LADY MILFORD

Imi enumeri calități pe care le împărtășeti cu alții. Dece nu-mi vorbești de altele mai insemnate ce le ai dumneata singur?

FERDINAND (rece).

Aici nu am trebuință de ele.

LADY MILFORD (cu frică crescândă).

Inșă ce să conchid dintr'o asemenea introducere?

FERDINAND (incet și apăsând).

Că, de-ai avea gust să ne căsătorim cu deasila, onoarea s'ar opune.

LADY MILFORD

Ce vrea să zică asta, domnule maior?

FERDINAND

Aceasta e vocea inimii mele, a nobleței și a acestei spade.

LADY MILFORD

Spada această ți-a dat-o prințul.

FERDINAND

Mi-a dat-o statul prin mâna lui, inima mi-a dat-o Dumnezeu, nobleța cinci sute de ani.

LADY MILFORD

Numele ducăi...

FERDINAND (cu foc).

Duca poate el preface legile omenirii sau pune sigiliul său pe conștiințe cum îl pune pe monete? Nici el nu e mai presus decât onoarea deși îi poate astupa gura cu aur. Tot ce poate e sa-și acopere rușinea cu manta de purpură. Inșă, te rog, Milady, să lăsăm acestea. Nu mai e vorbă de proiecte sacrificate, de nobleță sau de epoletă sau de opinia lumii! Sunt gata să calc toate acestea în picioare când mă vei fi convins că prețul ce are să-mi revie n'ar fi și mai rușinos decât sacrificiul.

LADY MILFORD (depărtându-se de la el cu durere).

Domnule maior, aceasta n'am meritat-o!

FERDINAND

Iartă-mă. Suntem aici fără marturi. Causa care ne face, pe dumneata și pe mine, să ne 'ntîlnim astăzi pentru întâia și de pe urma oară, mă silesc să nu-ți ascund nici măcar simțirile mele cele mai secrete! Nu poate să-mi intre în cap, Milady, cum o doamnă atât de frumoasă, cu atât spirit, calități apreteuite de orice om, s'a putut vinde unui prinț, care admira în ea numai sexul și că apoi această femeie n'are rușine să se presente unui bărbat cu inima ei.

LADY MILFORD (uitându-se lung la dînsul).

Spune-ți tot gîndul!

FERDINAND

Spui că ești Ingleză! Dă-mi voe, nu pot crede că ești Ingleză! Fiica liberă a poporului celui mai liber, a poporului prea mîndru pentru a recunoaște chiar *virtuțile* popoarelor străine, nu poate să se vîndă la *vițuri* străine! Nu se poate să fii Ingleză, ori inima îți e cu atât mai meschină cu cât inima Angliei e mare și nobilă.

LADY MILFORD

Ai spus totul?

FERDINAND

Mi s'ar putè răspunde; deșertăciune femească, pasiune, temperament, plecare spre plăceri! Des s'a intimplat ca virtutea să mai existe și după moartea onoarei! Câte rătăcite în această cale a rușinei, au reimpăcat lumea prin acțiuni nobile și au inobilat o meserie defăimată printr'o frumoasă întrebuintare a puterii ce aveau. Dar de unde pro-

vine această suferință a țării, care înainte nu exista? Aceasta aveam să-ți spun în numele țării! Am sfinșit!

LADY MILFORD (cu blândeță și mărire).

Aceasta e întâia oară, Walter, când îndrăznește cineva să vorbiască astfel cu mine, și dumneata ești singurul om căruia găsesc de cuviință a-i răspunde. Nu vrei să te căsătorești cu mine? Asta mă face a te stima; imi calomniezi inima, te ert! Însă nu pot crede că ai vorbit serios! Acel ce îndrăznește să zică injurii ca acestea unei femei, căreia nu-i trebuie decât o singură noapte pentru a-l nenoroci, trebuie să presupue acestei femei un suflet măreț, ori e nebun. Mie-mi atribui ruina țării? Să te ierte Dumnezeu atotputernicul care are să ne judece pe dumneata, pe prințul și pe mine. Însă în mine ai provocat Ingleza și patria mea trebuie să răspundă la muștrări ca acestea!

FERDINAND (răzemat pe spadă).

Sunt curios.

LADY MILFORD

Ascultă deci acele ce n'am incredințat încă nimărui afară de dumneata, și nici voiu incredința unui alt om. Nu sunt, Walter, cum ai crezut, o miserabilă aventurieră. Aș pute să mă fălesc și să zic: sunt de sânge princiar, din familia nefericită a lui Toma Norfolk, celui ce căzû victimă pentru Maria, regina Scoției. Tatăl meu, întâiul șambelan al regelui, acusat de a fi într'o înțelegere trădătoare cu Franca, fu condamnat printr'o sentință a parlamentului și executat. Toate averile noastre fură confiscate și pe noi ne exilară! Maica

mea murì in zioa execuțiunii! Eu — copilă de patrusprezece ani — fugii in Germania cu guvernanta mea, cu o casetă de juvaeruri și cu această cruce de familie ce-mi dăruì maica mea pe patul morții, împreună cu cea de pe urmă binecuvântare.

FERDINAND

(devine gânditor și ascultă cu mai mare interes).

LADY MILFORD (urmează cu mișcare crescândă).

Eolnavă, fără nume, fără sprijin și avere, ajunsei la Hamburg, orfană străină! Nu învățasem nimic decât puțin franțuzește, puțină musică și a broda, dincontra știam foarte bine mânca in aur și argint și dormi sub acoperișuri de mătasă de Damasc, știam foarte bine să fac să sboare zece servitori la cel mai mic semn și să primesc lingușiri de la persoane insemnate din sexul dumitale. Șase ani se trecură in lacrimi. Cel de pe urmă juvaer dispăruse, guvernanta mea murì. Atunci destinul conduse pe prințul d-voastre la Hamburg. Me primblam tocmai pe malurile Elbei și, acufurdată in gândiri, mă gândiam ce e mai adâncă, apa aceasta ori suferința mea? Duca mă vèzù, mă urmări, imi află locuința, imi căzù la picioare și jurâ că mă iubește. (Se oprește foarte mișcată, apoi urmează cu voce plângătoare). Toate imaginile fericitei mele copilării se infătoșară din nou amintirii mele cu o strălucire seducătoare — inaintea mea aveam un viitor fără mângâere, negru ca mormântul — inima imi ardea după o altă inimă, prințul imi deschise brațele, eu căzui in ele ametițită (depărtându-se de el). Acuma, osindește-mă!

FERDINAND

(foarte mișcat, aleargă după ea și o oprește).

Milady! Cerule! Ce aud? Ce-am făcut? Cumplit mi se deschid ochii! Niciodată nu mă vei putea ierta!

LADY MILFORD (se întoarce și caută să se liniștească).

Ascultă mai departe! Prințul surprinse inima mea fără apărare, însă sângele de Norfolk se resculă în mine: „Tu, Emilio, născută prințesă, imi zisei, să fii acum concubina unui prinț?” Mândria și nefericirea se luptau în sênul meu, atunci prințul mă conduse aici și înaintea ochilor mei văzui scena cea mai oribilă! Corupția celor mari pe lumea asta e ca o hienă nesățioasă, care-și caută victime cu o foame fără margini. În țara aceasta se lățise cu toată furia sa, despărțise mirele de mireasă, rupsese până și legăturile sacre ale căsătoriei; aici sfârmase fericirea liniștită a unei familii, colo o inimă tînără și fără experiență se molipsise de această boală contagioasă și victimele mureau în convulsiuni, blăstemând numele coruptorului. Eu mă pusei între miel și tigru și într'o oră de slăbiciune îl făcui să jure că s'or sfirși așa oribile sacrificiuri.

FERDINAND

(alergând cu cea mai mare turburare prin casă).

Destul, Milady, destul!

LADY MILFORD

Perioada asta tristă făcuse loc unei alteia și mai triste. Curtea și seraiul furnica de lepădăturile Italiei. Parisiene ușoare se jucau cu puternicul sceptru

și poporul sângera sub capriciele lor. Duminica lor se trecu! Pe toate le-am văzut dispărând dinaintea mea, căci eram mai cochetă decât ele toate! Luai frîul din mâna tiranului care adormise în brațele mele — patria ta, Walter, simți pentru întâia oară o mână binefăcătoare și căzu plină de încredere la sînul meu. (Pausă; pe urmă privind la el cu amor). O! Dece singurul om, de care doriaș să fiu cunoscută, mă silește să mă fălesc și să-mi glorific virtutea la lumina admirației! Walter, am sfărmat porțile închisorii, am rupt sentențe de moarte și am scurtat deseori eternitatea grozavă a galerelor! În răni nevindecate am vărsat cel puțin balsam recoritor, am răsturnat culpabili atotputernici și de multe ori am scăpat, cu câteva lacrimi de amor, inocența deja condamnată. A! Ce desfătare era aceasta pentru mine! Cu câtă mândrie imi putea răspunde inima la orice acuzare din partea sângelui meu princiar! Și acum vine omul care singur mă putea resplăti, omul care-mi părea creat pentru a compensa suferințele mele trecute, omul pe care în visuri îl imbrătoșeam cu un dor ferbinte...

FERDINAND (intrerupînd-o).

Destul! Destul! Aceasta e contra convenției, Milady! Aveai numai să te justifi și mă faci pe mine culpabil! Cruță-mă! te jur, cruță-mi inima sfășiată de rușine și pocăință.

LADY MILFORD

Acum ori niciodată! Destul m'ai văzut eroină trebuie să simți și puterea lacrimilor (cu sensibilitate). Ascultă, Walter, când o nefericită, ce se simte atrasă spre tine de o putere neresistabilă, se aruncă la peptul tău cuprinsă de un amor ferbinte ne-

sfirșit, Walter, ai pute tu pronunța cuvântul rece :
onoare, când această nefericită, apăsată de sim-
țirea rușinei, desgustată de vițuri, hotărită să se
ridice eroic până la virtute, s'ar arunca așa in bra-
țele tale (s'aruncă in brațele sale solemn) ar aștepta
mântuirea sa, ar aștepta cerul său de la tine, ori
(depărtând ochirea de la dînsul cu voce stînsă și tremu-
rătoare) depărtându-se de mine imaginea ta, ascul-
tând vocea cumplită a desperării, s'ar acufunda
din nou in adâncimi și mai grozave ale vițului...

FERDINAND

(desfăcându-se din brațele ei in cea mai mare turburare).

Nu! Pe atotputernicul Dumnezeu! Nu pot răbda,
Milady, trebuie — cerul și pămîntul mă silesc —
trebuie să-ți mărturisesc...

LADY MILFORD (depărtându-se iute).

Nu acum! Acuma, nu! pe tot ce e sacru pe
lume, nu in momentul acesta in care inima-mi e
străpunsă de mii de cuțite, Fie viața sau moartea,
nu cutez, nu voesc să aud!

FERDINAND

Trebuie, dragă Milady, trebuie să m'ascuți. Ceea
ce am să-ți spun acuma, imi va micșura vina și
va fi o puternică scusă pentru trecut. M'am înșalat
in persoana voastră Milady; așteptam, speram că
te-oiu găsi demnă de disprețul meu. Am venit aici
hotărit să te insult și să-ți merit ura. Fericiți a-
mîndoi de-aș fi isbutit! (tace puțin, pe urmă mai in-
cet și mai timid). *Iubesc*, Milady, iubesc pe o fată
din popor, pe Luisa Miller fiica unui musicant.
(Lady Milford galbenă ca ceara se uită intr'o parte, el
urmează mai vioiu). Știu in ce prăpastie mă arunc;

insă deși prudența imi ordonă să inăduș această pasiune, datoria mă împiedică. Eu sunt vinovatul. Eu am sfărmat pacea aurită a inocenței. Eu am legănat-o în speranțe cutezătoare, eu am trădat-o unei patimi selbatici. Mi-i vorbî de stare, de nobleță, de principiile părintelui meu! Insă *iubesc*. Cu cât mai mult se luptă natura cu conveniențele, cu atâta speranța mea crește. Voiu opune hotărîrea mea prejudiciilor sociale. Să vedem cine va rămâne invingător, *eticheta* sau *umanitatea*. (Lady Milford s'a retras în unghiul cel mai depărtat al salonului și și-a ascuns fața în mâni. Viind spre dînsa). Aveai să-mi spui ceva, Milady?

LADY MILFORD (cu expresiunea celei mai mari dureri).

Nimic, domnule Walter, nimic, decât că te perzi pe dumneata, mă perzi pe mine, și mai perzi și o a treia!

FERDINAND

Și o a treia?

LADY MILFORD

Noi nu putem fi fericiți împreună și trebuie să fim victimele pripirii părintelui dumitale. Niciodată n'oiu posede inima unui om ce mi-ar da mâna de silă.

FERDINAND

De silă, Milady? Iți dă mâna de silă? așa dar tot ți-o dă? Ai voi să primești mâna fără a posede inima? Ai voi să răpești unei fete pe bărbatul care e pentru dînsa universul întreg? Ai voi să desparți pe un bărbat de fața care pentru dînsul e universul întreg? Dumneata, Milady, ai putè-o face, dumneata Ingleza mărinimoasă pe care adinioarea o admiram?

LADY MILFORD

Pentru că trebuie s'o fac (grav și hotăritor). Walter pasiunea mea aș fi putut-o sacrifica simțirii ce o am pentru dumneata. *Onoarea*, nu. Toți ochii, toate săgețile reuțății sunt țintite asupra-mi. Rușinea ar fi neștearsă dacă un supus al prințului m'ar refusa! Luptă-te cu părintele dumitale. Apără-te cum vei putè! Eu fac să sară toate minele! (Ese iute Maiorul stă un moment impetrit. Pausă. Pe urmă se răpede afară).

SCENA IV.

In casa lui Miller.

Miller, Doamna Miller, Luisa.

MILLER (intrând iute).

N'am spus-o eu?

LUISA (cu spaimă).

Ce, tată, ce?

MILLER (alergând furios prin casă).

Hai! Straiul cel nou, iute, trebuie să-l previn — și o cămașă curată! Tocmai cum gândisem!

LUISA

Ce-i, pentru Dumnezeu?

FEMEEA

Dar ce este, ce este?

MILLER (aruncându-și peruca la pământ).

Pe loc la friser! — Ce este? — Și nici barba nu-mi e rasă. Ce să fie, hido? Dracul a să te iee!

FEMEEA

Ia priviți, mă rog! Totul cade pe mine!

MILLER

Pe tine? Dar pe cine, limbă afurisită? Azi dimineață cu cuconașul tău, fire-ar... Nu ți-am spus-o îndată? Wurm a pârît totul!

FEMEEA

Vorbă să fie! De unde știi tu?

MILLER

De unde știu eu? Ia coala la poartă e un om al ministrului și caută pe musicant.

LUISA

Sunt perdută!

MILLER

Dar și tu cu ochii tăi cei galiși! (rizînd amar). Drept zice proverbul: Când dracul a clocit un ou în casa cuiva, se naște o fată frumoasă. Acuma o știu.

FEMEEA

Dar de unde știi că-i vorba de Luisa? Te-a fi recomandat cineva ducăi. Poate că vrea să te pue în orchestru.

MILLER

Ploae peste tine focul Sodomei! Orchestru! Dar, orchestru în care tu mijlocitoare vei cânta soprano, bocindu-te și spetele mele vinete vor servi de contrabas. (Aruncându-se pe un scaun). Doamne Dumnezeule!

LUISA

(puindu-se pe un scaun palidă și aproape să leșine).

Mamă! Tată! Ce groază m'a apucat deodată?

MILLER (sărind de pe scaun).

Doar mi-a pica vreodată cenușerul în mâni!
Doar mi-a pica vreodată! Fie pe lumea asta ori
pe cealaltă. De nu l'oiu face pisăliță cu trup și cu
suflet, de nu i-oiu scrie pe piele cele zece porunci,
cele șapte rugăciuni din tatăl nostru, toate cărțile
lui Moisi și a proorocilor să se vază vânătăile în
zioa invierii morților...

FEMEEA

Strigă tu și răcnește! Nu-i scăpa de dracul!
Sfinte Dumnezeule, ajută ne! Ce să facem? Cum
să scăpăm? Miller, spune, dă un sfat. (aleargă prin
casă plângând tare).

MILLER

Pe loc mē duc la ministru! Eu am să-mi des-
chid pliscul cel întâiu, eu singur am să spun tot!
Tu ai știut-o inaintea mea! Ai fi putut să-mi dai
de știre. Am fi făcut pe fată să înțeleagă. Atunci
era încă timp. Dar unde! Iți trebuia ceva de dăr-
dăit... de șoptit... și chiar tu ai ațîțat focul. Acum
caută-ți de pelea ta. Mănâncă-ți supa ce ți-ai fert!
Eu imi iau fata de mână și pe ici mi-e drumul
peste hotar.

SCENA V.

Ferdinand de Walter (se răpede spăriat și gâfăind în casă). *Cei dinainte.*

FERDINAND

Fost-a tatăl meu aici?

(Luisa, Femeea, Miller vorbind împreună).

LUISA (tresărind).

Tatăl său! Mare Dumnezeu!

FEMEEA (frângându-și mânele).

Presidentul! Suntem perduți!

MILLER (rizând amar).

Slavă ție Doamne! Eată treaba gata.

FERDINAND

(răpezindu-se spre Luisa și imbrățișându-o cu furie).

Ești *a mea*, de s'ar pune chiar Cerul și Iadul între noi!

LUISA

Moartea imi e sigură, urmează, ai rostit un nume grozav: tatăl tău?

FERDINAND

Nimic! Nimic! S'a trecut. Te am eară! Mă ai eară! O, lasă-mă să mă răsufli la sênul tău! A fost o oară grozavă!

LUISA

Care oară? — mă ucizi!

FERDINAND

(dând un pas înapoi și uitându-se grav la ea).

O oară, Luisa, în care se aruncă între tine și inima mea o figură străină, în care amorul meu îngălbeni înaintea conștiinței mele, în care Luisa încetă de a fi *totul* pentru Ferdinand. (Luisa cade pe un scaun acoperindu-și fața. Ferdinand înaintează iute spre dînsa, se oprește dinaintea ei mut și privind la ea cu ochii rătăciți; deodată se depărtează în cea mai mare agitație). Nu! Niciodată! Cu neputință, Lady! Tu cei prea mult! Nu-ți pot sacrifica această inocență. — Nu! Pe eternul D-zeu! Nu-mi pot călca jurămîntul, care mă muștră din ochirea-i stinsă mai tare decât tunetul cerului. Lady, privește! Privește, părinte barbar! Să zugrum eu acest ânger? Să vîrs torturile iadului în acest sîn ceresc? (înaintînd spre dînsa hotărît). Am s'o duc înaintea tronului judecătorului suprem și el va hotărî dacă amorul meu e o crimă! (O ia de mână și o ridică de pe scaun). Curaj, iubita mea! Ai triumfat! Mă întorc la tine învingător din lupta cea mai periculoasă.

LUISA

Nu, nu! Nu-mi ascunde nimic. Rostește sentința cumplită! Ai numit pe tatăl tău? Ai vorbit de Lady Milford? Fiorii morții mă cuprind. Se zice că se mărită...

FERDINAND (aruncându-se la picioarele ei).

Cu mine, nefericito!

LUISA

(după o pauză cu voce tremurătoare, însă cu liniște infricoșată).

Ei bine, de ce mă spariu? Bătrînul cela mi-a

spus-o de atâtea ori, n'am vrut să-l cred. (Pausă. Pe urmă s'aruncă in brațele său plângând tare). Tată, ia-ți fata inapoi! Iartă-mă, tată! Nu e vina copilei tale dacă visul era atât de frumos și atât de crudă deșteptarea.

MILLER

Luisa! Luisa! Dumnezeule, își perde mintea! Fata mea, copila mea, blăstem asupra inșălătorului! Blăstem asupra muierei care a mijlocit!

FEMEEA (aruncându-se spre Luisa suspinând).

Merit eu acest blăstem, fata mea? Dumnezeu să te erte, domnule baron! Ce ți-a făcut acest miel ca să-l sugrumi?

FERDINĂND (răpezindu-se spre dînșii cu hotărîre).

Insă voiu resturna cabala, voiu sfărma toate lanțurile prejudețelor. Liber ca om, am să aleg, incât sufletele lor de verme se vor inspăimânta de opera uriașă a amorului meu (vrea să easă).

LUISA

(se ridică tremurând de pe scaun și-l urmează).

Stăi! Stăi! Unde vrei să mergi? Tată... mamă... ne părăsește in momentul acesta cumplit!

FEMEEA (aleargă după dînsul și-l oprește).

Presidentul are să vie aici, are să ne batjocorească copila, are să ne batjocorească pe toți... și dumneata, domnule de Walter, ne lași?

MILLER (rizînd furios).

Ne lasă! Firește! Și de ce nu? Fata i-a dat totul! (apucând cu o mână pe maior, cu cealaltă pe fată). Incet, domnișorule! De vrei să eși trebuie intăi

să calci pe deasupra ei. Așteaptă aici pe tatăl tău, de nu ești un ticălos. Spune-i cum i-ai surprins inima, înșălătorule, sau, pe Dumnezeu! (aruncându-i fata cu violență și sëlbatăcime), vei sdrobî intăi acest verme, pe care amorul tău l'a tăvălit in rușine.

FERDINAND

(se intoarce și se primblă in cugetări adânci).

Puterea presidentului e mare, dreptul părintesc se intinde departe, poate să se intindă chiar până la violență, poate merge departe, foarte departe! Inșă până la extrem merge numai amorul. Luisa, dă-mi mâna! (o apucă). Dumnezeu să mă părăsiască la cea de pe urmă resuflare, dacă momentul care va despărți aceste două mâni, nu va rupe și firul care mă leagă de viață!

LUIA

Mă infiori! Nu te uita la mine! Buzele îți tremură! Căutarea îți e infricoșată!

FERDINAND

Nu, Luisa, nu tremur! Din mine nu vorbește rătăcirea! Este inima mea apăsată care in acest moment hotăritor se resuflă prin darul sublim al cerului: hotărîrea neștrămutată! Te iubesc Luisa și vei fi a mea! Acum alerg la tatăl meu. (Vrea să easă și dă peste President).

SCENA VI.

Presidentul (urmat de servitori). *Cei dinainte.*

PRESIDENTUL (intrând).

Eată-l! (Toți rămân inspăimântați).

FERDINAND (dând câțiva pași înapoi).

In locașul nevinovăției.

PRESIDENTUL

Unde fiul învață să asculte pe tatăl său.

FERDINAND

Dă-mi voie să...

PRESIDENTUL (curmându-l, către Miller).

Tu ești tatăl?

MILLER

Musicantul Miller.

PRESIDENTUL (cătră mamă).

Dumneata mamă?

FEMEEA (plângând).

Ah! da, mama.

FERDINAND (cătră Miller).

Depărtează-ți fata, are să-i fie rău.

PRESIDENTUL

De prisos. Voiu tămădui-o eu (cătră Luisa). De când cunoști pe fiul presidentului?

LUISA

Pe acela nu-l cunosc. Ferdinand de Walter vine la noi din luna lui Noemvrie.

FERDINAND

Spune că te îndumnezește.

PRESIDENTUL

Ți-a dat ore-care făgăduințe?

FERDINAND

Am făcut chiar dinioarea jurămintele cele mai solemne in fața lui Dumnezeu.

PRESIDENTUL (mânios cătră fiul său).

Când va fi timp să-ți mărturisești neghiobiile tale, ți se va de știre. (Luisei). Aștept răspuns.

LUISA

Imi jurâ un amor etern.

FERDINAND

Și își va ține jurământul.

PRESIDENTUL

Trebue să-ți poruncesc să taci?— Primit-ai jurământul?

LUISA (cu duioșie).

Am jurat ca și dînsul.

FERDINAND (hotărit).

Pactul e incheiat.

PRESIDENTUL

Am să dau ecoul afară (cu răutate cătră Luisa). Dar cu toate aceste ți-a plătit totdeauna peșin?

LUISA (cu luare-aminte).

Nu înțeleg bine această întrebare.

PRESIDENTUL (cu un suris răutăcios).

Nu înțelegi? Voiam să spun... fiecare meserie își

are câștigul, și dumneata nu-ți vei fi dăruit favorurile gratis, ori te-ai mulțumit numai cu... ha?

FERDINAND (tresărind ca un turbat).

Iadule! Ce am auzit?

LUISA (cătră maior cu demnitate și dispreț).

Domnule de Walter, acum ești liber.

FERDINAND

Tată! Virtutea trebuie respectată și în sdrențele miseriei.

PRESIDENTUL (rizând tare).

Posnașă pretenție! Tatăl să respecte pe ții-toarea fiului său.

LUISA (căzând leșinată).

O! Dumnezeule îndurător!

FERDINAND

(împreună cu Luisa înaintând spre president, scoate spada din teacă, însă lasă îndată mâna să cadă).

Tată! îți datoresc viața, mi-am plătit datoria. (Viră spada în teacă). Recunoștința de fiu s'a sfârșit.

MILLER

(care până acum stătuse într'o parte înspăimântat, înaintează în mare mișcare, când crășnind cu dinții de furie, când clănțănind cu dinții de frică).

Excelența voastră, copilul e proprietatea părintelui, mă rog să nu bănuți; cel ce zice copilei ții-toare, dă o palma părintelui, și la palme răspundem cu palme, așa-i pe la noi, vă rog să nu bănuți!

FEMERA

Ajută-ne, Doamne Dumnezeu! Eacă și bătrânul își perde mintea, in capul nostru are să se spargă furtuna!

PRESIDENTUL (care a auzit numai pe jumătate).

Și mijlocitorul se amestecă? Acuma ne-om vorbi, mijlocitorule!

MILLER

Mă rog să nu bănuți! Mă numesc Miller, de voești să auzi un adagio, însă n'am meseria de care vorbești. Când se ocupă curtea cu asemenea meserie, nu e treaba noastră bieți burgheji! Mă rog să nu bănuți!

FEMEEA

Pentru Dumnezeu, moșnege, îți perzi și femei și copil.

FERDINAND

Joci un rol, tată, unde cel puțin n'ai fi avut nevoie de marturi.

MILLER (apropiindu-se cu curaj).

Curată vorbă! Mă rog să nu bănuți. Excelența voastră poate porunci in țară ce-i va plăcea. Aici e casa mea. Sluga dumitale când oiu avea vre-o socoteală să-ți aduc, însă... pe un oaspe grosolan il dau afară, mă rog să nu bănuți.

PRESIDENTUL (palid de furie).

Ha! Ce? (s'apropie).

MILLER (dând incet inapoi).

Aceasta era părerea mea, mă rog să nu bănuți.

PRESIDENTUL (de tot furios).

Ha! ticălosule! In temniță vei spune părerea ta. Hai! să cheme jandarmii! (câțiva servitori es, presidentul se primblă furios prin casă). Tatăl in temniță, mama și scârnavia de fată la carcan! Dreptatea va imprumuta brațul ei mâniei mele! Voiu lua grozavă satisfacere pentru această insultă. Canalii ca acestea să-mi restoarne proiectele și să 'ntarte nepedepsiți pe fiu asupra tatălui? Ha, blăstemaților! Am să-mi adăp ura cu peirea voastră. Tot cuibul, tata, mama și fata, pe toți am să-i jertfesc neimpăcatei mele resbunări!

FERDINAND

(inaintând cătră ei cu moderație însă energetic).

O! Nu vă temeți! Fiți liniștiți! Sunt lângă voi. (Cătră president cu respect). Nu te pripi, tată! De te respecti insuți, nu întrebuinta violență! E un loc in inima mea până ȝla care cuvântul „tata“ nici-odată n'a pĕtruns. Nu inainta pân acolo!

PRESIDENTUL

Nevrednicule! Taci! Nu-mi intărta furia!

MILLER (reviind dintr'o amețeală adâncă).

Ia seama la fată, femee! Eu mă duc la Duca! — Croitorul prințului — Dumnezeu mi-a insuflat această idee — invață flautul la mine. Așa voiu putē ajunge până la Duca.

PRESIDENTUL

La Duca, spui? Uitat-ai că eu sânt pragul ușei peste care trebue să pășești, ori de care te 'mpedici și-ți spargi capul? La Duca, prostule? Hai!

du-te, de vrei să fi îngropat de viu într'o închi-soare de zece stânjeni sub pământ în care noaptea desmeardă iadul, unde nu pătrunde nici viața nici lumina zilei. Sgudue-ți atunci ferele și geme: Vai! prea mult, prea mult!

SCENA VII.

Jandarmi. Cei dinainte.

FERDINAND

(alergând spre Luisa, care-i cade în brațe jumătate moartă).

Luisa! Ajutați-o! Spaima o ucide!

(Miller stă cu bastonul în mână, pune pălăria pe cap și se pregătește de luptă. Femea cade în genunchi înaintea presidentului).

PRESIDENTUL

(cătră jandarmi, arătându-le steaoa de la pept).

Puneți mâna, în numele Ducăi! — Băete, lasă-ți țiiitoarea! Leșinată sau nu, când va avea o sgardă de fer la gât, vor trezi-o cu petre.

FEMEEA

Indurare, Excelența voastră! Indurare! Indurare

MILLEE (ridicând cu violență pe femea lui).

Ingenunchiază înaintea lui Dumnezeu, bocitoare bătrână, și nu înaintea unor blăstămați, dacă tot am să mă duc la temniță.

PRESIDENTUL (mușcându-și buzele).

Ai pute să te însăli, ticălosule, mai sunt și spân-zurători neocupate! (cătră jandarmi). N'ați auzit ce v'am spus? (jandarmii înaintează spre Luisa).

FERDINAND

(s'aruncă spre ea și se pune între dînsa și jandarmi).

Cine îndrăznește? (iși ia spada cu teacă cu tot și amenință cu mânerul). Cel ce a îndrăsnî să pună mîna pe dînsa, îi sfărîm capul. (presidentului) Cruță-te însuți, tată, nu mă aduce la extremitate!

PRESIDENTUL (amenințînd jandarmii).

De nu voiți să vă perdeți pînea, mișeilor... (jandarmii se răped din nou).

FERDINAND

Blăstem! Inapoi, zic încă odată! Fie-ți milă de dumneata însuți, tată, nu mă aduce la extremitate!

PRESIDENTUL (mînios cătră jandarmi).

Astfel vă faceți datoria, ticăloșilor! (jandarmii atacă mai tare).

FERDINAND

Ei! dacă nu se poate altfel (scoate spada și rănește câțiva gendarmi). Iartă-mă, eternă dreptate!

PRESIDENTUL (furios).

Ia să vedem dacă acest fer m'a atinge și pe mine! (Ia pe Luisa, o ridică și o dă unui jandarm).

FERDINAND (rizînd cu amărăciune).

Tată, tată! Faci o epigramă minunată asupra Dumnezeirii, care s'a amăgit făcînd dintr'un bun calău un rău ministru!

PRESIDENTUL (cătră ceilalți).

Hai, ridicați-i!

FERDINAND

Tată, ea va sta la carcan însă împreună cu maiorul, fiul presidentului.

PRESIDENTUL

Spectaculul va fi cu atât mai posnaș — eșiți!

FERDINAND

Tată, arunc asupra fetei spada mea de ofițer.

PRESIDENTUL

Spada ta e deprinsă a fi lângă oameni cari stau la carcan. Eșiți! Imi știți porunca!

FERDINAND

(Smuncește cu o mână pe Luisa din brațele unui jandarm și cu cealaltă indreaptă spada spre sênul ei).

Tată! Mai degrabă decât oi suferi să-mi insulti mireasa, o străpung.

PRESIDENTUL

Străpunge dacă-ți e spada destul de ascuțită.

FERDINAND (lasă pe Luisa și se uită la cer).

Dumnezeule atotputernic! Tu ești martor! Am incercat toate mijloacele omenești, trebuie să in-trebuințez un mijloc infernal. Voi o duceți la carcan, până atunci (strigând la urechia presidentului) povestesc eu orașului întreg cum ajunge cineva president! (ese).

PRESIDENTUL (ca lovit de trăsnet).

Ce-a fost asta? Ferdinand! Lăsați-o liberă! (aleargă după maior).

(Cortina cade).

ACTUL III.

SCENA I.

Salon in casa Presidentului.

Presidentul și Wurm (intră).

Festa era a dracului.

WURM

Tocmai lucrul de care mă temeam, domnule president. Violența totdeauna inverșunează pe oamenii exaltați, niciodată nu-i indreaptă.

PRESIDENTUL

Eu imi pusesem toată increderea in stratagemul acesta. Imi ziceam așa: dacă fata e desonorată, el ca ofițer e silit s'o lese.

WURM

Prea bine! Inșă trebuia să venim la aceasta.

PRESIDENTUL

Și cu toate acestea când cuget acum cu sânge rece, nu trebuia să mă infricoșez. Era numai o amenințare din partea lui și niciodată n'ar fi gândit serios s'o execute.

WURM

Să nu credeți. Pentru o pasiune întărită cea mai mare nebunie pare o nimica. Mi-ați spus că domnul maior totdeauna a clătinat din cap când era vorba de ministerul d-voastre. Principiele ce a adus de prin universitate, de la început nu mi-au plăcut. La ce slujesc toate visurile fantastice de mărire a sufletului și de nobleță personală la o curte, unde adevărata înțelepciune consistă în a ști să te arăți după împrejurări când mare, când mic! E prea tînăr și prea exaltat pentru a prinde gust la calea cea lungă și sucită a cabalei și nimic nu i-ar ațița ambiția decât fapte mari și cutezătoare.

PRESIDENTUL (cu necaz).

Ce ne folosesc la afacerea noastră frumoasele tale observații?

WURM

Ele arată Excelenței Voastre rana și modul de a o tămădui. Pe un om cu un asemenea caracter nu trebuia niciodată să-l iei de confident ori nu trebuia să ți-l faci dușman! El urêște mijloacele prin cari te-ai ridicat. Poate pân'acum numai iubirea fiască a legat limba trădătorului. De-i dai ocazie să se lepede de acea iubire; de-l faci să creadă că nu ești bun părinte, căutând a te împotrivi pasiunii lui, atunci datorii de patriot vor covirși pe cele de fiu. Ba poate chiar fantasia deșanțată de a trăda judecătorilor o victimă atât de curioasă, ar pute să-l ademenească să-și sacrifice chiar pe propriul său părinte.

PRESIDENTUL

Wurm! Wurm! Mă conduci la marginea unei prăpastii cumplite.

WURM

Te-oiu ajuta să scapi din invălmășala în care te afli, domnule President. Imi dai voe să vorbesc deschis?

PRESIDENTUL (așzându-se).

Ca un osindit cătră tovarășul său.

WURM

Eată-mă, deci. De ai ajuns president, ai ajuns prin mlădierea curtisanului; de ce n'o chemi aceasta și în ajutorul autorității părințești? Imi aduc aminte cu câtă francheță ai imbiat pe predecesorul dumitale să joace cu dumneata o partidă de pichet; cum ai petrecut vesel o jumătate de noapte bând împreună cu el o butelcă de vin de Burgundia și cu toate acestea tocmai în noaptea aceea mina era să sară și să-l răstoarne. De ce te-ai arătat cătră fiul dumitale ca dușman? Niciodată n'ar fi trebuit să știe că am aflat eu amorurile lui. Ruinând încet, încet romanul din partea fetei, ai fi păstrat inima fiului dumitale! Așa ai fi jucat rolul unui general iscusit, care, în loc de-a ataca simburele armatei dușmane, caută a pune desordine în flancuri.

PRESIDENTUL

Dar aceasta cum era s'o fac?

WURM

Foarte bine, partida încă nu e perdută. Uită câtva timp că ești părinte. Nu te lupta contra unei pasiuni pe care fiece împotrivire o face mai puternică. Lasă-mă pe mine, eu voi face ca însuș focul acestei patimi să clociască șarpele ce va roade-o.

PRESIDENTUL

Aș vrea să știu.

WURM

Ori cunosc rău barometrul sufletului, ori domnul maior e tot așa de extrem în gelosie ca și'n amor. Dă-i prepus asupra fetei, probabil sau nu. Un gram de drojdie e destul pentru a face să dospiască tot aluatul.

PRESIDENTUL

Dar de unde să iau acest gram ?

WURM

Acesta e punctul de căpetenie. Înainte de toate spune-mi, domnule president, cât rischezi prelungindu-se rezistența maiorului; de ce importanță pentru dumneata este să sfârșești romanul cu fata de burghez și să inchei căsătoria cu Lady Milford ?

PRESIDENTUL

Mă mai întrebi, Wurm? Dacă căsătoria nu se face, pot să-mi perd tot creditul; dacă silesc pe maior, pot să-mi perd capul.

WURM (vesel).

Acuma aveți bunătatea de-a mă asculta. Cătră maior întrebunțăm viclenia, cătră fată ne servim de toată autoritatea dumitale. Ii dictăm un *billet doux* adresat la o a treia persoană și-l facem cu meșteșug să cadă în mânele maiorului.

PRESIDENTUL

Ce nebunie! Ca și când s'ar pleca de bună voie să-și scrie însași sentența de moarte.

WURM

Trebue să se plece de-mi dai mie plină putere să lucreze cum voiu voi. Cunosce pe biată fată prea bine și știu ce inimă are. Are două locuri vulnerabile, prin care putem da asalt conștiinței sale: tatăl său și maiorul. Pe acest din urmă îl lăsăm de tot la o parte, dar atacăm cu atât mai tare pe musicant.

PRESIDENTUL

Așa de exemplu...?

WURM

După cecece mi-a spus Excelența Voastră că s'a întâmplat în casa musicantului, nimic nu e mai ușor decât de a-l amenința cu un proces criminal. Presidentul și favoritul ducăi e, cum s'ar spune, umbra suveranului. Insulta contra favoritului sunt și insulte contra domnitorului. Cel puțin cu un raționament basă pe asemenea logică, iau asupra-mi să fac pe bietul om să treacă chiar prin urechia acului.

PRESIDENTUL

Insă... treaba nu poate fi serioasă.

WURM

Negreșit că nu, numai până la atât cât ne trebue să băgăm groază în toată familia; așa dar închidem fără vuet pe musicant, vorbim atunci de procese criminale, de eșafod, de perpetuă închisoare și spunem că singura mântuire pentru părinți e o scrisoare a fetei.

PRESIDENTUL

Bine, bine! Înțeleg!

WURM

Ea își iubește pe tatăl său cu pasiune. Gândul că este primejdie pentru viața sau cel puțin pentru libertatea lui, muștrările cugetului că ea e cauza acestor suferințe, neputința de a căpăta pe maior, în fine amețeala în capul ei, ce voi produce eu, toate acestea nu se poate să n'o facă să cadă în cursă.

PRESIDENTUL

Dar fiul meu? N'are să afle îndată? N'are să se infurieze și mai tare?

WURM

Asta grija mea să fie, Excelența Voastră. Nici tata nici mama nu se vor elibera înainte de a jura că vor păzi secretul asupra intrigei și că vor confirma înșălăciunea noastră.

PRESIDENTUL

Un jurământ? Ce ne folosește un jurământ, prostule?

WURM

Pentru noi un jurământ nu e nimica; pentru asemenea oameni e foarte mult — și vedeți cât de bine vom ajunge cu chipul acesta amândoi la scopul nostru — fata perde amorul maiorului, reputația de virtute! Tata și mama se vor mai coborî în pretențiile lor și, plecați cu desăvârșire prin asemenea întâmplare, la urmă vor fi fericiți când eu, având milă de fata lor, îi voi îndrepta reputația, luând-o de femeie.

PRESIDENTUL (ride clătînând din cap).

Mărturisesc că m'ai invins, hoțule! Planul e în-

tr'adevăr satanic! Școlarul își întrece dascălul— acum întrebarea e cui să se adreseze scrisoarea? Cu cine să presupunem că ar avea legăminte intime?

WURM

Neapărat cu cineva pentru care, de la hotărîrea fiului dumitale, atîrnă ori să câștige ori să piardă totul.

PRESIDENTUL (după o scurtă gîndire).

Ved numai pe mareșal.

WURM (dînd din umere).

Tocmai el n'ar fi gustul meu de m'ar chema Luisa Miller.

PRESIDENTUL

Pentru ce nu? Curios! O garderobă strălucitoare, o atmosferă de apă de *mille fleurs*, pentru fiecare cuvînt un pumn de galbeni, și toate acestea n'ar fi destul pentru a învinge insfirșit delicateta unei fete de burghez? O! amice, gelosia nu e atît de greu de convins! Trimite să cheme pe mareșal (sună).

WURM

Pănăce Excelența Voastră va ordona aceasta și închiderea musicantului, m'oiu duce eu să compun menționata scrisoare.

PRESIDENTUL (mergînd la biurou).

Să mi-o arăți cînd vei găti-o. (Wurm ese. Presidentul se așază și scrie, un camerier intră, Presidentul se scoală și-i dă o hîrtie). Acest ordin de arest să se trimită îndată la tribunal, un altul dintre voi să se ducă pe loc la mareșal și să-l roage să treacă pe la mine.

CAMERIERUL

Domnul Mareșal a intrat tocmai in curte.

PRESIDENTUL

Cu atâta mai bine, însă să spui să se aresteze cu mare precauție, fără nici un vuet.

CAMERIERUL

Prea bine, Excelența Voastră.

PRESIDENTUL

Auzi? Fără nici un vuet.

CAMERIERUL

Foarte bine, Excelența Voastră (ese).

SCENA II.

Presidentul și Mareșalul.

MAREȘALUL (intrând iute).

Vin numai *en passant*, scumpul meu! Cum te lauzi? Cum te afli? In astă seară se dă marea operă „Didon“. Cel mai superb foc de artificie, arde un oraș întreg. Vii și dumneata să-l vezi arzând, ha?

PRESIDENTUL

Am destul foc de artificie in casa mea care poate imi va preface toată mărirea in cenușă. Vii tocmai bine, Mareșale, să mă sfătuești, să mă ajuți intr'o afacere care ne ridică ori ne perde pe amândoi. Mă rog șezi.

MAREȘALUL

Mă inspăimânți, dragul meu!

PRESIDENTUL

Cum îți spun: ne ridică ori ne perde pe amândoi cu desăvârșire. Cunoști proiectul cu fiul meu și Lady Milford. Înțelegi cât de neapărată e căsătoria aceasta pentru a stabili soarta noastră. Ei bine, tot proiectul e resturnat, Kalb! Ferdinand nu vrea.

MAREȘALUL

Nu vrea... Nu vrea... și eu care am respândit vestea în tot orașul! Toată lumea vorbește de acest *mariage*.

PRESIDENTUL

Tot orașul are să te ție de minciunos. Iubește pe o alta.

MAREȘALUL

Glumești. Doar nu e asta o piedică.

PRESIDENTUL

Piedica cea mai neinvinsă pentru un nătâng ca dînsul.

MAREȘALUL

Ce, ar fi atâta de nebun de a-și isgoni norocul?

PRESIDENTUL

Intreabă-l și-i vedea ce ți-a răspunde.

MAREȘALUL

Dar, *mon Dieu!* ce poate răspunde?

PRESIDENTUL

Că va descoperi la toată lumea crima prin care ne-am ridicat noi, că ne va descoperi plastografile,

că ne va trăda pe amândoi cuțitului legii. Eată ce poate răspunde.

MAREȘALUL

Perdut-ai mintea ?

PRESIDENTUL

Asta a și răspuns-o. Și era s'o și facă. Nu l'am putut opri decât prin cea mai mare injosire din parte-mi. Ei, ce mai ai de zis ?

MAREȘALUL (incremenit, cu o mină stupidă).

Am inlemnit.

PRESIDENTUL

Toate acestea treacă încă. Dar chiar acum aflu de la spionii mei că Marele Șambelan de Bock voește să ceară mâna Ladyi Milford.

MAREȘALUL

Mă faci de turbez. *Cine* spui? de Bock, spui? Știi că suntem inimici de moarte? Știi pentru *ce* suntem inimici de moarte ?

PRESIDENTUL

Ba nu.

MAREȘALUL

Am să ți-o spun și ai să te infiori. Iți aduci a-minte de un bal de la curte — sunt douăzeci și unu de ani de atunci — știi, când pentru întâia oară s'a jucat „ecoseza“, și când s'a pătat domino contelui de Meerschaum de ceara de la lustru? Doamne! nu se poate s'o fi uitat!

PRESIDENTUL

Cine ar putea uita asemenea întâmplări?

MAREȘALUL

Așa-i? Prințesa Amalia perduse în focul jocului o calțavetă. Toată lumea, firește, începe a căuta; de Bock și eu, eram încă paji, ne târâiam în genunchi prin toate colțurile să căutăm calțaveta, *insfirșit* o zăresc, o apuc, de Bock bagă de seamă, sare asupra mea, mi-o smucește din mâni... înțelegi? o aduce prințesei și-mi fură complimentul. Ce mai gândești?

PRESIDENTUL

O impertinența...

MAREȘALUL

Imi fură complimentul — eram să leșin. Așa o răutate încă nu s'a mai văzut! *Insfirșit* imi vin ear în fire, mă apropiu de Înălțimea Sa și zic: Înălțimea Voastră! De Bock a avut fericirea să vă prezente calțaveta, însă cel ce a zărit-o se bucură în ascuns și tace.

PRESIDENTUL

Bravo, Mareșale, bravissimo!

MAREȘALUL

Și tace. Însă nu-i voi uita-o asta lui Bock până la judecata de pe urma, lingușitor mișel și nerușinat! Dar atâta încă nu era destul, când amândoi ne-am aruncat la pământ ca s'apucăm calțaveta, de Bock imi atinge cu cotul cuafura, mă depudrează și sunt perdut pentru toată seara.

PRESIDENTUL

Iată omul ce are să ia pe Lady Milford și să fie cea întâi persoană la curte.

MAREȘALUL

Imi infigi un pumnar in inimă. Să fie... Pentru ce să fie? Unde e necesitatea?

PRESIDENTUL

Pentru că Ferdinand nu vrea, și altul nu se presentă.

MAREȘALUL

Dar nu știi nici un mijloc să faci pe maior să se hotărască? Fie cât de bizar, cât de desperat va fi. Cel mai desgustos din lume ar fi pentru noi un noroc căci am resturna pe uriciosul de Bock!

PRESIDENTUL

Cunosc numai unul singur. Și acesta atârnă de la dumneata.

MAREȘALUL

De la mine? Și... acest mijloc?

PRESIDENTUL

Trebuie să desunești pe maior de amoreza lui.

MAREȘALUL

S'o desunesc? Ce fel, cum așa?

PRESIDENTUL

Totul e câștigat, dacă-i dăm prepus asupra fetei.

MAREȘALUL

Să-i dăm prepus? de exemplu c'a furat?

PRESIDENTUL

Nu, nu. Cum a să creadă una ca aceasta? Că mai are pe unul.

MAREȘALUL

Și acesta?

PRESIDENTUL

Trebue să fii dumneata, baroane.

MAREȘALUL

Eu? Eu? E nobilă?

PRESIDENTUL

Pentru ce? Ce idee! E fata unui musicant.

MAREȘALUL

Așa dar o proastă? Nu se poate.

PRESIDENTUL

Dece să nu se poată? Fleacuri! Care om sub soare întreabă pe o fată frumoasă de spița neamului ei?

MAREȘALUL

Dar gândește! Eu, om insurat! Și pe urmă reputația mea la curte!

PRESIDENTUL

Asta e altceva! Mă rog mă iartă. Nu știam că preferi să fii mai bine om moral decât să ai credit la curte. Să lăsăm vorba.

MAREȘALUL

Fii cuminte, baroane! Alta voiam să zic.

PRESIDENTUL (rece).

Nu, nu! Ai dreptate, m'am săturat și eu. Meargă lucrurile cum vor voi. Eu cel întâiu felicit pe de Bock ca prim ministru. Lumea mai este și in alte locuri. Imi cer dimisia de la duca.

MAREȘALUL

Dar eu? Dumitale îți vine ușor de vorbit. D-ta ai studiat! Dar eu, *mon Dieu!* ce mă fac eu de mă congediază Înălțimea sa?

PRESIDENTUL

Un *bon mot* de alaltaeri! Moda din anul trecut.

MAREȘALUL

Te ccnjur scumpul meu, dragul meu, inădușă asemenea ideii! Fac tot, tot ce vrei!

PRESIDENTUL

Vrei să-ți dai numele la un *rendez-vous*, ce-ți va propune Luisa Miller intr'o scrisoare?

MAREȘALUL

Cum a da Dumnezeu, din toată inima.

PRESIDENTUL

Și-i lăsa să cadă scrisoarea intr'un loc unde o va putea vedè maiorul?

MAREȘALUL

De exemplu la paradă, am s'o fac să cadă ca din intîmplare din buzunar, scoțindu-mi basmaoa.

PRESIDENTUL

Și vei sustînea rolul de amarez cătră maior?

MAREȘALUL

Mort de ma vie! I-oiu arăta eu! Voiu face să-i treacă băiatului apetitul după amorezele mele!

PRESIDENTUL

Minunat! Astăzi se va scrie scrisoarea. Treci mai indeseară pe la mine s'o iei și să ne înțelegem bine asupra rolului.

MAREȘALUL

Am numai cincisprezece visite de făcut de cea mai mare importanță. Iartă-mă deci dacă te las așa degrabă (ese).

PRESIDENTUL (sunând).

Mă incred in dibăcia dumitale, mareșale!

MAREȘALUL (intorcându-se).

A! *mon Dieu!* Sper că mă cunoști deajuns.

SCENA III.

Presidentul, Wurm.

WURM

Musicantul și femeea lui s'au inchis cu bine și fără vuet. Dacă Excelența Voastră voește să citească scrisoarea?

PRESIDENTUL (după ce a cetit-o).

Minunat, minunat! dragul meu secretar! Și mareșalul s'a prins in undiță! Cu o otravă ca aceasta am preface sănătatea cea mai robustă in ciumă. Acum du-te iute la tată să-i faci propunerile de care am vorbit și indată pe urmă la copilă. (Es pe diferite uși).

SCENA IV.

Cameră în locuința lui Miller.

Luisa și Ferdinand.

LUISA

Te rog, sfirșește! Numai cred în zile fericite. Toate speranțele mele s'au stins.

FERDINAND

Însă ale mele s'au întărit. Tatăl meu e iritat; are să îndrepte spre noi toate bateriile sale! El m'a silî să devin fiu neomenos. Nu mai răspund de datoria mea de fiu! Furia și disperarea au să mă siliască să descoper neagra taină a crimei sale. Fiul va da pe tatăl său pe mîna călăului. Acum e pericolul cel mai mare, și trebuia să fie pericolul cel mai mare, ca amorul să se hotărască a face acest pas uriaș. Ascultă, Luisa! O idee mare și sumeața ca pasiunea mea se înfațosează sufletului meu. — Tu Luisa și eu, și amorul! Acest cerc nu resumă el cerul întreg? ori îți mai trebuie și o a patra dorință?

LUISA

Oprește-te, destul! Tremur de ceea ce ai să-mi spui!

FERDINAND

De nu mai avem ce cere lumii, pentru ce să cerșătorim aprobarea ei? Dece să riscăm acolo unde nu e nimic de câștigat și totul de pierdut? Ochiul tău nu va lucî tot așa de dulce de se va oglîndi în Rin ori în Elba ori în marea Baltică? Patria

mea e acolo unde voi fi iubit de Luisa! Urma pașilor tăi în pustietăți sălbatice e mai interesantă pentru mine, decât un templu în locul nașterii mele. Ne va părea rău după luxul orașelor? Să fim unde vom fi, Luisa, pretutindenea resare un soare și un soare apune, spectacul sublim, pe lângă care frumuseța artelor se întunecă! De nu vom mai onora pe Dumnezeu într'un templu, noaptea se va întinde într'o tăcere religioasă, luna schimbăcioasă ne va îndemna la pocăință și un templu pios de stele se va ruga cu noi! Mântui-vom vreodată convorbirile de amor? Un suris al Luisei mele va fi materie destulă pentru un secol și visul vieții va trece până ce voi descoperi o lacrimă.

LUISA

Și nu mai ai altă datorie decât amorul tău?

FERDINAND (imbrășosând-o).

Liniștea ta e datoria mea cea mai sacră.

LUISA (foarte serios).

Atunci taci și mă lasă, am un părinte ce nu are altă avere decât o singură fată. Un părinte care mâne va fi de șasezeci de ani și care e supus la răsbunarea presidentului.

FERDINAND (curmând-o iute).

El ne va întovărăși. Așa dar nu mai face nici o împotrivire, iubita mea: Mă duc, prefac în bani tot ce posed, ridic sume pe numele tatălui meu. Este ertat de a jefui pe un tâlhar și averile lui nu sunt ele prețul sângelui patriei? La o oră după mezul nopții se va opri la poartă o trăsură. Vă aruncați înăuntru și fugim!

LUISA

Și blăstemul părintelui tău ne va urma? Un blăstem, nesocotitul, de care și ucigașul se teme, pe care-l indeplinește răzbunarea cerului și asupra tâlharului în spânzurătoare, un blăstem ce, ca un spectru, fără îndurare ne va gonî din țerm în țerm? Nu, preaiubitul meu! De nu poți fi al meu decât prin o crimă, am încă destulă putere pentru a te perde.

FERDINAND (șoptește cu un aer sinistru).

Intr'adevăr?

LUISA

Să te perd! O, ce nefericire fără margini cuprinde această idee, idee destul de grozavă pentru a străpunge sufletul nemuritor și a îngălbeni fața colorată a bucuriei. Ferdinand! Să te perd! Însă se perde numai ceea ce ai avut și inima ta aparține societății tale, pretenția mea era un sacrilegiu și renunț la ea, infiorându-mă.

FERDINAND (crâșnind din dinți și mușcându-și buzele).

Tu renunți?

LUISA

O! Uită-te la mine, iubite Walter! Nu crâșni așa de amar din dinți. Lasă-mă să-ți invioșez curajul tău murind prin exemplul meu! Voiu fi eu eroina acestui moment, voiu întoarce unui părinte un fiu rătăcit, voiu sfărma un legământ, care lovind în obiceiurile societății, restoarnă ordinea comună a lucrurilor. Numai eu sunt vinovată, am nutrit sênul meu cu dorinți sumețe, nebune, nefericirea imi e pedeapsa. Lasă-mi cel puțin ilusia dulce și

măgulitoare că acest sacrificiu e fapta mea. — Nu voești să-mi incuviințezi această mângăere?

FERDINAND

(distras și furios ia o violină și cearcă să cânte, deodată rupe strunele, aruncă instrumentul la pământ și ride cu hohot).

LUISA

Walter! O Dumnezeu! Ce faci? Fii bărbat! Acest moment cere curaj, e momentul despărțirii! O, îți cunosc inima, iubite Walter! amorul îți e viu ca viața și fără margini ca nesfârșitul. Dă-l unei femei nobile și mai demne decât mine, ea nu va invidia pe cele mai fericite din sexul ei... (înecându-și lacrimele). Pe mine nu mă-i mai vedea; tânăra fată, amăgită în iluzii deșerte, las'o să-și plângă durerea în ziduri singuratice, nimeni nu va mai gândi la lacrimile ei. Viitorul pentru mine e deșert și mort, numai din când în când voi mirosi floarea veștejită a trecutului. (Își întoarce capul intinzându-i o mână tremurătoare). Remâi sănătos, domnule de Walter!

FERDINAND (deșteptându-se ca dintr'un vis).

Luisa, eu fug. Nu vii cu mine?

LUISA

(s'a așăzat în fundul camerei și-și acopere fața cu mâinile).

Datoria mea imi ordonă să rămân și să sufer.

FERDINAND

Miști, șerpe! Altceva te oprește.

LUISA (cu expresia celei mai adânci dureri).

Rămâi în acest prepus, el te va face mai puțin nefericit.

FERDINAND

Să opui datoria rece amorului ferbinte! Crezi că m'a orbi o asemenea poveste? Un alt amarez te reține și vai ție și lui dacă prepusul meu se va a-deverî! (ese iute).

SCENA V.

Luisa (singură. Mai șade puțin fără mișcare și mută pe un scaun, pe urmă se scoală. înaintează și se uită cu spaimă împrejuru-și).

Unde să fie părinții mei? Tatăl meu zisese că se va întoarce îndată, și de atunci au trecut cinci ore grozave. Dacă vre-o nenorocire... Dar ce simțesc? Deabia mai resflu?

(Wurm intră în casă și se oprește în fund, fără a fi văzut de dînsa).

Asta nu e lucru firesc. E numai o nălucire îngrozitoare a sîngelui clocotind. Când cugetul nostru a bătut o singură dată din cupa spaimei, ochiul vede fantome în orice unghiu.

SCENA VI.

Luisa, Wurm.

WURM (apropiindu-se).

Bună seara domnișoară!

LUISA

Dumnezeule! Cine vorbește? (se întoarce, vede pe secretar și se dă înapoi spăriată). Grozav! Grozav! Presimțirea mea se prefacă în cumplită realitate. (Cătră secretar cu o ochire plină de dispreț). Cauți poate pe president? Nu mai e aici.

WURM

Domnișoară, te caut pe d-ta.

LUISA

Ca să-ți deslegi mireasa de la carcan?

WURM

Domnișoară Miller, ai un prepus nedrept.

LUISA (vrea să răspundă însă se oprește și zice).

Cu ce vă pot servi?

WURM

M'a trimes tatăl dumitale...

LUISA (spăriată).

Tatăl meu? Unde e tatăl meu?

WURM

Intr'un loc unde n'ar voi să fie.

LUISA

Pentru Dumnezeu! Spune-mi iute! Mă tortură o crudă presimțire. Unde e tatăl meu?

WURM

La inchisoare, dacă vroești s'o știi.

LUISA (indreptând ochii spre cer).

Și asta! și asta încă! La inchisoare, și pentru ce la inchisoare?

WURM

Din ordinul Ducăi.

LUISA

Al Ducăi?

WURM

Care văzând Maiestatea insultată în persoana reprezentantului său...

LUISA

Ce? Ce? O, Dumnezeu!

WURM

A hotărit să pedepsiască într'un mod exemplar...

LUISA

"Asta mai lipsia încă! O, firește, firește, mai era o altă persoană scumpă inimii mele afară de maior, aceea nu se putea cruța. Insultă Maiestații! Divină Providență! Intărește, o, intărește-mi credința șovăindă! Și Ferdinand?"

WURM

Alege ori pe Lady Milford ori blăstēmul și desmoștenirea părintelui său.

LUISA

Alternativă cumplită! Și cu toate acestea el e mai fericit. Nu are un părinte de pierdut. Dar și de a nu avea un părinte e blăstēm destul de mare. Tatăl meu acuzat de les-maiestate, iubitul meu soțul Ladyi Milford ori blăstēmat și desmoștenit. Intr'adevăr admirabil! Și o răutate perfectă e o perfecție? Ba nu, îi mai lipsește încă ceva. Unde e maica mea?"

WURM

În închisoarea corecțională.

LUISA (cu un suris dureros).

Acum nu mai lipsește nimic! Nimic și sunt li-

beră, deslegată de toate datoriile, de lacrimi, de plăceri, deslegată de Providență. Nu mai am nevoie de ea (după o tăcere adâncă). Mai ai poate vre-o veste? te rog spune, acum pot să aud tot.

WURM

Ce s'a întâmplat știi?

LUISA

Dar nu știu ce se va întâmpla deacum înainte. (Earăș tăcere în care se uită la Wurm din cap până 'n picioare). Sermane om! Ai o tristă meserie, care desigur nu te va conduce în raiu. A face nefericiți e destul de grozav, mai grozav e a le anunța nefericirea lor; a juca rolul buhnei, prevestitoarea nefericirilor, a fi de față când inima lor sângerândă sub săgeata de fer a nevoei face pe creștin să se îndoiască de Dumnezeu. Mă feriască cerul! Dacă fiecare lacrimă ce vezi curgând ți-ar aduce o movilă de aur, n'aș vrea să fiu în locul tău. — Ce se mai poate întâmpla?

WURM

Nu știu.

LUISA

Nu vrei să știi,—vestea neagră ce ai să-mi spui se teme de sunetul vorbelor, însă în nemișcarea mormentală a feței tale se vede demonul. Ce mai este încă? Dinioarea ai spus că Duca vrea să pedepsească într'un mod exemplar. Ce vrea să zică: mod exemplar?

WURM

Nu mă mai întreba nimic.

LUISA

Ascultă, omule. Tu ai fost la școala calăului. Cum ai ști altfel să sdrobești întâi încet, încet oasele și pe urmă să faci pe inimă s'aștepte lovitură mântuitoare? Ce soartă amenință pe tatăl meu? Moartea e în cuvintele ce pronunți, ce-a mai fi în ceea ce nu voești să spui? Vorbește! Lasă să cadă deodată peste mine toată sarcina ce are să mă sfarme. Ce mai așteaptă pe tatăl meu?

WURM

Un proces criminal.

LUISA

Ce vrea să zică asta? Sunt numai o biată fată nevinovată și proastă și nu pricep cumplitele voastre cuvinte latinești. Ce vrea să zică un proces criminal?

WURM

Judecata ce hotărește viața sau moartea.

LUISA (cu energie).

Îți mulțămesc! (Aleargă iute în camera de alături).

WURM (spăriat).

Unde se duce? Nu cumva... nebuna? La dracu! Doar nu s'a... mă duc după dinsa, răspund de viața ei (vrea să easă).

LUISA (se 'ntoarce cu o mantelă în spate).

Iartă-mă, domnule secretar, am să incui ușa.

WURM

Dar unde te duci așa de iute?

LUISA

La Duca (vrea să easă).

WURM

Ce? Unde? (O reține spăriat).

LUISA

La Duca. N'auzi? La duca cel care vrea să pronunțe asupra vieții și morții tatălui meu. Nu, nu vrea, ci trebuie să vrea pentrucă câțiva ticăloși au hotărît așa! La Duca care nu se amestecă în tot procesul de les-maiestate decât cu maiestatea și cu subsemnătura sa.

WURM (rizând cu hohot).

La Duca!

LUISA

Știu de ce rizi, însă nu vreau să aflu la el îndurare. Dumnezeu mă feriască! numai groaza, groaza de țipetele mele. Se spune că cei mari ai lumii nu știu ce este miseria, și că nu vreau s'o știe. Voiu spune eu Ducăi, îi voiu descrie eu ce este miseria în toate puterile desperării; îi voiu depinge-o eu cu țipete sfâșietoare care-l vor face să tresară până la măduva oaselor lui, și când descrierea mea a face să i se ridice părul de pe cap, la urmă-i voiu striga la urechi că în momentul agoniei și plămăiele damnezeilor de pe pământ simt horcăitul morții și că la judecata de pe urmă regii și cerșetorii se cern tot printr'o sită (vrea să easă).

WURM (cu o compătimire ipocrită).

Du-te, firește, du-te! Asta e ceea ce poți face mai cuminte. Te sfătuesc să te duci și-ți dau parola mea că Duca îți va acorda aceea ce-i cere.

LUISA (oprindu-se).

Ce spui? D-ta mă sfătuești să mă duc? (intorcându-se iute). Hm! Ce vreau să fac? Trebuie să fie vre-o treabă foarte rea fiindcă omul acesta mă sfătuește s'o fac. De unde știi că prințul imi va încuviința cererea?

WURM

Pentru că nu va face-o pentru nimica.

LUISA

Nu va face-o pentru nimica? Ce preț poate pune unei fapte de umanitate?

WURM

Frumoasa suplicantă e un preț destul de scump.

LUISA (incremenește, pe urmă strigă).

Dumnezeule!

WURM

Sper ca pentru a scăpa un tată, prețul acesta nu-ți va părea prea mare.

LUISA (preumblându-se incoace și încolo foarte agitată).

Da, da! e adevărat. Prinții voștri sunt neaccesibili adevărului, ascunși în dosul vițielor lor ca îndărătul paloșului unui cherubim! Atot puternicul să te ajute, tată! Fiica ta poate muri pentru tine, dar nu păcătui.

WURM

Aceasta îi va părea curios bietului om părăsit. „Luisa mea, mi-a spus el, m'a dus la peire! Luisa mea mă va și scăpa“. Alerg dar, domnișoară, să-i duc răspunsul d-tale. (Se face că vrea să plece).

LUISA (alergând după dînsul și oprindu-l).

Stăi, stăi! Răbdare! Cum se grăbește Satana când e vorba de-a aduce pe oameni la desperare! Eu l'am adus. Eu trebuie să-l scap. Vorbește, sfătuiește-mă! Ce pot să fac? Ce trebuie să fac?

WURM

Este numai un singur mijloc.

LUISA

Și acest singur mijloc?

WURM

Și părintele dumitale dorește...

LUISA

Și tatăl meu? Care este mijlocul?

WURM

Iți vine foarte ușor.

LUISA

Nu știu nimic mai greu decât rușinea.

WURM

Dacă voești să... eliberezi pe maior.

LUISA

De amorul său? Iți bați joc de mine? Atîrnă de la voința mea ceea ce am fost silită a face?

WURM

Nu m'ai înțeles, dragă domnișoară. Maiorul trebuie să te lase singur și de bunăvoie.

(Luisa scrie în timp ce vorbește) LUISA

El nu va face-o.

WURM

Așa ți se pare. Ne-am adresa noi la d-ta, dacă am găsi vre un alt mijloc?

LUISA

Il pot eu silii să mă urască?

WURM

Vom cerca! Șezi!

LUISA

Omule, ce ai de gând?

WURM

Șezi și scrie. Eată condeiu, hârtie și cerneală.

LUISA (se pune jos foarte turburată).

Ce să scriu? Cui să scriu?

WURM

Cătră calăul tatălui d-tale.

LUISA

Ha! Cum te pricepi a schinjuii suflete! (ia condeiu).

WURM (dictând).

„Domnul meu“.

(Luisa scrie tremurând).

WURM

„Trei zile nesuferite au trecut acum... acum... de când nu ne-am mai văzut“.

LUISA (se oprește și leapădă condeiul).

Cătră cine e scrisoarea?

WURM

Cătră calăul tatălui d-tale.

LUISA

O! Dumnezeuul meu!

WURM

„Inșă e numai vina maiorului... maiorului... care
mă păzește toată zioa ca un Argus“.

LUISA

Ticăloșie cum nu s'a mai auzit! Cătră cine e
scrisoarea?

WURM

Cătră calăul tatălui d-tale.

LUISA (se primblă prin casă frângându-și mânilor).

Nu! Nu! Nu! Asta e o tiranie! O cerule! Pedep-
sește pe oameni omenește, când păcătuesc, inșă
dece să mă pui între două grozăvenii, dece să mă
legeni așa între moarte și infamie? Dece asmuți
asupra mea pe acest deavol lacom de sânge? Fa-
ceți ce vreți! Niciodată n'oiu scrie aceste cuvinte.

WURM (luându și pălăria).

Cum îți place, domnișoară! Atîrnă de la voința
dumitale.

LUISA

De la voința mea? De la voința mea? Barbarul!
Spânzură pe vre un nenorocit asupra prăpastiei

iadului, cerându-i ceva, apoi hulește încontra lui Dumnezeu și-i spune că atirună de la voința lui. O! Tu știi prea bine că inima noastră e legată cu lanțuri de fer de inclinările firești, acum mi-e tot una! Dictează! Nu mai gândesc nimic. Mă plec la infernalele voastre viclenii (se pune ear jos).

WURM

„Mă păzește toată zioa ca un Argus“. Ai scris?

LUISA

Mai departe! Mai departe!

WURM

„Eri Presidentul a venit la noi. Era poznaș de văzut cum bietul maior căuta să-mi apere onoarea“.

LUISA

O, frumos! frumos! Sublim! Urmează!

WURM

„Nesștiind cum să mă prefac am leșinat, am leșinat ca să nu rid cu hohot“.

LUISA

O, Cerule!

WURM

„Insă masca începe a-mi fi nesuferită, nesuferită. Numai de-aș putè scăpa“.

LUISA

(se oprește, se scoală, se primblă prin casă cu capul plecat ca și când ar căuta ceva la pământ; pe urmă se așază ear și urmează a scrie).

„Putè scăpa“.

WURM

„Mâne e de serviciu. Pândește momentul când va eși de la mine și vino la locul știut“ — ai scris știut?

LUISA

Am scris tot!

WURM

„La locul știut unde vei găsi pe iubitoarea dumitale Luisa“.

LUISA

Mai lipsește adresa!

WURM

„Domnului Mareșal al Curții de Kalb“.

LUISA

O, eternă Providență! Un nume ce-mi e atât de străin urechilor, ca aceste linii inimii mele! (Se scoală, țintește câtva timp ochii pe hârtie, în fine o trece secretarului și zice cu o voce obosită, stinsă). Eată, domnul meu! Ai în mânilor dumitale numele meu nepătat, pe Ferdinand, toată speranța, fericirea vieții mele... *eu* nu mai am nimica.

WURM

O, nu! Nu despera dragă domnișoară! Mi-e milă de dumneata, poate, cine știe? S'ar putè să trec pe deasupra unor lucruri... Intr'adevăr! Zău, mi-e milă de dumneata!

LUISA (țintește asupra lui o ochire pătrunzătoare).

Nu termina, domnule! Umbli să-ți dorești un lucru grozav.

WURM (vrînd să-i sărute mâna).

Spune: umblu să doresc această mână frumoșică — oare este un lucru grozav?

LUISA (cu dispreț și furie).

Da! căci te-aș sugruma în noaptea cununiei, și cu plăcere aș lăsa să mă ucidă pe roată. (Vrea să easă, însă se întoarce iute). Mântuit-am domnule? — Porumbița poate sbura?

WURM

Încă un lucru de nimic, domnișoară! Trebuie să vii cu mine și să juri pe evanghelie, că ai scris această scrisoare de bună voce fără să te fi silit cineva.

LUISA

Dumnezeule! Dumnezeule! Chiar numele tău trebuie să pecetluiască fapta iadului (ese cu Wurm).

(Cortina cade).

ACTUL IV.

SCENA I.

Un salon in casa Presidentului.

Ferdinand de Walter (cu o scrisoare in mână, se răpede in casă, un camerier intră pe altă uşă).

FERDINAND

N'a fost mareşalul pe-aici?

CAMERIERUL

Domnule maior, domnul President vă întreabă.

FERDINAND

Tunet şi trăsnet! intreb, n'a fost mareşalul aici?

CAMERIERUL

Excelenţa sa e la masa de cărţi.

FERDINAND

Spune Excelenţei sale să vie incoace in numele tuturor dracilor!

(Camerierul ese).

SCENA II.

FERDINAND

(singur, citește scrisoarea când incremenind, când primblându-se furios prin casă).

E cu neputință! Cu neputință! acest vestmânt ceresc nu poate ascunde o inimă atât de infernală și însă... însă dacă toți ângerii s'ar coborî din cer să mărturisiască nevinovăția ei, dacă chiar Dumnezeu cu creația lui s'ar unî ca să mărturisiască nevinovăția ei, e mâna ei, vînzare neauzită, uriașă, cum încă n'a văzut omenirea! Deaceea se îndărătnicia să nu fugă cu mine! Deaceea... O, Dumnezeule! acum mă deștept, acum totul mi se descopere! Deaceea renunța cu atâta eroism la amorul meu, și mai, mai era să mă înșele și pe mine dresul ceresc în care își învălîse fața. (Aleargă mai iute prin casă, pe urmă se oprește gânditor). Să mă aprofundeze așa! Să răspundă la fiecare simțire ferbinte, la fi care tremur timid și dulce, la fiecare mișcare aprinsă... Să-mi pîtrundă sufletul în vibrațiile sale cele mai delicate și mai neînțelese, să-și facă un calcul din fiecare lacrimă, să mă însoțiască pe culmea cea mai răpede a pasiunii, să mă feriască de ameteală pe marginea oricării prăpăstii? Dumnezeule! Dumnezeule! și toate aceste numai grimasă?... grimasă?... O! Dacă minciuna are o culoare atât de atrăgătoare, cum de nu s'a furișat prin ea nici un diavol în cer? Când i-am descoperit pericolul amorului nostru cu ce fățarnicie convingătoare s'a îngălbenit! Cu ce demnitate imposantă a oborît obrasnicul despreț al tatălui meu! Și în tot acel moment muerea se simția vinovată? Ce? N'a suferit și proba de foc a adevărului? Perfida leșină. Ce ai să zici tu de

acum, adevărată simțire? — și cochetele leșină. Cum ai să te justifici tu, inocentă? — și curtisanele leșină! știe ce a făcut din mine. Mi-a văzut tot sufletul meu. În ochi mi se reflectă inima când îi dădai înroșindu-mă cel întâi sărut — și ea nu simțea nimic? simțea poate numai triumful meșteșugurilor sale. Când în rătăcirea mea fericită credeam că îmbrățoșez în ea cerul întreg! când dorurile mele cele mai selbatice se stingeau; când înaintea sufletului meu nu se infățișea alt gând decât eternitatea și Luisa... Dumnezeule! ea atunci nu simțea nimic? nu simțea nimic decât isbutirea planului său? nimic decât deșertăciunea ei măgulită? Moarte și răsbunare! Nimic decât că eram trădat!

SCENA III.

Mareșalul, Ferdinand.

MAREȘALUL (intrând pe virful degetelor).

Ai arătat dorința, bunul meu...

FERDINAND (șoptind între dinți).

Să rup capul unui ticălos (tare). Mareșale, scrisoarea aceasta trebuie să-ți fi căzut la paradă din buzunar și eu (rizând amar) din fericire am găsit-o.

MAREȘALUL

Dumneata?

FERDINAND

Din intimplarea cea mai ciudată. Mai zică-se că nu există o providență!

MAREȘALUL

Vezi cât sunt de turburat, baroane!

FERDINAND

Cetește, cetește (depărtându-se). De n'am fost bun amarez poate voi juca mai bine rolul de mijlocitor.

(In timp ce cetește mareșalul, Ferdinand se apropie de părete și ia două pistoale).

MAREȘALUL (aruncă scrisoarea pe masă și vrea să fugă).

La dracu!

FERDINAND (oprindu-l și trăgându-l inapoi de braț).

Ingăduie, dragă mareșale! Noutățile ce îți aduc imi pare că-ți sunt plăcute! Vreau să-mi dai răs-plata (îi arată pistoalele).

MAREȘALUL (dând spăriat inapoi).

Fii cuminte, scumpul meu!

FERDINAND (tare și grozav).

Am mai multă minte decât trebuie pentru a trimite un ticălos ca tine pe ceea lume. (Li dă cu deasila un pistol în mână și-și scoate totodată o basma). Na! ține, apucă capetul basmalei! O am de la dinsa.

MAREȘALUL

S'apuc capetul basmalei? Perdut-ai mintea?

FERDINAND

Apucă capetul, îți zic! altfel ai putea greși, mișelule! Cum tremură, mișelul! Ar trebui să mulțumești lui Dumnezeu că pentru întâia oară ai să ai ceva în căpățină! (Mareșalul vrea să fugă). Stăi! te-oiu impedeca eu! (Îl prinde și închide ușa).

MAREȘALUL

In salonul acesta, baroane?

FERDINAND

Pare că ai merita să easă cineva pentru tine afară de oraș. Aici va vult mai tare; acesta tot va fi cel întâiu vuet ce vei fi făcut in lume. Trage!

MAREȘALUL (ștergându-și fruntea).

Și voești să-ți expui viața atât de prețioasă, tinere plin de speranță?

FERDINAND

Trage, îți zic! Nu mai am nimic de făcut pe lumea aceasta.

MAREȘALUL

Inșă eu am încă mult de făcut, iubitul, strălucitul meu.

FERDINAND

Tu, ticălosule? Ce ai de făcut? Să faci pe omul intr'o societate unde nu sunt oameni, să te faci de șapte ori mare și de șapte ori mic intr'o secundă ca fluturul in virful acului? Să ții un registru de orice mîrșăvie a stăpănului tău, și să fii ecoul spiritului său? Mai bine e să te iau cu mine ca pe o bestie rară, ca o momiță imblănzită: să joci, să aporțezi, să te strimbi la gemetele condamnaților, și cu momițările tale de curtisan să inveselești eterna desperare!

MAREȘALUL

Tot ce poruncești, dragul meu! Tot ce voești, numai dă la oparte pistoalele!

FERDINAND

Cu ce față stă inaintea mea acest fiu al durerii, făcend rușine zilei a șasea a creațiunii! Ca și când

un tipograf l'ar fi contrafăcut după Dumnezeu! P'ecat de dramul de creeri ce se găsește in astă tidvă nerecunoscătoare. Cu dramul acesta ar fi făcut și dintr'un pavian un om, când acuma a făcut numai rușine minții omenești. — Și să 'mpărțiască inima ei cu acesta! Monstruos! Neertat! Un blăstemat e in stare mai degrabă să te disguste de vițiu decât să te indemne la el.

MAREȘALUL

Mărire Domnului! Incepe a fi glumeț!

FERDINAND

Am să-l las să trăiască! Simțirea de milă care ne face să cruțăm un verme, să-i profite și lui. L'or intilni, or da din umere și or admira poate înțeleapta economie a cerului care hrănește creaturi cu gunoiu, care face pe corb să-și găsiască nutrimentul la spânzurătoare și pe curtisani in escrementele suveranului. La urmă s'or mira de dibăcia Providenții care au așăzat și in lumea intelectuală șerpi și tarentule pentru a-i curățî de venin. Inșă (redevenind furios) vermina să nu sugă din floarea mea ori voiu sfărma-o așa ș'asa! (il sgudue cu violență).

MAREȘALUL (oftând in sine).

Of, Dumnezeuule! de-aș fi departe de aice cale de o sută de mile, la Bicêtre lângă Paris, numai nu lângă acesta!

FERDINAND

Ticălosule! De cumva ai pătat cureția sa! Ticălosule! De-ai gustat acolo unde eu adoram! (mai furios) De cumva te-ai desfătat acolo unde eu mē

simțiam un Dumnezeu! (Tace o secundă, pe urmă grozav). Mai bine ar fi pentru tine, ticălosule, să fugi în iad, decât să dai peste resbunarea mea în raiu! Până unde ai mers cu fata, mărturisește!

MAREȘALUL

Lasă-mă, ți-oiu descoperi totul.

FERDINAND

O! Cu dinsa cea mai simplă galanterie trebuie să fie mai dumnezească decât un șiroiu de voluptate cu o alta. De ar voi să se prostituiască, de ar voi, ar micșura valoarea sufletului, și ar preface virtutea în voluptate. Până unde ai mers? Mărturisește ori trag.

MAREȘALUL

Nu e nimica, nu e nimica toată. Aibi numai o minută răbdare. Ești înșălat.

FERDINAND

Și îndrăsnești să mi-o aduci aminte, ticălosule? Până unde ai mers cu dinsa? Mărturisește ori ești mort!

MAREȘALUL

Mon Dieu! Dumnezeule! Eaca vorbesc! Ascultă-mă numai. Când... un părinte... un părinte în-suș...

FERDINAND (mai furios).

Ți-a vândut fata? Și până unde ai mers cu ea? Mărturisește, ori te omor!

MAREȘALUL

Ești furios. N'ascuți? Nici n'am văzut-o. N'o cunosc. Nu știu nimic de dinsa.

FERDINAND (dând inapoi),

Nici n'ai văzut-o? N'o cunoști? Nu știi nimic de ea? Nefericita s'a perdut pentru tine și tu într'o suflare te lepezi de ea de trei ori? Afară, răule! (îi dă o lovitură cu pistolul și-l împinge afară). Pentru ființi ca tine nu s'a inventat praful!

SCENA IV.

FERDINAND

(după o lungă tăcere, în care trăsăturile sale desvêlesc o idee grozavă).

Perdut! Da, nefericito, sunt perdut, dar și tu ești perdută! Da, pe marele Dumnezeu! De sunt eu perdut și tu ești perdută. Judecător al universului! N'o reclama de la mine! Fata e a mea. M'am desfăcut pentru dînsa de universul întreg, am renunțat pentru dînsa la întreaga ta creație. Lasă-mi mie fata! Judecător al universului! Colo milioane de suflete gem înaintea ta, spre aceia îndreaptă ochiul îndurării tale, pe *mine* lasă-mă să fac singur, judecător al universului! (înceștându-și mâinile). Ce! Avutul și puternicul creator să fie sgârcit de un singur suflet care e încă cel mai rău din creația lui? Fata e a mea! Eu odinioară Dumnezeu, acum demonul ei! (Ținînd ochii mari spre un unghiu). Să petrec o eternitate cu dînsa pe roata osindei, ochii mei pironiți pe ai săi! Pêrul nostru sburlit amestecându-se, adâncele noastre gemete topindu-se împreună, și... atunci eu indoiindu-i desmerdările, aducându-i aminte de jurămintele sale, Dumnezeule! Dumnezeule! Unirea va fi grozavă, dar eternă! (Vrea să easă iute și întâlnește pe president).

SCENA V.

Presidentul și Ferdinand.

FERDINAND (dând inapoi).

O, tatăl meu!

PRESIDENTUL

Imi pare bine că ne intilnim, fiul meu! Vin să-ți vestesc un lucru plăcut, un lucru, fiule, care te va surprinde mult. Să ședem.

FERDINAND (se uită lung la el).

Tată! (Inaintând spre el și luându-i mâna cu mare mișcare). Tată! (Sărutându-i mâna și căzând in genunchi). O, tată!

PRESIDENTUL

Ce-ți este, fiul meu? Ridică-te! Mâna ta arde și tremură.

FERDINAND (cu simțire infocată, ferbinte).

Iartă-mă de nerecunoștința mea, tată! Sunt un rău! Ți-am necunoscut bunătatea, simțirile tale atât de părintești. O, ai avut un suflet prevăzător! Acum e prea târziu. Iertare! Iertare! Binecuvintează-mă, tată!

PRESIDENTUL (c'o figură nevinovată).

Scoală-te, fiul meu! Imi vorbești in enigme.

FERDINAND

Fata ceea, tată. O! Tu cunoști oamenii, mânia îți era atunci atât de dreaptă, de nobilă, de părintească.

PRESIDENTUL

Nu mă turbura, fiul meu! Blăstemată imi fie asprimea... am venit să-ți cer iertare.

FERDINAND

Să-mi cei iertare mie! Blăstem mie! Descuviințarea era înțelepciune! Asprimea era compătimire cerească. Fata ceea tată...

PRESIDENTUL

E o fată nobilă și bună! Imi retrag prepusul pripit! A dobândit stima mea.

FERDINAND (se ridică iute).

Ce, tată? Și tu? și tu? Nu-i așa, tată, o ființă ca nevinovăția însăși? Și e atât de natural a o iubi...

PRESIDENTUL

Spune mai bine, e un pecat a nu o iubi!

FERDINAND

Neauzit! monstruos! Și tu care altfel pătrunzi inimile atât de bine! și o priviai încă cu ochi răi! Ipocrisie fără exemplu. Fata ceea, tată!...

PRESIDENTUL

E vrednică să fie fiica mea! Virtutea-i va ține loc de străbuni și frumuseța loc de aur. Principiele mele se pleacă amorului tău. Fie a ta!

FERDINAND (răpezindu-se afară desperat).

Asta mai lipsia încă! Rămas bun, tată! (ese).

PRESIDENTUL (urmându-l).

Stăi! Stăi!... Unde fugi? (ese).

SCENA VI.

Un salon foarte bogat la Lady Milford.

Lady Milford, Sofia (intră).

LADY MILFORD

Zici că ai văzut-o? are să vie?

SOFIA

Indată! Numai să-și schimbe hainele de casă.

LADY MILFORD

Nu-mi spune nimic despre dinsa! Taci! Tremur ca o vinovată de a vedea fericita persoană care simpatisează atât de cumplit cu inima mea. Și cum a primit invitația?

SOFIA

Intăi se tulbură, pe urmă părù gânditoare, se uită la mine cu ochi mari și tăcù. Eu pregătisem un răspuns pentru scusele sale, când cu o privire care m'a surprins mult, imi spuse: Stăpâna d-tale imi ordonă aceea ce era să cer de la dinsa ca o favoare.

LADY MILFORD (foarte neliniștită).

Lasă-mă, Sofia! Plânge-mă! Trebuie să mă roșesc dacă e o femeie ordinară și să desperez dacă e ceva mai mult!

SOFIA

Inșă Milady, dispoziția în care te afli nu e proprie pentru a primi o rivală! Adu-ți aminte cine ești! Chiamă-ți în ajutor nașterea, rangul, puterea! O inimă mai mândră trebuie să vè înalțe și mândra strălucire a infătoșării.

LADY MILFORD (distrasă).

Ce spune nebuna?

SOFIA (malițioasă).

Ori poate e o simplă intimplare că ești tocmai astăzi gătită cu briliantele cele mai prețioase? Este o simplă intimplare că ai ales tocmai astăzi rochia cea mai scumpă? Că anticamera furnică de servitori și de paji: și că ai să primești pe fata de burghez în sala cea mai mare a palatului?

LADY MILFORD (primblându-se prin casă supărată).

Neplăcut! când vezi că femeile au ochi de lynx pentru slăbiciunile femeilor! Cât de jos trebuie să fi căzut ca o asemenea creatură să mă aprofundeze!

UN CAMERIER (intră).

Domnișoara Miller!

LADY MILFORD

Eși! Du-te! Lasă-mă! (Sofia stă nedumerită. Lady Milford o amenință). Eși îți zic! (Sofia ese, ea se primblă prin casă agitată). Bine! Tare bine că sunt agitată! Mă simt cum am dorit să fiu! (Cătră camerier). Invită pe domnișoară. (Camerierul ese, Lady Milford se aruncă pe sofa și ia o poziție plină de nobleță și trândăvie).

SCENA VII.

Luisa Miller (intră în casă și se oprește departe de Lady Milford. Ea șeade cu spatele spre dînsa și o examinează în oglindă cu atenție, pausă).

LUISA

Milady, sunt la ordinele voastre!

LADY MILFORD

(se întoarce spre Luisa, o salută cu o mică mișcare din cap, însă rece și desprețuitor).

Așa! Ești aici? Fără îndoială domnișoara... domnișoara... cum îți zic?

LUISA (cam atinsă).

Tatăl meu se numește Miller, și dumneavoastră ați trimis după fata lui.

LADY MILFORD

Așa! Intr'adevăr! Imi aduc aminte, fata bietului musicant de care era vorba mai deunăzi. (După o mică tăcere, în sine). Figura interesantă, și cu toate acestea nu e o frumuseță. (Tare către Luisa). Apropie-te, fata mea (în sine). Ochi deprinși să plângă, cât imi sunt de dragi așa ochi! (ear tare). Mai aproape... și mai aproape, sermană copilă, pare că te temi de mine.

LUISA (cu nobleță și demnitate).

Nu, Milady, disprețuiesc judecata mulțimii!

LADY MILFORD (în sine).

Ia vezi, mă rog, îndărătnicia asta o are de la dînsul (tare). Mi-ai fost recomandată, domnișoară. M'am incredințat că ai oarecare instrucție și purtare bună. Nu mă pot îndoii! Voiu s'o cred și n'as voi să desminț pe un protector atît de călduros.

LUISA

Cu toate acestea Milady, nu cunosc pe nimeni care să-și fi dat osteneala să-mi caute o protecție.

LADY MILFORD

Să-și fi dat osteneala pentru cine? In privirea protectoarei ori a protejatei?

LUISA

Asta e prea inalt pentru mine, Milady.

LADY MILFORD

Ai mai multă răutate decât ar putea presupune cineva după deschisa-ți fisionomie. Te numești Luisa, și de câți ani ești?

LUISA

De șaisprezece trecuți.

LADY MILFORD (sculându-se iute).

Acuma totul e înțeles! Șaisprezece ani! Intăia palpitate a amorului; pe lira fecioară, cel întâiu sunet argintiu! Nimic nu e mai seducător! Șezi! Iți vreau binele, dragă copilă Și el iubește pentru intăia oară. E de mirat că se intilnesc razele aceleiași aurore? (Cu multă amabilitate luând-o de mână). E hotărit! Voiu să-ți fac fericirea, dragă (a parte). Nimic! Nimic! decât o visare dulce, tână și trecătoare (desmerdând-o). Sofia se mărită, voiu să te iau in locul ei (in parte). Șaisprezece ani! Nu poate ține mult.

LUISA (sărutându-i mâna cu respect).

Mulțămesc pentru această favoare ca și când aș putea-o primi.

LADY MILFORD (cam supărată).

Vedeți mă rog, ce damă mare! Altfel domnișoare de starea dumatile se socotesc fericite de a

găsi o condiție. Ce-ți inchipuești? Nu cumva degetele acestea sunt prea gingașe pentru lucru sau mica-ți mână îți dă atâta trufie?

LUISA

Figura, Milady, atîrnă tot așa de puțin de la mine ca și nașterea mea.

LADY MILFORD

Ori îți inchipuești poate că frumuseța ta n'a să aibă sfîrșit? Sermană ființă, cine ți-a băgat acestea în cap, fie cine-a fi, te-a amăgit și pe tine și pe sine însuș. Fața aceasta nu e aurită în foc, aceea ce-ți arată oglinda ca un ce statornic și neschimbăcios, e numai o spumă care incurînd sau mai târziu se va șterge de mîna adoratorului tîu. Ce ai să faci atuncea?

LUISA

Voiu plînge pe un adorat, Milady, care a cumpărat un diamant pentru că-i părea lucrat în aur.

LADY MILFORD (făcîndu-se că nu iea seama).

O fată de anii dumitale are totdeauna două oglinzi, cea adevărată și cea admirătoare. Lîngușirea dulce a celei de pe urmă indulcește francheta aspră a celei întăi. Aceasta arată un semn urit de vîrsat; te amăgești, spune cealaltă, e un semn grațios. Voi, sermane copile, nu credeți pe cea întăi decît cînd se unește cu a doua. Alergați de la una la alta pînă ce la urmă le confundați amîndouă. De ce te uiți așa la mine?

LUISA

Mă ertați, Milady, imi vine a plînge, asupra a-

cestui superb și lucitor rubin care nu poate ști că persoana pe care o împodobește vorbește cu atâta asprime încontra deșertăciunii.

LADY MILFORD (roșindu-se).

Nu da în lături, dragă. Ce alt lucru afară de speranțele basate pe figură, te-ar pute împiedica să alegi singura poziție în care poți învăța tonul și manierele societății; singura poziție unde te poți desbăra de prejudețele burgheze?

LUISA

Și de inocența mea burgheză, milady?

LADY MILFORD

Proastă obiecție! Omul cel mai desfrănat nu e destul de îndrăzneț să ne facă o propunere insultătoare dacă nu-l incurajăm noi înși-ne. Arată-te cum ești! Păstrează-ți pururea onoarea și demnitatea și garantez că junețea dumitale nu va fi expusă la nici o ispită.

LUISA

Dați-mi voie, Milady, să îndrăsnesc a mă îndoi de aceasta! Palatele oarecăror doamne sunt deseori asilul plăcerilor celor mai desfrănate. Cine ar putea crede că o biată fată de musicant a avut un curaj destul de eroic de a se arunca în mijlocul epidemiei pe când simția totodată groază de molipsire? Cui ar pute trece prin cap că Lady Milford ar nutri în conștiința sa un scorpion, că cheltuește pentru a avea avantajul de a se înroși în fie-care minut? Sunt francă, Milady! Aspectul meu vă va pute fi plăcut în momentul când vă veți întoarce de la vre-o plăcere! O! mai bine... mai bine... țări nemă-

surate să ne despartă, oceanul să curgă între noi! Aruncați o ochire în viitor Milady, pot să vie ore în care îmbătarea va înceta, minute de obosire se vor ivi, șerpii pocăinții vă pot ataca sînul; și atunci ce tortură, să cetiți în fața servitoarei acest senin vesel cu care inocența răsplătește o inimă curată (se retrage). Încă odată, Milady, vă rog să mă iertați.

LADY MILFORD

(plimbându-se pe scenă cu mare mișcare interioară).

Nesuferit! Să-mi vorbiască mie așa? Mai nesuferit încă că are dreptate. (Pășind spre Luisa și uitându-se în ochii ei). Copilă, tu nu mă poți amăgi! Simple păreri nu se rostesc cu atîta infocare! Maximele acestea ascund un interes mai infocat care-ți arată tocmai serviciul meu atît de nesuferit, care-ți a animat vorba astfel și pe care (amenințînd-o) îl voi descoperi.

LUISA

Și chiar de-l veți descoperi? Și chiar dacă cu dispreț ați împinge cu piciorul vermele vătămat, creatorul său nu i-a dat un ac cu care să se poată apăra de fiecare maltratare nedreaptă? Nu mă tem de resbunarea voastră, Milady. O condamnată pe eșafod ride de peirea lumii! Nefericirea mea e atît de mare, încât nici sinceritatea nu o mai poate mări. (După o pauză, foarte grav). Voiți a mă ridica din pulberea originii mele. Nu voi să adâncesc această favoare suspectă. Voi întreba numai ce a putut face pe Milady să mă creadă atît de înjosită pentru a-mi fi rușine de originea mea? Cine a autorizat-o să se constituie creatoarea fericirii mele, înainte de a ști dacă voesc să primesc fe-

ricirea din mânilor sale? Renunțasem la plăcerile lumii. Iertasem norocul de pripirea sa. Dece-mi aduceți earăș aminte de dînsa? Când chiar Dumnezeu ascunde ochilor creatorilor razele sale, că și serafimul cel mai înalt să se îngroziască de tenebrele ce-l înconjură, dece voesc oamenii să fie îndurători, cu atîta cruzime? De unde vine, Milady, că fericirea voastră atît de lăudată cerșetorește invidie și admirare de la miserie? Fericirea voastră are nevoie de nenorocire? O! lăsați-mă mai bine într'o orbire care mă va putea împăca cu cruda mea soartă. Nu se simte insectul atît de fericit, pînă ce i se spune că există un ocean în care se găsesc flote și balene? Inșă voiți să fiu fericită? (După o mică pauză înaintează spre Milady și o întreabă). Sunteți voi fericită, Milady? (Lady Milford se depărtează răpede și turburată, Luisa o urmează și-i pune mîna pe inimă). Această inimă este în unire cu aparențele zimbitoare ale rangului? Și dacă am trebui să schimbăm în momentul acesta inimă cu inimă, soartă cu soartă, și dacă v'aș întreba cu inocența unui copil, adresându-mă la conștiință, dacă v'aș întreba cum aș întreba pe maica mea, mi-ați da consiliul să fac acest schimb?

LADY MILFORD

(în foarte mare mișcare, aruncându-se pe o sofa).

Neînțeles! Neauzit! Nu, copilă, nu! N'ai venit pe lume cu mărirea aceasta și e prea tîneră pentru ca s'o ai de la tatăl tîu. Nu tîgădui! Recunosc în ea un alt învățător.

LUISA

(cu fineță și uitându-se pîtrunzător în ochii ei).

Mă mir mult, Milady, că abia în momentul a-

cesta ați gândit la acel învățător și cu toate acestea *dinioarea* găsișeți o condiție pentru mine.

LADY MILFORD (sărind de pe sofa).

Nu e de suferit! Ei bine, da! Fiindcă tot nu ți-l pot ascunde. Il cunosc, știu tot. Știu mai mult decât aș voi să știu! (Deodată se oprește și urmează pe urmă cu vehemență care merge până la rătăcire). Inșă cutează, nefericito, cutează să-l mai iubești ori să măi fii iubită de dînsul!... Ce zic? Cuteaza a mai gândi la el ori a-l face să gîndiască la tine. Sunt puternică, nefericito, atât de sigură că este un Dumnezeu, ești perdută!

LUISA (hotărîtă).

Cu desăvirșire, Milady, dacă-l veți putea silî să vă iubiască.

LADY MILFORD

Te 'nțeleg, inșă nu vreau să mă iubiască! Voiu să inving această pasiune rușinoasă, imi voiu stringe inima, dar voiu sdrobî pe a ta; am să arunc între voi stînci și prăpăstii; am să trec prin paradisul vostru ca o furie; cum sparie un spectru hoți ce comit o crimă, așa va spăria numele meu sărutările voastre; figura ta tîneră și in floritoare se va vesteji și se va risipi in brațele lui ca o momie uscată. Eu nu pot fi fericită cu dînsul, dar nici tu nu vei fi! Află, miserabilă! Și a sfărma fericirea este o fericire!

LUISA

O fericire de care sunteți acum lipsită, Milady! Nu vă calomniați inima. Nu sunteți in stare a implinî amenințările aceste cumplite. Nu sunteți in

stare a chinuî o ființă ce n'are altă vină, decât că a simțit ca și voi. Inșă vè iubesc, Milady, pentru mânia aceasta.

LADY MILFORD (revenindu-și in fire).

Unde sunt? Ce-am zis? Ce-am arătat? Și cui? Dumnezeule! O Luisă, suflet nobil, mare, divin! Iartă pe o rătăcită. N'am să-ți ating nici un fir de păr, copila mea! Dorește! Cere! Voiu să te port pe mâni, voiu să-ți fiu amică, soră. Ești săracă... Eată! (scoțind câteva brilianturi). Voiu să vënd aceste juvaeruri, să-mi vënd garderoba, caii, trăsurile, al têu să fie tot, numai... renunță la el!

LUISA (dând inapoi cu surprindere).

Iși bate joc de o desperată, ori să nu fi luat parte la fapta barbară? Ha! Aș putea să iau aparența unei eroine și să fac din neputința mea un merit. (Stă câtva timp gânditoare, pe urmă se apropie de lady Milforc, o ia de mână și se uită la dînsa ținind și grav). Ia-l deci, Milady! De bunăvoie îți las omul, pe care mi-l au smuls de la inima-mi sângerândă cu clești infernali. Poate singură nu o știi, Milady, inșă tu ai dărâmat raiul a doi amoreji, ai despărțit două inimi unite de Dumnezeu, ai sdrobit o ființă pe care o iubia ca și pe tine, care-l laudă ca și tine, și de acuma nu-l va mai putea lăuda nicio-dată! La urechia Atotputernicului ajung și gemelele de pe urmă ale vermelui călcat in picioare, nu poate să-i fie indiferent de a se ucide suflete ce sunt ale lui! Acuma e al têu! Acuma, Milady, ia-l! Aleargă in brațele sale, tîrie-l la altar. Numai nu uita că între sărutările voastre are să se arunce spectrul unei sinucise. Dumnezeu va avea indurare. Nu-mi rămâne altă mântuire! (Se răpede afară).

SCENA VIII.

LADY MILFORD

(singură. Un moment stă rătăcită cu ochii țintiți spre ușa pe care a eșit Luisa; în fine se deșteaptă din amețală).

Ce-a fost asta? Ce mi s'a întâmplat? Ce-a spus nefericita? Tot, o cerule! Tot imi vuese încă la urechi vorbele grozave și condamnătoare: „ia-l!“ — Pe cine, nefericito? Darul făcut în spasmurile morții, grozavul legat al desperării tale? Dumnezeu! Dumnezeu! Căzut-am atât de jos? Picat-am atât de iute de pe tronul mândriei mele, încât să culeg cu aviditate pomana ce-mi aruncă măriniția unei cerșetoare în cel de pe urmă chin al vieții? „Ia-l!“ și asta o spune cu un ton, cu o privire! Ha! Emilie! pentru aceasta ai pășit peste marginile date sexului tău? Ambiționat-ai numele strălucit de nobilă Engleză, ca să ți se risipiască edificiul falnic al onoarei lângă virtutea mai mare a unei burgheze părăsite? Nu, mândră nefericită! Nu! Emilia Milford poate simți rușine, însă nici odată nu se va înjosi. Și eu am putere să renunț (se primblă măreț prin casă). Ascunde-te acum, femeie slabă și suferindă! Dispareți imagini dulci și auriate ale amorului, măriniția singură fie deacum călăuza mea! Acești tineri inamorați sunt perduți, ori Milford trebuie să se lepede de pretenția sa și să se stingă din inima prințului. (După o pauză vioi). S'a sfârșit! E ridicat obstaculul teribil, rupte sunt toate legămintele între mine și duca, smuls din inima mea acest amor selbatic! Virtute, în brațele tale mă arunc! Primește ear pe Emilia, pe fata ta pocăită! Ha! Cât imi e de bine! cât de înălțată,

de ușoară mă simt deodată! Măreață ca soarele când apune, voiu să mă cobor astăzi din culmea maririi mele, strălucirea mea peară cu amorul, și in acest mândru exil nu mă insoțiască alta decât inima mea (se apropie de biurou hotărîtă). Acuma indată trebuie s'o fac, ca imaginea iubitului să nu reinnoiască sângeroasa luptă a inimei! (Se așează și incede a scrie).

SCENA IX.

Lady Milford. Un Camerier. Sofia, pe urmă Mareșalul și Servitori.

CAMERIERUL

Domnul Mareșal de Kalb e in anticameră cu o misiune din partea Ducăi.

LADY MILFORD (animată prin ceeace scrie).

Ai să incremenești, Serenisimă marionetă! In-tr'adevăr! Ideea e destul de posnașă pentru a in-curca niște creeri de prinț. Curtesanii au să amu-țiască, țara intregă are să fie in clocot.

CAMERIERUL și SOFIA

Milady, domnul Mareșal!

LADY MILFORD (intorcându-se).

Ce? Cum? Cu atâta mai bine! Creaturi ca dînsul sunt numai pentru comisiuni pe lume. Invită-l! (Camerierul ese).

SOFIA (apropiindu-se timidă).

Dacă nu m'aș teme, Milady, să fiu indiscretă. (Lady Milford urmează a scrie). Tênera Miller a trecut prin anticameră in cea mai mare agitație — și d-ta

ești infocată, vorbești singură. (Lady Milford tot scrie). Tremur! Ce s'a întâmplat?

MAREȘALUL

(s'apropie, face mii de reverențe Ladyi Milford care-i întoarce spatele; văzând că Lady Milford nu-l vede, el s'apropie și mai tare, stă în dosul scaunului și caută să apuce poala rochiei s'o sărute, pe urmă încet).

Inălțimea Sa Serenisimă...

LADY MILFORD

(pune năsip și cetește încă odată cele scrise).

Are să mă acuse de nerecunoștință. Eram o părăsită! El m'a scos din miserie. — Din miserie? Schimb uricios! Rupe sinetul, seducătorule! Eterna mea rușine l'a plătit cu camătă.

MAREȘALUL

(după ce a umblat inzadar împrejurul Ladyi).

Milady pare a fi cam distrasă. Oiu trebui să iau singur libertatea. (Tare). Inălțimea Sa Serenisimă mă trimite, Milady, să întreb dacă în astă seară va fi Vauxhal ori comedie germană.

LADY MILFORD (sculându-se rizând).

Una din două, ângerul meu! Pân atuncea să duci Ducăi dumitale biletul acesta pentru desert. (Cătră Sofia). Tu, Sofio, poruncește să pue caii și toți oamenii mei să se adune aici în salon.

SOFIA (ese inspăimântată).

Cerule! Ce presimțire! Ce are să se întâmple?

MAREȘALUL

Sunteți *echaufată*, Milady?

LADY MILFORD

Cu atât mai mult adevăr vor cuprinde aceste rânduri. Hura, domnule Mareșal! Este un loc vacant. Ocasie minunată pentru mijlocitori! (Mareșalul aruncă o ochire îngrozită pe bilet). Cetește, cetește! Voiu ca cuprinsul să fie cunoscut de toată lumea).

(Mareșalul cetește. În timpul acesta s'adună servitorii în fund).

„Inălțime!

„Un contract ce-ai rupt cu atâta ușurință nu mă mai poate lega. Fericirea țării era condiția amorului meu. Amăgirea ținù trei ani. Legătura imi cade de pe ochi. Uresc favoruri udate de lacrimile supușilor Inălțimii Tale. Dăruște-ți amorul, la care nu mai pot răspunde, țării scaldate în lacrimi și învață de la o prințesă Engleză să ai îndurare de un popor german. Peste o oră voiu fi dincolo de hotar“.

Ioana Norfolk.

TOȚI SERVITORII (murmură inspăimântați).

Dincolo de hotar?

MAREȘALUL (pune biletul pe masă inspăimântat).

Feriască cerul, frumoasă și grațioasă doamnă! Cel ce va *infătoșa* acest bilet își pune în risic capul, precum și cel care l'a *scris*.

LADY MILFORD

Asta e treaba ta, dragul meu! Știu că tu și cei ca tine nu cutezați să spuneți chiar cece-au făcut alții! Eu aș fi de părere să se pue biletul într'o plăcintă, în chipul acesta l'ar găsi Inălțimea Sa pe farfurie.

MAREȘALUL

Ciel! Ce indrăsneală! Dar cugetați, dar gândiți pentru D-zeu, la ce *disgrâce* vă expuneți, Milady!

LADY MILFORD

(se adresează la servitorii adunați și vorbește următoarele cu mare emoție).

Sunteți inspăimântați, oameni buni? așteptați cu îngrijire explicarea enigmei? Apropiati-vă, iubii mei! M'ați servit cu zel și credință, v'ați căutat mai des mulțămirea în ochii mei decât în punga mea; m'ați ascultat din simțire, erați mândri de bunătatea mea! O! Dece amintirea credinței voastre trebuie să fie amintirea injosirii mele? Tristă ursită, că zilele mele cele mai negre au fost ale voastre cele mai fericite! (cu lacrimi în ochi). Vă las, copii mei! Lady Milford nu mai este, și Ioana Norfolk e prea săracă să-și plătiască datoria. Tresorierul meu să-mi verse caseta în mânilor voastre. Palatul acesta rămâne Ducăi. Cel mai sărac dintre voi se duce de aici mai avut decât stăpâna lui. (Le întinde mânilor, toți servitorii le sărută foarte mișcați). Vă înțeleg, iubii mei. Adio... adio pentru totdeauna! (Își stăpânește emoția). Aud trăsura. (Se desface de mânele lor, vrea să easă, Mareșalul îi taie drumul). Ființă vrednică de milă, ce, tot aici ești?

MAREȘALUL

(care în timpul acesta s'a uitat la bilet cu o mină de idiot).

Și biletul acesta să-l dau în însuși înaltele mâni ale Înălțimii Sale?

LADY MILFORD

Ființă ticăită! Da! in Inaltele Sale mâni, și să spui Inaltelor Sale urechi, că, fiindcă nu mă pot duce desculță la Loretto, mă voi hrăni cu lucrul mânilor pentru a mă spăla de rușinea de a fi domnit asupra lui.

(Se răpede afară. Toți ceilalți se depărtează foarte mișcați).

(Cortina cade).

ACTUL V.

Camera musicantului. Noapte.

SCENA I.

Luisa (șeade într'un unghiu intunecos al camerii, cu capul răzemat pe braț). După o pauză lungă și adâncă, intră *Miller* (cu un fânar în mână, se uită cu îngrijire prin casă, fără a vedea pe Luisa, pe urmă pune pălăria și fânarul pe masă).

MILLER

Nici aici nu e! Nici aici! Am umblat prin toate stradele; am fost pe la toți cunoscuții, am bătut pe la toate ușile, nicăiri nu mi-am văzut copila! (După o tăcere). Răbdare, sermane nefericit, așteaptă zioa. Poate că-ți vei găsi atunci singura copilă aruncată pe mal de cătră valuri. Dumnezeu! Dumnezeu! Dacă inima mea ar fi iubit pe fată cu idolatrie? Pedepsa aceasta e aspră. Părinte ceresc, pedeapsa e aspră! Nu vreau să murmur, părinte ceresc, însă pedeapsa e aspră. (Se aruncă desperat pe un scaun).

LUISA (din unghiul său).

Ai dreptate, sermane bătrân, să te deprinzi cu ideea de a perde.

MILLER (sărind de pe scaun).

Acolo ești, fata mea? Tu ești? Dar de ce așa singură și fără de lumină?

LUISA

Pentru asta tot nu sunt singură. Când e negru de tot împrejurul meu, ideile mi se invoesc mai bine cu întunericul ce mă înconjură.

MILLER

Dumnezeu să se indure de tine! Numai vermelui roditor al conștiinței îi place a șede ca buhna. Cei încărcăți cu păcate și stafile fug de lumină.

LUISA

Și eternitatea, tată, care vorbește fără marturi cu sufletele.

MILLER

Luiso, Luiso! Ce vorbe sunt acestea?

LUISA (se scoală și înaintează).

Am suferit o luptă aspră! Tu știi, tată! Dumnezeu mi-a dat putere! Lupta s'a hotărit! Tată, se spune că sexul nostru e slab și fraged! Nu o mai crede. Tremurăm de un păianjăn, însă rizând primim în brațele noastre monstrul negru „putrezimea!“ Asta ți-o spun ca s'o știi, tată. Luisa ta e veselă.

MILLER

Ascultă Luisă! Aș dori să te aud gemând. Mai bine mi-ai place astfel.

LUISA

Cum am să-l înșăl, tată! Cum am să amăgesc

tiranul! Amorul e mai șiret decât răutatea și mai cutezător, asta n'a știut-o omul cel cu steaoa la pept. O, sunt dibaci cât au a face cu capul, însă cum se leagă de inimă răii se fac proști. A gândit că printr'un jurământ și-a asigurat perfidia! Jură-minte, tată, leagă pe cei vii, moartea însă rupe și lanțurile de fer ale lucrurilor sacre! Ferdinand va cunoaște pe Luisa lui! Tată, vrei să-mi duci biletul acesta la adresa sa? Fi-vei atât de bun?

MILLER

Cui să-l duc, fata mea?

LUISA

Curioasă întrebare! Eternitatea și inima mea n'au destul loc pentru a cuprinde un alt gând decât pentru el. Când aș fi putut deci scrie la alt-cineva?

MILLER (ingrijit).

Ascultă, Luisă! Eu deschid scrisoarea!

LUISA

Cum voești, tată, însă n'ai s'o înțelegi. Literale sunt reci cum sunt cadavrele și n'au viață decât pentru ochii amorului.

MILLER (citește).

„Ești trădat, Ferdinand! O inrăutățire fără exemplu a rupt legătura inimilor noastre, însă un jurământ grozav mi-a legat limba, și tatăl tău a pus pretutindeni spionii săi. Dar de ai curaj, iubitul meu, știu un alt loc unde nici un jurământ nu te mai leagă și unde nici un spion nu pătrunde“.
(Miller se oprește și se uită grav la dinsa).

LUISA

Dece te uiți așa la mine? Sfirșește de cetit, tată.

MILLER

„Inșă trebuie să ai destul curaj de a merge pe o cale întunecată, în care nimic nu te luminează decât Luisa și Dumnezeu, trebuie să vii plin numai de amor, lăsând în urma ta toate speranțele, toate dorințele viitoare; nimic nu te poate ajuta decât inima. De voești, pleacă când clopotul din turnul Carmeliților va bate miezul nopții. Dacă te temi, șterge cuvântul *tare* de la sexul tău, căci o fată te-a rușinat“. (Miller pune biletul jos, se uită lung cu o ochire dureroasă și țintit înaintea sa, însfirșit se întoarce către Luisa și-i zice cu o voce stinsă). Și acel loc, fata mea?

LUISA

Nu-l cunoști? Zău, nu-l cunoști, tată? Curios! E atât de ușor de găsit. Ferdinand îl va găsi.

MILLER

Hm! vorbește mai înțeles!

LUISA

Nu-i pot găsi în momentul acesta nici un nume plăcut. Nu trebuie să te înspăimântezi, tată, dacă-ți voi spune un nume uricios. Acel loc... O! pentru ce amorul n'a inventat cuvinte! Cel mai frumos l'ar fi dat lui. Acel loc, tată — inșă trebuie să mă lași să sfirșesc — acel alt loc e mormântul.

MILLER (merge șovăind la un scaun și cade).

O! Dumnezeul meu!

LUISA (merge la dînsul și-l ține).

O! nu așa, tată! Groaza asta e numai pentru nume. Leapădă-i numele și-ți va părea un pat de cununie pe care dimineța așterne covorul său aurit și primăverile ghirlande de flori. Numai păcătosul în desperare numește moartea un schelet; e un copil gingaș și blând, frumos cum ne se zugrăvește Zeul amorului; însă nu e atât de nestatornic, e un geniu pacinic și tăcut care dă mâna suflului, acestui peregrin obosit, și-l duce pe deasupra prăpastiei timpului, deschide castelul încântat al eternei fericiri, suride și dispare.

MILLER

Ce vrei să faci, fata mea? Vrei să-ți iei viața?

LUISA

Nu zice așa, tată! A eși din o societate în care sunt rău văzută, a merge într'un loc de care nu mă mai pot lipsi, este asta un păcat?

MILLER

Sinuciderea e păcatul cel mai grozav din toate, fata mea! Singurul păcat de care nu te poți pocăi, căci moartea și crima se consumă tot într'un moment.

LUISA (se oprește incremenită).

Ingrozitor! Inșă nu se va consuma așa de iute. Mă voi arunca într'un riu, tată, și căzând voi ruga pe Dumnezeu atotputernicul să se indure de mine.

MILLER

Care vrea să zică vrei să te căești de furțișag

când ai pus lucrul furat in siguranță. Luisă, Luisă! Ia seama! Nu-ți bate joc de Dumnezeu in momentul in care ai cea mai mare nevoie de el. Oh! acolo, acolo a trebuit să ajungi! Te-ai lepădat de rugăciune și îndurătorul și-a tras mâna sa de pe tine...

LUISA

A iubi este un păcat, tată?

MILLER

Când iubești pe Dumnezeu nu poți iubi pe un om intr'atâta ca să păcătuești. Adânc m'ai incujobat, Luiso! Adânc, adânc, poate până la mormânt. Inșă nu voiu să-ți mai ingreuiu inima. Luisă, fata mea, dinioarea spuneam ceva. Credeam că eram singur. M'ai auzit; și dece aș mai ascunde-o? Ai fost idolul meu! Ascultă Luisă, dacă mai ai in inima ta loc pentru iubirea unui părinte. Tu ai fost totul pentru mine; acuma nu risipești numai avutul tău, și eu am totul de pierdut! Vezi pèrul meu incepe a se albì, timpul vine in care părinții vreau să-și stringă capitalul ce au pus in inimile copiilor lor! Vrei să mă nedreptățești, Luiso, vrei să pleci luând cu tine averea părintelui tău?

LUISA (sărutându-i mâna cu cea mai mare mișcare).

Nu, tată! Părăsesc lumea aceasta, încărcată de mari datorii, inșă...

MILLER

Ia seama să nu te inșăli in socoteală, copilă. (Tare, grozav și solemn), Ne vom intilni noi oare dincolo? Dece te ingălbenești? Luisa mea înțelege că nu o voiu putea ajunge in ceea lume pentru că

a plecat inaintea mea. (Luisa i se aruncă in brațe cuprinsă de spaimă; Miller o stringe cu frică la pept și urmează solemn). O, fata mea, copil căzut și poate și perdut! Cumpănește bine in inima ta greul cuvânt părintesc! Nu pot să te privighez, îți pot smuți cuțitul din mâni și tu poți să te ucizi cu o andrea. De otravă pot să te păzesc, tu te poți sugruma cu o salbă de mărgele. Luiso, Luiso, tot ce mai pot face e să îți dau un sfat. Vrei s'ajungi acolo ca să îți se imprăstie perfida rătăcire numai când vei fi pe puntea grozavă între timp și eternitate? Vrei să te infățișezi dinaintea tronului celui ce știe tot, cu minciuna asta pe gură: Creatorule, pentru tine am venit, când ochiu-ți vinovat va căuta idolul tău muritor? Dar dacă zeitatea fragedă a creierilor tăi, verme și el ca și tine, s'ar tărâi la picioarele judecătorului suprem, și va desminți în momentul groazei increderea ta profană și va trimite speranțele tale amăgite către eterna îndurare pe care ticălosul va pute-o abia cere pentru dînsul? Ce ar fi atunci? (Mai tare). Ce ar fi atunci, nefericito? (O ține și mai strins și se uită câtva timp pătunzător la ea, pe urmă o lasă iute). Acum nu mai am nimic de zis (ridicând mâna dreaptă). Nu mai răspund Dumnezeuule și judecătorul meu, de sufletul acesta. (Cătră Luisa). Fă ce vrei. Sacrifică tînerului tău o victimă care va înveseli demonii și va oțeri ângerii. Pleacă! Incarcă-te de toate păcatele tale și de acest de pe urmă cel mai grozav, și dacă sarcina ar fi încă prea ușoară, blăstemul meu o va îndeplini. Eată un cuțit, străpunge-ți inima, și (voind să se răpeadă afară plângend tare) inima tatălui tău!

LUISA (aleargă după dînsul și-l oprește).

Stăi! Stăi! O tată! Dece dragostea e o silă mai

cumplită decât furia tiranilor? Ce să fac? Nu pot nimic! Ce trebuie să fac?

MILLER

Dacă sărutările maiorului ard mai infocat decât lacrimile tatălui tău, mori!

LUISA (după o luptă dureroasă cu energie).

Eală-mi mâna! Inșă... Dumnezeu! Ce fac? Ce vreau să fac? Tată, jur, vai mie, vai! Vinovată ori spre ce parte mă plec! Tată, fie! Ferdinand, Dumnezeu ne privește. Așa sfărăm memoria lui! (rupe scrisoarea).

MILLER (o stringe în brațe, beat de bucurie).

Acum ești fiica mea! Ridică-ți capul cu mândrie! Ai sacrificat un amarez, însă ai făcut un tată fericit. (O îmbrățișează plângând și rizând totodată). O, copilul meu, n'am meritat zioa aceasta! Numai Dumnezeu știe cum am meritat eu biet păcătos un asemenea ânger! Luisa, raiul meu, pricep puțin amorul, însă că trebuie să fie o schinuire de a renunța, asta o înțeleg!

LUISA

Dar să fugim din țara asta, tată. Să fugim din un oraș unde sunt de risul tovarășelor mele și reputația imi e perdată pentru totdeauna. Să fugim, să fugim de locul în care atâtea lucruri imi amintesc fericirea perdată. Să fugim dacă e cu putință!

MILLER

Unde vrei, fata mea! Dumnezeu a făcut să crească pâine pretutindene, și vom găsi și urechi pentru violina mea. Lasă să pierdem tot, voi pune în

musică istoria [suferințelor tale, voiu cânta cântecul fetei generoase care pentru dragostea tatălui ei și-a rupt inima, cu balada aceasta vom cerșetori din casă în casă și pomana va fi dulce din mâinile celor ce plâng.

SCENA II.

Ferdinand. Cei dinaintă.

LUISA

(il vede întâi și se aruncă cu un strigăt de spaimă în brațele lui Miller).

Dumnezeule! Eată-! Sunt perdută!

MILLER

Unde? Cine?

LUISA

(arată pe Ferdinand cu mâna întorcându-și fața și ascunzându-se la peptul tatălui său).

El însuș, uită-te, a venit să măucidă!

MILLER (il vede și dă înapoi).

Ce? D-ta aice, domnule baron?

FERDINAND

(s'apropie incet, se oprește înaintea Luisei și țintește asupra ei o ochire pătrunzătoare, după o pauză).

Conștiință surprinsă, îți mulțămesc! Mărturia ta e grozavă, dar grabnică și negreșită și mă cruță de tortură! Bună seara, Miller!

MILLER

Pentru Dumnezeu! Ce voești, domnule baron?

Ce cauți aici la noi? Pentru ce această vizită ne-așteptată?

FERDINAND

Imi aduc aminte de un timp, unde se împărția zioa in jumătăți de secunde, unde dorul de a mă vedea acusa minutarele orologiului de întârziere, și așteptați cu nerăbdare momentul in care trebuia să sosesc. Dece pricinuește visita mea o așa de mare surprindere?

MILLER

Fugi, fugi, domnule baron! Dacă ți-a mai rămas încă o scântee de umanitate in inimă; de nu vrei să sugrumi pe aceea ce spui că iubești, fugi, nu mai sta nici un moment. Pacea s'a dus din căsuța mea de când ai pășit pragul ușei. D-ta ai adus *nefericirea* acolo unde inainte domnia *bucuria*. Tot încă nu ești mulțămit? Mai vrei încă să sgândărești rana pe care a făcut-o cunoștința dumitale in inima singurului meu copil?

FERDINAND

Părinte deșănțat, vin să vestesc ficei tale o bucurie.

MILLER

Poate ear noue speranțe pentru o nouă desepare? Mergi, vestitor de nefericiri, fața îți desminte vorbele.

FERDINAND

Insfirșit am ajuns la țelul sperărilor mele! Lady Milford, cel mai grozav obstacul pentru amorul nostru, a fugit in momentul acesta din țară. Tată-meu imi incuviințează alegerea. Soarta incetează

de a ne mai prigonî. O stea de fericire ne lucește în cer. Am venit să-mi împlinesc cuvântul și să-mi conduc mireasa la altar.

MILLER

Il auzi, fata mea? Il auzi cum își bate joc de speranțele tale amăgite? O într'adevăr, d-le baron, frumos șade seducătorului să-și gădile spiritul cu victima sa.

FERDINAND

Crezi că glumesc? Nu, pe onoarea mea! Ce vă spun e adevărat ca amorul Luisei mele și cuvântul imi va fi sacru cum au fost și jurămintele sale. Nu știu nimic mai sacru pe lume — tot te îndoști încă? Tot nu vîd în fața miresei mele focul bucuriei? Curios! Trebuie să fiți tare deprinși la minciuni dacă adevărul află atît de puțin crezîmînt. N'aveți încredere în cuvintele mele? Ei bine, credeți atunci în astă mărturie scrisă. (Aruncă Luisei scrisoarea către mareșal, Luisa o deschide și cade jos palidă și nemișcată).

MILLER (fără a vedea pe Luisa, către maior).

Ce însemnează aceasta, domnule baron? Nu te înțeleg.

FERDINAND (ducîndu-l la Luisa).

Cu atîta mai bine m'a înțeles ea.

MILLER (căzînd lângă fata lui).

Dumnezeule! Fata mea!

FERDINAND

Palidă ca moartea! Acum abia imi place fata ta! Niciodată n'a fost atît de frumoasă, onesta, pioasa

ta fiică, cu asta față de cadavru. Suflul judecăței de pe urmă care șterge lustrul de pe fiecare minciună, a șters acum și dresul cu care astă dibace fărmeacătoare ar fi amăgit și pe ângerii luminei. Eată-i fața cea mai frumoasă! Eată-i pentru ântâia oară adevărata față! Lasă-mă s'o sărut. (Vrea să se apropie).

MILLER

Inapoi, inapoi! Nu te atinge de inima părintească, copile. N'am putut-o păzi de desmerdările tale, însă voiu păzi-o de insultele tale.

FERDINAND

Ce vrei, bătrâne? Cu tine n'am treabă. Nu te amesteca într'un joc unde partida e perdută, ori poate ești și tu mai nesocotit decât cum gândesc? Imprumutat-ai înțelepciunea celor șasezeci de ani cochetăriei fiicei tale și purtat-ai acest pâr venerabil cu meseria de mijlocitor? O, de n'ai făcut'o, nefericite bătrân, culcă-te și mori, e încă timp. Poți adormi încă cu dulcea cugetare: am fost un părinte fericit! Un moment mai târziu și vei arunca vipera veninoasă în iad, vei blăstema și darul și cerul ce ți l'a dat, și te-i coboîl în mormânt cu blăstemul pe limbă. (Cătră Luisa). Grăește, nefericit-o! Scris-ai această scrisoare?

MILLER (făcând un semn Luisei).

Pentru Dumnezeu! fata mea! Nu uita! Nu uita!

LUISA

O! scrisoarea asta, tată!

FERDINAND

A căzut în alte mâni? Binecuvântată fie întâmplarea, ea a făcut mai mari fapte decât mintea

socotită și pururea va învinge spiritul cel mai înțelept. Intimplarea, zic? O! Dacă chiar o *pășerică*, nu cade fără voea Providenței, s'ar demasca un *diavol* fără știrea ei? Vreau un răspuns! Scris'ai această scrisoare?

MILLER (cătră Luisa, conjurând-o).

Curaj! curaj, fata mea! Spune singurul cuvânt: *Da*, și totul e invins.

FERDINAND

Minunat! minunat! Și tata e înșălat! Toți înșălați! Ia priviți-o, infama! Cum îi refuză limba cea de pe urmă minciună, Jură pe grozavul, adevăratul Dumnezeu! Scris'ai această scrisoare?

LUISA (după o luptă interioară dureroasă, în care tatăl său o incurajază cu ochii, energic).

Am scris-o!

FERDINAND (incremenește de groază).

Luisa! Nu! Pe sufletul meu! Minți. La tortură și inocența mărturisește crime ce n'a comis. Am întrebat cu prea mare iuțeală. Așa e, Luisa? Ai mărturisit pentru că te-am întrebat cu prea mare iuțeală!

LUISA

Am mărturisit adevărul!

FERDINAND

Nu! zic! Nu! Nu! N'ai scris-o. Nici nu e mâna ta. Și de-ar fi mâna ta; de ce ar fi mai greu a contraface o scrisoare decât a corumpe o inimă? Spune adevărat, Luisă! Ori nu, nu, spune! Ai putea spune *da* și așa fi perdut! O minciuna Luisa,

o minciuna! O, de-ai ști vre una, de mi-ai spune-o cu fața ta deschisă și ângerească, de mi-ai convinge numai urechea, numai ochiul, fie-mi inima înșălată în modul cel mai cumplit. O! Luisă! Tot adevărul ar dispărea din creațiune cu acest suflu și probitatea și-ar deprinde grumazul său țapăn să-l plece ca curtisanii! (cu o voce timidă și tremurătoare). Scris-ai această scrisoare?

LUISA

Pe Dumnezeu! Pe Dumnezeul grozav și adevărat! *Da!*

FERDINAND, (după o pauză, cu expresiunea celei mai adânci dureri).

Femeie! Femeie! Fața cu care te afli în momentul acesta înaintea mea! Cu fața aceasta împărțește paradisuri și nu vei găsi un cumpărător nici în împărăția osindei. Știut-ai ce-ai fost pentru mine, Luisă? Cu neputință! Nu! N'ai știut că ai fost *totul*, pentru mine! Tot! E un biet cuvânt mic și desprețuit însă eternitatea abia îl poate cuprinde! El conține în sine sistemele cele mai vaste ale universului! Tot! și să te joci cu el cu atâta ușurință. O, e grozav!

LUISA

Mi-ai auzit mărturia, domnule de Walter. Eu singură m'am condamnat. Acuma mergi! Părăsește o casă, în care ai fost atât de nefericit!

FERDINAND

Bine! Bine! Eată sunt liniștit, sunt liniștit. Se spune și de o țară prin care a trecut ciuma că e liniștită. Și eu sunt liniștit. (După o scurtă gândire). Încă o rugămintă, Luisa, cea de pe urmă! Capul

imi arde. Trebuie să mă răcoresc. Vrai să-mi faci un pahar de limonadă? (Luisa ese).

SCENA III.

Ferdinand și Miller. (Amândoi se primblă câtva timp în tăcere, fie care într'o partea a camerei).

MILLEB (se oprește în fine și se uită la maior foarte trist).

Domnule baron, ți se va micșora durerea dacă-ți voi spune că te plâng din toată inima?

FERDINAND

Să lăsăm asta, Miller. (După câți-va pași). Miller, mai că nu-mi aduc aminte cum s'a întâmplat de am venit în casa ta. Care a fost cauza?

MILLER

Cum, domnule maior, nu-ți mai aduci aminte? voeai să iei lecții de flaut de la mine.

FERDINAND (răpede).

Și-ți vèzui fata... (încă o pauză). Nu te-ai ținut de cuvânt, prietene! Ne înțelesesem că-mi vei da liniște pentru orele mele de singurătate. M'ai înșălat și mi-ai vëndut scorpil. (Vèzènd o mișcare din partea lui Miller). Nu te spăria, bêtrâne! (Imbrățișându-l cu entusiasm). Tu nu ești vinovat.

MILLER (ștergându-și ochii).

Asta o știe atotputernicul Dumnezeu!

FERDINAND (se primblă din nou, adâncit în gânduri sinistre).

Cât de neînțeles se joacă Dumnezeu cu noi! De un fir subțire nezărit atîrnă ades greutăți nemê-

surate. Știa omul că mâncând mărul va găsi moartea? Hm! O știa el? (Se primblă mai agitat, pe urmă ia pe Miller de mână foarte mișcat). Omule! Mi'ai vândut prea scump câteva fluerări de flaut și tu perzi încă și câștigul tău. (Depărtându-se). O, de nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap să învăț flautul!

MILLER (căutând să-și ascundă emoțiunea).

Mult mai zăbovește limonada. De-mi dai voie, mă duc să ved...

FERDINAND

Nu-i atât de grabnic, iubite Miller! (murmurând în parte). Mai ales pentru tata. Stăi. Ce voiam să te întreb? A! Luisa îți e singura fată? Nu mai ai alți copii?

MILLER (cu foc).

Nu mai am alți copii, domnule baron. Nici imi doresc alții. Fata e tocmai cât trebuie pentru a umple inima mea de părinte. Câtă iubire cuprindea inima aceasta am pus-o toată pe singurul copil.

FERDINAND (foarte mișcat).

Ha! Ia vezi de nu-i gata beutura, iubite Miller! (Miller ese),

SCENA IV

Ferdinand (singur).

Singurul copil! Simțеști, ucigașule? Singurul, ucigașule? Auzi tu, singurul? Și acest om n'are în toată lumea lui Dumnezeu alt nimic, decât un instrument și acest singur copil. Și vrei să-l răpești? Să răpești cerșetorului cel de pe urmă ban? Să

sfarmi cărja paralticului și să i-o aruncel la picioare? Ce? Avea-voiu inima s'o fac? A eșit fără a prevedè că va perde într'o clipeală toate bucuriile ce le-a pus pe fața fiicei sale și se întoarce și o vede întinsă la picioarele lui, o floare vestejită, moartă, sfarmată cu răutate, cea de pe urmă, singura, nemăsurata speranță? Ha! Și va sta dinaintea ei, și va vedea-o, și toată natura nu va mai avea nici un suflu de viață pentru dînsul; când ochirea lui nemișcată va pluti în zadar în imensitatea deșertă căutând pe Dumnezeu și în locul Dumnezeului său va întilni neantul. Dumnezeule! Dumnezeule! Dar și tată-meu nu are decât un singur fiu, însă nu și singura sa avuție. (După o pauză). Dar ce? Ce perde el? Fata, pentru care simțirile cele mai sacre ale amorului nu erau decât jucării, putea-va face fericirea părintelui său? Nu va putea! Nu va putea! Și trebuie să-mi mulțumească că sfarm o viperă înainte de a mușca și pe tatăl său.

SCENA V.

Miller, Ferdinand.

MILLER

Acuș e gata, domnule baron! Șade biata copilă colo afară și o înădușesc lacrimile. Are să-ți dee în limonadă și lacrimi de băt.

FERDINAND

Bine ar fi, de-ar fi numai lacrimi!... Fiindcă vorbiam dinioarea de musica Miller... (scoate o pungă). Iti mai sunt încă dator...

MILLER

Ce? Cum? Ia lasă, domnule baron, drept cine

mă iei? Banii se află în bune mâni. Ar fi o injurie —și dacă a da Dumnezeu, nu ne vedem azi pentru cea de pe urma oară?

FERDINAND

Cine știe? Ia! Nu se știe cine moare și cine trăește.

MILLER (rizând).

Cât despre asta, domnule baron, la d-ta nu-i teamă.

FERDINAND

Nu se poate ști. N'ai auzit niciodată că au căzut tineri, fete și tineri, speranța și mândria părinților amăgiți? Ce nu fac chinurile și bătrâneța, o face deseori trăsnetul. Nici Luisa ta nu e nemuritoare.

MILLER

Dumnezeu mi-a dat-o!

FERDINAND

Ascultă, îți spun, nu e nemuritoare. Fata-ți e lumina ochiului. Te-ai legat de dînsa și cu inima și cu sufletul. Fii socotit! Numai un jucător îndrăzneț pune tot pe o singură carte. Negustorul ce încarcă pe o singură corabie toată averea sa se numește nesocotit. Ascultă-mă ce-ți spun... — Dar de ce nu-ți iai banii?

MILLER

Ce, toată punga cât e de mare? La ce gândești?

FERDINAND

Să-mi plătesc datoria. Na! (aruncă punga pe masă, cad din ea câteva monede de aur).

MILLER (spăriat).

Ce? Pentru Dumnezeu, nu sună a argint! (Se apropie de masă cu groază). În numele tuturor sfinților, domnule baron, ce faci? Ia asta zic și eu că-i nebăgare de seamă! (împreunând mâinile). Eată — ori sunt fărmeceat, ori doamne iartă-mă, acesta e aur, aur curat, galben, adevăratul aur al lui Dumnezeu. Nu, Satana, nu mă-i prinde!

FERDINAND

Băut-ai vin vechiu ori nou, Miller?

MILLER

Trăsnet și tunet! Uită-te! Aur!

FERDINAND

Ei ș'apoi?

MILLER

Dar la dracu, îți spun, te jur pe numele lui Dumnezeu, aur!

FERDINAND

Foarte curios, în adevăr!

MILLER

(după o tăcere s'apropie de maior și-i zice atins).

Domnule baron, eu sunt un om drept și simplu; poate vroești să mă împingi la vre-o faptă rea, căci atâta aur nu se poate câștiga într'un chip cinstit.

FERDINAND

Fii fără grijă, iubite Miller. Bani aceștia i-ai câștigat de mult, să mă ferească Dumnezeu să-ți tulbur cu dinșii liniștea cugetului!

MILLER (sărind în sus ca un nebun).

Vrea să zică sunt ai mei, ai mei, ai mei, cu voînța și știrea lui Dumnezeu! (Aleargă la ușă strigând). Femeie! Fată! Hurra! Veniți încoace! (intorcându-se). Dar, Doamne, de unde și până unde m'am trezit eu cu atâta avuție, cum am meritat-o? Ha? cum am câștigat-o?

FERDINAND

Nu cu lecțiile tale de musică, Miller! Cu banii aceștia îți plătesc (se oprește îngrozit) îți plătesc... (după o pauză, cu durere) nefericitul vis de trei luni de zile ce am visat cu fata ta.

MILLER (il apucă de mână și-l stringe tare).

Domnule baron, de-ai fi un biet băiat sărac de burghez (mai iute) și fata mea nu te-ar iubi, aș sugruma-o (uitându-se ear la bani cu tristeță). Dar acum eu am totul și nu ți-a rămas dumitale nimic, și voiu trebuî să întorc totul înapoi? Hei?

FERDINAND

N'aibi grijă, amice! Eu plec, și în țara în care voiu să mă așez nu umblă acești bani.

MILLER (uitându-se cu ochii nemișcați la bani).

Așa dar banii rămân ai mei? Dar imi pare tare rău că te duci. Să vezi cum am să trăesc deacum înainte. Ce viață veselă am să petrec. (Își pune pălăria pe cap și se primblă prin casă). Și am să dau dracului lecțiile mele de musică și am să fumez tutunul cel mai bun și când mă voiu duce vreodată la teatru de m'or mai vedea sus în porumbărie să mă ia dracul! (vrea să easă).

FERDINAND

Stăi! Taci! și viră-ți banii în buzunar (apăsând pe cuvinte), Numai astăzi mai taci încă și de vrei să mă îndatorezi nu mai da deacum înainte lecții de muzică.

MILLER

(cu mai mare foc trage pe Ferdinand de haine cu bucurie).

Da fică-mea! Banii nu face pe om, nu, negreșit, ori c'oiu mânca cartofe, ori vênaturi, sătulul e sătul, și straiul acesta tot bun rămâne cât nu străbat razele soarelui prin mânecă. Pentru mine toate astea's fleacuri, însă fetei au să-i folosiască banii; am să-i dau tot ce-i va pofti inima.

FERDINAND (curmându-l iute).

Taci! O, taci!

MILLER

Și are să-mi învețe franțuzeste ca apa și să joace menuet și să cânte, încât să-i meargă vestea prin gazete, și are să poarte o capelă ca fata judecătorelui și o chidebary cum îi mai zic, și vor vorbi de fata musicantului cale de trei poște.

FERDINAND (îl apucă de mână în cea mai mare mișcare).

Destul, pentru Dumnezeu, taci! Numai astăzi mai taci încă, asta-i singura mulțămire ce cer.

SCENA VI.

Luisa (intrând cu un pahar de limonadă pe o farfurie).
Cei dinainte.

LUISA

(cu ochii roșii de plâns prezintă paharul lui Ferdinand cu glas tremurând).

De nu e destul de tare, mă rog spune-mi.

FERDINAND

(luând paharul, îl pune pe masă și se întoarce iute
cătră Miller).

A! Mai că eram să uit! Am să-ți fac o rugă-
minte, iubite Miller! Vrei să-mi faci o mică inda-
torire?

MILLER

O mie, nu una! Ce poștești?

FERDINAND

Au să m'aștepte la masă, și mă simt foarte rău
dispus. Imi e peste putință să mă duc între oa-
meni. Vrei să mergi până la tată-meu să-i spui să
mă ierte?

LUISA (se spărie și-l intrerupe).

Nu mă pot duce eu?

MILLER

La domnul President?

FERDINAND

Nu la dînsul însuș. Îți vei face însărcinarea cătră
servitor ce ai să găsești în anticameră. Ca să te
creadă că vii din partea mea, ia ciasornicul meu.
Voiu fi încă aici când te-i întoarce. S'aștepți răspuns.

LUISA (ingrijată).

N'aş putea face *eu* toate acestea?

FERDINAND (cătră Miller care vrea să easă).

Stăi, încă ceva! Eată o scrisoare pentru tatăl meu, care a fost pusă într'o scrisoare adresată cătră mine. Poate vre-o afacere grabnică. Totodată vei da şi scrisoarea.

MILLER

Prea bine, domnule baron!

LUISA (căutând să opriască pe Miller, foarte ingrijită).

Tată, foarte lesne aş putea face *eu* toate acestea!

MILLER

Eşti singură, fata mea şi e noapte intunecoasă (ese).

FERDINAND

Petrece cu luminarea pe tatăl tău, Luisă! (In vreme ce Luisa petrece pe tatăl său cu luminarea, el se apropie de masă şi varsă otravă in limonadă). Da! Ora a sosit. Trebuie să moară! Puterile supreme mă indeamnă, ângerul ei pázitor o părăseşte!

SCENA VII.

Ferdinand şi Luisa.

(Luisa se intoarce incet cu luminarea, o pune pe masă şi se aşează de cealaltă parte a mesei cu ochii plecaţi; din când in când aruncă spre el o ochire scurtă şi timidă.

Ferdinand de cealaltă parte se uită cu ochii nemişcaţi inaintea lui. Mare şi adâncă tăcere).

LUISA

De vrei să mă acompaniezi, domnule de Walter, aş cânta ceva din clavier! (deschide clavierul).

(Ferdinand nu răspunde. Pausă).

LUISA

Imi datorești o revanșă la șah. Vrei să joci o partidă, domnule de Walter?

(Ear pausă).

LUISA

Domnule de Walter, portofoliul ce ți-am promis am început a-l coase, nu vrei să vezi desemnul?

(Ear pausă).

LUISA

O! Sunt foarte nefericită!

FERDINAND (fără a-și schimha poziția).

Asta ar putea să fie!

LUISA

Nu e vina mea, domnule de Walter, dacă ți-e urit cu mine.

FERDINAND (rizând cu amărăciune).

Intr'adevăr, nu e vina ta, e vina proastei mele modestii.

LUISA

Am știut că nu ne mai potrivim' unul cu altul, deaceea m'am spăriat indată, o mărturisesc, când ai trimes pe tatăl meu. Domnule de Walter, m'atrem că momentul acesta va fi pentru amândoi ne-suferit. Dacă-mi dai voe mă duc să invit câteva din cunoștințele mele.

FERDINAND

Da! Da! Invită! Am să mă duc și eu să invit câteva dintr'ale mele.

LUISA (uitându-se la el cu uimire).

Domnule de Walter!

FERDINAND (cu ironie).

Pe onoarea mea! Cea mai bună idee, ce poate avea un om în asemenea cas. Prefacem acest trist duet într'o adunare, și ne răsbunăm cu oarecari galanterii de capriciele amorului.

LUISA

Ești bine dispus, domnule de Walter!

FERDINAND

Atât de bine, încât s'ar putea spăria băeții de pe stradă și ar alerga după mine! Nu! Intr'adevăr, Luisă! Exemplul tău imi dă o bună lecție. Am să profit de dînsa. Numai nebunii cred într'un amor etern. Eterna uniformitate desgustă, numai varietatea e sarea plăcerii. Să ne dăm mâna, Luisă! Și eu sunt de ideea aceasta. Să sărim din roman în roman, să ne tăvălim din noroiu în noroiu. Tu pe ici, eu pe colo, poate mi-oiu găsi liniștea perdată în vr'un bordel. Poate, după ce ne vom întrece care de care, vom da unul peste altul încă odată ca două cadavre cu cea mai plăcută surprindere; poate ne-om recunoaște la aerul familiei ca într'o comedie, căci nici un copil nu tăgăduște o asemenea mamă; și desgustul și rușinea vor înființa o armonie, care nu s'a putut realiza prin amorul cel mai infocat.

LUISA

O, june, june! Nu ești încă destul de nefericit, vești să-ți și meriți nefericirea?

FERDINAND (murmurând furios între dinți).

Sunt nefericit... cine ți-a spus-o? Femeie, ești prea rea pentru a simți însăși; cum poți să judeci simțirile altuia? Nefericit? Ha! Cuvântul acesta mi-ar putea deștepta furia din mormânt! Știa că am să fiu nefericit. Moarte și osindă! O știa și tot mă vîndu. Vezi șarpe, acesta era singurul cas în care te-aș fi putut ierta. Mărturisirea te pierde. Până acum puteam atribui păcatul neștiinței, te disprețuiam într'atâta, încât nu te țineam vrednică de răsbunarea mea (luând iute paharul). Așa dar, nu erai ușoară, nu erai proastă, erai numai un demon (bea). Limonada-i searbădă ca și sufletul tău, gustă!

LUISA

O, cerule! indeșert nu m'am temut de scena aceasta!

FERDINAND (imperios).

Gustă!

LUISA

(ia paharul și bea; Ferdinand, din momentul în care Luisa pune paharul la gură se depărtează într'un unghiu al casei galben ca ceare).

Limonada e bună.

FERDINAND (fără a se întoarce, cuprins de groază).

Să-ți fie de bine!

LUISA (după ce a pus paharul jos).

O! de ai ști, Walter, cât de grozav imi insultă sufletul!

FERDINAND

Hm!

LUISA

A să vie un timp, Walter...

FERDINAND (inaintând).

O! Cu timpul nu mai avem nimic de făcut.

LUISA

Unde amintirea serei de astăzi îți va apăsa greu sufletul.

FERDINAND

(incepe a merge mai iute și mai neliniștit, își aruncă eșarpa și spada).

Adio serviciu al prinților!

LUISA

Dumnezeule, ce ai?

FERDINAND

Mi-e cald și mă înăduș. Mă pun mai la îndemână.

LUISA

Bea! bea! băutura te-a răcori!

FERDINAND

Negreșit. Muierea are inimă bună, dar așa sunt toate.

LUISA

(alergând în brațele sale cu expresiunea cea mai plină a amorului).

Asta o spui Luisei tale, Ferdinand?

FERDINAND (respingând-o).

Fugi, fugi! Departe de mine acești ochi dulci și

seducători. S'a trecut! Arată-te in diformitatea ta cea mai monstruoasă, șarpe; incolățește-mă, verme! Intinde verigile tale in chipul cel mai hidos, indreaptă-ți capul spre cer, arată-te atâta de îngrozitoare cum ai fost când ai eșit din prăpastie, numai acum nu mai fi ânger, e prea târziu, trebuie să te strivesc ca pe o viperă, ori să desperez. Indură-te!

LUISA

O! Pentru ce a trebuit să ajungă pân acolo!

FERDINAND

Ce operă frumoasă a artistului cereșc! Cine ar putea crede și cine ar fi putut crede? (luându-i mâna și ridicând-o in sus). N'am dreptul să te întreb, Dumnezeuule Creator! Dar de ce ai închis veninul intr'un vas atât de frumos? Viciul poate să existe sub o zonă atât de dulce? O, e neînțeles!

LUISA

A auzi aceste și a fi silită să tac!

FERDINAND

Și această voce dulce și armonioasă... Cum pot da coarde rupte un son atât de melodios? (contemplând-o cu ochi rătăciți de amor). Totul atât de frumos, atât de proporționat, atât de dumnezeesc perfect! Pretutindenea opera unei perfecții cerești! Pe Dumnezeu! Ca și când întregul univers n'ar fi fost zidit decât pentru a dispune pe Dumnezeu să creeze capdopera sa, și numai la suflet a greșit Dumnezeu? Se poate că acest monstru hidos să fi eșit in natură fără defect? (depărtându-se iute). Ori a văzut că de sub dalta lui eșia un ânger și și-a in-

dreptat eroarea, dându-i o inimă cu atât mai perversă?

LUISA

O, îndărătnicie criminală! Mai degrabă decât a crede că greșește, el invinovățește cerul!

FERDINAND (o îmbrățișează plângând tare).

Incă odată, Luisa! Incă odată ca in zioa când ți-am dat cea întâi sărutare, când pentru întâia oară ai șoptit „Ferdinand“ și buzele tale infocate întâia oară mi-au zis „tu“. O! mi se pare că in momentul acela in muguria semința unei nesfârșite, nespuse plăceri. Eternitatea se infățișia ochilor mei ca o frumoasă zi de mai; mii de ani auriți săltau veseli ca juni logodiți inaintea sufletelor noastre. Atunci eram ferice! O! Luisa! Luisa! Luisa! Dece mi-ai făcut aceasta?

LUISA

Plângi, piângi, Walter! Durerea îți va fi mai dreaptă cu mine decât mânia.

FERDINAND

Te 'nșeli. Acestea nu sunt lacrimi de durere, nu e roa caldă și binefăcătoare care curge ca un balsam pe rănilile sufletului și dă earăș mișcare roții ințepenite a simțirii. Sunt picături singuratice și *reci*, e grozavul și eternul adio al amorului meu (puindu-i mâna pe cap cu un ton imperios, solemn și inspăimântător). Sunt lacrimi pentru sufletul tău, Luisă! Sunt lacrimi pentru Dumnezeire care s'a greșit in nesfârșita-i bunătate, care se lipsește atât de crud de opera sa cea mai strălucită. O, ar trebui ca in treaga natură să poarte doliu și să se intristeze de ceea ce se petrece in mijlocul ei. Se intimplă

foarte des ca oamenii să cadă și să peardă paradisul însă când ciurma apucă și pe ângeri, trebuie să geamă întreaga natură.

LUISA

Nu mă aduce la extremitate, Walter! Am energie cât și alții, însă ispita trebuie să fie omenească. Walter, o vorbă înainte de a ne despărți, o soartă grozavă a turburat armonia inimilor noastre. De mi-ar fi ertat să deschid gura... Walter, aș putea spune lucruri... aș putea... însă o soartă fatală mi-a legat limba, cum mi-a legat amorul, și trebuie să sufer să mă tratezi ca pe-o miserabilă prostituită.

FERDINAND

Te simți bine, Luisă?

LUISĂ

Dece această întrebare?

FERDINAND

Mi-ar părea rău să pleci c'o minciună.

LUISA

Te conjur, Walter!

FERDINAND (in cea mai mare mișcare).

Nu! Nu! Resbunarea aceasta ar fi prea satanică! Dumnezeu ferească! Nu voiu s'o duc până in ceea lume. Luisă! Iubit-ai pe Mareșal? N'o să mai eși din această cameră.

LUISA

Intreabă ce vrei. Nu mai răspund nimica. (Se pune jos).

FERDINAND (și mai serios).

Gândește la sufletul nemuritor, Luisă. Iubit-ai pe Mareșal? N'ai să mai eși din această cameră.

LUISA

Nu mai răspund nimica.

FERDINAND

(s'aruncă la picioarele ei cu o emoție infricoșată).

Luisă, iubit-ai pe Mareșal? Pân ce nu s'a stinge încă lumina... ai să te afli... înaintea lui Dumnezeu!

LUISA (tresare spăriată).

Doamne sfinte! Ce e asta?... Și mă simt rău...
(cade pe scaun înapoi).

FERDINAND

Așa degrabă! O voi femeilor, contradicere eternă! Nervele voastre delicate sufăr crime care rod omenimea până la rădăcină; și un miserabil gram de arsenic vă oboară.

LUISA

Otravă! Otravă! O, Dumnezeul meu!

FERDINAND

Așa mă tem. Limonada ta a fost dreasă în iad. In ea ai bătut moartea.

LUISA

Să mor! Să mor! Dumnezeule îndurător! Otrava în limonadă și să mor! O, îndură-te de sufletul meu, Dumnezeule îndurător!

FERDINAND

Acesta e lucrul de căpetenie... Și eu il rog să se indure de el.

LUISA

Și maica mea... tatăl meu... Mântuitorul lumii! Sermanul meu tată prăpădit! Nu mai este nici o mântuire? Sunt atât de tânăra!... Și nici o mântuire! Și de pe acum trebuie să mă duc!

FERDINAND

Nu e mântuire, de pe acum trebuie să te duci, însă fii liniștită, călătorim împreună.

LUISA

Ferdinand și tu! Otravă, Ferdinand! De la tine! O, Dumnezeu, iartă-l! — Dumnezeu, îndurător, iartă-i păcatul!

FERDINAND

Caută tu de socotelile tale, mă tem că sunt în rea stare.

LUISA

Ferdinand! Ferdinand! O, acum nu mai pot să tac. Moartea... moartea desleagă de toate jurămintele. Ferdinand! Cerul și pământul nu au nimic mai nefericit decât tine! Mor nevinovată, Ferdinand!

FERDINAND (spăriat).

Ce spune?... În călătoria aceasta nu se obișnuiește să se încarce cineva cu o minciună.

LUISA

Nu mint, nu mint, am mințit o singură dată

in viața mea.. Ha! Ce frig mă pătrunde pân la oase... când am scris scrisoarea către Mareșal...

FERDINAND

Ha! Scrisoarea... mărire domnului! Mi-am căpătat ear toată bărbăția.

LUISA

(limba i se incurcă, degițele încep a tremura convulsiv).

Acea scrisoare — pregătește-te s'auzi un cuvânt grozav — mâna scria ce inima condamnă — tatăl tău a dictat-o!

FERDINAND

(stă impetrit ca o statuă, până cade în fine la pământ ca lovit de trăsnet).

LUISA

O! înșalare fatală! Ferdinand... m'au silit.. iartă-mă... Luisa ar fi preferit moartea... însă tatăl meu... primejdia... Au fost atât de vicleni..

FERDINAND (sărind de la pământ cu furie).

Mulțămesc ție, Dumnezeule, încă nu simțesc otrava (Scoate spada).

LUISA (slăbind din ce în ce mai tare).

Vai! Ce vrei să faci? E tatăl tău.

FERDINAND (cu expresiunea celei mai mari furii).

Ucigaș și tată de ucigaș! Trebuie să-l iau cu mine ca judecătorul lumii să pedepsiască numai pe cel vinovat (vrea să easă).

LUISA

Iertând murî Mântuitorul — iertare pentru tine și pentru dînsul! (moare).

FERDINAND

(se întoarce iute, vede cea de pe urmă mișcare a ei și cade în genunchi dinaintea ei în cea mai cumplită durere).

Stăi! Stăi! Nu fugi, ânger ceresc! (îi ia mâna însă o lasă ear iute să cadă). Rece, rece și umedă; sufletul a sburat (se ridică). Dumnezeu! Luisei mele! Iertare! Iertare pentru cel mai miserabil ucigaș! Aceasta a fost ultima ei rugăciune! Cât e de frumoasă și moartă! Moartea îndurătoare a cruțat nevinovata ei față. Blândețta nu era o mască, ea o păstrează și după moarte. (După o pauză). Dar ce? Dece nu simțesc eu nimic? Puterea tinereții vrea cumva să mă scape? Trudă deșartă! Acesta nu e scopul meu! (Îa paharul).

SCENA VIII.

Ferdinand, Presidentul, Wurm și Servitorii se răped toți înspăimântați în casă, mai pe urmă *Miller* urmat de jandarmi și de popor care se adună în fund).

PRESIDENTUL (cu scrisoarea în mână).

Ferdinand, ce vrea să zică aceasta? N'oiu crede niciodată..

FERDINAND (aruncându-i paharul la picioare).

Privește, ucigașule!

PRESIDENTUL

(stă impetrit. Toți se sparie. Pauză teribilă).

Fiul meu, dece mi-ai făcut aceasta?

FERDINAND (fără a se uita la dînsul).

O! Firește! Trebuia să consult întâi omul de stat dacă fapta se potrivea cu jocul său? Intr'ade-

văr, vicleșugul de a despărți legătura inimilor noastre prin gelosie era bine urzit și admirabil. Calculul era făcut de un maestru perfect, păcat numai că amorul infuriat nu s'a supus ațelor de sirmă ca marionetele voastre.

PRESIDENTUL (se uită rotind ochii împrejurul său).

Nu e nimeni aici să plângă pe un tată nemângâiat?

MILLER (strigând în dosul scenei).

Lăsați-mă să intru! Pentru Dumnezeu! Lăsați-mă să intru!

FERDINAND

Fata asta e o sfântă, partea ei trebuie s'o apere altul (deschide ușa lui Miller care se răpede înăuntru cu jandarmi și popor).

MILLER (cu cea mai mare spaimă).

Copilul meu! Copilul meu! Otravă! Se spune că s'ar fi luat otravă? Fata mea, unde ești?

FERDINAND

(il introduce între president și cadavrul Luisei).

Eu nu sunt vinovat. Mulțamește acestuia.

MILLER (căzând jos).

O, Dumnezeule!

FERDINAND

Voiu spune puține vorbe, tată! Ele încep a-mi fi numărate. Viața mi-a fost răpită de un trădător, mi-a fost răpită de tine. Tremur de a mă infățișa înaintea lui Dumnezeu; însă niciodată n'am fost

un rău. Oricare ar fi soarta mea pentru eternitate, nu cadă asupra ta. Inșă am comis un omor (cu voce tare și teribilă) un omor pentru care nu vei cere să fiu singur respunzător înaintea judecătorului lumii. In acest moment solemn arunc asupra ta, partea cea mai mare și mai grozavă. Caută tu singur să te poți desvinovăți. (Ducându-l la Luisa). Privește, barbarule! Desfătează-te de rodul grozav al iscusinții tale, pe această față chinul a înscris numele tău și ângerii exterminători îl vor ceti. O figură ca aceasta să stee înaintea sufletului tău, când vei muri și să-ți înăduse cea de pe urmă rugăciune. O figură ca aceasta stee pe mormântul tău când vei reinvia, și lângă cel Etern când te va judeca. (Leșină, servitorii îl țin).

PRESIDENTUL (ridicând brațul spre cer).

Nu cere, nu cere de la mine sufletele aceste, judecător al lumii, cere-le de la acesta (arată pe Wurm).

WURM (tresărind).

De la mine?

PRESIDENTUL

Blăstematule, de la tine, de la tine, Satană! Tu, tu mi-ai dat sfatul infernal. Asupra ta cadă responsunderea, eu imi spăl mânille.

WURM

Asupra mea? (rizând diavolește). Poznaș! Poznaș! Acuma știi și eu cum își arată dracii recunoștința. Asupra mea, ticălosule? Era el fiul meu? Iți eram eu stăpân? Asupra mea respunderea? Ha! pe acest aspect care-mi inghiață toată mēduva in oase! Asupra mea să cadă! Acuma vreau să fiu perdut,

dar și tu vei fi perdut cu mine. Aidem! Aidem! Să se strige pe toate stradele: Ucigaș! Deșteptați magistrații! Jandarmi, legați-mă! Duceți-mă! Am să descopăr taine, să se ridice părul celor ce mă vor asculta (vrea să easă).

PRESIDENTUL (il ține).

Turbatule, nu cumva?...

WURM (lovindu-l pe umăr).

Ba voiu spune, camarade, voiu spune! Sunt turbat intr'adevăr și din cauza ta; am să-ți arăt că sunt turbat. Braț la braț împreună vom merge la eșafod, braț la braț cu tine voiu merge in iad! Are să-mi gădele sufletul, ticălosule, să fiu condamnat cu tine împreună. (jandarmii il duc).

MILLER

(care tot timpul a fost cu capul plecat pe cadavrul Luisei acufundat într'o mută durere, se ridică iute și aruncă punga la picioarele lui Ferdinand).

Otrăvitorule! Na, i-ați inapoi aurul blăstemat! Voeai să-mi cumperi fata cu el? (se răpede afară).

FERDINAND (cu vocea stinsă).

Țineți-l! E in desperare. E tributul unei grozave recunoștințe. Luisă! Luisă! Eu vin... Adio... Lăsați-mă să mor lângă acest altar!

PRESIDENTUL

(deșteptându-se din rătăcirea in care căzuse).

Fiule! Ferdinand! Nu mai ai nici o căutătură pentru tatăl tău disnădăjdut? (pun pe maior lângă Luisa).

FERDINAND

Cea de pe urmă căutătură e pentru Dumnezeuul
indurător.

PRESIDENTUL

(căzând in genunchi inaintea lui in cea mai mare durere).

Creatură și Creator! Toți mă părăsesc. Nu-mi
vei da o singură privire de mângăere? (Ferdinand îi
intinde o mâné murindă).

PRESIDENTUL (se ridică iute).

M'a iertat! (cătră celalt). Acum la inchisoare! (ese,
după el jandarmii).

(Cortina cade).

DON CARLOS

INFANT DE SPANIA

TRAGEDIE IN CINCI ACTE

PERSOANE

Filip II, rege al Spaniei.

Elisabeta de Valois, soția lui.

Don Carlos, prințul moștenitor.

Alexandru Farnese, prinț de Parma, nepot al regelui.

Infanta Clara Eugenia, copilă de trei ani.

Ducesa de Olivarez, mare mareșală a Curții reginei.

Marchiza de Mondecar,

Princesa de Eboli,

Contesa Fuentes,

Marchizul de Posa, cavaler de Malta.

Ducele de Alba,

Contele de Lerma, comandantul gardei regale.

Ducele de Feria, cavaler al mielului de aur.

Ducele de Medina-Sidonia, amiral.

Don Raimond de Taxis, mare maestru al poștelor.

Domingo, duhovnicul regelui.

Marele inchizitor al regatului.

Un călugăr.

Un paj al reginei.

Don Ludovic Mercado, medicul reginei.

Mai multe doamne și granzi, paji, ofițeri din garda regală și mai multe persoane mute.

} doamne de onoare ale reginei.

} Granzi de Spania

ACTUL I.

Grădina regală din Aranjuez.

SCENA I.

Carlos, Domingo.

DOMINGO

Zilele frumoase de la Aranjuez
Acuma au trecut și Înălțimea Voastră
Pornește tot mahnit. Curmați odat' această
Tăcere nențeleasă. Deschideți inima
La peptul părintesc. Nu este preț cu care
Monarcul n'ar plăti a fiului său pace
— A *unicului* fiu.

(Carlos pleacă ochii în jos și tace).

Mai este vre-o dorință
Ce-ar refuza-o cerul la cel mai favorit
Din toți copiii săi? Eram de față când
Carlos primî cu fală omajul în Toledo,
Când prinții toți veniră la sărutarea mânei,
Ș'asa se prosternară într'o ingenunchiare
Nainte-i, șase țări. Am stat și am văzut
Cum sângele său falnic îi inroșea obrazul,

Cum peptu-i se 'nălța, purtat de mândre planuri,
Cum ochiul său aprins sbura prin Adunare
Ferice, ca și când ar fi voit să zică :
Sunt mulțămît!

(Carlos se uită la o parte).

Mâhnirea ascunsă și adâncă
Pe care o cetim acuma de opt luni
In ochii voștri, prinț, enigma 'ntregii curți,
Ș'a monarhiei spaimă, e cauza multor nopți
Ce Maiestatea Sa petrece 'n îngrijire
Ș'a multor, multor lacrimi ce vars'a Voastră mumă.

CARLOS

Mumă! O, facă Cerul, să pot uita acelui
Ce mi-a făcut-o mumă!

DOMINGO

Print!

CARLOS

(iși ia răpede de seamă trecând cu mâna peste frunte).

Prea-Sfinția Voastră
Eu n'am avut noroc cu-a mele mame; fapta
Ce am făcut întâi când am văzut lumina
A fost să-miucid muma.

DOMINGO

Se poate, nalte prinț,
Ca astfel de muștrare s'apese gândul Vostru?

CARLOS

Și astă nouă mumă nu mi-a răpit ea mie
A tatălui amor? Prea mult nu m'a iubit
Tatăl meu niciodată. *Un merit aveam însă :*
Eram fiul său *unic*. Dar ea-i născu o fiică

Și cine poate ști ce 'n viitor acoper
A timpurilor valuri!

DOMINGO

Vă bateți joc de mine.

Ispania întreagă o indumnezeeste
Și numai Voi la dinsa cu ură ați privi?
Voi singur la vederea-i ați asculta prudenta?
Cum, prinț? Cea mai frumoasă femeie de pe lume,
Regină, și odată mireasa Voastră chiar?
Cu neputință, prinț! Nu este de crezut!
Unde iubesc cu toții, nu poate urî Carol.
Prinț, luați bine seama, regina să nu afle
Cât o urește fiul: aceasta ar răhni-o.

CARLOS

Crezi?

DOMINGO

Dac' Alteța Voastră își amintește încă
Turnirul cel din urmă ținut la Saragossa,
La care-a fost atins de-o așchie de lanță
Inaltul nostru rege... regina ocupa,
Cu doamnele de curte, tribuna cea din mijloc
Și se uita la luptă—deodat' o voce strigă:
„E regele rănit!“ — Se turbură cu toții,
Murmurul se lățește, străbate la regină
— „Infantul!...“ strigă ea și vrea să se arunce
In jos de pe tribună. — „Nu, regele 'n persoană!“
Ii zic cei dimprejur. — „Ei bine, chemați medici!“
Răspunde ea atunce c'o re-suflare-adâncă.

(după o tăcere).

Vă ved pe gânduri?

CARLOS

Eu admir cu câtă artă

Părintele duhovnic al regelui adună
Povești pline de duh.

(serios și intunecos).

Dar pe cât știu, aceia care pândesc pe alții
Și duc din casă 'n casă la vorbe și la taine
Pe lume mai mari rele făcut-au decât chiar
Otrava și pumnarul în mâni de ucigaș.
Puteai să nu-ți mai dai această osteneală.
De-aștepți vre-o resplătire, indreaptă-te la rege!

DOMINGO

Aveți cuvânt, Alteță, de-a vă păzi de oameni!
Dar cu deosebire. Nu trebuie să respingeți
Deodată cu fățarnici, pe-adevărați prieteni.
Eu binele vă vreau.

CARLOS

Vezi, tatăl meu aceasta
Să nu cumva s'o afle, căci purpura ai perde-o.

DOMINGO

Cum?

CARLOS

Purpura întâia de care va dispune
A Spaniei coroană nu-ți e făgăduită?

DOMINGO

De mine vreți a ride.

CARLOS

O! mă ferească Cerul
Să rid de-acel bărbat grozav, ce pe-al meu tată
Il poate osindi și poate ca să-l erte.

DOMINGO

Eu nu voi cuteza cu sila a pătrunde
In taina respectată a intristării Voastre.
Dar rog pe-Alteța Voastră să vrea a-și aminti
Că pentru conștiințe muncite,-un adăpost
Biserica deschide, la care n'are cheie
Nici un monarc și unde chiar crima-i ocrotită
De-a jurământului pecete. Mă 'nțelegeți,
Am spus deajuns.

CARLOS

Departa de mine fie gândul
Să pun la incercare pe cel care păzește
O astfel de pecete.

DOMINGO

Ce neîncredere!
Alteță, rău cunoașteți pe cel mai credincios
Din servitorii voștri!

CARLOS

Deci, renunțați la mine
Voi sunteți un om sfânt, o știe lumea, însă
— Vorbind curat—sunteți prea 'mpovărat de trebi;
Aveți o cale lungă pân' veți putè ședè
Pe tronul lui San Petru. Prea multe a afla
Va mai mări povara. Aceasta cătră rege
Ce v'a trimis la mine, să spuneți..

DOMINGO

M'a trimis ?...

CARLOS

Așa am zis. Prea bine, o da, eu știu prea bine
Că la această curte trădarea mă 'ncunjoară,

Că sunt plătit o sută de ochi să mă păziască,
Că regele-a vândut pe unicul său fiu
La cel mai de pe urmă din servitorii săi;
Eu știu că mulțamește pe-acel care trădează
Oricare-a mea silabă, cu daruri mai domnești
Decât cum a plătit vre-odat' o faptă bună.
Eu știu... dar e destul! Mi-e plină inima
Ș'am spus încă prea mult!

DOMINGO

Monarcu-i hotărit
S'ajungă astăzi încă cu zioa la Madrid.
Se și adună curtea. Dacă 'mi dați voe, prinț...

CARLOS

Prea bine, voi urma.

(Domingo ese; după o tăcere).

Nenorocite Filip,
Nenorocit ca fiu-ți! Eu vîd de pe acum
Cum sânger'al tîu suflet, mușcat ca de un șearpe,
De-un otrăvit prepus. Presimți in gîndul tîu
Cea mai îngrozitoare dintre descoperiri
Și cînd vei fi făcut-o, turbarea te-a cuprinde!

SCENA II.

Carlos, Marchizul de Posa.

CARLOS

Cine-i? Pe cine vîd? O ângeri păzitori!
Rodrig!

MARCHIZUL

Carlos!

CARLOS

Se poate? Nu e o amăgire?

Tu ești? O da, ești tu! Pe *tine* l'al meu pept
Te string și simt cum bate puternic al tîu suflet!
Deacuma va fi bine! Această 'mbrătoșare
Indreaptă inima-mi cea bolnavă; sărut
Pe scumpul meu Rodrigo!

MARCHIZUL

Vă 'ndreaptă? Sunteți bolnav?
Deacuma va fi bine? Ce lucru trebuiește
Deacum să meargă bine? Vedeți, eu stau uimit.

CARLOS

Ce cauză neașteptată te-aduce din Bruxelles?
Cui am datorî surprinderea aceasta?
Dar mai întreb? O, iartă, sublimă providență
De-această profanare, pe-un om prea fericit!
Cui altui decât ție, putere-a tot înaltă?
Știaî că n'are Carol un ânger păzitor
Și mi-ai trimis pe-acesta. Și mai întreb?

MARCHIZUL

Ertai

De nu răspund, Alteță, altfel decât uimit
La vorbe-așa 'nfocate. Așa nu m'așteptam
Că voiî găsi pe fiul lui Filip. O roșeață
Ce nu e naturală aprinde-a Voastră față
Și buza vi se mișcă de-un tremur fioros.
Ce trebuie să gândesc, iubite prinț? Nu ved
Pe tînerul erou la care mă trimite
Un asuprit popor, căci în acest moment
Nu stă 'naintea Voastră acel Rodrigo, care
Odată ca copil la joc v'a fost tovarăș —
Eu azi vă 'mbrătoșez ca un ambasador
A 'ntregei omeniri; provinciile de Flandra
Plâng azi 'naintea Voastră și cu puternic glas

Cer mântuirea lor. Pierdută va fi țara
Această scumpă, dacă un Alba, crud călău
Al fanatismului, cu ordine din Spania
Va merge la Bruxela. Șperanța cea din urmă
A cestor mândre țări se razimă pe Voi
Eroicul nepot lui Carol Quint. Dar astă
Șperanță se va stinge când pieptul vostru nobil
Va inceta să bată pentru umanitate.

CARLOS

E stins' orice șperanță !

MARCHIZUL

Vai mie! Ce aud ?

CARLOS

Tu imi vorbești de timpuri care-au trecut. Și eu
Visam odinioară de-un Carol ce ca focul
Se inroșia la vorba de libertate, însă
El este mort de mult. Acel pe care-l vezi
Nu este vechiul Carol pe care l'ai lăsat
Odată in Alcalá, ce'n visuri dulci pierdut
Spera că va aduce din nou timpul de aur
In Țara Spaniolească. O! astă nălucire
Era copilărească, dar mândră și sublimă!
Trecur'aceste visuri!...

MARCHIZUL

Cum ? visuri, prinț ? Aceasta
N'a fost decât un vis ?

CARLOS

O! Lasă-mă să plâng
Să vărs amare lacrimi la pieptu-ți credincios!
Nu am pe nimeni — nimeni pe-acest intins pământ!

Păn unde strălucește al tatălui meu sceptru,
Păn' unde pe-oceanuri plutește steagul nostru
Nu este nici un loc in care jalea mea
Pot s'o alin prin lacrimi, decât la pieptul tțeu.
Pe tot ce tu și eu, Rodrig, sperăm in ceruri
Nu mă gonì din pieptu-ți!

(Marchizul se pleacă spre el in mare mișcare).

Gândeste că aș fi

Un biet copil orfan pe care l'ai cules
L'a tronului picioare. Eu sunt un fiu de rege
Eu nu știu ce-i un tată. De este-adevăr,
Cum inima mi-o zice, că tu din milioane
Te-ai intîmplat, tu singur, pe mine-a mă 'nțelege
Și dacă 'n adevăr natura creatoare
Zidi din nou in Carol pe Roderig și că
In dimineța vieței, a sufletelor noastre
Cântări armonioase produse au fost ele
De tot aceleași coarde; și dacă-ți e mai scumpă
O lacrimă de jale ce-alin' a mea durere
Decât favori regale...

MARCHIZUL

Decât intreaga lume!

CARLOS

Așa 's de jos căzut! Așa 's de miserabil,
Incât, mă vėd silit ca să-ți aduc aminte
De anii din pruncie și să te rog acuma
O datorie vechie, uitată să-mi plătești
Pe când te jucai încă cu minge și soldați:
Când tu și eu eram copii cu minte-aprinsă,
Crescuți ca și doi frați și eu alt chin n'aveam
Decât de-a mă vedea intunecat de tine,
Păn' ce, pierzēnd curajul de-a te putea întrece
Mė hotării să-ți port iubire fără margini.

Atuncea incepui cu mii de desmierdări
Și dragoste frățească să te muncesc, iar tu
Cu inimă trufașă mereu mă respingeai.
Ades eu stam de-oparte — dar asta n'ai știut-o —
Și dureroase lacrimi imi lunecau din ochi
Când tu, pe lângă mine trecând, pe alți copii
De-o stare mai de rând, in brațe îi stringeai.
Dece pe dinșii numai? ziceam cu intristare,
Nu te iubesc și eu? Ear tu ingenunchiând
Nainte-mi cu răceală, ziceai: Așa se cade
A se purta c'un fiu de rege!

MARCHIZUL

Print, lăsați
Aceste amintiri copilărești de care
Și azi mă înroșesc.

CARLOS

Nu meritam aceasta.
Puteai disprețui, puteai inima mea
S'o sfâșii, însă nu s'o depărtezi de tine.
De trei ori ai respins pe prinț și de trei ori
El s'a întors, rugând să-i dai a ta iubire,
Ba chiar voinđ cu sila iubire a-ți impune.
Ce nu putu Carlos, aduse intîmplarea.
Odată la un joc, scăpând din mână mingea,
Loviși pe-a mea mătușă, regina de Boemia,
In ochiu, și ea, crezând c'a fost făcut cu voie,
Se plânse cătră rege cu lacrimi in față.
Indată se chiamăre copii toți să spuie
Din ei pe vinovat și regele jură
Cutezătoarea faptă s'o pedepsiască aprig,
Chiar dac'ar fi infantul. Atuncea te-am văzut
Cum tremurai de-o parte și eu, inaintând

Și in genunchi căzând naintea regelui,
Am zis: sunt vinovat, pe mine te resbună!

MARCHIZUL

Print, ce-mi aduci a minte!

CARLOS

Iși resbună. Carlos

In mijloc de curteni care stăteau in cerc
Cu ochii plini de milă, ca cel mai miserabil
Din sclavi fu pedepsit. Eu mă uitam la tine
Și nu plângeam; toți dinții din gură imi scrășneau
Și nu plângeam; țișnia sub lovituri de biciuri
Impărătescu-mi sânge, eu mă uitam la tine
Și nu plângeam. Atuncea te-apropiai, zicându-mi
Cu lacrimi ferbinți: Invinsă mi-e mândria
Mă voiui plăti de tine când rege vei ajunge!

MARCHIZUL (întinzându-i mâna).

Mă voiui plăti, Carlos. Această juruință
Făcută ca copil, eu azi o repetez.
Mă voiui plăti; și mie imi va veni momentul.

CARLOS

Acum! — Nu 'ntârzia; acum a sunat ora
Să te plătești de mine! Imi trebuie iubire!
O taină 'ngrozitoare frământă pieptul meu
Și trebui să ți-o spun! In palida ta față
Sentența mea de moarte eu voiui să o cetesc.
Ascultă, te 'nfiară, dar nu răspunde! Eu
Iubesc pe muma mea!

MARCHIZUL

O Doamne!

CARLOS

Nu, nu voiui

Să fiu cruțat. O! spune-mi că pe întreg pământul
Nu-i nimeni miserabil precum sunt eu — vorbește —
Tot ce-ai putea să-mi spui gâcesc în gându-mi: Fiul
Iubește pe-a sa mamă. A lumii obiceiuri
Și ordinea naturei ș'a Romei legi condamnă
Această pasiune; dorința mea lovește
În vecinicele drepturi ce are tatăl meu.
O simt și tot iubesc. Această cale duce
La nebunie sau la eșafot. Iubesc,
Iubesc fără speranță, iubesc fără de lege,
Cuprins de-a morții groază, cu viața în pericol,
Aceasta o văd bine și tot și tot iubesc!

MARCHIZUL

Regina a aflat de-această înclinare ?

CARLOS

Puteam să mă descopăr? Nu-i ea a lui Don Filip
Soție, nu-i regină, ș'acest pământ nu este
Pământul spaniolesc? Puteam să mă apropiu
De dînsa fără marturi când Filip o păzește
Cu gelosia sa și când o încunjoară
A curții etichetă? Opt infernale luni
Acuma au trecut de când m'au rechemat
De la înalta școală, de când sunt osindit
S'o văd pe toată ziua și să fiu mut ca groapa.
Sunt opt grozave luni, Rodrig, decînd pe mine
Mă arde-această pară, de când de mii de ori
Pe buze-mi rătăcește mărturisirea, însă
Sfiala o împinge în inimă 'napoi.
Dac'aș pute, Rodrigo, vre-o câteva momente
Să fiu cu dînsa singur...

MARCHIZUL

Dar tatăl vostru, prinț!

CARLOS

Dece-mi aduci aminte? Vorbește-mi vai, de toate
Muștrările căinței, de dînsul nu-mi vorbi!

MARCHIZUL

Uriți pe tatăl vostru?

CARLOS

O nu, eu nu-l uresc.
Dar groaza ce cuprinde pe făcători de rele
M'apucă și pe mine l'acest teribil nume.
A cui e însă vina când creșterea servilă
Ce am avut, strivî în tînărul meu suflet
A dragostei sēmîntă? Eram de șase ani
Când pentru 'ntăia oară am fost adus 'nainte
Acestui aprig om ce-mi zise că-mi e tată.
Era 'ntr'o dimineată în care iscălise
Patru sentinți de moarte în șir; după aceea
Abia îi revedeam când pentru vre-o greșală
Eram să fiu muștrat. O Doamne! Eu simțesc
C'aici amărăciunea mē 'neacă. — Să plecăm!

MARCHIZUL

O! nu, spuneți-mi totul! Cuvintele-ușurează
Un piept împovărat.

CARLOS

Adesea mē luptam
Cu mine insumi; des, pe când la miezul nopții
Dormiau a mele garde, rugam, ingenunchiând
Pe Sfânta Preacurată, cu lacrimi și roiiuri,
Și mie ca să-mi dea o inimă de fiu.
Dar n'am fost ascultat. Rodrig, desleagă-mi astă
Enigm'a providenței: dece tocmai *acesta*
Din mii și mii de alții a fost să-mi fie tată?

Și lui dece ca fiu pe *mine* i s'a dat?
Natura nu cuprinde în marele ei cerc
Ființe-așa opuse. Cum a putut să lege
Pe ambele extreme a genului uman
C'un lanț atât de sacru? O, soartă 'ngrozitoare
Dece acești doi oameni ce fug unul de altul
A fost să se 'ntilnească în tot acea dorință?
Rodrig, tu vezi aicea două dușmane stele
Ce 'n cursul veacurilor se 'ndreapt' odată numai
În sbor una spre alta, s'ating și se sfărâmă,
Ș'apoi pentru vecie se depărtează earăș!

MARCHIZUL

Presimt că a să vie un cîas fatal!...

CARLOS

Și eu!

Mă urmăresc ca furii spăimântătoare visuri.
Se luptă bunu-mi geniu, pătuns de indoială,
Cu 'nfricoșate planuri. Ca într'un labirint
Se pierde a mea minte în feliuri de sofisme,
Pân mă opresc la malul unei adânci prăpăstii.
Rodrig, dacă vre-odată uita-voiu că-mi e tată
— În palida-ți privire eu vîd că mă pricepi —
De voiu uita vre-odată că el imi este tată,
Ce-mi va păsa că-i rege?

MARCHIZUL

Pot face-o rugăminte
Iubitului meu Carol? Ori ce-ați avea de gînd
Nimica nu începeți făr' a vî sfătui
Întâi cu-amicul vostru. Aceasta imi promiteți?

CARLOS

Promit orice va cere iubirea-ți de la mine.
Eu mă arunc cu totul în brațele-ți de-amic.

MARCHIZUL

Se zice că monarcul se 'ntoarce 'n capitală.
 Timpul e scurt. De vreți in taină cu regina
 A vē 'ntilni, se poate numa 'n Aranjuez.
 Simplitatea vieței de-aici va inlesni...

CARLOS

Speram și eu aceasta dar in zadar!

MARCHIZUL

Nu încă.

Eu merg și mă present și dacă e in Spania
 Așa precum era la Curtea lui Enric,
 La dînsa voi găsi o inimă deschisă.
 De pot ceti in ochiu-i speranța lui Carlos,
 Dac' o găsesc dispusă l'această 'ntrevedere,
 De pot a sale doamne să fie depărtate...

CARLOS

Mai toate devotate imi sunt și mai cu seamă
 Marchiza Mondecar, al cărei fiu ca paj
 E in serviciul meu.

MARCHIZUL

Prea bine.

Stati pe-aproape ca la un semn ce-oiu face
 Să v'arătați indată.

CARLOS

Așa voi face, pleacă!

MARCHIZUL

Nu pierd nici un moment, la revedere, prinț!

SCENA III.

Reședința reginei la Aranjuez. — O grădină împărțită în două prin o alea. La fundul ei pavilionul reginei.

Regina, Ducesa de Olivarez, Princesa de Eboli, Marchiza de Mondecar (vin pe aleă).

REGINA (cătră Marchiză).

Stați voi pe lângă mine, marchiză, veselia
Ce strălucește 'n ochii princesei, toată zioa
M'a prigonit. Abia și-ascunde bucuria
Că astăzi se disparte de viața câmpinească.

EBOLI

Nu pot tăgădui, Regină, că mă bucur
De-a revedea Madridul.

MONDECAR

Și Maestatea Voastră
Nu simte tot astfel? Nu este mulțămită
Că va pleca de-acea?

REGINA

Imi pare rău de-această
Grădină inflorită, unde mă simt cu totul
Ca 'n universul meu. De mult aceasta 'mi este
Plimbarea favorită; aice mă salută
Natura câmpinească, prietena intimă
A 'ntăilor mei ani, aice găsesc eară
Ale copilăriei nevinovate jocuri
Ș'a Franței dulci vânturi adie 'n acest loc.
Oh, nu-mi luați in nume de rău astă simțire,
Căci noi suntem cu toții de patrie legați.

EBOLI

Dar cât de singuratic și trist e acest loc!
Te-ai crede in La Trappe.

REGINA

Dincontra, mie-mi pare Madridul mult mai trist.
Dar care e părerea ducesei ?

OLIVAREZ

Maestate,

Eu știu că-i obiceiul decând sunt regi in Spania
De-a sta aici o lună, o altă lună 'n Pardo
Și iarna 'n reședință.

REGINA

Ducesă, aveți dreptate,
Cu voi am renunțat să mai discut vre-odată.

MONDECAR

Ce animat Madridul va fi peste puțin.
Gătită-i pentr'o luptă de tauri, plaza mayor,
Și un *auto-da-fé* ni se promite încă.

REGINA

Ni se *promite* ! Astfel vorbiți voi, Mondecar ?

MONDECAR

Și dece nu ? Eretici sunt cei care vor arde.

REGINA

Sperez că nu tot astfel gândiți voi, Eboli ?

EBOLI

Eu ? Maestatea Voastră, binevoiasc' a crede
Că nu-s mai rea creștină decât cum e marchiza.

REGINA

Ah ! Uit unde mă aflu ! Dar să lăsăm aceasta.
Vorbiam adinioarea de viața câmpinească.
Această lună 'mi pare prea răpede trecută.

Imi promisesem multă, prea multă bucurie
Că voi afla aice, dar n'am putut găsi
Acea ce sperasem. Așa se 'ntimplă oare
Cu fiecă speranță? Și n'am cu toate-aceste
Nici o dorință care să nu se fi 'mplinit.

OLIVAREZ

Princesă Eboli, noi încă nu știm dacă
Gomez poate spera și dacă incurând
Vom saluta într'insul un mire fericit?

REGINA

Ducesă 'mi pare bine că mi-ați adus aminte.
(cătră princesă)

Și eu am fost rugată să stărui pentru dînsul
Dar cum? Eu vreau, bărbatul ce cere drept respaltă
Pe scumpă-mi Eboli, de ea să fie vrednic!

OLIVAREZ

E vrednic Maiestate, căci grațiosul Rege
Prea mult îl onorează cu nalta Sa favoare.

REGINA

Nu mă 'ndoesc c'aceasta îl face fericit.
Dar aș dorî să știu de poate el iubi
Și merita iubire. La asta, Eboli
Voi singură răspundeți.

EBOLI

(stă turburată cu ochii plecați, însfirșit cade în genunchi
dinaintea reginei).

Regină generoasă!

De mine fi-vă milă! O, nu îngăduiți —
Vă rog pe Dumnezeu! — să fiu jertfită...

REGINA

Ce?

Jertfită? Te ridică! Deajuns! A fi jertfit
E o amară soartă! Te cred. Ridică-te!
De mult ai refusat a contelui propuneri?

EBOLI

Sunt multe luni de-atunce. Prințul Carlos era
La școala 'naltă încă.

REGINA

(surprinsă, se uită la dînsa cu ochiu pătrunzător).

Și pentru care cauză
V'ați întrebat vre-odată?

EBOLI

Aceasta nu se poate
Să fie, niciodată, din mii și mii de cauze.

REGINA

O singură ajunge. De nu-l puteți iubi
Aceasta-mi e destul. Să nu mai fie vorbă!

(cătră celelalte dame)

Azi încă pe infanta nu am văzut, marchizo
Vă rog să mi-o aduceți!

OLIVAREZ (uitându-se la ciasornic).

Nu-i ora, Maiestate.

REGINA

Nu-i ora unde-mi este iertat de a fi mamă?
Imi pare rău; vă rog, aduceți-mi aminte
Când va veni momentul.

(Intră un paj și vorbește încet cu ducesa, care după
aceasta se adresează cătră regină).

OLIVAREZ

Marchiz de Posa, Doamnă.

REGINA

De Posa ?

OLIVAREZ

El se 'ntoarce din Franța și din Belgia
Și cere-acum favoarea să poată 'nfătoșa
Scrisori ce i-au fost date de 'nalta Voastră mumă,

REGINA

Aceasta e iertat ?

OLIVAREZ (cu indoiolă).

Instrucțiunile mele
Nu pomenesc de casul când, intorcându-se
De la o altă Curte, un grande de Castilia
Aici in pare aduce scrisori cătră regină.

REGINA

Eu însă-l voiu primî pe risicul meu propriu.

OLIVAREZ

Dar mie, Maestate, dați voe 'n astă vreme
De-aici să mă retrag.

REGINA

Cum veți voi, ducesă.

(Ducesa ese, Regina face pajului un semn care ese îndată).

SCENA IV.

*Regina, Princesa de Eboli, Marchiza de Mondecar,
și Marchizul de Posa.*

REGINA

Bine-ați venit marchize, in Țara Spaniolească !

MARCHIZUL

Ca astăzi niciodată nu m'am simțit mai mândru
De patria-mi spaniolă...

REGINA (cătră dame).

Domnul marchiz de Posa
Care cu tatăl meu a sfărâmat o lance
La Rheims intr'un turnir și de trei ori coloarea-mi
Făcù să triumfeze — el este cel întâiu
Din națiunea sa ce m'a făcut să simt
Ce glorie-i de-a fi Spaniolilor Regină.

(cătră marchiz)

Când cea din urmă dată noi ne-am văzut in Louvre
Nu v'ê trecea prin minte c'aice in Castilia
V'ê voiu primì ca oaspe.

MARCHIZUL

In adevăr, Regină,
Eu nu visam atunce că Franța ne va trece
Obiectul unic care făcea s'o invidiăm.

REGINA

Spaniol plin de mândrie!
Obiectul unic!... asta o zici cătră o fiică
A casei Valois?

MARCHIZUL

Azi, Maestatea Voastră,
Cutez să zic aceasta, căci azi sunteți a noastră.

REGINA

V'a dus călătoria, pe cât aud, și'n Franța.
Ce veste imi aduceți de la augusta-mi mumă
Și frații mei iubiți?

MARCHIZUL (dându-i scrisori).

Găsii regina-mumă
Bolnavă, dispărută de-orice plăceri a lumii
Afară de-acea una: de a vă ști ferice
Pe tronul spaniolesc.

REGINA

Ferice... negreșit,
Când ved cât sunt iubită de rude, de părinți,
Când imi aduc aminte de dulcele trecut...
In drumurile voastre ați fost la multe curți
Țări multe, obiceiuri diverse ați văzut.
Acum, intors in țară, se zice c'aveți gândul
De lune-a vă ascunde... de-a fi un domn mai mare
In zidurile voastre decât cum e Don Filip
Pe tronul său regal... de-a fi un spirit liber
Un filosof... Eu una mă indoesc că viața
De-aice vă va place. O liniște adâncă
Domnește in Madrid.

MARCHIZUL

De-aceasta nu se laudă
Acum Europa 'ntreagă.

REGINA

Așa aud. Din cele
Ce 'n lume se intimplă, acum am pierdut chiar
Aducerea aminte, (cătră princesa Eboli)
Princesă, o zambilă
Ved colo inflorită. Voiți a mi-o aduce?

(Princesa se duce la locul indicat, regina mai incet cătră
marchiz).

Marchize, sau mă 'nșel, sau inturnarea voastră
Făcù aici la curte un fericit mai mult?

MARCHIZUL

Găsii un intristat pe care-un singur lucru
Il poate fericì.

(Princesa se intoarce cu floarea).

EBOLI

Findcă a văzut
Atât de multe țări, de sigur cavalerul
Va ști să povestiască istorii minunate.

MARCHIZUL

Chiar cere datoria de cavaler să cauți
Ori unde aventuri: din toate-i cea mai sacră
A apăra pe doamne.

MONDECAR

De urieși? Acuma
Trecut e timpul lor.

MARCHIZUL

Pentru cei slabi puterea oricând e uriaș.

REGINA

Marchizul are drept. Uriași tot mai sunt încă
Dar nu sunt cavaleri.

MARCHIZUL

Din Napoli deunăzi
Viind, eu am fost martur la o 'ntimplare tristă
Pe care amicia făcù să o simțesc
Ca și pe a mea însăși. De nu aș osteni
Pe Maestatea Voastră cu astă povestire...

REGINA

Ce este de făcut? Pot curiositatea

Princesei s'o înăduș? Incepeți, căci și mie Istoriile-mi plac.

MARCHIZUL

Două familii 'nalte de la Mirandola,
Sătule de invidia și lunga dușmănie
Pe care dintr'un secul in altul moștenise
Din Guelfi și Ghibelini, se hotărîrē 'n pace
A se unī, prin lanțuri de dulce inrudire.
Fernand, nepot de soră a nobilului Pietro
Și gingașa Matilda, a lui Colonna fiică,
Au fost aleși s'aducă concordia 'ntre dinșii.
Natura pentr'olaltă așa frumoase inimi
Nu mai formase încă; nu mai vĕzuse lumea
Alegere ca asta, atāt de potrivită.
Fernando nu vĕzuse decāt portretul numai
A gingașei mirese.— Cāt tremura Fernando
Că ea n'o fi intocmai cum arăta portretul
Pe care-abia 'ndrăznia să-l cread' asemĕnat.
Ținut de-a sale studii la Padova, Fernando
Ardea de nerăbdare Matildei să-i șoptiască
Omajul cel intăi de nesfirșit amor.

(Regina ascultă cu mai mare luare aminte. Marchizul, după o scurtă paușă urmează povestirea, adresându-se mai mult cătră princesa Eboli, pe cât permite prezența reginei).
Dar eată că Pietro, prin pierderea soției
Devine earăș liber. Cu focul unui june
Ascult'atunci bĕtrānul al Famei glas puternic
Vorbind de frumuseța Matildei. El se duce
El vede, el iubește. Simțirea astă nouă
Inădușă in pieptu-i a sāngelui șoptire,
El cere pe mireasa nepotului și astfel
Nedreapta sa răpire sfințește la altar.

REGINA

Și ce făcu Fernando?

MARCHIZUL

Pe-a amorului aripe
El, neștiind schimbarea, ferice sboară către
Mirandola, ș'ajunge spre noapte la castel.
O veselă vuire de joc și instrumente
Ce vine din palat, lovește-a sa ureche;
Uimit el urcă scara, și stă, necunoscut
In sala strălucită; acolo prin mulțimea
Voioasă, fericită, zărește pe Pietro
Ș'un ânger lângă dînsul, pe care nici prin visuri
Fernando nu-l găsisese atîta de frumos.
Dintr'o privire vede ce trebuia să aibă
Ș'acuma prăpădise vai, pentru vecinicie!

EBOLI

Nenorocit Fernando!

REGINA

Istoria-i sfîrșită.
Așa-i că e sfîrșită?

MARCHIZUL

Nu 'n totul.

REGINA

Nu ne-ați spus
Că vi-i amic Fernando?

MARCHIZUL

Nu am mai scump pe lume!

EBOLI

Urmați istorisirea, marchiz?

MARCHIZUL

Devine tristă

Și numai amintirea durerea-mi redeșteaptă.
Ertăți să mă opresc. (tăcere generală)

REGINA

Pe fiică-mea 'nsfirșit
Cred că-mi va fi ertat s'o 'mbrățișez, Princesă
Aduceți-o la mine!

(Princesa se depărtează. Marchizul face semn unui paj care se ținea în fund și dispare. Regina deschide scrisorile ce i-a dat marchizul și pare surprinsă. În timpul acesta marchizul vorbește în secret și cu multă vioșie cu marchiza Mondecar. Regina, după cetirea scrisorilor, îndreaptă o privire pătrunzătoare asupra marchizului).

Despre Matilda încă
Nimica nu mi-ați spus. Ea poate că nu știe
Cât suferă Fernando?

MARCHIZUL

Păn azi n'a pătruns nimeni
În inima Matildei. Dar sufletele mari
Știu suferi 'n tăcere.

REGINA

Ce cauți împrejur?
Pe cine vrei să vezi?

MARCHIZUL

Gândesc, ce fericit
Ar fi în locu-mi altul pe care nu-l numesc.

REGINA

Cine-i de vină dacă nu e?

MARCHIZUL (întrerupând-o, cu vioșie).

Pot cuteza
Să tălmăcesc aceste cuvinte cum vroesc?
Ar dobândi ertare dac'ar veni acuma?

REGINA

Acum, marchiz, acuma, ce vrei să spui?...

MARCHIZUL

Putè-va...

Putè-va să spereze?

REGINA

Marchize, mă 'ngroziți

Doar nu va...

MARCHIZUL

A venit!

SCENA V.

Regina, Carlos.

(Marchizul de Posa și Marchiza de Mondecar se retrag
in fund).

CARLOS (in genunchi dinaintea reginei).

In fine-a sosit ciasul când Carol poate-atinge
Această scumpă mână!

REGINA

Ce pas! Ce vinovată și îndrăzneată faptă!
Vă ridicați, fugiți! Suntem discoperiți,
Mă incunjoară Curtea.

CARLOS

Nu mă ridic, nu merg!
M'au înrădăcinat aice in genunchi
Puteri fărmețătoare!

REGINA

Nesocotitul!

La ce sumeață faptă vă duce bunătatea-mi?
Cum, nu știți că-i regina că e a voastră mumă
Cui adresați această cutezătoare vorbă?
Nu știți că eu — eu insumi voiu spune cătră rege...

CARLOS

Și voiu perî... Mă ducă de-aici la eșafod!
O singură clipeală trăită 'n raiu, cu moartea
Prea scump nu se plătește.

REGINA

Dar e regina voastră...

CARLOS

O, Doamne! Mă retrag! Nu trebuie s'ascult
Când astfel porunciți? O, mumă! cât de crud
Cu mine vă jucați! O vorbă, o privire
Un semn pot ca să-mi dee sau moarte sau viață.
Ce cereți ca să fac? Ce poate fi sub soare
Ce n'aș jertfi indata când ați dorî?

REGINA

Fugiți!

CARLOS

O Dumnezeu!

REGINA

Cu lacrimi vă rog Carlos, fugiți, fugiți
Pân a nu fi surprinși de doamnele de curte,
De păzitorii mei; pân regele nu află
Această mare veste!...

CARLOS

Eu soarta mi-o aștept!
Sau moarte sau viață! Ce! Aș fi concentrat
Intreaga mea speranță pe-acest moment in care

Vă ved fără de marturi, ca să mă 'nfricoșeze
Inchipuiri deșerte! O nu, regină, lumea
Se poate învêrți in jurul polelor
De sute ori și mii, pân ce favoarea asta
Ursita-mi va mai da-o!

REGINA

Nici trebui s'o mai dea!
Nenorocitul, ce cereți de la mine?

CARLOS

Eu am luptat, regină, invoc pe Dumnezeu
Ca martur,— am luptat mai mult decât e'n stare
Alt muritor pe lume! Regină, in zadar!
Sdrobit imi e curajul. Sunt biruit!

REGINA

Destul!

De vreți al meu repaos...

CARLOS

Erați a mea, mi-ați fost
Promisă 'n fața lumii de două tronuri mari!
Si Cerul și Natura vă destinase mie
Și Filip v'a răpit...

REGINA

El este tatăl vostru!

CARLOS

Al vostru soț!

REGINA

Vă lasă imperiul cel mai mare
Din lume moștenire.

CARLOS

Pe voi mi-o face mumă!

REGINA

O Doamne! Aiurezi!

CARLOS

Cunoaște el comoara
Ce are; poate el, cu inima sa rece,
Pe-a voastră s'o 'nțeleagă? Eu nu voiu să mă plâng,
Voesc să dau uitării nespusa fericire
Ce eu aș fi avut-o, de-ar fi fericire *el!*
Dar nu e fericit! Acesta este chinul
Demonic ce mă arde: el nu e fericit
Și nu va fi in veci! — Tu raiul mi-ai răpit,
Ca să-l desprețuești in brațele lui Filip!

REGINA

Gândire 'ngrozitoare!

CARLOS

O! știu cine-a făcut
Această insoțire! Eu știu cum poate Filip
Iubi, cum a pețit. Și cine sunteți voi.
Aici, in astă țară? Domniți voi? Niciodată!
Căci cum ar putè altfel un Alba să sugrume,
Și sângele să curgă pentru credință 'n Flandra?
Sau poate sunteți voi soția lui Don Filip?
Nici asta n'o pot crede. Femeea e stăpână
Pe-a soțului iubire; dar cine pe a lui
O are? Și chiar dacă intr'un moment de friguri
Rostește 'ntimplător o vorbă mai duioasă,
Nu cere el ertare de-aceast' a sa greșală
La sceptrul său de rege și pèrul său cărunț?

REGINA

De unde știți că soarta-mi e jalnică de când
M'am insoțit cu Filip?

CARLOS

Mi-a spus-o inima
Ce simte cu 'nfocare că nesfârșit fericie
Ar fi a voastră soartă, de-ar fi cu-a mea unită.

REGINA

Om trufaș și deșert! Dar dac' inima mea
Contrariul mi-ar spune? Dar dacă a lui Filip
Iubire ne 'ndrăzneată, tăcută, sficioasă
Mai dulce m'ar pătrunde, decât sumeața vorbă
A mândrului său fiu; dac'a unui bătrân
Respect și îngrijire...

CARLOS

Aceasta-i altceva,
Atunce... dar, atunce... vă rog să mă iertați!
Aceasta n'am știut-o... că voi iubiți pe rege!

REGINA

A-l onora imi este dorința și plăcerea!

CARLOS

Iubit-ați vre odată?

REGINA

Ciudată întrebare?

CARLOS

Iubit-ați vre odată?

REGINA

Acum nu mai iubesc!

CARLOS

V'oprește inima sau jurământul?

REGINA

Print,
Vă duceți! Niciodată nu voi să mai aud
Asemenea cuvinte!

CARLOS

V'oprește inima
Sau jurământul vostru?

REGINA

M'oprește *datoria!*
Nenorocitele, de ce te mai incerci
Să adâncești ursita la care suntem ambii
Siliți a ne supune?

CARLOS

Siliți? suntem *siliți?*

REGINA

Ce vrei? Ce însemnează un ton așa solemn?

CARLOS

Aceasta însemnează că nu se simte Carol
Dispūs ca să se plece l'al datoriei glas,
Când poate să asculte a sa voință numai;
Că nu-i dispūs să fie cel mai nenorocit
Din toat' această țară, când numai l'ar costa
A legilor sfărmarē ca să devie el
Din toți cel mai fericē.

REGINA

Ce, inc'aveți speranță?
Când totul e pierdut?...

CARLOS

Nimic nu cred pierdut
Afară de cei morți!

REGINA

Vă 'ntemeiați speranța
Pe mine... muma voastră?
(privește lung și pătrunzător la dînsul, apoi urmează cu demnitate)

Și de ce nu? Un rege
Urcându-se pe tron mai multe poate încă —
El poate 'n foc s'arunce decretul semnat
De-al său predecesor, el poate-a sale statui
Să le restorne... poate, căci cine l'ar oprî,
A mortului cenușă din liniștea eternă
Ce are 'n Escorial, s'o scoată la lumină
S'o presure la vînturi și, pentru a sfîrși
C'o fală și mai mare...

CARLOS

Opriți-vă, vă jur!

REGINA

Se poate cununa cu propria sa mămă!

CARLOS

Fiu blăstemat!

(stă un moment nemișcat și mut)

Acuma... da, totul e sfîrșit.
Ved limpede aceea ce trebuia să-mi fie
In veci intunecos. Eu v'am pierdut, pierdut
Pe veci! S'au aruncat azi sorții! V'am pierdut!
O! In simțirea asta cuprins e tot infernul,
Infernul e cuprins și 'n gândul cel contrar
De-a vă avè! Vai mie! Durerea e prea mare!
Se rup a mele nerve!

REGINA

Iubite, neferice
Carlos, simțesc întreagă durerea fără margini

Ce 'n piept îți clocotește. Amorul ca și chinul
Îți este nesfirșit, dar nesfirșită este
Și slava de-al învinge! triumfă, jun' erou
Al biruinței preț e demn de-un luptător
Puternic care simte că'n inima sa arde
Virtutea atâtor împărătești străbuni!
Fă piept, nobile prinț. Nepot lui Carol Quint,
Tu trebui să mergi vesel la luptă in momentul
Când alți bieți muritori plec fruntea 'n desperare.

CARLOS

E prea târziu! O, Doamne!

REGINA

De-a fi bărbat? O Carol!
Ce mare e virtutea când frânge victorioasă
A inimii pornire! Sus te-a pus providența
Mai sus ca milioane de semeni de ai tăi.
A dat cu părtinire la favoritul ei
Ce-a refuzat la alții și mii de mii întreabă
Cum merită acesta in sinul mumei încă
Să fie preferit naintea celorlalți?
Curaj! Indreptățește lucrarea providenței!
Câștigă însuși dreptul de-a merge 'n fruntea lumii,
Jertfește-acea ce nimeni pân azi nu a jertfit.

CARLOS

Aceasta pot. Eu am putere uriașă
Ca să te dobândesc, dar n'am de a te pierde!

REGINA

Mărturisește, Carol, mândrie, amărăciune,
Și îndărătnicie atrag a tale doruri
Cu-atâta foc spre mine. La dragostea ce-mi dai
Cu risipire mie, au drept regatele
Pe care-ai să domnești. Ia seama, prăpădești

Averea de orfani ce-ți e incredințată.
Amorul ți-e puterea. Pân azi s'a rătăcit
Spre mine. Dar deacuma, indreaptă-l o, indreaptă-l
Spre viitorul tron și vei simți, in loc
De ghimpi ai conștiinței, cerească desfătare!
Intâiul tîu amor a fost Elisabeta,
Ispania să-ți fie al doilea. Ferice
Mă plec naintea astei mai nobile simțiri!

CARLOS

(s'aruncă in cea mai mare mișcare la picioarele ei).

O! cât ești de sublimă, cerească arătare!
Dar, fie; tot ce ceri, eu voi să 'ndeplinesc!
(se ridică)

Sub ochiul providenței, jur vecinică... O nu!
Jur vecinică tăcere, nu vecinică uitare!

REGINA

Cum aș putè să cer de la Carlos aceea
Ce nu pot să 'mplinesc eu insumi.

MARCHIZUL (viind in grabă).

Regele!

REGINA

O Doamne!

MARCHIZUL

Alergați! Fugiți de-aicea, prinț!

REGINA

Prepusul sîu va fi grozav de te zărește...

CARLOS

Eu stau!

REGINA

Și cine-atunce din noi va fi victima?

CARLOS (luând pe marchiz de braț).

Aidem, aidem, Rodrigo! (pleacă și se întoarce).
Ce pot lua cu mine?

REGINA

Prietenia mumei.

CARLOS

Prietenie! Mumă!

REGINA

Și lacrimile-aceste din Țările de Jos!

(Ea îi dă câteva scrisori. Carlos și Marchizul es.
Regina se uită cu îngrijire după damele sale care nu se
văd nicăiri. Voind a se retrage spre fund, întâlnește pe
rege care apare).

SCENA VI.

*Regele, Regina, Ducele de Alba, Contele Lerma,
Domingo.* (Câteva dame și granzi care rămân mai în de-
părtare).

REGELE

(după ce s'a uitat câtva timp în tăcere și uimit impre-
jurul său).

Cum, singură? Nici una din doamne nu-i aice?
Aceasta mă surprinde. Unde's a voastre doamne?

REGINA

Sir...

REGELE

Singură? Dece? (cătră urmă).

De-această neiertată

Greșală eu voesc să mi se dee seamă.

Din doamnele reginei cui îi venise rândul

Să facă azi serviciul?

REGINA

O! Nu vă supărați, preînălțate soț
Eu insumi sunt de vină. De mine-a fost trimisă
Princesa Eboli...

REGELE

A fost de voi trimisă. . .

REGINA

Să cheme cameriera. Doriam să ved infanta.

REGELE

Dece întreaga curte s'a depărtat? Aceasta
Pe cea întâi din doamne o scuză. Dar a doua?

MONDECAR

(care se întorsese în timpul acesta și se amestecase cu
celelalte doamne înaintând).

Sir, simt că's vinovată...

REGELE

Vă incuviințez

Un timp de zece ani să vă gândiți la asta
Departa de Madrid!

(Marchiza se retrage cu lacrimile în ochi. Tăcere generală. Toți se uită plini de îngrijire la regină).

REGINA (cătră marchiză).

Pe cine plângi, marchiză?

(cătră rege)

Preînălțate soț, dac'am greșit, coroana
Acesei țări, pe care *eu* nu am căutat-o,
Trebuia să mă păzească de-această scenă. Este
În astă țar'o lege ce cheamă 'n judecată
Pe fice de monarc? E *paza*, siguranța
Femeilor spaniole? Le apără un martur

Mai mult decât virtutea? Ş'acum, prea 'nalte soţ,
Ertăţi, nu sunt deprinsă să vĕd plecând cu lacrimi
Pe cei ce 'n bucurie m'au fost servit. — Marchiză,
(Desfăcĕndu-şi cingĕtoarea o dă marchizei).

Pe *rege*-aţi supĕrat, pe mine nu, luaţi
Această amintire a amicitiei mele
Ş'acestui cias; fugiţi din astă ţară grabnic.
Numai aici, in Spania, voi aţi greşit. In Franţa
Cu dulce vĕ vor şterge aceste lacrimi. Ah!
Dece intotdeauna eu imi aduc aminte!
(se sprijină de mareaşala curţii şi-şi acopere faţa)

In Franţa mea iubită era altfel!

REGELE (mişcat).

Putut-au

Mustrări să vĕ 'ntristeze de-amorul meu dictate?
Sau un cuvĕnt pe care pe buze mi-l aduse
Gingaşa-mi ingrijire? (se intoarce cătră granzi)
Aice stau vasalii ce tronu-mi incunjoară...
Se pleacă vre odată pe-a mele gene somnul
l'ân ce nu cercetez in fiecare seară
Cum inima se bate la 'ntregul meu popor
Din orice părţi a lumii? — Şi grijă să am eu
Mai mare pentru tron, decât pentru soţia
Ce inima-mi posedă? Pentru poporul meu
Raspunde a mea spadă şi ducele de Alba
Dar pentru a soţiei credinţă raspund numai
Aceşti doi ochi ai mei!

REGINA

De v'am atins, o doamne...

REGELE

Se zice că eu sunt din lumile creştine
Cel mai bogat monarc şi soarele n'apune
In ale mele state. Dar toate-aceste altul

Nainte-mi le-a avut și le vor avè încă
Mulți alții după mine. *Un* lucru e al meu!
Ce *regele* posede de la noroc atirună.
Elisabeta însă lui Filip aparține
Ș'acesta-i locul unde și eu sunt muritor.

REGINA

Vă temeți, Maestate?

REGELE

De pèrul meu cårunt?
Când a mē teme-odată am început, dendată
Am și 'ncetat. (cãtrã granzi)

Eu număr pe granzii curții mele
Și cel întâi lipsește. Nu vèd pe-al meu infant.
Copilul Don Carlos incape-a mē 'ngrozì:
Decând s'a inturnat din școli de la Alcala
De mine se ferește. Fierbinte-i al sèu sânge,
Dece-i e rece ochiul? Dece-i a lui purtare
Solemnă, mēsurată? Vè recomand asupra-i,
Să priveghiați.

ALBA

Veghez! Cât timp sub astă zale
O inimă va bate, in liniște don Filip
Se poate odihni. Precum stă cheruvimul
L'a raiului intrare, așa stă duca de-Alba
Naintea tronului.

LERMA

Pot eu să contrazic
Cu-adâncă umilire pe înțeleptu-mi rege?
Eu venerez prea mult pe-a Voastră Maestate
Ca să vè judec fiul prea grabnic și prea aspru.
Mi-e grijă de-a lui Carol infierbintatul sânge
De inima sa, nu!...

REGELE

Puteți, conte de Lerma
Cu-asemenea cuvinte să 'nduioșați pe *tată*.
Dar *regele* un razim in Alba va afla.
Destul despre aceasta. Regala datorie
Mă chiamă la Madrid. A eresiei ciumă
Poporu-mi molipsește. Rescoala se intinde
In Țările de jos. E timp să iau măsuri.
O pildă 'nfrișată va indrepta rebelii.
Mâni, jurământul mare ce-l fac toți suveranii
Creștini, voiu să'mplinesc. Va fi o judecată
De sânge fără seamăn. Intreaga curte-a mea
Solemn e invitată.
(el reconduce pe regină, ceilalți urmează).

SCENA VII.

Carlos (cu scrisori in mână); *Marchizul de Posa*
(vin din părți opuse).

CARLOS

Va fi scăpată Flandra.
Sunt hotărit. Ea cere. Aceasta imi ajunge.

MARCHIZUL

Nu este de pierdut nici un moment. Se zice
Că Alba a și fost numit guvernator.

CARLOS

Chiar mâni cer audiență ș'am să reclam numirea
Aceasta pentru mine. E 'ntâia rugăminte
Ce îndrăznesc a-i face. Nu poate să refuze.
De mult cu neplăcere mă vede in Madrid.
Ce bun pretext acesta de-a mă ținè departe!
Și... să-ți mărturisesc, Rodrig? sperez mai mult:
Eu poate-oiu isbuti cu dînsul față 'n față

Să dobândesc din nou favoarea ce-am pierdut.
El a naturei voce n'a auzit-o încă
Și voiu să văd, Rodrigo, de va avea efect
Când s'a rostî prin mine.

MARCHIZUL

Acuma insfirșit
Eu recunosc pe Carol. Sunteți iar cum ați fost.

SCENA VIII.

Cei dinainte. Conte de Lerma.

LERMA

Acum chiar a plecat monarcul și am ordin...

CARLOS

Prea bine, conte Lerma, urmez pe rege 'ndată.

MARCHIZUL

(făcându-se că ar voi să easă, ceremonios).

Alt ordin nu mai are a-mi da Alteța Voastră?

CARLOS

Nimic, bună venire in țară vă urez
Și vești voesc mai multe să-mi spuneți de prin
[Flandra

(cătră Lerma care tot așteaptă)

Urmez!

SCENA IX.

Don Carlos, Marchizul.

CARLOS

Te-am înțeles. Și sunt mulțămitor
Dar astă formă-ți este atunci numai iertată

Când un străin e față. Au nu suntem ca frați
Deșarta comedie de ranguri deacum fie
Gonită dintre noi. Să credem că 'ntr'un bal
Mascăt ne-am fi 'ntilnit: tu imbrăcat ca sclav
Și eu dintr'un capriciu cu mantia regală.
Cât ține serbătoarea, noi rolul ni-l jucăm
C'un serios ridicul, ca să nu se deștepte
Mulțimea amețită din dulcea sa beție.
Dar printre mască-ți face Carlos al tău un semn...
Tu 'n treacăț imi stringi mâna și noi ne înțelegem.

MARCHIZUL

Divin e acest vis! Dar va ținè el vecinic?
Carlos se simte el de sine-așa de sigur
Spre-a se impotrivi ispitelor ce-aduc
Puterea absolută? O zi are să vie
O mare zi, in care acest eroic suflet
— Prevèd — are să fie supus la grea 'ncercare.
Don Filip moare, — Carol, imperiul cel mai mare
Din lume-l moștenește, — o ripă fără fund
Atunci il dispărtește de ginteā muritoare
Ș'un zeu e azi acela ce eri era un om.
Acum el nu mai are defecte; amuțesc
A sale datorii cătră eternitate.
Umanitatea — nume azi mare și frumos
Atunce se va vinde, se va tări 'naintea
Inaltului idol. Se stinge-a sa 'ndurare
Odată cu durerea! In voluptăți slăbește
Virtutea ce-avusese, și pentru nebunii
Perù-i trimite aur; diavoli inlesnesc
A sale desfrânări. El, imbătāt adoarme
In acest raiu ce sclavii in juru-i au creat.
A sa dumnezeire durează cât și visul
Și vai, de-acel nebun ce compătimitor
Din somn il deșteptează! Ce face-atunci Rodrigo?

A amicieii voce e sinceră și dreaptă.
Slăbita Maiestate nu poate să simțiască
Teribila sa rază. Voi nu ați suferi
Pe-un cetățean sumet, nici eu pe-un mândru rege!

CARLOS

E dreaptă și grozavă descrierea ce faci
Despre monarhi. Te cred. Dar numai voluptatea
Deschide inima la viciuri. Inșă eu
Deși de douăzeci și trei de ani, sunt încă
Nevinovat. Acea ce alții risipire
La sinul voluptății, tăria minții lor,
Puterea bărbătească, eu unul le-am păstrat
Domniei viitoare. — Și cine-ar fi în stare,
Afară de femei, din pieptu-mi să te-alunge?

MARCHIZUL

Eu insumi. Aș putea să vă iubesc atâta,
Atunci când mă voiu teme?

CARLOS

Aceasta nu va fi.
De mine-ai tu nevoie? Ca alții ai tu patimi
Care cerșetoresc l'a tronului picioare?
Te-atrage aurul? Supus, ești mai bogat
Decât voiu fi ca rege. Ești lacom de onoruri?
Ca june, ai umplut măsura lor și totuș
Le-ai refusat. Din noi care va fi datornic
Și care creditor? — Tu nu respunzi și tremuri
De-această încercare? Așa de puțin sigur
Ești tu de tine însuși?

MARCHIZUL

Ei bine, mă 'nvoesc.
Dau mâna.

CARLOS

Ești al meu?

MARCHIZUL

Da, vecinic și cu toată
A inimei putere.

CARLOS

Vei fi atât de bun
Și tot atât de drept cu viitorul rege
Ca astăzi cu infantul?

MARCHIZUL

Jur!

CARLOS

Chiar atunce când
Al lingușirii vierme va fi incolăcit
Inima-mi nepăzită, când ochiul meu dulci lacrimi
Să verse va uita, când pentru tânguiri
Se va'ncuia urechia-mi, vrei să-mi păzești virtutea
Cu brațul tău puternic, vrei tu ca să mă scuturi
Și să-mi aduci aminte de marele meu nume?

MARCHIZUL

Da!

CARLOS

Inc'o rugăminte. Deacuma spune-mi: *tu!*
Eu pururea-am iubit ist semn d'intimitate.
Acest cuvânt frățesc incânt' a mea urechie
Și 'n inima-mi cu dulce presimt egalitatea.
Nu te impotrivi. Găcesc ce vrei să spui.
Aceasta pentru tine e o nimica, însă
Mult este pentru mine ce sunt un fiu de rege.
Voești să-mi fii un frate!

MARCHIZUL

Un frate!

CARLOS

Merg la rege.

Nimic nu mă 'ngrijește. Cu tine mână 'n mână
Desfid seculul meu!

(Cortina cade).

ACTUL II.

In palatul regal din Madrid.

SCENA I.

Regele Filip șezând pe tron. *Ducele de Alba* stă nu departe de rege cu capul acoperit. *Carlos*.

CARLOS

Guvernul trece 'ntăi. Dau pasul cu plăcere Ministrului. Acesta vorbește pentru Spania Când eu... sunt fiul casei.

(se inchină și vrea să se retragă)

REGELE

Infantul să vorbiască

Și duca să remăie!

CARLOS

Atunci m'adresez, ducă,
La bunătatea *voastră* și rog să 'ngăduiți
Să fiu ascultat singur. Un fiu poate să aibă
De spus tatălui său mai multe ce-un străin
Nu trebui să audă. Nu vreau să-ți iau pe *rege*
Am treabă cu-al meu *tată* și pe puțină vreme.

REGELE

Stă faț'al său prieten.

CARLOS

Dar eu am meritat
Să cred că-i și al meu ?

REGELE

Cercat-ai să o meriți ?
Nu-mi plac acei copii ce caută să facă
Alegere mai bună decât părinții lor.

CARLOS

A ducelui mândrie nu suferă de-a fi
L'această scenă martur ? Pe Dumnezeu ! Eu unul
De-ar fi ca să câștig un sceptru, n'aș voi,
Ca un supărăcios ce nu se mai roșește,
Cu sila să mă vir între fiu și părinte,
Să stau infipt pe loc, deși deplin convins
De-a mea nemerniție. Nu, pentru o coroană
Acest rol n'aș juca !

REGELE

(coborindu-se de pe tron cu o privire de mânie asupra
prințului).

Retrageți-vă, duce !

(Acesta se indreaptă spre ușa principală prin care a intrat
Carlos. Regele îi indică o altă ușă cu un semn).

In cabinetul meu intrați, pân v'oiu chema.

SCENA II.

Regele Filip. Don Carlos.

CARLOS

(indată ce a eșit ducele, înaintează spre rege, ingenun-
chiază și vorbește cu expresiunea celei mai adânci simțiri).

Acuma am găsit din nou pe-al meu părinte !
De-această îndurare îți mulțămesc. Dă-mi mâna !

O, dulce zi! — Plăcerea acestei sărutări
De mult fiului tău nu mai fusese dată.
Dece atâta vreme m'ai depărtat de tine?
Ce am făcut?

REGELE

Infante, aceste meșteșuguri
Nu vin din firea ta. Scutește-mă de ele,
Nu-mi plac.

CARLOS

Ah, înțeleg! Acesta e limbajul
Curtenilor. Părinte, nu-i drept, pe Dumnezeu!
Nu-i tot adevărat ce spune-un popă, sau
A sale creaturi. Eu nu sunt rău, părinte,
Un sânge prea fierbinte e răutatea mea
Și crima-mi, tinereța. Eu nu sunt rău, o, nu!
Deși adeseori mișcări inviforate
Pornesc în al meu suflet — în inimă sunt bun.

REGELE

Ți-e inima curată, eu știu, ca rugăciunea.

CARLOS

Acum sau niciodată! Suntem fără de marturi.
Hotarul etichetei ce despărția pe tată
De fiu, s'a dărâmat. Acum sau niciodată!
O rază de speranță în mine scânteiază
Ș'o dulce presimțire pătrunde 'n al meu suflet.
Spre noi se pleacă raiul cu-al ângerilor chor
Ș'acel de trei ori sfânt privește cu mișcare
Această mare scenă! — O tată, împăcare!
(cade în genunchi)

REGELE

Te scoală!

CARLOS

Impăcare!

REGELE (desfăcându-se de dînsul).

Această comedie

E prea cutezătoare!

CARLOS

E prea cutezătoare

A fiului iubire?

REGELE

Ce? lacrimi? Arătare

Nevrednică! Mă lasă, te du din ochii mei!

CARLOS

Acum sau niciodată, părinte, impăcare!

REGELE

Te du din ochii mei! De-ar fi chiar să te ved
Viind de la răsboae bătut și rușinat,
Eu încă te-aș primî cu brațele deschise.
Dar astfel, te resping. Numai o mișelie
Culpabilă se 'ncearcă să spele fruntea sa
In astfel de isvoare. Cel ce nu se 'nroșește
De-a arăta căință, nu va fugi de fapte
Ce-aduc muștrări de cuget.

CARLOS (in sine).

Acesta cine este?

Prin ce eroare-acesta se strecură 'ntre oameni?
Simbolul de credință etern al omenirii
Sunt lacrimile, inșă uscat e ochiul său.
Pe el nu l'a născut femeea. (tare). Te silește
Să 'nveți de timpuriu a plânge, căci altfel

Vei căuta zadarnic o dulce mângăere
In lacrimi, mai târziu, in vr'un moment de chinu

REGELE

Cu vorbele-ți pompoase crezi tu că-i sdruncina
Prepusul meu cel greu?

CARLOS

Prepus? Voiu să-l dărâm!

Eu voiu să mă atirn de inima-ți de tată
Eu vreau cu braț puternic să rup vârtoasa coajă
Ce-acopere prepusul in pieptul părintesc!
Cine 's care-mi răpiră a regelui iubire?
Călugărul ce-ți dă in schimbul unui fiu?
Și ce dispăgubire dă ducele de Alba
Pentru-o viață tristă, lipsită de copii?
Iubire vrei? Aice, in pieptul meu resare
Un limpede isvor mai viu, mai infocat
Decât s'ascunde 'n balta glodoasă, turburată
Din care Filip numai cu aur o culege.

REGELE

Sumețele, te-oprește! Acei bărbați pe care
Ii defăimezi, sunt servii ce singur mi-am ales.
Tu ai să-i respectezi!

CARLOS

In veci! Eu simt c'aceea
Ce-un Alba poate face, și eu pot! Pot mai mult
Căci unui mercenar ce-i pasă de o țară
Ce nu va fi a sa? Ce-i pasă lui când pèrul
Cărunt al lui Don Filip, cu totul înalbește?
Carlos te-ar fi iubit! Mă inspăimânt când cuget
Că stai in părăsire și singur pe un tron.

REGELE

(pătruns de aceste cuvinte cade pe gânduri. După o pauză).

Sunt singur!

CARLOS

Ai fost singur. O, nu mă mai urî!

Eu vreau să te iubesc cu dragoste de fiu,
Dar nu mă mai urî. Ce dulce desfătare
De-a ști că ne slăvește un suflet bun și nobil,
Că bucuria noastră pe altul îl incântă,
Că frica ce simțim cutremură alt piept
Ș'a noastră suferință alți ochi îi umezește!
Ce mândru-i și frumos cu fiul său iubit
Din nou de a percurge trandafiria cale
A tinereței noastre, de a visa din nou
A vieții dulce vis! Cât este de măreț
De-a fi nemuritor prin fiul său ce poartă,
Cu-a lui virtuți înalte, a noastre binefaceri
Spre veacuri viitoare. Ce dulce e să sameni
Ce fiul prea iubit va secera odată,
Comori ca să-i aduni și să presimți ce mare
I-a fi recunoștința! O tată, de-acest raiu
Călugării avură prudența ca să tacă.

REGELE (mișcat).

O! Fiul meu, tu singur rostești a ta osindă.
Această fericire pe care o descrii
În veci tu nu mi-ai dat-o.

CARLOS

Atotputernicul

Să judece! Tu singur m'ai alungat departe,
Atât de l'al tău suflet, cât și de lângă tron!
Pân astăzi, pân acuma (aceasta fost-a drept?)
Eu prinț moștenitor al Spaniei am fost,

In patria mi străin; am fost prizonier
In astă țară 'n care odată voiu domni.
Cu drept era aceasta? O, cât de deseori
Eu mă 'nroșiam la față când trebuia să aflu
De la ambasadorii puterilor străine
Sau din gazete, cele ce-aici se hotăriau
La curtea din Aranjuez.

EEGELE

Prea tare clocotește
In inim' al tău sânge. Tu poți numai sfărma.

CARLOS

Ei bine, dă-mi ceva ca să sfărâm. Imi fierbe
In inim' al meu sânge. Ani douăzeci și trei!
Și pentru nemurire nimic n'am făcut încă!
M'am deșteptat, mă simt! Chemarea de-a fi rege
Ca și un creditor din somn azi mă deșteaptă.
Și toate oarele pierdute din junie
Mi se infătoșează ca datorii de-onoare.
Sosi acum momentul cel mare și frumos
Când trebui să plătesc dobânzi pe capitalul
Ce-am fost imprumutat. Istoria mă chiamă
Și gloria străbună și sunătorul bucium
Al famei! Sosi timpul când trebui să-mi deschid
A slavei bariere. — Ingăduie, o rege,
Să-ți spun ce rugăminte aice m'a adus.

REGELE

O altă rugăminte? Mi-o spune!

CARLOS

Resvrătirea
Crește-amenințătoare in Țările de Jos.
Pe îndărătnicii rebeli ii poți supune
Cu o impotrivire puternică, prudentă.

Spre a sfârmaurgia fanatică trimiți-
In Flandra cu oștire pe ducele de Alba
Și regele i-a dat putere suverană.
Cât e de glorioasă asemenea chemare!
Cât e de potrivită ca să-ți conducă fiul
In templul nemuririi! Încredințează-mi mie
Oștirile, o rege! Pe mine mă iubesc
Flamanzii. Cu-al meu sânge respund de-a lor cre-
[dință.

REGELE

Tu imi vorbești ca 'n vis. L'această misiune
Imi trebui un *bărbat*, nu un *copil* ca tine.

CARLOS

Un *om* îți trebuiește și tocmai însușirea
Aceasta n'a avut-o in veci duca de Alba.

REGELE

Prin ingrozire numai se va sfârma răscoala.
A fi cu indurare și blând — e nebunie.
Tu ești prea bun la suflet, dar ducele-i temut.
Renunță la aceasta!

CARLOS

Trimete-mă in Flandra
Cu oastea; te increde in sufletu-mi cel blând.
Regalul nume singur ce va sbura 'nainte
Standartelor ce-oiu duce, cu pace va supune
Pe-acei ce duca de-Alba cu groază-i va sdrobî.
Te rog ingenunchiând. E 'ntăia rugăminte
Ce fac in a mea viață. Încredințează-mi Flandra!

REGELE

(examinând pe infant cu o privire pătrunzătoare).

Să 'ncred tot de o dată ambițiunii tale
Oștirea-mi cea mai bună? Să dau cuțitul insumi

La ucigaşul meu ?

CARLOS

O, Dumnezeu!

Acolo am ajuns! Aceasta este roada
Ce am culës in ora această preţioasă
Ş'atât de mult dorită?

(După o scurtă gândire cu ton mai blând).

Vorbeşte-mi cu blândeţã,

N'aş vrea să plec de-aice cu inim' aşa grea.
Fii mai îndurător. Mai fac cea de pe urmă
Cercare desperată. Eu nu pot suferi,
In pieptu-mi de bărbat, să vëd că mă respingi,
Că *tot* imi refusezi; că laşi să plec de-aice
Din toate ale mele dulci visuri deşteptat.
Ce! Alba şi Domingo vor fi biruitori
Şi fiul tãu zadarnic nainte-ţi va fi plâns!
O turmă de curteni, grandezza tremurândă
Şi tagma de călugări intunecaţi şi palizi
Erau cu toţii faţă când astă audienţă
Solemnă mi-a fost dată, ş'acum să es de-aice
Cu-această umilire! Nu mă rănì, o tată,
Atâta de adânc, nu m'asvirli ca jertfã
Obraznicei batjocuri a plebei curtezane!
Să nu se zică 'n lume că fiul tãu nu poate
Nimic să dobândiască, pe când de-a ta favoare
Străinii abusează. Drept semn de a ta stimã
Trimite-më in Flandra in fruntea oastei tale!

REGELE

Pe-a regelui urgie! Nu voiu sa mai aud
Acest cuvânt.

CARLOS

Cutez l'a regelui urgie
A më espune. Pentru cea de pe urmă oară

Te rog. Incede-mi Flandra. Eu trebuie, eu vreau
Din Spania să plec. Aice viețuese
Ca sub toporul unui calău. M'apasă cerul
Madridului ca și muștrări după un omor.
O grabnică schimbare de climă poate numai
Să vindece-al meu suflet. De vrei să mă îndrepti,
Trimete-mă în Flandra!

REGELE (cu liniște silită).

Bolnavilor ca tine
Le trebuie căutare sub ochii unui medic.
Tu ai să stai în Spania, ear duca merge 'n Flandra.

CARLOS (cu pornire).

Acum veghiați asupra-mi, o ângeri păzitori!

REGELE (făcând un pas înapoi).

Te-oprește! Ce 'nsemnează această izbucnire?

CARLOS

Nestrămutată-ți este, părinte, hotărîrea?

REGELE

Ea vine de la rege!

CARLOS

Mi-e soarta hotărîtă!

(ese în cea mai mare agitație).

SCENA III.

Regele (stă câțva timp cufundat în gânduri sinistre,
apoi face câțiva pași prin sală încoace și încolo). *Alba*
(se apropie cu sfială).

REGELE

Fii gata să pornești în fiecare moment
În Flandra.

ALBA

Sir, sunt gata.

REGELE

Scrisorile 's făcute.

Acuma la regină te du să-iei concediu
Și 'n ora de plecare te-arată la infant.

ALBA

Cu gesturi furioase eu l'am văzut eșind
Și Maestatea Voastră se vede turburată
Adânc. Obiectul poate a cestei convorbiri...

REGELE

Obiectul convorbirii a fost duca de Alba.

(Regele se oprește și-l fixează cu asprime).

Mi-ar fi plăcut să aflu că Don Carlos urește
Pe consilierii mei, dar cu nemulțămire
Eu am discoperit că îi disprețuește.

(Alba îngălbenește și vrea să răspundă).

Nu voiu răspuns. Doresc ca să impaci pe prinț.

ALBA

Sir...

REGELE

Spune cine 'ntăi m'a prevenit de planuri
Culpabile ce fiu-mi urzește-asupra mea?
Pe *tine* te-ascultai atunci, pe *dînsul* nu.
Voesc să fac cercarea. Deacum va sta Carlos
De tronu-mi mai aproape. — Mergi!

(Regele intră in cabinetul său. Ducele ese pe altă ușă).

SCENA IV

Un salon in apartamentele reginei.

Don Carlos intră prin ușa din mijloc in convorbire cu *Un paj*. Curtenii, ce se găsesc acolo, se imprăstie prin camerele alăturate la venirea lui.

CARLOS

Scrisoarea-i pentru mine? Și cheia? Pentru ce
Imi dai pe amândouă in taină? Vino 'ncoace.
De cine ești trimes?

PAJUL (cu aer misterios).

Pe cât putui să văd
Acea ce m'a trimes prefer' a fi găcită
Decât a fi descrisă.

CARLOS

Acea? O femeie?
(uitându-se la paj cu mai mare băgare de seamă)
Cum? Ce fel? Cine ești?

PAJUL

Un paj din ai reginei.

CARLOS

(răpezindu-se asupra lui și astupându-i gura cu mâna)

Ești mort! Taci! Știu deajuns!

(Rupe sigiliul cu grabă și se retrage in fundul salei spre a ceti scrisoarea. In timpul acesta ducele de Alba intră, fără a fi băgat in seamă de prinț și trece pe lângă dînsul in apartamentul reginei. Carlos incepe a tremura și schimbând, a se îngălbeni și inroși. După cetire stă multă vreme cu ochii așintîți pe scrisoare. Insfirșit se adresează cătră paj).

Scrisoarea ai primit-o din însăși mâna ei?

PAJUL

Din însăși mâna ei.

CARLOS

Ți-a dat-o în persoană?

O! nu mă amăgi. Eu încă n'am cetit
Nimica scris de dînsa. Te cred, de poți jura.
Dar dacă-i o minciună, mărturisește-mi drept
Și nu mă lua 'n ris!

PAJUL

Să iau în ris! pe cine?

CARLOS

(se uită din nou la scrisoare ș'apoi privește pe paj cu
indoială. După ce a făcut mai mulți pași prin sală).

Părinții tăi trăesc? Slujește tatăl tău
La rege, e Spaniol?

PAJUL

Căzû la St. Quentin.

El era colonel pe ceata de călări
A ducăi de Savoia și se numia Alonzo
Conte de Henarez.

CARLOS

(luându-l de mână și uitându-se grav la dînsul).

Epistola aceasta

Ți-a dat-o Regele!

PAJUL (atins).

Acest prepus, Alteță
Eu nu l'am meritat.

CARLOS (cetind scrisoarea).

„Deschizi cu-această cheie odăile din fund
„Ce sunt în pavilionul reginei, acolo

„Te duci tot înainte ș'ajungi la cabinetul
„Din urmă, pân la care nu poate să străbată
„Nici umbră de spion. Acolo va putè
„Amorul să rostiască prin vorbe ceea ce
„Au arătat pân astăzi prin semne sfiicioase.
„Amantul ne'ndrăsneț acolo ascultare
„Va dobândi, și dulce resplată-i se va da
„Pentru a sa răbdare“. — Nu-i vis, nu-i nebunie.
Acesta-i brațul meu, aceasta-mi este spada.
Aceste vorbe's scrise. E drept, e adevăr,
Eu sunt iubit, iubit. O! da, ea mă iubește!
(aleargă prin casă ca nebun cu brațele ridicate în sus).

PAJUL

Aideți să vă conduc.

CARLOS

Să-mi vin întâi în fire.
Această fericire cutremur'al meu suflet
De spaimă și de groază. Sperat-am vre odată
Un vis așa de mândru? Ce om așa de iute
Se va putè deprinde de-a fi un Dumnezeu!
Ce-am fost și ce's acuma? Alt cer mă luminează
Alt soare îmi lucește! Iubit, da, sunt iubit!

PAJUL (vrënd să-l conducă).

Print, print, aici nu-i locul! — Uitați...

CARLOS

Pe tatăl meu...
Pe regel!... (lasă să cadă brațele, se uită cu spaimă im-
prejur și 'ncepe a se stăpâni).

E grozav! Amice, ai dreptate.
Îți mulțamesc, am fost puțin cam turburat.
A fi silit să tac, să 'ngrop în pieptul meu
Atâta desfătare, aceasta e grozav!

(Luând pe paj de mână și dueându-l de-o parte).
Acea ce-ai văzut—auzi?—și n'ai văzut
Ca un sicriu remăie în pieptu-ți cufundat.
Acum te du. Eu vin; nu trebui împreună
Să fim văzuți aice. Te du. (Pajul vrea să easă).

Mai stăi, ascultă

(Pajul se 'ntoarce, Carlos îi pune mâna pe umăr și se uită în fața lui serios și grav).

Tu iei cu tine-o taină grozavă ca acele
Puternice otrăvi ce sfarmă vasele
În care sunt păstrate. Să-ți stăpânești figura,
În veci să n'afle capul ce sinul tău ascunde.
Fii mut ca instrumentul care primește sonul
Și-l reproduce, însă el singur nu aude.
Tu ești copil — urmează tot astfel să rămâi.
Fii totdeauna vesel. Cât fii de înțeleptă
Acea ce te-a trimis, pe tine să te-aleagă
Pentru-un mesaj de-amor. Între copii ca tine
Ar căuta zadarnic Don Filip un spion.

PAJUL

Și eu m'oiu simți mândru, Alteță, de a fi
Stăpân peste o taină ce regele n'o știe.

CARLOS

Nesocotite tână! De-aceasta trebui tocmai
Să tremuri.— De cumva ne-om întâlni în public.
Te-apropie de mine cu frică și respect.
În veci deșertăciunea să nu te ispitiască
De-a arăta prin semne că prințul te proteje.
Greșala cea mai mare ce ai pute să faci
Ar fi de-a-mi place mie. O știre ce deacuma
Ai mai avea a-mi spune, nu o rostii prin vorbe,
Nu o increde limbii. Nu meargă vestea ta
Pe drumul obișnuit al gândului! Vorbește
Cu degetul, sau geana. Te-oiu asculta cu ochiul.

Lumina și văzduhul de primprejurul nostru
Lui Filip sunt vândute, chiar zidurile mute
Sunt în serviciul său. Aud viind
(Camera reginei se deschide și ese ducele de Alba).
Pornește!

La revedere!

PAJUL

Print, băgați de seamă bine
Să nu greșiți odaea.

CARLOS

E ducele. Nu, nu.
Prea bine, voi veni.

SCENA V.

Don Carlos. Ducele de Alba.

ALBA

Alteță, două vorbe.

CARLOS

Prea bine, altă dată.
(vrea să easă)

ALBA

În adevăr, aicea nu pare nimerit.
Alteța Voastră poate preferă să m'asculte
În cabinetul său?

CARLOS

Dece? Ș'aici se poate,
Numai grăbiți, fiți scurt.

ALBA

Ce mă aduce

La Înălțimea Voastră e ca să-i mulțămesc
Adânc respectuos pentru cele știute...

CARLOS

Cum? mulțămire mie? Din partea ducăi de-Alba?

ALBA

Indată ce-ați eșit din sala regelui
Primii înștiințarea să plec pentru Bruxella.

CARLOS

Așa, pentru Bruxella?

ALBA

Cui am a mulțămi
De nu buneii voințe cu care-Alteța Voastră
A mijlocit la rege?

CARLOS

Cum, eu? Eu nici de cum.
Plecați? — Plecați cu bine!

ALBA

Atât aveți a-mi spune?
Mă mir prea mult. Altfel nici o însărcinare
Nu are-Alteța Voastră să-mi dea pentru Flandra?

CARLOS

Ce-aș mai putea avea și tocmai pentru Flandra?

ALBA

Dar nu de mult părea că soarta acestei țări
Cerea prezența însăși a Înălțimii Voastre...

CARLOS

Cum? — Da, în adevăr. A fost de-aceasta vorba
Dar și așa e bine, mai bine chiar...

ALBA

Mă mir...

CARLOS (fără ironie).

Sunteți, — cine nu știe? — un mare general.
 Invidioșii inșii o recunosc aceasta.
 Eu, eu sunt încă june. Chiar regele a zis.
 Și a avut dreptate. Acum pricep eu singur
 Aceasta, și mă bucur. Ertăți-mă... Drum bun!
 Vedeți acum nu pot... am grabă... veniți mâne
 Sau când veți socoti, sau la intoarcerea
 Din Flandra...

ALBA

Cum?

CARLOS

Plecați în timpul cel mai bun.
 Veți merge prin Milano, Lotringhia, Burgundia
 Deacolo în Germania... Germania? Da, da
 Vă știe-acolo lumea. E luna lui April.
 Mai, Iunie, în Iulie, da, sau cel mai târziu
 La începutul lunii lui August veți ajunge
 În Flandra. O, sunt sigur, curând vom auzi
 De-a voastre biruinți, ș'aveți să meritați
 Încrederea întreagă ce-am avut în Voi.

ALBA

Putè-voiu ca s'o merit, fiind deplin convins
 De-a mea nemernicie?

CARLOS

(după o mică tăcere cu demnitate și mândrie).

Sunteți atins? Cu drept. — Mărturisesc, n'a fost
 Prea generos din parte-mi de-a v'ataca cu arme
 Cu care nu sunteți în stare să respundeți.

ALBA

Ce fel...

CARLOS

Imi pare rău că astăzi nu am vreme
Să port această luptă cu Alba; altădată.

ALBA

Print, amândoi greșim în chip deosebit.
Voi mai bătrân vă credeți cu douăzeci de ani
Și eu mi-aduc aminte de timpul când erați
Cu atâția ani mai tînăr.

CARLOS

Ei bine?

ALBA

Mă gândesc
Monarcul câte nopți ar fi răpit soției,
Frumoasei voastre mume, să poată dobândi
Pentru coroana sa un braț cum e acesta.
Desigur el știa cu cât e mai ușor
A propaga monarhi decât de-a-și înmulți
Provinciile țării; cu cât e mai ușor
A da un rege lumii, decât a procura
O lume unui rege...

CARLOS

E, drept, da, duce de-Alba.

ALBA

Cât sânge-a trebuit să verse-al său popor
Pân două picături din sângele său propriu
Din voi făcù un rege.

CARLOS

E drept, ați grămădit

Cu multă dibăcie in două vorbe tot
Ce meritul e 'n stare s'opue nașterii.
Acum aș vrea să știi la ce conchideți, duce ?

ALBA

Vai! de regalul prunc ce 'n leagăn fiind încă
Ar cuteza să iee in ris pe doica lui!
E dulce de-a dormi pe-a noastre biruințe.
Coroana strălucește de-a sale perle numai
Dar nu de-a noastre răni cu care-au fost plătite.
Această a mea spadă dictat-au legi spaniole
Popoarelor străine. Ea strălucì naintea
Standartelor creștine, săpâ brazde de sânge
In astă parte-a lumii spre a primì sēmēnța
Credinței. Dumnezeu in ceriuri judeca ;
Ici jos judecam eu !

CARLOS

Sau Dumnezeu, sau Dracul, ce face? Știu că brațul
Cel drept ați fost al său. Dar să curmăm aceasta.
Sunt amintiri de care aș vrea să mă scutesc.
Eu respectez numirea ce regele-a făcut.
El are trebuință de-un duce de-Alba, însă
Eu nu-l invidiez de-această trebuință.
Sunteți un mare om. Se poate. Mai că-mi vine
S'o cred. Mi-e frică însă că cu mai multe mii
De ani ați apărut pe lume prea de vreme.
Un Alba era omul ce trebuia să vie
L'al vremilor sfîrșit, atunci când sumeția
Pecatelor umane, va scoate din răbdare
Cereasca bunătate, când crimele-or fi coapte
Ca spicele din lanuri, ș'a trebui să vie
O secere de moarte ce nu mai are seamăn.
Atunci, duce de Alba, veți fi la locul vostru.
O, raiu iubit, o, Flandra! — Dar să nu mai gândesc! —

Se zice c'ăți luat cu voi un teanc întreg
De hotăriri de moarte subscrise dinainte.
Această prevedere e vrednică de laudă.
Astfel nu mai aveți de intrigi a vă teme.
O tată, cât de rău ți-am înțeles eu scopul!
Eu te aveam de aspru fiindcă-mi refusai
O 'nsărcinare unde putea să străluciască
Numai un Alba singur, pe când acesta este
O probă de-a ta stimă...

ALBA

Această vorbă, prinț
Ar merita...

CARLOS

Ce!

ALBA

Insă vă scapă 'naltul titlu
De fiu al regelui.

CARLOS

Aceasta cere sânge
Ia-ți spada...

ALBA (rece).

Contra cui?

CARLOS

Din teacă scoate-ți spada
Ori te străpung...

ALBA (scoțând spada).

Ei bine, de sunt silit...

(se luptă).

SCENA VI.

Regina. Don Carlos. Ducele de Alba.

REGINA

(eșind spăriata din apartamentul ei).

Ce este? Săbii goale!

(cătră prinț cu nemulțămire și cu ton imperios)

O, Carlos!

CARLOS

(turburat de vederea reginei, lasă să cadă brațul, stă un moment fără mișcare, apoi se răpede spre duce și-l îmbrățișează).

Impăcare!

Să fie tot uitat! (s'aruncă, fără a zice un cuvânt, la picioarele reginei, apoi se ridică iute și se răpede afară în cea mai mare turburare).

ALBA (surprins și cu ochii țintiți asupra lor).

Pe Dumnezeu! Aceasta-i ciudat!

REGINA

(stă câteva momente turburată și nehotărită, apoi se îndreaptă incet spre apartamentul ei; ajungând la ușă se întoarce).

Duce de-Alba!

(ducele o urmează în apartamentul ei)

SCENA VII.

Cabinetul princesei Eboli.

Princesa Eboli (în toaletă simplă dar elegantă, cântă acompaniându-se pe alăută. Apoi intră Pajul reginei).

EBOLI (ridicându-se răpede).

El vine!

PAJUL (viind grăbit).

Singură! mă mir că nu-l ved încă
Dar trebuie să vie îndată.

EBOLI

Trebuie?

El prin urmare vrea — e lucru hotărit...

PAJUL

El vine 'n urma mea. — Princesă, vă iubește!
Așa sunteți iubită cum nimeni n'a fost încă,
Și nici va fi vre odată. Ce scenă am văzut!

EBOLI (atrăgându-l spre dinsa cu nerăbdare).

Zi iute, i-ai vorbit? Ce-a spus? Cum te-a primit?
Ce vorbe a rostit? Părea nedumerit?
El a găcit persoana ce cheia i-a trimis,
Sau n'a găcit? Sau poate el a gândit la alta?
Ei bine, nu răspunzi nici un cuvânt? Rușine!
Ești azi nesuferit, ești rece ca o piatră!

PAJUL

Am vreme să vorbesc? -- Și cheia și biletul
In antecamera reginei i le-am dat.
Când am scăpat cuvântul că m'a trimis o damă
Se turbură îndată.

EBOLI

Se turbură? — Prea bine.

Dar spune, spune iute...

PAJUL

Voiam să-i zic mai multe.
Dar el, galben ca ceara, mi-a smuls din mâni scri-
[soarea
Și, amenințător, uitându-se la mine,

Mi-a spus că știe totul. Scrisoarea ce i-am dat
El o cetî cu spaimă și începî deodată
Să tremure 'n tot trupul...

EBOLI

A zis că știe totul?

Așa a zis?

PAJUL

Așa, și mē 'ntrebă de trei ori
De patru, dacă voi, chiar voi mi-ați dat scrisoarea?

EBOLI

Chiar eu? Deci m'a numit pe nume?

PAJUL

Nu; pe nume
Nu v'a numit căci, zise, spioni de-ai regelui
Prea lesne ar putē s'asculte, să pâriască...

EBOLI (surprinsă).

A zis aceasta?

PAJUL

Da, a zis că regele
Se 'ntereșează mult, prea mult să aibă știre
De-acea scrisoare...

EBOLI

Cum? El a vorbit de *rege*,
Ai auzit tu bine? De *rege*? a rostit
Chiar vorba asta?

PAJUL

Da. Și mi-a mai zis că este
O taină primejdioasă, că trebui să-mi păzesc

Orice cuvânt și semn ca regele să n'aibă
Cumva vre un prepus.

EBOLI (după o scurtă gândire, cu mirare).

Se potrivește totul.

El a aflat de sigur... Nu-i de crezut! — Căci cine
Să-i fi descoperit? Dar mai intreb? — I-a zis-o
Amorul, da, amorul, cu ochiul său de șoim...
Dar spune mai departe: când a cetit biletul...

PAJUL

Biletul ar cuprinde, mi-a zis, o fericire
Ce-i dă fiori de spaimă, pe care niciodată
El nu ar fi visat-o. Atuncea însă duca
De Alba a intrat și ne-am văzut siliți...

EBOLI

Dar pentru Dumnezeu, ce treabă avea duca...
Și el de ce nu vine? de ce să întârzie?
Vezi cum te-ai înșălat? Ah! cât de fericit
El ar fi fost în vremea ce ai pierdut spuindu-mi
Că vrea a fi ferice.

PAJUL

Mă tem că duca de-Alba...

EBOLI

Ear duca? Ce amestec are-un ostaș ca dînsul
Cu dulcea-mi fericire? Nu a putut să-l lase,
Ori să-l îndepărteze? — e lucru prea ușor
Când vrei. — O! prințul tău așa de rău pricepe
Amorul, cât pricepe și inima femeii!
El nu știe ce sunt minutele. — Tăcere!
Aud viind! Te du! E prințul. Fugi îți zic.
Dar unde-i alăuta? voesc a fi surprinsă
Cântarea-i va da semnul.

SCENA VIII.

Princesa Eboli și îndată apoi Carlos.

(Eboli se așează pe un scaun și cântă).

CARLOS

(intră repede și se oprește ca lovit de trasnet).

O, Ceruri! unde sunt?

EBOLI (lăsând alăuta și intimpinându-l).

Ce ved, prințul Carlos?

CARLOS

Unde-s? Ce amăgire?

Eu am greșit odata?

EBOLI

Ce bine știe Carol,

A nimeri odăi în care se găsesc

Femei fără de marturi!

CARLOS

Princesă, mă iertați...

Princesă... am găsit o uș'aici deschisă...

EBOLI

Ciudat! mi se părea că insumi o 'ncuiasem.

CARLOS

Vi s'a părut — dar nu, vă înșălați, de sigur

Ați vrut s'o incuiați. Aceasta cred și eu.

Dar ați uitat în urmă; era deschisă. Eu

Aud pe cineva cântând din alăută...

Era o alăută. (uitându-se împrejur) Așa, eat'o colo.

Și mie alăută — vă jur pe al meu suflet! —

La nebunie-mi place. Ascult. Mă simt uimit.

Și mă răped pierdut in camera aceasta...
Să ved frumosul ochiu al blândeii cântărețe
Ce-atât mă farmecase...

EBOLI

O curiositate
Care s'a liniștit indata, pe cât ved.
(după o mică tăcere cu ton semnificativ).
O, cât stimez bărbatul cel gingaș care minte
Spre a cruța pudoarea unei femei...

CARLOS (cu incredere).

Princesă,
Simțesc că 'n loc de-a drege, eu stric. Scutiți-mă
De-un rol ce nu's in stare să-l joc cu nici un chip.
Aici voi ați cătat un adăpost de lume.
Aice, depărtată de oameni, ați voit
Să v'adânciți cu totul in tainele ascunse
A sufletului vostru. Deodată eu, impins
De steaoa-mi neagră, vin și turbur visul vostru.
Deaceea, spre pedeapsă, am să mă duc in grabă...

EBOLI (intăii surprinsă, apoi stăpânindu-se).

Print, cât sunteți de rău!

CARLOS

Princesă, înțeleg
Privirea ce-aruncați in jur și onorez
Timiditatea voastră. Vai de bărbatul care
In fața turburării unei femei, se face
Mai îndrăzneț! Pe mine sfiala mă cuprinde
Când ved pe o femeie nainte-mi tremurând.

EBOLI

Să fie cu puțință! Un scrupul așa mare
E fără de exemplu din partea unui tână

Și încă fiu de rege. Dar, prinț, acum vă rog
Eu singură să stați. Așa virtute mare
Pe ori și ce femei o liniștește. — Știți
Că arătarea voastră așa neașteptată
Cântarea-mi favorită mi-a intrerupt. Deaceea
Am s'o încep din nou. Pedeapsa voastră, prinț,
Va fi să m'ascultați.

(se duce spre canapea și ia alăuta).

CARLOS (puindu-se cam fără voce lângă princesă).

Pedeapsa mi-e plăcută, precum mi-a fost și vina.
Cuvintele din cântec erau așa frumoase
Incât le-aș asculta voios de-ă treia oară.

EBOLI

Cum? voi ați auzit!... Aceasta e grozav!
Căci cântecul vorbește, imi pare, de amor!

CARLOS

Și dacă nu m'înșăl de un amor ferice:
Cea mai frumoasă vorbă ce poate să rostiască
O gur'asa frumoasă — ce-i drept mai mult frumoasă
Decât adevărată...

EBOLI

Nu e adevărată?

Vă îndoiți?...

CARLOS (serios).

Socot că va fi foarte greu,
Carlos și cu princesa de Eboli să poată
Vre-odat' a se 'nțelege când vorba-i de amor.
(Princesa stă uimită. El ia seama și urmează cu galanterie).
Căci cine-ar putè crede când vede a princesei
Trandafirie față, că a pètruns amorul

Vre-odată 'n acest sin? O, pentru voi, princesă
Nu poate fi pericol că-ți suspina de dor
Și nu-ți fi ascultată. — Adevărat amorul
E cel făr' de speranță.

EBOLI (redobândindu-și veselia).

O prinț, tăceți, lăsați
Un ton așa de jalnic. — S'ar zice că chiar astăzi
Pe voi vă prigonește o soartă dușmănească.

(luându-l de mână cu ton desmerdător).

Nu sunteți vesel, prinț, voi suferiți. Se vede.
E cu putință, prinț? Să suferiți, voi, care
Aveți chemarea dulce ca să vă bucurați
De bunurile lumii, voi căruia natura
I-a dat cu prisosință a sale daruri toate
Și care aveți dreptul la fericiri înalte?
Voi, fiul unui rege; mai mult decât atâta,
Voi ce din leagăn încă, primit-ați însușiri
Atât de strălucite, încât a lor lumină
Vă 'ntunecă chiar rangul; voi care 'n tribunalul
Femeilor, aveți judecători dispuși
Ca să vă dea dreptate chiar fără cercetare;
Și cine hotărește, de nu femeile
De merit, vitejie și slavă bărbătești?
Voi care biruiți c'o singură privire
Și, însuș fiind rece, pe alții îi aprindeți;
Voi care, de-ați iubi vre-odată cu amor
Ați da o fericire cum nu-i în paradisi!
Acel bărbat pe care natura l'a 'nzestrat
Cu deopotrivă daruri, să poată fericii
Pe mulți și pe puțini, ar fi nenorocit!
O cer, ce i-ai dat totul, de ce i-ai refuzat
Și ochii ca să vadă a sale biruințe?

CARLOS

(care tot timpul a fost acufundat în o adâncă distracție, se deșteaptă prin tăcerea princesei).

Frumos! Neasemănat! Cântați acest pasaj,
Princesă, înc'odată!

EBOLI (uitându-se la dînsul cu mirare).

Carlos, unde erați?

CARLOS (sculându-se).

E bine că-mi aduceți aminte! Sunt silit
Să plec, să plec în grabă de-aici...

EBOLI

Unde?

CARLOS

Afară

La aer, să resuflu. Lăsați-mă, princesă
Imi pare că în juru-mi se 'nflacăără pământul!...

EBOLI (oprindu-l cu putere).

Ce-aveți, de unde vine această nențeleasă
Purtare? (Carlos se oprește pe gânduri. Ea îl atrage
lângă dînsa pe canapea).

Dragă Carol, vă trebuie repaos.

În turburare fierbe al vostru sânge, stați
Aice lângă mine. Goniți aceste negre,
Aprinse fantasii și vă 'ntrebați în sine
De știe-a voastră minte ce inima v'apasă?
Și dacă știți, nu este în toat' această curte
Un singur cavaler, nu este nici o damă
În stare să vă 'ndrepte, voiam să zic, în stare
Să vă 'nțeleagă; nu e nici una demnă...

CARLOS (distras).

Princesa Eboli...

Poate

EBOLI (răpede, veselă).

In adevăr!

CARLOS

Dați-mi

O suplică, o scrisoare de recomandatiune
La tată-mio. Se zice c'aveți trecere mare.

EBOLI

Cine v'a spus aceasta? (in parte) Aha! acest prepus
Făcea ca să muțiască.

CARLOS

Istoria aceasta acuma a aflat-o
Desigur toată lumea. Ideea imi venise
De-a merge in Brabant ca să... ca să-mi câștig
Pintenii mei acolo. Dar tată-mio n'a vrut.
El, ca un bun părinte, se îngrijește mult
Că nu cumva in vremea ce-oiu comanda oștirea
Să capăt o receală.

EBOLI

Carlos, sunteți fățarnic.
Mărturisiți c'aceste sunt numai meșteșuguri
Ca să scăpați de mine. Priviți in ochii mei!
Acel ce nu visează decât isbânzi și lupte
Cavaleresti — acela, se va 'njoși 'ntr'atata
Incât să fure lacom cordele prăpădite
De dame... și... ertați... (depărtând cu dibăcie gu-
lerul lui, scoate un fiong de cordea ce era ascuns acolo)
la dînsul să le-ascundă
Ca scule prețioase?

CARLOS (dând înapoi cu surprindere).

Aceasta e prea mult, princesă, sunt trădat.
Nu-i nimene în stare pe voi să vă înșele,
V'ați înțeles cu demoni, cu spirite 'nfernale!

EBOLI

De-aceasta vă mirați? De-atât numai? Vă prindeți
Că voiu reaminti inchipuirii voastre
Istoriei, da, istorii... Cereți, mă întrebați!
Când a capriciului nevinovate glume,
O șoptă trecătoare ce s'a pierdut în aer,
Un zimbet, stins îndată de gânduri serioase,
Când chiar un gest, o mină făcute fără voce
Nu au scăpat de mine în seamă nebagate,
Veți judeca ușor de-am înțeles, atuncea
Când vreați a fi 'nțeleș.

CARLOS

Aceasta-i îndrăsneț!
Princesă, bucușos, mă prind. Vă 'ndatoriți
În inima-mi a face descoperiri pe care
Nu le-am știut eu însumi?

EBOLI (serios și cam atinsă).

Nu le-ați știut voi însuși?
Vă 'mprospătați mai bine memoria! Aici nu e
O cameră a reginei în care ți se cere
Să te ascunzi sub mască. Vă turburați, s'aprinde
Deodată fața voastră! O da! Cine-ar pute
Să fie-așa dibaciu, așa pătrunzător
Atâta de sumeț, de a pândi pe Carol
Când Carol se socoate păzit? Cine-l văzu
La balul cel din urmă când, fiind cavalerul
Reginei, a lăsat-o deodată și, intrând

Cu sila in părechia de-alături, dete mâna
Princessei Eboli, in loc s'o dea reginei —
Greșală, prinț, pe care, chiar regele a văzut o
Ce-atunci venise tocmai ?

CARLOS (cu suris ironic).

Chiar el? In adevăr.
El mai ales aceasta nu trebuia s'o vadă ?

EBOLI

Nu trebuia să vadă nici scena din capelă,
Pe care prințul Carol acum va fi uitat-o.
Erați in rugăciune naintea Preacuratei
Fecioare, in genunchi, când s'auzi deodată —
Voi nu erați de vină — un freamăt, o mișcare
De rochii femești. Atunci pe gloriosul
Infant al lui Don Filip un tremur il apucă
Cum tremur'un eretic in față cu altarul;
Pe palida sa buză se stinge rugăciunea;
In focul pasiunii — era o comedie
De ris și plâns deodată, — el ia mâna statuei
Și sărutări de foc se 'ntipăresc pe peatră.

CARLOS

Mă invinovațiți degeaba. Am făcut
Aceasta din credință.

EBOLI

Prinț, asta-i altceva. —
Atunci și intr'o seară când Carol sta la joc
Cu mine și regina și când cu dibăcie
El imi fură mânușa, — atunci era distras ?

(Carlos se scoală spăriat).

Ce-i drept dup'o minută a fost așa amabil
Să joace 'n loc de carte mânușa mea pe masă.

CARLOS

O Doamne! Ce-am făcut!

EBOLI

Un lucru ce acuma
Nu-l veți tăgădui, sperez. Cât de plăcută
Surprindere-am avut, când am găsit in urmă
O hârtiuță mică ascunsă in mânășă.
Era cea mai duiosă romanță, prinț, pe care. . .

CARLOS (curmându-i vorba iute).

Era . . . o poesie. Nimic mai mult. In capu-mi
Se fac câte odată beșice deșanțate
Ce tot atât de iute se sparg cum se formează.
Atât a fost. De-aceasta să nu mai fie vorbă!

EBOLI

(se depărtează de dînsul cu mirare și-l observă câțva
timp din depărtare).

Eu am sfișit. A mele cercări nu se pot prinde
De-acest original. (tace câteva momente)

Dar cum? Nu e aceasta
O fudulie numai ce, pentru ca să facă
Plăcerea sa mai mare, așează pe-a sa față
A modestiei mască?

(apropiindu-se de prinț și privind-l cu indoială)

Prinț, tălmăciți-mi singur.
Naintea unei ușe, cu farmece 'ncuiată
Mă aflu, și n'am cheea cu care s'o descuiu.

CARLOS

Tot astfel stau și eu 'naintea voastră.

EBOLI

(Îl părăsește iute, se plimbă câțva timp în tăcere și pare a gândi la ceva grav. Insfirșit, după o pauză, se adresează la dînsul cu gravitate).

Fie!

Mă hotăresc în fine de a vorbi. Pe voi
V'aleg judecător. Aveți un suflet nobil.
Sunteți bărbat și prinț și cavaler. M'arunc
La pieptul vostru, prinț; cer mântuirea mea
Sau, dacă nu-i scăpare și dacă sunt pierdută,
Voi compătimitor să plângeți a mea soartă.
(Prințul s'apropie cu mirare plină de interes).
Un favorit obraznic al regelui Don Ruy
Gomez conte de Silvia imi cere mâna; Filip
A incuviințat; tocmeala e făcută
Și eu am fost vîndută la creatura sa.

CARLOS (cu foc).

Vîndută? Voi vîndută și earăș de vestitul
Neguțitor al Spaniei?

EBOLI

Nu; ascultați întâi
Păn la sfirșit. N'a fost destul să mă jertfiască
Politicei, ei chiar imi urmăresc virtutea.
Cetiți! Acest bilet va demasca pe-un sfânt.
(Carlos ia hîrtia, dar ascultând cu nerăbdare istorisirea
princesei, nu-și ia timpul să citească).
Unde-oiu găsi scăpare? Păn astăzi, prinț, mândria
Mi-au apărat virtutea. Dar insfirșit...

CARLOS

Căzureți!

Căzureți insfirșit! Nu! Pentru Dumnezeu!
Nu!

EBOLI (cu mândrie și nobleță).

Eu să cad! Prin cine? O! nepătrundere,
A spiritelor mari! A socoti favoarea
Femeii, fericirea iubirii ca o marfă
Ce este de vânzare! Ea singură pe lume
La nimeni nu se vinde decât la sine insași.
Amorul este prețul amorului! El este
Odorul fără preț pe care voiu să-l dau
In dar, sau dacă nu, eu voiu să-l inmormânt
Făr'al gusta in veci! — ca negustorul mândru
Ce stând nesimțitor la toată bogăția
De pe Rialto, și de regi bătându-și joc,
Au aruncat in mare mărgăritarul său
Prea mândru de a-l vinde mai jos de al său preț.

CARLOS (in parte).

Pe Dumnezeu! Această femeie e frumoasă!

EBOLI

Numească-se aceasta capriciu, vanitate
Tot una-i! Eu nu 'mpart a mele desfătări!
Bărbatului acela pe care l'oiu alege
Eu totul ii voiu da. Voiu da odată numai
Dar pentru vecinicie. Pe *unul* il va face
Amoru-mi fericit, dar el se va simți
A fi un Dumnezeu! A sufletelor noastre
Duiosă armonie, o blândă sărutare,
Imbătătoarea oră a dulcii voluptăți,
Al frumuseței farmec divin — aceste 's toate
Colori impreunate, pornite dintr'o rază,
Sunt frunze dintr'o floare. Și eu, nesocotita!
Eu singură aş rupe o foaie din potirul
Acestei scumpe flori! Eu insumi a femeii
Inaltă maestate, cap'd'opera naturei

Eu însă-mi aş sfărma-o, ca să 'ndulcesc cu dînsa
Cele din urmă zile a unui desfrînat!

CARLOS (in parte).

Nu este de crezut! Era aşa femeie
Ascunsă in Madrid! Şi pentru 'ntăia oară
O aflu abia astăzi!

EBOLI

De mult această curte,
De mult această lume eu le-aş fi părăsit
Şi 'n zidurile sfinte a unei mănăstiri
M'aş fi inmormîntat! Dar este inc'un lanţ
Un singur, ce mă leagă puternic de-astă lume.
Ah! poate-i o fantomă, dar mi-e atît de scumpă!
Iubesc şi nu's iubită!

CARLOS (cu foc, mergînd spre dînsa).

Tu eşti, tu eşti iubită!
Îţi jur! Atît de sigur că e un Dumnezeu
In ceruri! Eşti iubită cu dor nemărginit!

EBOLI

Juraţi? Voi mi-o juraţi? Ah! asta a fost zisă
De ângeru-mi cel bun. Dar, dacă voi juraţi,
Carlos, atunce cred, atunce sunt iubită!

CARLOS (stringînd-o cu dragoste in braţe).

Copilă blîndă, dulce; fîntă adorată!
Te-ascult şi te privesc uimit, in desfătare!
Ce muritor sub ceruri te-ar fi vîzut odată
Şi s'ar putè fâlî că încă n'a iubit?
Dar ce caţi tu aice la curtea lui Don Filip?
Ce vrei aice, ânger frumos, printre călugări
Şi intrige popeşti? Aceasta nu e clima
In care prosperează aşa gingaşă floare.

Ei ar voi s'o rupă! Ar vrea... O, se 'nțelege!
Dar nu! atât de sigur că inima-mi se bate,
Nu! Eu te voi cuprinde cu brațul meu, te-oiu duce
In brațe printre demoni și iadul lor. Voiu fi
Ângerul tău de pază!

EBOLI (cu privirea celui mai mare amor).

O! Carol, ce puțin
V'am cunoscut! Ce bine plătește-al vostru suflet
Pe cel ce-a căutat nobleța-i s'o priceapă.
(ia mâna lui și vrea s'o sărute).

CARLOS

Unde sunteți, princesă?

EBOLI (cu fineță și grație privind mâna lui).

Cât este de frumoasă! Cât este de bogată
Această mână! Prinț, ea are două daruri
De împărțit: un sceptru și inima lui Carol!
Și... poate amândouă l'aceeași muritoare?
La *una* acest dar măreț, dumnezeesc!
Ce-ar fi, de-ați hotărî in două să-l imparteti?
Reginele nu știu iubi și o femeie
Ce poate să iubiască nu știe a domni.
Deaceea e mai bine să împărțiți; — chiar astăzi,
Chiar astăzi, prinț. Cum, poate voi ați și împărțit?
Atunci cu-atât mai bine. Cunosce eu pe această
Femeie fericită?

CARLOS

Vei ști-o; ție numai
Copilă, mă discopăr. Da, voiu să mă discopăr
Nevinovatei tale simțiri, naturei tale
Curate, sfinte încă. Tu ești din astă curte
Intreagă, cea mai demnă, unica, cea dintâi

Ce 'ntreg sufletul meu îl înțelege. — Ei bine,
Mai mult nu-ți voi ascunde. Iubesc!

EBOLI

Vicleanule,
Așa ți-a fost de greu ca să mărturisești?
Am trebuit să fiu întâi demnă de jale
Ca 'n urmă să mă aflu și demnă de amor!

CARLOS

Ce-i asta? Ce 'nsemnează?...

EBOLI

A-ți bate joc de mine
N'a fost frumos; chiar cheia să zici că n'ai primit-o?

CARLOS

O! cheia, cheia! (după un moment de gândire)
Da; era așa... Acum
Acum eu înțeleg! O, Doamne!

EBOLI

(Tăcere lungă din partea amândurora. Deodată princessa
strigă și cade).

Blăstēm! Ce am făcut!

CARLOS

(ridicându-se cu expresia celei mai violente dureri).

Să cad atât de jos din raiul ce visasem!
O, asta e grozav!

EBOLI (ascunzându-și fața în perine).

O Doamne! Ce discoper!

CARLOS (căzând în genunchi dinaintea ei).

Nu's vinovat, princessă... pasiunea mea... o crudă
Inșălăciune... jur, că nu sunt vinovat!

EBOLI (respingându-l).

Fugi, pentru Dumnezeu! din ochii mei!...

CARLOS

In veci!

In astă turburare cumplită să vă las!

EBOLI (respingându-l cu violență).

Din generositate, din milă, fugi din ochi-mi!
Voesti să mă omori? Uresc privirea ta!

(Carlos vrea să easă).

Dă-mi cheia și scrisoarea! Scrisoarea cealaltă.

CARLOS

Cealaltă? Care alta?

EBOLI

Acea a regelui.

CARLOS

A cui?

EBOLI

A regelui, pe care ți-am fost dat-o.

CARLOS

Scrisoarea regelui și scrisă cătră voi?

EBOLI

O ceruri! In ce stare grozavă mă gădesc!
Dă-mi inapoi scrisoarea, imi trebui..

CARLOS

Regele

Scrisori vă scrie vouă?

EBOLI

Dă-mi inapoi scrisoarea
In numele-a toți sfinții!

CARLOS

Nu trebuia scrisoarea
Să-mi demascheze mie pe oare cineva?

EBOLI

Sunt moartă! Dă-mi acuma...

CARLOS

Scrisoarea...

EBOLI

Ce sunt! Ce am făcut!

O! smintită

CARLOS

Deci insuș regele
Scrisoarea v'a trimis-o! Aceasta schimbă totul.

(ridicând scrisoarea in sus cu mare bucurie)

Scrisoarea asta-i scumpă, e grea, neprețuită;
Sunt prea ușoare toate coroanele lui Filip
Ca s'o rescumpere! — Scrisoarea... o păstrez! (ese)

EBOLI (căutând să-i taie drumul).

O Doamne-atotputernic! Pierdută! Sunt pierdută!

SCENA IX.

Princesa Eboli (singură).

(Ea stă un moment amețită; apoi, după ce a eșit Carlos, aleargă după dînsul și vrea să-l cheme inapoi).

Print, încă un cuvânt; print, ascultați! — Se duce!
El mă disprețuește! Oh! Eată-mă lăsată

In crudă isolare! Respinsă, părăsită!

(Cade pe un scaun după o pauză).

Ba nu, sacrificată! Sacrificată unei

Rivale. El iubește—nu este indoială.

El mi-a mărturisit-o. Dar cine e această

Femeie fericită? Atât e vederat

Că dragostea lui este contrară datoriei:

Se teme să nu fie descoperit. Ascunde

Amorul său de rege. Dece de rege tocmai,

Când regele-ar dori să-l vadă 'namorat?

Sau poate se ascunde Carlos de Filip, nu

Fiindcă-i este tată, ci dintr'o altă cauză?

Când a descoperit proiectele galante

A regelui, atunci i-a isbucnit deodată

In față bucuria... Dece virtutea lui

Altfel atât de aspră, acuma dispăruse—

Acum, tocmai acum? Și ce folos va trage

Când regele reginei necredincios...

(se oprește deodată surprinsă de o idee subită. Totdeodată scoate de la sîn flongul de cordea ce luase de la Carlos, il privește și-l recunoaște).

Nebună

Ce sunt! O, insfirșit acum! Unde-mi era

Gândirea! Ochii mei se dispainjinesc...

De mult ei se iubise, nainte ca monarcul

S'o iee de soție. Și prințul niciodată

Nu m'a vezut pe mine când ea nu era față.

Deci el se adresa la dinsa, pe când eu

Credeam că sunt iubită cu-amor așa fierbinte,

Cu dor nemărginit! O crudă amăgire!

Și vai! a mea simțire ei am descoperit-o!

(pauză)

Și oare o iubește de tot făr' de speranță?

Nu pot să cred aceasta. Amor făr' de speranță

Nu poate ca să ție in lupt' așa de mare!

Să nu vrea voluptatea s'o guste, după care
Suspină in zadar cel mai înalt monarc
Din lume... Astă jertfă n'o face un amor
Ce-i fără de speranță! — Ce arzător era
Sărutul său! Cu câtă iubire el m'a strâns
La pieptu-i infocat! Așa o încercare
Prea mare ar fi fost pentr'o fidelitate
Ce nu-și așteaptă plată! El cheia a primit-o,
Convins că i-a trimis-o regina; așa dar
El a crezut Amorul in stare de a face
Un pas așa sumeț! Și a venit, da, el
A cutezat să vie! Deci crede că soția
Lui Filip e in stare să ia o hotărîre
Atâta de nebună! Ar crede el aceasta
De n'ar fi fost prin alte dovezi incurajat? —
E totul dat pe față! — El este ascultat.
Ea îl iubește. Da, pe viul Dumnezeu!
Această *Sfântă* simte! — Cât este de vicleană!
Eu însămi tremuram in față c'o virtute
Așa de 'nfricoșată. Ea strălucia alături
Cu mine, ca o zină. Eu mă stingeam in față
Cu-așa lumină mare! Invidiam in suflet
Această frumuseță, această liniște
Sublimă, ce nu știe a inimei umane
Adânc mișcate valuri! Ș'această liniște
Era numai părere? Ea urmăria deodată
Pe ambele plăceri opuse; față ei
Și-o 'mprejmuia cu raza virtuții și 'ndrăznia
In taină ca să guste a viciului dulceț! —
Așa o sumeție ar fi avut! O faptă
Ca asta s'ar urma ș'ar sta nepedepsită
Fiindcă nu s'arată nici un resbunător!
Pe Dumnezeu! aceasta n'a fi!... O adoram...
Vreau resbunare! Vreau ca regele să afle
Această 'nșălăciune! — Dar cum?

(după o scurtă gândire) În acest chip
Ușor va merge știrea pân' la urechia lui!..

SCENA X.

Un apartament în palatul regal.

Ducele de Alba. Domingo.

DOMINGO

Aveți ceva a-mi spune?

ALBA

Da, o descoperire
Ce astăzi am făcut-o și despre care încă
Imi trebui lămuriri.

DOMINGO

De ce descoperire
Vorbiți?

ALBA

M'am întâlnit cu prințul Carol astăzi
În antecamera reginei. El mi-aruncă
Insulte. Ne aprindem. Se face sgomot mare.
Ne scoatem spadele. Atunci, la acest vuet,
Regina se arată, se pune între noi,
Privește pe Carlos c'un ochiu care trăda
Intimitate strinsă și mare-autoritate.
L'aceast'a ei privire se moaie brațul lui;
El sboară l'al meu piept! simțesc o sărutare
Fierbinte — el dispare!

DOMINGO

Aceasta este foarte
Suspect, duce de Alba. Treziți în mintea mea
Prepusuri vechi pe care de mult eu le hrănesc.

Gonisem aste gânduri ce încă nimëruia
Pân astăzi nu le-am spus. Sunt săbii care au
Douë tăiuşuri; sunt prieteni indoelnici
De care eu mă tem. E greu de a cunoaşte
Pe oameni, însă este mai greu de a-i pătrunde.
Cuvinte ce-am scăpat sunt ca acei prieteni
Pe care-am insultat. Deaceea taina mea
Eu am inmormântat-o pân timpul o va scoate
De sineş la lumină. A face oarecare
Serviciuri regilor e foarte primejdios,
Ca glontecele acela ce, dacă nu loveşte
In ţintă, se întoarce 'napoi cătră ţintaş.
Eu aş putè să jur pe evanghelie
Că este drept ce zic, dar a avea un martur,
O vorbă prinsă 'n sbor, o filă de hârtie,
Mai mult se preţueşte decât cea mai intimă
Simţire ce o ai. E o nenorocire
Că ne aflăm in Spania.

ALBA

Dece nenorocire ?

DOMINGO

La orice altă curte se pot găsi prilejuri
In care pasiunea pe sine să se uite.
Aici este legată cu legi spăimântătoare.
Reginele spaniole cu greu pot să greşiască
— Aceasta voi u s'o cred — dar dac'odată numai
S'ar întâmpla aceasta, ce bine-am profita !

ALBA

Ascultă mai departe. Carlos a văzut astăzi
Pe rege. Audienţa ţinù un cias întreg.
El a cerut guvernul Provinciilor de Jos
Cu multă stăruinţă. Din camera de-alături
Eu tot am auzit. Apoi, când la eşire

Ne-am intilnit, vëzui că ochii lui sunt umezi
De lacrimi. La amiazi îl vëd cu o figură
Triumfătoare, vesel că regele pe mine
M'a preferit. Imi spune că-i e mulțămitor,
Că toate-ar fi schimbate, c'așa ar fi mai bine.
El nu știe să mintă. Cum trebui să desleg
Aceste contraziceri? El pare incântat
Că rugămintea lui n'a fost indeplinită
Și mie regele imi dă astă favoare
Cu semne de mânie. Ce trebuie să cred?
In adevër această onoare seamănă
Mai mult cu un exil decât cu o favoare.

DOMINGO

Acolo am ajuns? Acolo? Un moment
Să sfărâme zidirea pe care-am ridicat-o
In ani intregi de muncă? Și voi păreți a fi
Așa de liniștit? Cunoașteți pe-acest tënër?
Simțiți ce ne așteaptă de va avea puterea?
El... prințul... nu-i sunt dușman, dar mē'ngrijesc
[de tron,
De Dumnezeuul nostru, de sfântul său altar...
Infantul... îl cunosc, pëtrund in al lui suflet...
Lucrează la un plan infriçoșat, Toledo;
El vrea ca să devie regent, să'nlătoreze
Credința noastră sfântă. Aprins e al său suflet
De o virtute nouă ce, plină de mândrie
Și mulțămită 'n sine, refușă ajutorul
Oricărei religiuni. *El cugetă!* In mintea-i
Hrănește deșanțate chimere. El pe om
Il onorează. Duce, se potrivește el
Să fie-al nostru rege?

ALBA

Fantome. Alt nimica

Mândria unui june ce, poate, vrea să joace
Și el un rol acuma, când n'are nici o treabă.
Vor trece-aceste toate când rândul va veni
Ca el să porunciască.

DOMINGO

Eu mă 'ndoesc; e măndru
De libertatea sa. El nu vrea să asculte
Și nu știe că altfel nu meriți a supune
Pe alții ascultării. E bun de-a fi pe tron?
Giganticul său spirit va rupe cu 'ndrăznilă
Urzeala iscusitei politici ce-am țesut.
Zadarnic am cercat trufaș-a-i sumeție
S'o moiu prin voluptăți. El s'a impotrivit
Ispitei. Iți e frică să vezi așa un spirit
Păzit de-așa un trup. Ș'acum ajunge Filip
La șasezeci de ani.

ALBA

Departe vă întindeți
Privirile.

DOMINGO

Regina cu dînsul e unită.
Incet se furișează în pieptul lor doctrina
Cea nouă, deși încă pe-ascuns, pe nesimțite.
De va lua proporții mai mari, noi vom vedea-o
Urcându-se pe tron. Cunosce astă franceză
Din casa Valois. Dacă-și permite Filip
Să aibă slăbiciuni, această inimică
Secretă, resbunarea spre noi va îndrepta-o.
Norocul pîn'acuma ne este cu priință;
Să-i prevenim: C'o cursă să-i prindem pe-amîndoi.
Acum să insuflăm lui Filip un prepus —
Probat sau neprobat — destul ca indoiala
Să intre 'n al său suflet. Noi nu ne indoim.

Și nu-i greu de-a convinge când singur ești convins
De-avem incredințarea că *putem* face noue
Descoperiri, desigur *vom face* încă multe.

ALBA

Remâne întrebarea cea mai de seamă. Cine
Va 'nștiința pe rege?

DOMINGO

Nici voi, nici eu. Aflați
Acel proiect pe care de mult cu sirguintă
L'am pregătit in taină. Azi încă ne lipsește
Al treilea tovarăș și cel mai insemnat
Din toți. Inamorat e Filip de princesa
De Ekoli. Hrănesc această pasiune
Ce-mi inlesnește planul. In însușirea mea
De sol, am pregătit cu 'ncetul pe princesă
La scopurile noastre. Și dacă isbutesc,
Această tânăra femeie o vom face
A noastră aliată, vom face-o chiar regină,
Ea însăș mi-a trimis răspuns să vin aici.
Eu am speranță bună. Poate 'ntr'un singur cias
De noapte, crinii mândri ai casei de Valois,
Vor fi striviți de talpa unei femei spaniole.

ALBA

Ce-aud? Eu stau uimit. Dominicanule,
Te-admir, ne-ai dat isbânda!

DOMINGO

Tăcere? Cine vine?
Ea este. Insași ea.

ALBA

In camera de-alături
M'ascund. De-a fi nevoe...

DOMINGO

Prea bine. Te-oiu chiema

SCENA XI.

Princesa Eboli. Domingo.

DOMINGO

La ordinele voastre, princesă.

EBOLI

Suntem singuri?

Imi pare c'am văzut încă pe cineva.

DOMINGO

Cum?

EBOLI

Cine a eșit pe ușă chiar acum?

DOMINGO

E ducele de Alba, princesă, ce vă roagă

A fi primit și el.

EBOLI

Ce vrea, ce poate duca

Să vree? nu știți...

DOMINGO

Eu? — Nu pot întâi să aflu

Din care intimplare am astăzi fericirea

Ca să vă ved din nou?

(pausă in care așteaptă răspunsul ei)

Venit-a insfirșit vre o împrejurare

Mai priincioasă pentru dorința regelui?

Avut-am eu dreptate să sper că o mai coaptă.

Gândire vă va face ca să primiți în fine
Propunerile mele, ce tot ați refuzat
Din îndărătnicie, sau din capriciu? Astăzi
Aștept cu nerăbdare...

EBOLI

Ați înmănat la rege
Răspunsul meu din urmă?

DOMINGO

Am tot întârziat
Să-i fac așa o rană. E încă timp, princesă,
Atiră de la voi să-i alinați durerea.

EBOLI

Duceți-vă la rege și spuneți că-l aștept.

MARCHIZUL

Frumoasa mea princesă, pot crede serios
Asemenea răspuns?

EBOLI

Eu nu glumesc, îmi pare. —
Mă'nspăimântați. — Ce este? Ce am făcut, când Voi,
Chiar Voi vă 'ngălbeniți!

DOMINGO

Surprinderea aceasta...
Princesă... abia pot să înțeleg...

EBOLI

Nici trebui,
Eu n'aș vrea pentru tot ce am mai scump pe lume
Aceasta să 'nțelegeți. Destul că e așa.
Nu vă munciți degeaba să știți cui datoriți
Asemenea schimbare. Eu mai adaug încă

Spre mângăerea voastră că voi nu aveți parte,
Și nici biserica, l'acest al meu ȳecat,
Deși bisericii, pe cât mi-ați dovedit,
Ii e îngăduit in oarecare casui,
Să intrebuițeze spre 'naltele ei scopuri,
Chiar trupurile noastre. Aceste curioase
Principii sunt prea 'nalte, părinte, pentru mine.

DOMINGO

Princesă, le retrag de nu sunt necesare.

EBOLI

Rugați din partea mea pe rege ca purtarea-mi
Să n'o 'nțeleagă rău. Aceea ce am fost
Odată sunt și astăzi. A *lucrurilor* stare
Deatunci s'a schimbat numai. Când plină de 'n-
[dignare

Eu n'am vrut să primesc propunerile sale
Atunce il aveam de soțul fericit
A celei mai frumoase regine; eu credeam
C'o soață credincioasă e vrednică să-i fac
Așa un sacrificiu. Astfel credeam atunce,
Dar astăzi cred mai bine...

DOMINGO

Urmați, urmați princesă,
Văd că ne înțelegem.

EBOLI

Intr'un cuvânt: am prins-o!
Nu voiu s'o cruț mai mult. Fățărnicia ei
Acum e demascată. A înșălat pe rege,
Ispania intreagă, pe mine. Ea iubește,
Eu știu că ea iubește. Am să-i aduc dovezi
Ce-o vor umplè de groază. A înșălat pe rege...

Dar jur că nu va fi neresbunat! Eu voiu
Să-i smulg cu mâna mea fățarnica sa mască
De naltă abnegare și vina ei pe frunte
S'o vadă toată lumea. Această luptă mie
Imi este dureroasă, dar ce mă 'nveselește
Și ceeace mă 'ncântă e că a ei durerea
Va fi cu mult mai mare.

DOMINGO

Sunt lucrurile coapte!
Ertaji să chem pe duce.

EBOLI (cu mirare).

Ce vreți să faceți?

SCENA XII.

Princesa Eboli, Ducele de Alba, Domingo.

DOMINGO (conducând pe duce).

Duce

De Alba, vestea noastră sosește cam târziu.
Princesa Eboli ne spune un secret
Pe care de la noi credeam că-l va afla.

ALBA

Atunci prezența mea nu poate s'o surprindă.
In mine nu mă 'ncred. Discoperiri de-aceste
Le face mult mai sigur privirea femească.

EBOLI

Discoperiri...

DOMINGO

Am vrea, princesă, să ne spuneți
In care loc și oară doriți ca noi...

EBOLI

Ei bine

V'aștept mâni la amiază. Puternice cuvinte
Mă fac să dau pe față chiar regelui această
Nelegiuită taină.

ALBA

De-aceasta am venit.
Voi trebui de îndată să 'nștiințați monarcul,
Voi însuși. Căci pe cine ar crede mai ușor
Decât pe voi, acel tovarăș prea dibaciu
Ce-a dat soției sale?

DOMINGO

Pe voi, ce veți avea
Oricând asupra lui putere fără margini.

ALBA

Sunt dușman declarat al prințului.

DOMINGO

Aceasta

Se zice și de mine, pe când asupra voastră,
Princesă Eboli, nu e nici un prepus.
In vreme ce noi trebuie ca să păzim tăcere
Pe voi vă 'ndatorește însărcinarea voastră
De a vorbi. Odată ce-a fi înștiințat,
Ne va chema monarcul. Lucrarea începută
De voi—noi vom sfârși-o.

ALBA

Dar cât mai grabnic trebuie
Aceasta să se facă. Momentele sunt scumpe.
Aștept pe tot minutul porunca de plecare.

DOMINGO

(după un moment de reflecție întorcându-se către princesă).

De s'ar putea cumva găsi scrisori. — Scrisori
De la infant minuni ar face... Pe cât știu...
Imi pare că dormiți în camera reginei?

EBOLI

În camera de-alături. Dar pentru ce?

DOMINGO

Acela
Care-ar pute deschide o broască... Nu cunoașteți
În ce loc ține cheia ce umblă la casetă?

EBOLI (gândind).

E o idee buna. Da; socotesc că cheia
Se va găsi ușor.

DOMINGO

Când scrii scrisori, îți trebuie
Ș'un om ca să le ducă. E numeroasă curtea
Reginei; dac'am da de-o urmă... sau cu aur
De-am face o cercare...

ALBA

N'a prins de veste nimeni
De are-aici la curte infantul vre-un prieten?

DOMINGO

Nici unu 'n tot Madridul.

ALBA

Aceasta e ciudat!

DOMINGO

Mă credeți. Disprețuește întreaga curte; am
Dovezi despre aceasta.

ALBA

A! Imi aduc aminte!
Eșind de la regină eu am văzut pe print
In vorbă cu un paj de-al ei; vorbeau in taină.

EBOLI

Nu... asta... era vorba de altceva...

DOMINGO

Dece?

Dac'am putea afla... imi pare prea suspect...
(cătră duce)

Cunoașteți pe-acel paj?

EBOLI

Copilării! Ce poate
Să fie altceva? Destul că știu ce este.
Deci noi ne-om mai vorbi, nainte ca să ved
Pe rege. Păn'atuncea se pot afla mai multe.

DOMINGO (luând-o la o parte).

Și poate regele spera, pot să i-o spun?
Și care va fi ciasul in care-a lui dorințe
Se vor indeplinì? Pot să-i vestesc ș'aceasta?

EBOLI

Peste câteva zile am să mă 'mbolnăvesc.
Indată de regina au să mă dispărțiască,
După cum știți că este la Curte obiceiul.
Nemai eșind atunci din casă...

DOMINGO

Minunat!

Partida-i câștigată. Acum desfid pe toate
Reginele din lume!

EBOLI

Momentul a venit
Când trebui la regina să merg. La revedere!
(ese răpede).

SCENA XIII.

Ducele de Alba. Domingo.

DOMINGO

(după o pauză în care a urmat pe princesă cu ochii).

Dacă ne-ajută, duce, această față roșă
Ș'a voastre bătălii...

ALBA

Și Dumnezeuul tău!
Aș vrea să ved ce trăsnet ne poate sfărâma!

SCENA XIV

O monăstire.

Don Carlos. Un călugăr.

CARLOS (cătră călugăr, intrând).

El a și fost pe-ace? De-aceasta-mi pare rău.

CĂLUGĂRUL

De trei ori pân acuma. S'a dus abia d'un cias.

CARLOS

N'a spus că se întoarce? Nu a lăsat răspuns?

CĂLUGĂRUL

A zis c'are să vie înainte de amiază.

CARLOS

(apropiindu-se de o fereastră și uitându-se afară).

Departa de la drum e monăstirea voastră.
De 'ndrept ochii incolo, vęd turnuri din Madrid
Și 'n partea asta vęd curgënd Manzanaresul.
Imi plac aceste locuri. Tăcut aici e totul
Și tainic...

CĂLUGĂRUL

Ca intrarea in lumea ceealaltă.

CARLOS

La probitatea ta eu am incredințat
Părinte, tot ce am mai scump, mai sfânt pe lume.
Din muritori nici unul nu trebuie să aștept
Sau chiar să presupue, cu cine voiu vorbi
Aice in secret. Eu am cuvinte grave
S'ascund de toată lumea pe omul ce aștept.
Deaceea am ales această mōnăstire.
Socot c'aici sunt sigur de pândă și trădări.
Nu ai uitat părinte cuvântul ce mi-ai dat?

CĂLUGĂRUL

Alteța Voastră aibă incredere in noi.
Prepusul regilor nu cată prin morminte;
Ear curiositatea lipește-a sa urechie
De ușa fericirii sau patimei umane.
In zidurile-aceste nu mai există lumea.

CARLOS

Părinte, poate crezi că 'n astă prevedere
Și frică se ascunde un cuget vinovat?

CĂLUGĂRUL

Nu cred nimic.

CARLOS

Te 'nșăli. Te 'nșăli in adevăr.
Secretul meu s'ascunde de oameni, nu de Domnul.

CĂLUGĂRUL

Aceasta, fiule, pe noi nu ne privește.
Deschis stă adăpostul acesta celor buni
Și celor vinovați. Și dacă hotărîrea
Iți este rea sau bună, culpabilă ori dreaptă,
Deaceasta vei da samă cătr'al tău suflet numai.

CARLOS (cu căldură).

Aceea ce ascundem nu poate supăra
Pe Dumnezeuul vostru. E vorba de făptura
Sa cea mai minunată. Socot că fără teamă
Eu ție îți pot spune...

CĂLUGĂRUL

Dece? In care scop?
Mai bine mă scutește. De mult m'am despărțit
De lume ș'ale ei, gătindu-mă de drumul
Cel mare ce-am să-l fac. Dece, puțină vreme
Nainte de-a porni, să 'ncarc umerii mei
Cu alte sarcini noue? Puțin ne trebuiește
Pentru a dobândi eterna fericire.
Aud sunând. E ora să merg la rugăciune (ese).

SCENA XV.

Don Carlos. Marchizul de Posa (intră).

CARLOS

A! Eată-te 'nsfirșit!

MARCHIZUL

La ce ispită grea

Tu mi-ai supus răbdarea. De două ori lumina
A resărit pe ceruri, de când soarta lui Carol
S'a hotărit, ș'abia acuma am s'o afla.
V'ați împăcat? Răspunde!

CARLOS

Cu cine?

MARCHIZUL

Cu monarcul.

Și pentru Flandra earăș s'a hotărit...

CARLOS

Să plece

Chiar mâni duca de Alba. *Aceasta-i* hotărit.

MARCHIZUL

Nu este cu putință. Nu este! Tot Madridul
Să fie înșălat! Se zice c'ai avut
O lungă audiență și regele...

CARLOS

A rămas

Ca piatra nemișcat. Deacuma despărțiți
Suntem pentru vecie mai mult decât am fost.

MARCHIZUL

Tu nu te duci in Flandra?

CARLOS

Nu! Nu!

MARCHIZUL

Speranțe!

O! ale mele

CARLOS

Lasă asta. De când ne-am despărțit, Rodrigo, ce 'ntimplări in viața mea! Intâi Tu ai să-mi dai un sfat. Eu trebui să-i vorbesc.

MARCHIZUL

Reginei? Nu. La ce?

CARLOS

Sperez... Te 'ngălbenești? Fii liniștit. Eu trebui Și vreau să fiu ferice. Dar vom vorbi de-aceasta In altă zi; acuma să-mi dai un sfat cum, unde Ii pot vorbi...

MARCHIZUL

Ce este? Pe ce se 'ntemeează Un vis așa nebun?

CARLOS

Nu-i vis, pe Dumnezeu!

E adevăr.

(scoțând scrisoarea scrisă de rege princesei Eboli).

Această scrisoare importantă

Cuprinde adevărul. E liberă regina Și față cu dreptatea umană și in față Cu legile divine. Cetește și 'ncetează De-a te mira mai mult!

MARCHIZUL (deschizând scrisoarea).

Ce ved? E însăși mâna monarcului?

(după ce a cetit scrisoarea)

La cine-i adresată?

CARLOS

Princesei Eboli.

Alaltăieri mi-aduce un paj dintr'ai reginei

O cheie ș'un răvaș scris de o mână, mie
De tot necunoscută; imi zice că 'n aripa
Cea stingă din palat, ce este destinată
Reginei, mă așteaptă in una din odăi
O damă, ce de mult eu aș iubi. Indată
Mă duc...

MARCHIZUL

Nesocotite, te duci?

CARLOS

N'am cunoscut
Scrisoarea. Cunosc numai pe lume o femeie.
Afară de-acea una, de Carol care alta
S'ar crede adorată? Cuprins de-un dulce farmec
Eu sbor spre acel loc. Un cânt dumnezeesc
Pornind dintr'o odae imi este călăuzul.
Deschid o ușă... intru... și ce discopăr? Vai!
Te las să judeci spaima...

MARCHIZUL

Găcesc ce s'a 'ntimplat.

CARLOS

De nu cădeam, Rodrigo, pe mâna unui ânger
Eu aș fi fost pierdut, de sigur. — Inșălată
De vorba imprudentă ce ochii mei rostesc,
Se las'a fi răpită de dulcea nălucire
Că ea ar fi idolul spre care aspiroz.
Se simte 'nduioșată de chinul cel ascuns
Ce 'n fața mea se vede și generosu-i suflet
Amoru-i imi oferă. Tăcerea-mi respectoasă
Luând-o drept sfială, o rupe, și-mi deschide,
Tot nobilul ei suflet.

MARCHIZUL

Tu-mi povestești aceasta
Așa de liniștit? Princesa Eboli
Te-a înțeles. Desigur ea a pătruns în taina
Amorului ce simți. — Ai insultat-o aspru —
Pe rege e stăpână. . .

CARLOS (cu încredere).

Ea este virtuoaasă.

CARLOS

Da e, din egoismul amorului. Cunosce
Asemenea virtute. Cât este de departe
De idealul mândru și liber ce răsare
Din suflet de la sine ca floarea de pe câmp
Ce, fără ajutorul culturei disvoltată,
Produce minunate, farmecătoare flori.
Ea este ca o plantă din zone călduroase
Pe care-ai transportat-o într'o mai aspră climă.
E creștere, principiu — numește-o cum îți place,
O nevinovăție cu trudă câștigată,
Cu viclenii și lupte amare ce-a purtat
Cu propriul său sânge, dar cerul care vrea
Virtute-adeverată puțin o ia în seamă.
Tu singur cumpenește. Princesa va pute
Să ierte vreodată reginei c'un bărbat
A refuzat virtutea-i, păzită cu-așa muncă,
Ce vrău ca să-i jertfească, spre a păstra soției
Lui Filip un amor lipsit de-orice speranță?

CARLOS

Cunoști tu pe princesă așa de bine?

MARCHIZUL

Nu.

Abia de două ori eu am văzut-o, însă

Să-ți spun inc' un cuvânt. Mi s'a părut că dînsa
S'a apărat atâta de-a viciului ispită
Fiindcă știa bine ce preț are virtutea.
Vêzui și pe regină. O! ce deosebire
Carlos, între-amëndouë! C'un sentiment firesc
De nevinovăție, ușoară, fără grijă,
Departe de-acel calcul al buneicuviințe
Ce trebui studiat, străină deopotrivă
Fiind de sumeție și de timiditate,
Ea merge cu pas lin și sigur pe îngusta
Cărare a decenței, neavënd nici o idee
Ce admirație impune, chiar atunce
Când însăși nici visează că merită-aprobare.
Acesta-i e portretul. S'aseamănă cu dînsul
Princesa Eboli? Ea nu-și perdù virtutea
Fiindcă te iubia. Condiția virtuții
A fost al ei amor. Tu nu ai rësplătit-o
Ș'acuma va cădè.

CARLOS (cu vioiciune).

Nu, nu!

(după ce a făcut câțiva pași cu agitare)

Îți spun că nu!

O! Dac'ar ști, Rodrigo, cât de frumos îl prinde
De a răpi lui Carol cea mai dumnezească
Din fericiri — credința in binele ce este
In sufletul uman.

MARCHIZUL

Am meritat această
Muștrare? Nu, iubite. Nu, nu, pe Dumnezeu!
Aceasta n'am voit. O! dac'ar fi un ânger
Această Eboli, voios aș venera-o
Și aș ingenunchia, cu tine, înainte-i
Numai de n'ar cunoaște secretul tîu.

CARLOS

Vezi tu

Ce neintemeiate sunt ale tale temeri?
Mai are alte probe decât acele numai
Ce ar acoperi-o pe dînsa cu ruşine?
Va cumpăra ea trista plăcere-a resbunării
Cu al onoarei preţ?

MARCHIZUL

Sunt multe ce-au jertfit
Onoarea, că să poată să spele o insultă.

CARLOS (ridicându-se agitat).

Aceasta e prea crud. Ea-i nobilă şi mândră.
Eu o cunosc. N'am teamă. Zadarnic te incerci
Speranţa să-mi goneşti. Am să vorbesc reginei.

MARCHIZUL

Acuma? Pentru ce?

CARLOS

Eu nu mai cruţ pe nimeni — eu trebui să-mi ştiu
[soarta
Tu cată să-mi găseşti un mijloc să-i vorbesc.

MARCHIZUL

Şi vrei in adevăr ca să-i arăţi scrisoarea?

CARLOS

Nu mă'ntreba mai mult... Un chip ca să-i vorbesc...
Găseşte-un chip...

MARCHIZUL

Mă 'nşel, sau imi ziceai odată
Că tu iubesti regina? Şi ai de gând această

Scrisoare să-i arăți? Carlos, in ochiul tău
(Carlos pleacă ochii și tace).

Cetesc ceva ce-mi este străin, necunoscut.
Tu îți întorci privirea? E dar adevărat
Eu nu m'nsel. Să ved...

(Carlos îi dă scrisoarea, marchizul o rupe).

CARLOS

Ce faci? Perdut-ai mintea?

(cu o mișcare mai blândă).

Mărturisesc țineam prea mult să am scrisoarea.

MARCHIZUL

Așa-mi părea și mie. Deaceea am și rupt-o.

(Marchizul privește pătunzător pe Carlos, care se uită
la dînsul cu neliniște. Tăcere lungă).

Respunde ce raport e între profanarea

Regalei însoțiri și între-amorul tău?

De *Filip* te-ai temut? Ce lanț împreunează

Călcarea datoriei din partea soțului

Cu-a tale îndrăznețe speranțe? Ce folos

Îți dă a lui greșală? Acuma te pătrund.

Ce rău am cunoscut pân' azi amorul tău.

CARLOS

Rodrigo, cum, ce crezi?

MARCHIZUL

Eu ved c'a mea părere

Deacum trebui s'o schimb. O! da, odinioară

Era altfel. Atunce erai așa bogat,

Așa de arzător. In marele tău suflet

Un univers întreg putea să între. Astăzi

Au dispărut vai! toate, naintea astei patimi

Și unui egoism meschin. Inima ta

E moartă. Ochiul tău o lacrimă nu varsă,

O lacrimă măcar pentru cumpłita soartă
A Țărilor de Jos! O! Carol ce sărac
Și miserabil ești de când pe astă lume
Tu nu iubești pe nimeni, decât pe tine.

CÁRLOS

(s'aruncă pe un scaun. După o pauză, putându-și abia
opri plânsul).

Știu

Că nu mă mai stimezi.

MARCHIZUL

Nu. Imi esplic această
Mișcare. Te-a 'nșălat o nobilă simțire!
A ta a fost regina și regele-a răpit-o.
Modest până acuma, tu nu te-ai increzut
In drepturile tale, gândiai că poate Filip
Era de dinsa vrednic. Incât abia 'ndrăzniai
Ca să-ți exprimi părerea ce-l condamna pe dînsul.
Acum scrisoarea asta-ți părù hotăritoare;
Tu te-ai simțit mai vrednic. C'o mândră bucurie
Tu te-ai crezut in drept să invinovățești
Destinul de răpire, de crudă tirănie.
Ai fost triumfător de-a fi cel insultat;
Căci sufletele mari se 'nalță in mândrie
Când sufăr nedreptatea. Dar fantasia ta
Aici se 'nșălă. Mândria ta simți
O mulțămire insă amorul își promise
Speranță. — Acum vezi ce bine-am înțeles
Ce fel te-ai inșălat.

CÁRLOS

Te amăgești, Rodrigo.

Străine-au fost de mine simțiri așa de 'nalte,
Cum vrei să mă convingi.

MARCHIZUL

Crezi tu că te cunosc
Atâta de puțin? Vezi Carol, când greșești
Eu caut totdeauna printre virtuți pe-aceea
La care aș putè să imputez greșala.
Tu poți ca să vorbești reginei. Tu ai dreptul.

CARLOS (imbrătoșându-l).

A! cât mă inroșesc, când mă compar cu tine!

MARCHIZUL

Ți-am dat cuvântul. Restul îl iau asupra mea.
Un gând sumet, ciudat și fericit răsare
În fantasia mea. Pe care ți-l va spune
O mai frumoasă gură. Mă 'nfătoșez reginei
Și rezultatul poate s'a hotări chiar mâne.
Dar pân atunci, Carlos, tu nu trebui să uiți
„Că un proiect pe care o rațiune naltă
„Îl concepù, chiar dacă de zeci de mii de ori
„L'ai încerca zadarnic, nu trebui părăsit
„Când împlinirea lui neapărat o cere
„Durerea omenirii“.—Auzi? Adă-ți aminte
De Flandra...

CARLOS

Totul, totul ce tu-mi vei porunci
Și o virtute 'naltă.

MARCHIZUL (ducându-se la fereastră).

Dăstul. Trecut e timpul.
(se imbrătoșează)

Aud pe-ai tîi tovarăși. Acuma fii ear prinț
Și eu vasalul tîu.

CARLOS

Tu mergi drept în oraș?

MARCHIZUL

Deadreptul.

CARLOS

Stăi! O vorbă. — Eram să uit o știre
De mare 'nsemnătate: Răvașele-adresate
In Flandra, le deschide chiar regele 'n persoană
S'au dat porunci secrete la poștă — am aflat...

MARCHIZUL

De unde știi?

CARLOS

Don Raimond de Taxis mi-e prieten.

MARCHIZUL (după o mică tăcere).

Ei bine, ele-atunce vor face un incunjur
Prin țările germane.

(es prin deosebite părți)

(Cortina cade).

ACTUL III.

SCENA I.

Odaea de dormit a regelui.

(Pe masă două luminări aprinse. In fundul odăei mai mulți paji adormiți in genunchi. Regele in imbrăcăminte de dimineață stă lângă masă, lăsând să cadă un braț in jos. Dinaintea lui se vede un medalion și mai multe hârtii).

REGELE

Cine-ar tăgădul că ea odinioară
A fost cam exaltată! Eu n'am putut de sigur
Să-i inspirez amor. Dar ea părea vreodată
Că simte astă lipsă? Fățărnicia ei
E dară dovedită!

(Aici face o mișcare care-l deșteaptă din gândurile lui.
El se uită cu surprindere împrejur).

Unde eram? Veghiază aici regele singur?
Luminile au ars și încă nu e zioă?
Pierdută-mi este noaptea! Primește-o drept dormită,
Natură! Un monarc nu are timp să 'ndrepte
Pierdutele lui nopți. Acum m'am deșteptat
Și voiu să fie zioă!

(El stinge luminările și deschide o fereastră. Primblându-se prin casă, vede copiii dormind și se oprește câțva timp inaintea lor in tăcere; apoi trage clopoțelul).

Și'n antecameră
Dorm oare încă toți?

SCENA II.

Regele Contele de Lerma.

LERMA (cu spaimă, văzând pe rege).

Sir, nu vă simțiți bine?

REGELE

A izbucnit un foc
In pavilionul sting. N'ați auzit strigând?

LERMA

Nu, Maestatea Voastră.

REGELE

Nu? Cum, aș fi visat?
Nu poate fi aceasta o simplă intimplare.
In aripa aceea nu este a reginei
Odae de dormit?

LERMA

Da, Maestatea Voastră.

REGELE

Acest vis mă 'ngrijește. In viitor să puneți
O gardă indoită, indată ce 'nserează.
Dar asta să se facă in taină, mă auzi?
In cea mai mare taină. Dece privești la mine?
Așa pătrunzător?

LERMA

Eu vęd că ochii voștri sunt roși și cer repaos.
Pot, Maestății Voastre să-i amintesc cât sunt
De scumpe-a sale zile, cu câtă ingrijire,

Popoarele-ar vedea pe fața Voastră urme
De nopți fără de somn? Un cias de dimineață
Sau două de repaos...

REGELE (cu priviri turburate).

Repaos? O, repaos eu nu voi mai găsi
Decât in Escurial. Cât doarme un monarc
Coroana și-o expune; bărbatul inima
Expune a soției! — Nu! E o calomnie!
Acea care mi-a spus-o n'a fost și ea femeie?
Și calomnia însăși e a femeii nume.
Nu-i sigură o crimă decât când un bărbat
O poate-adeveri.

(cătră paji care s'au deșteptat in acest timp)

Chemați pe duca de-Alba.

(pajii es)

Apropie-te, conte. Adevărat să fie?

(privește pe conte cu ochi pătrunzători)

O de-aș putè ceti in inimi numai clipa,
Cât bate o pulsare! — Adevărat e? — Jură!
Sunt înșălat!

LERMA

O! rege...

REGELE

Tot rege, vecinic rege,
Și earăș numai rege! N'ai alt respuns decât
Cuvinte seci și goale? Lovesc in stincă, cer
Să-mi dea o picătură de apă, ca să pot
Să sting aprinsa-mi sete, și ea, in loc de apă,
Dă aur clocotit.

LERMA

Ce lucru, Sir, să fie

Adevărat?

REGELE

Nimica... Nimica, te poți duce.
(contele vrea să se ducă, regele îl chiamă inapoi)
Ești insurat? Ești tată?

LERMA

Da, Maestatea Voastră.

REGELE

Ești insurat și totuș cutezi să stai o noapte
Lângă stăpânul tău? Cărunt îți este părul
Și nu te înroșești de-a crede că soția
Credința ți-a păstrat-o? Fugi, fugi acasă grabnic:
Ai s'o găsești acuma la pieptul incestuos
Al fiului tău. Crede pe rege și te du!
Tu stai uimit, privești la mine plin de grijă,
Fiindcă părul meu acum e alb și el?
Nenorocitul, să știi că o regină
Virtutea nu-și pătează! Ești mort de te 'ndoești!

LERMA

Să mă 'ndoesc eu? Cine din toate statele
Înaltului meu rege ar fi așa 'ndrăzneț
S'arunce măcar umbra de veninos prepus
Pe o virtute-așa curată, ângerească?
Regina cea mai bună...

REGELE

Regina cea mai bună!
Deci dar și pentru tine ea este cea mai bună?
În juru-mi ved că are prieteni călduroși.
Ea trebui foarte scump să-i fi plătit, mai scump
Decât știu că-i în stare să dea. Tu poți merge! —
Să vie ducele!

LERMA

Chiar îl aud afară.

REGELE (cu ton mai blând).

Ce-ai spus adinioarea e adevărul, conte.
Simțesc că-mi arde capul din cauza acestei nopți,
Trecute fără somn. Să uiți ce-am putut spune
In visul acest treaz. Auzi? Sunt grațiosul
Tău rege ca 'nainte.

(Îi intinde mâna spre sărutare. Lerma ese și deschide
ușa ducelui de Alba).

SCENA III.

Ducele de Alba. Regele.

ALBA (se apropie de rege cu sfială).

Eu sunt uimit de-un ordin ce-mi vine la un cias
Așa neobicănit...

(stă uimit privind pe rege mai deaproape)

A Maestății Voastre

Privire...

REGELE

(s'a pus jos și a luat in mână medalionul de pe masă,
se uită multă vreme la duce în tăcere).

Așa dar, e drept, nu-i credincios

Din servitorii mei nici unul...

ALBA

Cum?

REGELE

De moarte

Sunt insultat și nimeni nu mă înștiințează?

ALBA (cu o privire de mirare).

Cum, o insultă care atinge pe-al meu rege
Și eu n'aș fi știind-o ?

REGELE (arătându-i scrisori).

Cunoști această mână ?

ALBA

E a lui Don Carlos.

REGELE

(după o paușă în care se uită la duce cu ochi
pétrunzători).

Nimica nu prepui ?

M'ai prevenit odată de ambițiunea sa.
N'aveam să mă mai tem de alt nimic din parte-i ?

ALBA

Ambițiunea este o vorbă mare, largă
Care cuprinde 'n sine un sens nemărginit.

REGELE

Și alta n'ai a-mi spune ?

ALBA

(după oarecare tăcere, ca și când ar voi să ascundă
lucruri știute).

Sir, Maestatea Voastră

A 'ncredințat imperiul sub privigherea mea.
Eu datoresc coroanei acele mai intime
Științe ce adun și grija mea întreagă.
Afară de aceasta, orice gândesc sau știu
Sau presupun imi este a mea proprietate.
Aceasta-i un domeniu inviolabil, sfânt
Pe care-un rob vândut, ca ș'un vasal, e 'n drept
A nu-l discoperi la regii pământești.

Nu tot ce-mi pare mie că am pătruns cu ochiul
E matur pentru rege. Cu toate-aceste, dacă
Voeste și'n aceasta să-l mulțămesc, îl rog
Când m'a 'ntreba, să uite că el e suveranul.

REGELE (dându-i scrisorile).

Cetește!

ALBA (cetește și se întoarce răpede către rege).

Cine este nesocotitul care
A dat hărtia asta în mâna regelui?

REGELE

Ce! Prin urmare știi de cine este vorba,
Deși nu-i nici un nume aice însemnat?

ALBA (dând înapoi turburat).

M'am prea grăbit.

REGELE

Tu știi?

ALBA (după o scurtă gândire).

Ei bine, voiu vorbi.

Stăpânu-mi poruncește -- eu nu pot da 'napoi.
Eu nu ascund, cunosc persoana despre care...

REGELE

O, zeu al răsbunării! Ajută-mă să aflu
O moarte și mai crudă! Deci este cunoscut,
Deci e atât de bine știut de toată lumea
Că ei se înțeleg, încât fără de alte
Mai strânse cercetări, la cea întâi privire
Găcește ori și cine! Aceasta e prea mult!
Aceasta n'am știut-o! Deci eu sunt cel din urmă
Ce aflu... cel din urmă din tot regatul meu!

ALBA (aruncându-se la picioarele regelui).

Da Sir, sunt vinovat. Mă inroșesc de-această
Prudență mișelească ce m'a'ndemnat să tac,
Pe când onoarea voastră, dreptatea, adevărul
Imi porunceau a spune... deci, dacă tac cu toții,
Ș'a frumuseței vrajă închide orice gură,
Eu, eu voiu îndrăzni ca să vorbesc, deși
Incredințarea blândă a unui fiu iubit,
Ale soției lacrimi și dulcele ei farmec...

REGELE

Ridică-te, îți dau cuvântul meu de rege!
Vorbește fără teamă!

ALBA (sculându-se),

V'aduceți inc' aminte
De scena din grădina de la Aranjuez,
Când ați găsit regina cu fața turburată
Și fără nici o doamnă, într'un boschet deoparte...

REGELE

Ha! Ce aud? Urmează!

ALBA

Marchiza Mondécar
Atunci a fost trimisă din Spania 'n exil
Fiindcă a fost așa de generoasă 'n grabă
Sa se jertfească pentru regina ei. Acuma
Suntem înștiințați. Marchiza n'a făcut
Decât a 'ndeplinî porunca ce primise.
Fuses'acolo prințul.

REGELE

Ah! El fuses'acolo!

ALBA

Prepusul s'a născut din oarecare urme
Rămase pe năsip ce, din boschet pornind,
Se indreptau spre-o grotă ce nu era departe
Și'n care s'a găsit a printului batistă.
Un grădinar acolo pe prinț îl întilnise
Mai in acel minut când Maestatea Voastră
Intrase in boschet.

REGELE

Și ea a plâns când eu
Am arătat mirare! Făcù să mă 'nroșesc
Naintea 'ntregei curți; să simt de mine insumi
Rușine; inaintea virtuții ei să stau
Ca și un vinovat!
(Mare și adâncă tăcere. El se așează și-și acopere fața).

Da, duce, ai dreptate,
Aceasta m'ar impinge la hotăriri grozave.
Te du. Vreau un moment să fiu cu mine singur.

ALBA

Sir, asta nu-i deajuns...

REGELE (luând hârtiile de pe masă).

Nici asta? Nici aceasta?

Și nici acest nămol de probe sdrobitoare?
O! e mai limpede decât lumina zilei!
De mult o presimțisem. Păcatul a 'nceput
Atunci când in Madrid întâi eu am primit-o
Din ale tale mâni. Imi pare că vèd încă,
Cum galbenă ca ceara, ea-și ațintì privirea
Pe părul meu cărunt. Atunci chiar începù
Vicleana comedie.

ALBA

A prințului mireasă

Se prefăcù in mumă. De mult ei se unise
In tot acea speranță; de mult se 'nțelese
In doruri infocate pe care le-osindea
Schimbarea intimplată. Sfiala care altfel
Intăia declarare o intovărășește
La ei era invinsă; ispita, intemeiată
Pe amintiri plăcute vorbì cu indrăzneală.
Uniți prin armonia simțirii și a virstei,
Din cauza 'mpiedicării aprinși, ei ascultară
Cu-âtât mai mare foc indemnul pasiunii.
Politica lovise in sentimentul lor,
Și poate fi probabil ca ei să recunoască
Consiliului de stat un drept asupra lor
Și umili să se plece alegerii făcute
De cabinetul vostru? Ea care s'aștepta
La dragoste, primì in loc o diademă...

REGELE (atins și cu amărăciune).

Argumentați prea bine și cu fineță multă,
A voastră eleganță admir... Vă mulțămesc.

(sculându-se rece și mândru)

Aveți cuvânt, regina făcù greșală mare
De-a nu-mi împărtăși scrisorile acestea
Ș'a nu-mi mărturisi a prințului venire
In parcul din Aranjuez. O generositate
Greșită a impins-o să cadă 'n astă vină.
Voiu ști s'o pedepsesc. (trage clopoțelul)
In antecameră cine mai este? Duce,
Voi nu-mi mai trebuiți, puteți să vă retrageți!

ALBA

Prin zelul meu prea mare poate v'am dispăcut
De-a doua oară, Sir?...

REGELE (cătră un paj care intră).

Domingo să se cheme. —

Vă iert că cinci minute ați încercat să faceți
Să-mi fie mie frică de-o crimă ce se poate
Comite 'contra voastră. (Alba ese).

SCENA IV.

Regele, Domingo.

(Regele se primblă câțva timp prin casă spre a se liniști).

DOMINGO

(intră un moment după eșirea ducelui; se apropie de rege
și se uită la el în tăcere solemnă).

Sunt mulțămit să văd pe Maestatea Voastră
Atât de liniștită.

REGELE

Aceasta te surprinde?

DOMINGO

Și proniei cerești îi mulțămesc că grija-mi
Era nentemeiată. Acuma pot spera...

REGELE

Că grija ta... Ce lucru făcea să te 'ngrijești?

DOMINGO

Sir, nu tăgăduesc că am aflat o taină...

REGELE

Dar eu am arătat dorința să mi-o spuneți?
Dece mă preveniți pân eu nu vă întreb?
Aceasta, pe onoare! — imi pare prea 'ndrăzneț!

DOMINGO

Sir, locul, ocasiunea când am aflat; pecetea
Sub care mi s'a zis, mă disvinovătesc.
La spovedanie mi s'a incredințat
Ca un păcat ce-apasă pe cugetul acelei
Ce o descoperise și pentru care cere
Iertare de la ceriuri. Princesa se căește
Târziu acum de-o faptă de care i este frică
Că va avea grozave urmări pentru regină.

REGELE

Ce inimă de ânger! Voi ați găcit dece
Eu v'am chemat. Vroesc să es din labirintul
Acest intunecos in care un zel orb
M'au aruncat. Eu cer să-mi spuneți adevărul.
Vorbiți cu mine sincer; ce trebuie să cred?
Ce trebui hotărit? Chiamarea voastră este
A spune adevărul.

DOMINGO

Chiar când chiamarea mea n'ar cere ca să am
Blândeță și cruțare, eu tot aș conjura
Pe Maestatea Voastră, de nu vrea liniștea
S'o piardă, a nu 'mpinge și mai departe încă
A sale cercetări, a nu cerca să afle
O taină ce nu poate să nu fie amară
Când va fi cunoscută. Acea ce știm astăzi,
Ușor e de uitat. O vorbă pronunțată
De rege — și regina in veci nu a greșit.
A regelui voință, precum dă fericirea
Așa dă și virtutea; o liniște egală
Ce-ar arăta monarcul va 'mprăștia de sigur
Acele minciunoase șoptiri ce calomnia
In lume-a respândit

REGELE

Cum, șoapte despre mine,
Ce-ar fi imprăștiate pîntre poporul meu?

DOMINGO

Minciuni, minciuni — eu jur! Dar sunt de-acele casuri
În care o credință păstrată de popor
Chiar când nu-i dovedită, așa-i de însemnată
Cum e și adevărul.

REGELE

Pe Dumnezeu! Acum
Ar fi așa un cas!

DOMINGO

Un nume onorabil
E lucrul cel mai scump și singurul în care
Regina e silită să fie deopotrivă
Cu ori și ce femei născută din popor.

REGELE

Cred că'n privirea asta
N'avem a ne 'ngrijii.

(se oprește și aruncă o privire de îndoială asupra lui
Domingo).

Se vede, capelane,
C'o veste rea m'așteaptă din gura voastră. — Spuneți,
Nu prelungiți; de mult cetesc în fața voastră
O tristă prevestire. Vorbiți, orice va fi!
Nu mă lăsați să sufăr mai mult tortura asta.
Poporul ce gîndește?

DOMINGO

Repet, Sir, că poporul
Se poate înșala — de sigur se înșală.
Acea ce vorbește nu trebuie nici cum

Să turbure pe rege... Dar... c'au ajuns acolo
Să zică aste vorbe...

REGELE

Ce vorbe? Atât timp
Eu trebui să vă rog să-mi dați o picătură
De-otravă?...

DOMINGO

L'acea vreme poporul se gândește
Când Maestatea Voastră era de moarte-aproape:
Treizeci de săptămâni se trec abia și el
Cetește că regina născuse o copilă...

(Regele se scoală și trage clopoțelul. Ducele de Alba
intră. Domingo turburat)

Sir, sunt uimit...

REGELE (intimpinând pe ducele de Alba).

Toledo, te știu bărbat, mă scapă
De preotul acesta!

DOMINGO

(El și cu Alba schimbă priviri nedumerite. După o pauză).

De-am fi putut găci
C'acel ce-aduce știrea va căpata muștrări...

REGELE

Bastard ați zis? Din morți abia aș fi 'nviat
Când ea se simți mumă? Ce! dacă nu mă 'nșăl,
Aceasta s'a 'ntimplat atunci când rugăciuni
Cetit-ați prin biserici lui Sfântul Dominic
Pentru minunea care cu mine o făcuse?
Ce-atunci a fost minune, acuma nu mai este?
Deci voi m'ați înșălat sau astăzi sau atunce?
Și eu să vă mai cred? Ah! Eu vă pătrund bine.

Dac'ar fi fost complotul chiar de pe-atunce matur
Iși pierdea Sfântul slava.

ALBA

Complot!

REGELE

Să vă 'ntilniți

In tot acea părere cu-atâta potrivire
Și înțelegere să nu fie 'ntre voi?
Ați vrea să cred aceasta? Să nu fi băgat seama
Cu câtă lăcomie v'ați aruncat pe pradă?
Cu câtă voluptate vă desfățați de chinu-mi
Și cruda mea pornire; să nu ved cu ce zel
Așteaptă ducele să iee el favoarea
Ce pentru fiul meu putea fi hotărîtă;
Cu câtă mulțămire cucernicul părinte
Doria să inarmeze meschina-i răsbunare
Cu brațul cel puternic al supărării mele?
Mă socotiți un arc pe care l'ați putè
Intinde după voie? Nu! încă am voință!
De e să mă 'ndoesc, cu voi trebui să 'ncep.

ALBA

N'a meritat credința ce o purtăm coroanei
Această tâlmăcire.

REGELE

Credința voastră? da!
Credința te previne de crime viitoare
Ear de trecut vorbește a răsbunării sete.
Spuneți-mi, ce câștig mi-aduce zelul vostru?
De e adevărat aceea ce-arătați
Ce-mi mai rămâne alta decât durerea crudă
A unei despărțiri, sau jalnicul triumf

Al resbunării.— Nu! Voi imi aduceți numai
Nesigure prepusuri Mă 'mpingeți pân la malul
Unei adânci prăpastii ș'apoi mă părăsiți!

DOMINGO

Se pot aduce alte dovezi când ochiul nostru
Nu vede prin el însuș?

REGELE

(după o lungă pauză adresându-se serios și solemn către
Domingo).

Eu voiu s'adun pe granzii regatului și insu-mi
In fruntea lor să judec. Atunci, de-aveți curajul,
Veniți, vă 'nfătoșați naintea tuturor
Și invinovățiți-o că este adulteră!
Atuncea fără milă ea va perî. Infantul
Cu dinsa o să moară — dar băgați bine seama —
De este ea in stare să se indreptățiască,
Atunci veți perî voi! Vreți adevărului
Acest omaj s'aduceți? Nu vreți? Tăceți? Nu vreți?
Aceasta e un zel de minciunos.

ALBA (care a stat de o parte rece și liniștit).

Eu vreau!

REGELE

(se întoarce uimit și privește câtva timp pe duce drept
in ochi).

Aceasta e sumeț! Dar imi aduc aminte
Că 'n crunte bătălii voi v'ați riscat viața
Pentru mai mici motive. V'ați pus viața 'n joc
Precum s'aruncă sorții spre a putè avea
Nimicnicia slavei! Ce-ți este ție viața?
Eu sângele regal nu-l dau pe-acel nebun
Care sperează numai a-și săvirși viața
In raze de mărire.— Resping jertfirea ta!

Mergi, mergeți, așteptați în sala de-audiență
Alt ordin ce v'aș da!

SCENA V.

Regele (singur).

Acuma dă-mi un om, înaltă providență!
Tu mi-ai dat mult. Acum un om îmi dăruiește!
Tu singură cu ochiul pătrunzi cele ascunse.
Dă-mi un prieten, eu nu am a totștiință,
A mele ajutoare le știi cum sunt. Li-am dat
Pentru a lor serviciu resplata cuvenită,
A lor greșeli și viciuri le-am imblânzit, le-am pus
Un frâu ca să slujiască la scopurile mele,
Ca trăsnetele tale ce curăță pământul.
Imi trebui adevăr. A-i disgropa izvorul
Cel limpede din tina glodoasă a greșălei,
Nu-i soarta regilor. O, dă-mi pe-acel om rar,
Cu inima deschisă, cu minte luminoasă
Și ochu pătrunzător ce poate să m'ajute
Să aflu adevărul. Eu voiu să arunc sorții
Ca dintre mii și mii ce se îngrămădesc
Spre soarele puterii, să aflu pe-acel unul!

(Deschide o casetă și scoate tablete. În ele răsfoiește
câtva timp).

Ved nume, numai nume, nici chiar o însemnare
De cauza pentru care au meritat să fie
Trecute 'n aste table, și ce-i mai uităcioasă
Decât recunoștința? Dar eată dincoace,
Pe astelalte table eu ved orice greșală
Înscrisă cu 'ngrijire. Cum? Asta nu e bine.
Dorința răsbunării mai are trebuință
De-așa un ajutor? (cetind mai departe)

— Egmont? Ce cată el

Aice? Biruința ce-avù la Saint Quentin
De mult timp e uitată. Il pun pintre cei morți.
(li șterge numele și-l inscrie pe o altă tablă).
Marchiz de Posa? Posa? De loc nu-mi mai aduc
Aminte de-acest om. Și ved la al său nume
Făcute două semne — dovadă că l'am pus
La trebi prea insemnate. Cum? Poate acest om
De mine să s'ascundă, să eviteze ochiul
Regalului datornic? Pe Dumnezeu! Acesta
In tot cuprinsul țării, e singurul ce n'are
De mine trebuință. De-ar fi ambițios
Sau lacom de avere, de mult ar fi venit
Naintea tronului. Să-mi cere oare norocul
Cu-acest original? Un om care de mine
Nu are trebuință, va ști in fața mea
Să spue adevărul! (ese)

SCENA VI.

Sala de audiență.

Don Carlos in convorbire cu *Printul de Parma*, *Ducii de Alba*, *Feria* și *Medina Sidonia*, *Contele de Lerma* și alți granzi cu hârtii în mână și așteptând pe rege.

MEDINA SIDONIA

(de care toți se feresc, se adresează cătră ducele de Alba care merge incoace și incolo singur și pe gânduri).

Voi, duce ați vorbit cu regele, cum credeți,
Cum l'ați găsit dispus?

ALBA

Prea rău și pentru voi
Și pentru-a voastre vești.

MEDINA SIDONIA

In focul bătăliei

Cu flotele Ingleze eu mă simțiam mai bine,
Decât in astă sală.

(Carlos care a privit la dînsul cu interes, s'apropie și-i
stringe mîna)

Vă mulțumesc adânc
Pentru această faptă mărinimoasă, prinț.
Vedeți cum fug de mine cu toți. Peirea mea
Se vede hotărită.

CARLOS

Puteți avea speranță
In grația regală și'n inocența voastră.

MEDINA SIDONIA

I-am prăpădit o flotă cum nu se mai văzuse
Pe valurile mării. Ce este capul meu
Pus in asemănare cu-acele șaptezeci
Pierdute galioane? Da, prinț, cinci fii ai mei
Ca voi, plini de speranță, aceasta-mi sfarmă pieptul!

SCENA VII.

Regele (apare in costumul regal). *Cei dinainte.*
(Toți își scot pălăriile și se așează in două linii, formând
un semicerc imprejurul lui. Tăcere).

REGELE (aruncând o privire răpede peste ei).

Acoperiți-vă!

(Don Carlos și Prințul de Parma s'apropie cei intâi și
sărută mîna regelui. El se adresează cu bunăvoință către
acest din urmă, fără a vrea să bage in seamă pe hul său).

Nepoate, muma voastră
Dorește ca să știe de suntem mulțămiți
De voi la curtea noastră.

PARMA

Nu 'ntrebe inaintea
Intăei bătălii in care voiu lupta.

REGELE

Nu vă 'ngrijiți, odată va fi și rândul vostru,
Atunci când sfărâmate vor fi aceste trunchiuri.
(cătră ducele de Feria).

Ce-duceți?

FERIA (plecând un genunchiu inaintea regelui).

Comandorul cel mare-al Calatravei
Murî azi dimineată, ș'a ordinului cruce
Aduc...

REGELE

(ia cavaleria și se uită in jurul său).

In urma lui cine va fi mai vrednic
S'o poarte?

(face semn ducelui de Alba, care pleacă un genunchiu și
i-o pune la gât)

Duce de-Alba, intăiul căpitan
Al meu sunteți, mai mult să nu fiți niciodată
Și nu vă va lipsi favoarea mea.

(bagă in seamă pe ducele de Medina Sidonia)

Ah! eată

Și admiralul meu.

MEDINA SIDONIA

(se apropie șovăind și cade in genunchi plecându-și capul)
Atâta am adus, o rege, din Armada
Ș'a Spaniei junime.

REGELE (după o lungă tăcere).

Deasupra mea e Domnul!
Eu v'am trimis la luptă cu oameni nu cu stînci

Și cu furtune; dăce, vè-urez bunăvenire
Aice in Madrid. (îi intinde mâna spre sărutare)

Eu vè mai mulțămesc

Că mi-ați păstrat in voi un vrednic servitor.

Astfel îl recunosc și, granzii mei, doresc

Cu toți să-l recunoască.

(îi face semn să se scoale și să se acopere, apoi se adre-
sează către ceilalți)

Ce mai e?

(cătră Carlos și prințul de Parma)

Prinților,

Eu vè salut.

(Aceștia es. Granzii ceilalți înaintează, pleacă genunchii
și infățșează regelui hărtiile lor. El se uită răpede la ele
și le dă ducelui de Alba)

Mi-ți da aceste 'n cabinet.

Sfirșit-am? (nimeni nu respunde)

Cum se 'ntimplă că printre granzii mei

In veci să nu gădesc pe un marchiz de Posa?

Imi este cunoscut c'acest marchiz de Posa

Cu fală m'a slujit. Nu este el in viață?

Dece nu se arată?

LERMA

Marchizul s'a intors

Acuma de curënd din lungi călătorii

Ce a făcut in toată Europa. El se află

Chiar in Madrid ș'așteaptă o zi de audiență

Obștească, să depue adâncele-i omajuri

L'a tronului picioare.

ALBA

Marchiz de Posa? — Da,

E bravul cavaler de Malta, Maestate,

De care faima spune o faptă mult măreață.

Când maestrul cel mare al ordinului zise

La cavalerii săi in insulă să vie
(Pe când de Soliman era impresurată)
Acest marchiz, pe-atuncea de optsprezece ani,
Dispare de o dată de la înalta școală
De-Alcala unde sta, și făr' a fi chemat
S'arată 'n La Valette. „Mi-e cumpărată crucea“
El zise, „dar acum eu vreau ca să o merit!“
El a fost unul dintre cei patruzeci viteji
Ce-a susținut inconstra lui Piali, Ulucialli,
Hassan și Mustafa castelul de Sant Elmo
In trei asalturi crunte urmate zioa mare.
Când insfirșit dușmanul castelul il luă
Și împrejur căzuse toți cavalerii, el
De sus s'aruncă 'n mare și vine 'n La Valette.
Trec două luni, dușmanul din insulă pornește
Și cuvaleru 'n școală se 'ntoarce să sfișiască
A sale 'nvățături.

FERIA

Acest marchiz de Posa
Descoperi in urmă vestita conspirare
Din Catalonia și conservă Coroanei
Prin dibăcia sa provincia cea mai mândră.

REGELE (in sine).

Uimirea mă cuprinde. Ce fel de om să fie
Acel ce face fapte de-aceste și nu are
Din trei bărbați ce 'ntreb, nici un invidios ?
Desigur acest om are-un caracter rar
Sau nu are nici unul. Din curiositate
Eu vreau ca să-i vorbesc.

(Cătră ducele de Alba) Chiar azi, când liturghia
Se va sfiși, l'aduceți in cabinetul meu.

(Ducele ese. Regele chiamă pe Feria)
Și voi in locul meu să presidați consiliul (ese).

FERIA

Ce bun e azi monarcul!

MEDINA SIDONIA

Spuneți că e un zeu!

Un zeu fu pentru mine!

FERIA

Ce bine admirale, v'ați meritat norocul

A voastră bucurie o 'mpărtășesc.

UNUL DINTRE GRANZI

Și eu.

AL DOILEA GRANDE

Și eu nu mai puțin.

AL TREILEA GRANDE

Aveam fiori de grijă.

Un general ca voi!

CEL ÎNTĂIU

N'a fost mărinimie

Din partea regelui, a fost numai *dreptate*.

LERMA (eșind, către Medina Sidonia).

Cât v'au îmbogățit deodată două vorbe.

SCENA VIII.

Cabinetul regelui.

Marchizul de Posa și Ducele de Alba.

MARCHIZUL (intrând).

Vrea să-mi vorbiască, mie? Aceasta nu se poate.

Vă înșălați de nume. — Și ce vrea de la mine?

ALBA

El vrea să vă cunoască.

MARCHIZUL

Din curiozitate!

Atunci păcat de timpul ce-oiu pierde. Viața noastră
Se duce așa de iute.

ALBA

Vă las cu steaoa voastră.

Aveți pe rege 'n mână. Cătați a folosi
Momentul cât mai mult, căci, dacă îl veți pierde
A voastră va fi vina! (ese).

SCENA IX.

MARCHIZUL (singur).

Tu ai zis bine, duce. Noi trebui să cătăm
Să folosim momentul ce vine-odată numai.
In adevăr, curteanul acesta-mi dă o bună
Povață, dacă nu in înțelesul lui
Măcar in sensul meu.

(după ce s'a plimbat puțin prin casă)

Ce caut eu aice?

Să fie un capriciu al întâmplării numai
Că-mi reproduc figura *oglinzile aceste*?
Că m'au ales pe mine, cel mai puțin probabil
Din multe milioane, și amintirea mea
A fost improspetată in gândul regelui?
Să fie o 'ntîmplare? N'a fi ceva mai mult?
Și ce e întâmplarea, de nu o piatră brută
Ce capătă viața sub mâna cea dibace
A statuarului? E drept că providența
Ne-aduce întâmplarea, dar omul cu-a sa mână
Trebuie s'o prelucreze spre scopurile sale.

Ce-mi pasă ce voește monarcul de la mine.
Știu foarte bine ceea ce eu voiu de la dînsul.
De-ar fi chiar o scânteie de adevăr pe care
Sumeț aș arunca-o în sufletu-i despotic,
Cât de imbelșugată ea poate să devie
În mâna providenței! Acest fel s'ar putea
Că ceea ce-mi părea întâi a fi capriciu
Să aib'un scop cu minte. De-a fi așa sau nu —
Tot una-i! În credința aceasta voiu lucra.
(Face câțiva pași prin casă și se oprește înșfîșit înaintea
unui tablou, contemplându-l în liniște. Regele apare în
odaea de alături dând câteva ordine. Apoi intră și pri-
vește câțva timp pe marchiz, fără a fi văzut de dînsul).

SCENA X.

REGELE (privindu-l cu mirare).

V'ați mai infătoșat naintea mea?

MARCHIZUL

Nu.

REGELE

Voi

Ați binemeritat de scaunul regal.
Dece v'ați depărtat de-a mea recunoștință?
În amintirea mea stau mulți. Atotștiința
O are numai Domnul. Aveați indatorirea
De-a căuta voi singur a regelui ochire
Dece nu ați făcut-o?

MARCHIZUL

De două zile, Sir,
Eu m'am întors în țară...

REGELE

Nu voiu să fiu dator

La cei ce mi-au făcut serviciuri. Cereți-mi
O grație.

MARCHIZUL

Mă bucur de legi.

REGELE

Ș'un ucigaș

Posede acest drept.

MARCHIZUL

Cu cât mai mult il are
Și cetățeanul vrednic. Sir, asta imi ajunge.

REGELE (in parte).

Ce sentiment de sine și inimă sumeață!
Dar m'așteptam la asta. Imi place pe Spanioli
Să-i ved plini de mândrie chiar când intrec măsura.
— Mi-ați părăsit serviciul, aud. . .

MARCHIZUL

Eu m'am retras
Ca să fac loc la unul mai vrednic decât mine.

REGELE

Imi pare rău. Când oameni ca voi se țin deoparte
Atunce pierde Statul. Sau poate v'ați temut
De-a nu fi într'o sferă pe care-ar merita-o
Destoinicia Voastră?

MARCHIZUL

O, nu, Sir, eu sunt sigur
Că ziditorul care cunoaște lucrul său,
Al oamenilor suflet, va fi pătuns indată
La ce muncă sunt bun. Cu o recunoștință
Adâncă eu simțesc ce grație imi faceți,

Având de al meu merit așa părere mândră,
Dar...

REGELE

Nu vă hotăriți?

MARCHIZUL

Eu nu sunt pregătit, acuma, Maestate
De-a reproduce 'n vorba unui supus al Vostru
Acea ce-am gândit ca cetățean al lumii.
Căci, Sir, atunce, când eu pentru totdeauna
M'am depărtat de tron, nu m'am crezut dator
Ca să-i dau socoteală de pasul ce făcusem.

REGELE

Atâta sunt de slabe motivele ce-aveți?
Ce credeți a risca de cer să mi le spuneți?

MARCHIZUL

Cel mult a mea viață—de-aș vrea să le spun toate.
Și dacă nu-mi permiteți n'aș spune adevărul.
De cereți să aleg între disgrăția
Și 'ntre disprețul vostru, mă hotăresc să par,
Sir, inaintea voastră, ca vinovat mai bine
Decât ca un nebun...

REGELE (cu vie așteptare).

Ei bine?

MARCHIZUL

Eu nu pot
Să fiu slugă domnească. (Regele îl privește cu mirare)
Nu vreau ca să se 'nșăle cumpărătorul. Dacă
Mă întrebuințați, voiți de mai nainte
Să fie regulate a mele fapte toate.
Vreți numai brațul meu, ș'al meu curaj in lupte

Și mintea mea in sfaturi. Nu faptele in sine,
Ci aprobarea care la tron voiu dobândi-o,
Aceasta le-a fi scopul. Dar eu cred că virtutea
In sine are preț. Acel bine pe care
L'ar fi făcut monarcul prin mijlocirea mea,
L'aș fi produs eu insumi ș'aș fi avut plăcerea
Liberului arbitriu, dar nu o datorie.
Aceasta-i scopul Vostru? In creațiunea Voastră
Ați suferi să intre un creator strain? —
Și eu m'aș injosi, când pot să fiu artistul,
De-a fi a lui unealtă? Eu omenirea 'ntreagă
Iubesc, și 'n monarhii nu pot ca să iubesc
Decât pe mine insumi.

REGELE

Entuziasmul vostru
De laudă e vrednic. Ați vrea să faceți bine.
Ear pentru-un om cu minte și pentru-un patriot
Mijlocul e tot una prin care-l puteți face.
In toate ale mele regate căutați
Un post care v'ar pune in stare-a satisface
Aceste simțiri mândre.

MARCHIZUL

Eu nu găsesc nici unul.

REGELE

Cum?

MARCHIZUL

Maestratea Voastră
Voește-a respândi prin mijlocirea mea
A omenirii bine. Dar asta-i fericirea
Pe care le-o dorește iubirea mea cea pură?
O, inaintea ei ar tremura de sigur
Regala maestate. O nouă fericire

Au iscodit pe lume politica și care
Se poate respândi de scaune regale,
Căci au creat in inimi dorinți necunoscute
Pe care le 'mplinește. Ea bate pe-ale sale
Monede adevărul, — un adevăr pe care
Il poate suferi. Și ori și care marcă
Ce nu s'aseamănă cu dînsul, e oprită.
Dar ceea ce coroanei îi este priincios
Ajunge-mi oare mie? Iubirea cea frățească!
Ce am pentru-omenire vrea ea ca să slujiască
Drept mijloc de-a răpi a fraților mei drepturi?
Pot crede fericiți pe oameni când nu au
Și dreptul de-a gândi? Nu mă siliți pe mine
Să 'mpart o fericire ce voi ați hotărit.
Refus de-a 'mprăștia asemenea monedă.
Nu pot sluji la domni!

REGELE (răpede).

Sunteți un protestant.

MARCHIZUL (după o scurtă gândire).

Credința Voastră Sir, e și credința mea.

(după o pauză)

Ved că nu mă 'nțelegeți. De-aceasta-mi era frică.
Acum când mâna mea a ridicat perdeaoa
Ce-acoperea misterul regalității. Cine
Vă poate-asigura că voi mai crede sfânt
Acea ce pe mine nu mă mai ingrozește?
Fiindc'am cugetat asupra mea, eu poate
Arăt primejdios. Dar nu sunt, Maestate,
Dorințele-mi cu toate aice se mărginesc.

(pune mâna pe piept)

Pornirea furioasă ce vrea să schimbe totul
Ce este in ființă, și care mai mult încă
Ingreunează lanțul ce nu poate sfărma,

In veci sângele meu nu-l va infierbânta!
Nu, idealul meu nu s'a îndeplini
In seculul acesta. Eu sunt un cetățean
Din veacuri viitoare. Poate-o imagine
Să vă neliniștiască? Suflând pe ea puteți
Să faceți să dispară.

REGELE

Sunt eu întâiul care cunoaște-această parte
A sufletului vostru?

MARCHIZUL

Această parte — da.

REGELE

(se scoală, face câțiva pași și se oprește dinaintea marchizului, în parte).

Acest limbaj e nou. Mijlocul lingușirii
Și el se învechește. Ș'apoi a imita
Pe alții înjosește pe omul cel cu merit.
Se pot odată face cercări și cu alt mijloc...
Dece nu? Ceea ce surprinde — isbutește.
(tare)

Dacă 'nțelegeți treaba așa, prea bine, eu
Vroesc să 'nființez la Curte-un nou oficiu
Ce pentr'un spirit tare ar fi...

MARCHIZUL

Eu înțeleg.

Ce josnică idee aveți de demnitatea
Umană, căutând chiar in limbajul unui
Om liber, meșteșugul lingușitorului!
Și știu din care cauză ați fost silit de oameni
Ca să gândiți astfel. Căci ei din voia lor
Și-au lepădat nobleța; din bună voia lor
S'au coborît pe-o treaptă atât de înjosită.

Ei fug inspăimântați de nobila fantomă
A demnității lor. Miseria le place
Și lanțurile lor le infrumusețează.
Cu-o mișelie cărei îi zic înțelepciune.
Ș'a ști cum să le porți virtute însemnează.
Astfel ați primit lumea. Astfel o moștenise
Și gloriosul vostru părinte. Cum puteați
Să onorați pe om în stare-așa de tristă?

REGELE

Găsesc și adevăruri cuprinse 'n aste vorbe.

MARCHIZUL

Pecat însă c'atuncea când ați schimbat pe omul
Zidit de creator într'o fantomă-a voastră
Ș'ați declarat acestei ființi din nou create
Că voi sunteți un zeu, păcat, că într'un punct
Voi ați greșit: în punctul de-a rămâne voi singur
Tot numai om, tot numai ființa cea zidită
De-un creator divin. Ca *muritor* voi ați
Următ de-a suferi și de-a avea dorințe.
Vă trebuie simpatie, pe când un Dumnezeu
Voește sacrificii, flori și rugăciuni.
O! jalnică schimbare! Intoarcere-a naturei!
De-ați înjosit pe om să fie-un instrument
Cine-a 'mpărți cu voi al armoniei farmec?

REGELE (în parte).

Pe ceriuri! a lui vorbe ating sufletul meu!

MARCHIZUL

Dar pentru voi nu 'nseamnă nimic această jertfă.
Deaceea sunteți unic, — de feliul vostru singur —
Și, dând așa un preț, sunteți un Dumnezeu.
O, dacă nu ar fi așa, ar fi grozav!
Când, pentru fericirea atâtor milioane

De oameni, voi in schimb nimic n'ați câștiga,
Când sfărâmarea numai a libertății lor
V'ar mulțămî dorința? O, dați-mi voe, Sir,
Să mă retrag: Obiectul m'atrage fără voe
Mi-e plină inima; ispita e prea mare
Când mă găsesc in față cu-acela singur, cărui
Aș vrea s'o deschid toată.

(Contele de Lerma intră și zice câteva cuvinte incet
cătră rege. Acesta îi face semn să se retragă și rămâne
in poziția de mai nainte).

REGELE (cătră Marchiz, după eșirea lui Lerma).

Urmați!

MARCHIZUL (după o tăcere).

Simțesc tot prețul...

REGELE

Urmați păn la sfirșit
Aveați mai multe a-mi spune.

MARCHIZUL

Sir, mă întorc acuma
Din Flandra și Brabant. Ce mândre, ce frumoase
Provinții! Ce puternic popor, cât e de mare
Și cât de bun deodată! O! de a fi părinte
Așa unui popor, gândiam, trebuie să fie
Un sentiment divin! — Atunci in calea mea
Am dat de oseminte de oameni ce arsese.

(El tace. Ochii săi se opresc asupra regelui, care cearcă
a se uita și el in ochii lui, dar pleacă turburat ochii la
pământ).

Aveți dreptate, Sir. Eu v'ed, sunteți silit.
Dar că ați fost in stare a 'ndeplinî aceea
Ce ați crezut că este a Voastră datorie,
Aceasta m'a uimit in mod ingrozitor.

O, ce păcat că jertfa în sângele-i scaldată
Nu poate să 'ntoneze o odă de mărire
La geniul acelui ce a sacrificat-o!
O, ce păcat că's oameni, nu geniuri de-o natură
Mai naltă, care scriu istoria omenirii!
În urma veacului acesta, a lui Filip
Vor curge alte veacuri mai blânde, ce-or aduce
Mai drepte și mai bune gândiri, când fericirea
La care cetățenii au drept, se va 'mpăca
Cu-a Domnilor mărire. Atunci va fi statul
Sgârcit de-ai săi copii și chiar necesitatea
Va deveni umană.

REGELE

Când eu aș tremura
De veacul cel de astăzi și de blăstemul său,
Credeti c'ar mai putè să vie veacuri blânde?
Priviți în jurul vostru, în Spania. Aice
Prosperă fericirea cetățenească 'n pace
Curată și senină, o pace ca aceasta
Eu voi s'o dau și Flandrei.

MARCHIZUL

O pace de morminte!
Și credeti că-ți sfirși ceea ce-ați început!
Sperați că veți oprî în loc astă schimbare
Ce azi creștinătatea o suferă, că veți
Întârzia această obștească primăvară
Ce 'ntinerește lumea? Voi singur în Europa
Voiți a vă opune la roata ce destinul
O 'ntoarce nesfirșit, voiți cu mâna Voastră,
De spițe s'o oprîți? Aceasta nu va fi!
Chiar de pe-acum fugirè din staturile voastre
Mii și ear mii — săraci, dar liberi și voioși.
Și tocmai cetățenii pe care i-ați pierdut

Din cauza religiunii, erau acei mai nobili.
Elisabeta brațe de mumă a intins
La toți acei fugari ș'astfel infricoșat
Britania 'nflorește prin artele spaniole.
Lipsită d'industria creștinilor cei noi
Grenada stă pustie; și veselă, Europa
Privește pe-al ei dușman, cum sângeră de rana
Ce și-a făcut-o insași.
(Regele e mișcat. Marchizul ia seama și se apropie cu
câțiva pași).

Voiți a resădi

Pentru eternitate și moarte semenați?
Așa o siluire nu va trăi mai mult
Decât autorul ei. Ingratitudine
Va naște munca voastră — zadarnic cu natura
Veți fi luptat, zadarnic veți fi jertfit o viață
Regală pentru scopuri de dărâmare numai.
Mai sus stă omenirea decât vă 'nchipuiți;
Ea se va deștepta din lunga ei dormire
Și sfărâmându-și lanțul, va cere inapoi
Prea sfântul drept al ei; ea va asemăna
Al vostru nume cu Neron și Buziris
Și... asta mă 'ntristează... căci sunteți bun...

REGELE

De unde

Vă vine siguranța cu care imi vorbiți?

MARCHIZUL

Pe sfântul Dumnezeu! Da, da, o repetez.
Dați inapoi aceea ce ne-ați luat. Lasați
Cu generositatea, ce-i semnul celui tare,
Să curgă fericirea din cornu 'mbelșugării
Ce-aveti in mâna voastră, lăsați spiritele
S'ajungă 'n țara voastră pân la maturitate,
Dați inapoi aceea ce ne-ați luat. Fiți rege

Pe mii și mii de regi!

(se apropie de rege cu curaj și aruncă asupra lui priviri
hotărîte și aprinse)

O, dacă elocvența a celor milioane

De-a căror fericire vorbim înastă oră

Ar fi prin gura mea în stare să s'arâte!

O! căci astă scânteie ce ved în ochiul vostru

Nu se preface 'n pară! Svîrliți de voi departe

O îndumnezeire ce-i împotriva firii

Și care ne omoară! Fiți pentru noi un tip

De tot ce este vecinic și drept! O, niciodată

N'avu un muritor așa putere mare

S'o întrebuițeze ca și un Dumnezeu.

Toți regii Europei la numele Spaniol

S'ar închina, pășiți în fruntea regilor

Europei, un cuvânt de mâna voastră scris

Și lumea o să fie din nou creată, dați

Gândirii libertate!

(s'aruncă în genunchi dinaintea lui)

REGELE

(surprins își întoarce fața, apoi își îndreaptă din nou
privirea asupra marchizului).

Ciudat entusiast! Dar... vă sculați... eu voiu..

MARCHIZUL

Priviți în jurul vostru zidirea asta mândră!

Intregu-i fundament e pus pe libertate

Și tot prin libertate cât este de bogată!

Înaltul Creator aruncă viermișorul

În picătura mică de rouă și îl lasă

Acolo să se miște cu liberu-i instinct,

Chiar în împărăția corupției ș'a morții!

Dar creațiunea voastră ce mică și îngustă!

Un freamăt pintre frunze spăimântă pe stăpânul

Intregi creștinătății. De ori și ce virtute

Voi tremurați, când El, spre-a nu neliniști,
Frumoasa libertate, mai bine toiu! strășnic
Al relelor îl lasă să se dislanțuiască
In universul său; el creator, de nimeni
Nu las' a fi văzut, țindu-se ascuns
Sub legile-i eterne; pe-aceste legi le vede
Un spirit tare, însă pe dînsul nu. — El zice:
„Ce-mi trebuie un zeu? Ajunge lumea 'n sine!“
Și niciodinioară o inimă creștină
Nu l'a slăvit atâta ca profanarea asta
A spiritului tare.

REGELE

Și vreți să vă cercați de-a 'ntemeia un tip
Atâta de sublim prin oameni muritori,
In staturile mele?

MARCHIZUL

Voi ați putea-o face,
Voi numai. Care altul? Puterea consacrați-o
L'a oamenilor bine, acea putere vai!
Ce-atât de multă vreme s'a intrebuintat
L'a tronului mărire! Dați earăș omenirii
Perduta sa nobleță. Să fie cetățeanul
Acea ce a fost, al stăpânirii țel,
Să nu i se impuie o altă măriginire
Decât de-a respecta a fraților săi drepturi.
Când omul revenit in sine va 'nțelege
Simțirea demnității și naltele virtuți
Vor naște a libertății, când Sir, veți fi făcut
Să fie țara voastră din toate celelalte
A lumii, mai ferice, atunci sunteți dator
Pământul să-l supuneți.

REGELE (după o lungă tăcere).

Eu v'am lăsat cuvântul

Să vi-l sfrșiți. Văd bine că altfel se reflectă
In capul vostru lumea, decât la ceilalți.
Deaceea nu voesc să vă supun măsurii
Celei obicnuite. Eu sunt întâiul, cărui
Intregul vostru suflet voi l'ați distăinuit.
O cred, fiindc'o știu. De vreme ce-ați putut
Asemenea păreri, cu-atâta foc create,
Pân azi să le ascundeți, de vreme ce-ați avut
Prudență-atât de mare, vreau, tinere, să uit
Că le cunosc și chipul in care le-am aflat.
Sculați-vă, eu vreau la junele acela
Ce s'a lăsat împins de focul tinereții
Să nu răspund ca rege, ci numai ca bătrân.
Eu vreau fiindcă vreau. Intr'o natură bună
Eu cred că chiar otrava se poate transforma
In nobilă substanță. Dar vă feriți, fugiți
De inchișițiune! Eu n'aș fi mulțămîit
De v'aș vedea...

MARCHIZUL

N'ați fi... Voi n'ați fi mulțămîit?

REGELE (privind cu interes la Posa).

Eu încă n'am văzut așa un om. Marchize,
Vă înșălați. Prea rău să nu gândiți de mine
Eu nu vreau un Neron să fiu față cu voi.
Nu vreau să se stirpească oricare fericire
Sub stăpânirea mea. Chiar voi puteți urma
De a trăi ca om sub ochii mei.

MARCHIZUL (răpede).

Da, Sir

Concetățenii mei? O! eu n'am avut scopul
Să vă vorbesc de mine, să-mi apăr cauza mea.
Supușii voștri, Sir...

REGELE

Și fiindcă știți bine
Cum voi fi judecat de veacuri viitoare,
Să aple de la voi cum m'am purtat cu oameni
Când intilneam pe unul.

MARCHIZUL

O, cel mai drept din regi
Nu fie totdeodată cel mai nedrept! In Flandra
Mii de supuși de-ai voștri mai buni sunt decât mine,
Dar numai astăzi... poate — voiu îndrăzni, o rege,
A spune cu francheță — pentru întâiași dată
Sub astă față blândă vëzut-ați libertatea.

REGELE (serios dar blând).

Destul despre obiectul acesta, tinere.
Știu bine că-ți vorbi într'altfel când pe oameni
Ca mine-i veți cunoaște. Dar aș avea plăcere
Să vë mai vëd ș'alt'dată. Cum să vë 'ndatoresc?

MARCHIZUL

Lăsați-mă cum sunt. Ce preț aș mai avea
Când m'aș lăsa și eu a fi corupt ca alții?

REGELE

Eu nu pot suferi asemenea mândrie.
Cu 'ncepere de astăzi ești in servicinl meu.
Nu vreau nici un răspuns! Așa va fi! (după o pauză)

Dar cum?

Ce vream? N'am avut scopul să caut adevărul?
Și am găsit aici mai mult chiar. Mi-ați vorbit
In calitatea mea de rege, însă nu
Ca tată și ca soț?

(Marchizul stă pe gânduri nedumerit)

Vë înțeleg, dar chiar

De-aș fi din toți părinții cel mai nenorocit,
Nu pot să mă simțesc prea fericit ca soț?

MARCHIZUL

Dac'a avea un fiu, măreț plin de speranță
Și o soție blândă și demnă de iubire
Dau muritorilor un drept la acest nume,
Atunci vă bucurați voi Sir, de amândouă
Aceste fericiri.

REGELE (cu aer intunecos).

Nu's fericit! In veci
Nu am simțit ca astăzi cât sunt de depărtat
De ceea ce-am dorit.

(privește pe marchiz cu melancolie).

MARCHIZUL

E bun, e nobil prințul
Așa l'am judecat de când l'am cunoscut.

REGELE

Dar eu altfel — aceea ce mi-a răpit el mie
Nici o coroană 'n lume n'o poate 'nlocui.
Să-mi iee o regină atât de virtuoasă...

MARCHIZUL

Sir, cine-ar cuteza?...

REGELE

Toți... lumea... calomnia
Eu insumi! Eat' aicea dovezi ce fără greș
O invinovețesc; mai sunt și altele
Ce fac ca să mă tem de răul cel mai mare.
Imi vine greu, ce-i dreptul, să cred așa o vină...
Căci cine o acuză? De-a fost in stare ea
Să cad' atât de jos, cu cât sunt mai in drept

Să cred că Eboli o clevește numai.
Au nu-i urește popa pe fiu-mi și pe ea
Și nu știu eu că Alba clocește rësbnare?
Femeea mea-i mai bună decât sunt ei cu toții!

MARCHIZUL

Sir, este ceva încă in sufletul femeii
Ce mai presus se 'nalță de orice aparență
Și orice clevetire — virtutea femească.

REGELE

Tot astfel zic și eu. Nu e ușor să cazi
Așa de jos cum ei acasă pe regină.
Nu e așa de lesne, cum ei vor să arâte
De-a rumpe lanțurile onoarei; tu Marchize,
Pe oameni îi cunoști. De mult aveam nevoie
De un bărbat ca tine; ai suflet bun și franc
Și tot cunoști pe oameni — deaceea te-am ales..

MARCHIZUL (surprins și spăriat).

Pe mine, Sir?

REGELE

Ai stat naintea regelui
Și n'ai cerut nimica, nimica pentru tine.
Aceasta-mi este nou — tu vei fi drept. Pasiunea
Nu-ți va rătăci ochiul. La fiul meu te du
Increderea-i câștigă. Și inima reginei
O cercetează. Iți dau puteri desăvirșite
S'o vezi fără de martori. Acum mă lasă singur!

(trage clopoșelul).

MARCHIZUL

De pot să iau cu mine o singură speranță

Atunci această zi o am de cea mai dulce
Din toată viața mea!

REGELE (intinzându-i mâna spre sărutare).

Nu e nici pentru mine
Pierdută!

(Marchizul se scoală și ese. Conte Lerma intră)

Cavalerul la mine va intra
Deacum neanunțat!

(Cortina cade).

ACTUL IV.

SCENA I.

Un salon la Regină.

*Regina. Ducesa de Olivarez. Princesa de Eboli.
Contesa Fuentes și alte dame.*

REGINA (sculându-se, către ducesă).

Nu s'a mai găsit cheia? Atunci trebui stricată
Casetă — chiar acum.

(Văzând pe princesa de Eboli care se apropie de dînsa și-i
sărută mâna).

Bine-ați venit, princesă.

Imi pare foarte bine că sunteți îndreptată,
Deși tot palidă...

FUENTES (cu răutate).

Aceste friguri rele

Slăbesc nervele noastre cum nu ne așteptăm.

Nu e așa, princesă?

REGINA

Doriam atât de mult

Iubita mea, să vin eu insumi să vă ved,

Dar știți, nu mi-e ertat.

OLIVABEZ

Desigur au avut
Destule visite princesa.

REGINA

Negreșit.
Dar ce-aveți? Tremurați?

EBOLI

Nimica, Maestate,
Cer voie-a mă retrage.

REGINA

Voi nu mărturisiți. Sunteți mai bolnavă
Decât ați vrea să credem. Văd că vă obosește
A sta mult in picioare. Contesă, ajutați
Princesei să s'așeze aici pe taburet.

EBOLI

Mai bine es la aer (ese).

REGINA

Contesă, o urmați
Ce curios acces!
(Intră un paj și vorbește incet cu ducesa; ea se întoarce
îndată către regină)

OLIVAREZ

Marchizul Posa, Doamnă,
El e trimis de rege.

REGINA

Să vie, îl aștept.
(Pajul ese și deschide ușa marchizului)

SCENA II.

Marchizul de Posa. Cei dinainte.

(Marchizul pleacă un genunchiu dinaintea reginei care-i face semn să se scoale).

REGINA

Ce ordine aduceți din partea regelui?

Pot să primesc cu marturi...

MARCHIZUL

Am ordin de-a vorbi

Cu Maestatea Sa Regina singură.

(Doamnele se depărtează după un semn al reginei).

SCENA III.

Regina. Marchizul de Posa.

REGINA

Cum? Pot să mă incred ochilor mei, marchize,
Sunteți trimis de rege?...

MARCHIZUL

Aceasta, Maestate,
Vă pare curios? Dar mie nicidecum.

REGINA

Atunci a eșit lumea din calea-i regulată.

Marchize... *Voi și El!*...

MARCHIZUL

Nu prea ne potrivim...

Aceasta-i cam așa. Se pot încă vedea

Și mai ciudate lucruri în timpurile noastre.

REGINA

Mai minunate, nu.

MARCHIZUL

Să zicem că la urmă
Aș fi fost convertit; că m'aș fi obosit
Sa joc intr'una rolul unui original
La curtea lui Don Filip. Ș'apoi ce însemnează
Aceasta? Cel ce vrea a fi folositor
Altoră, e silit să 'nvețe a se pune
In rând cu ceilalți. La ce poate sluji
Sectarul ce s'arată c'un alt port decât alții?
Să zicem — căci ce om ar fi atât de trufaș
De-a nu căta recruți pentru a sa credință —
Să zicem că eu umblu cu gândul să așez
Credința mea pe tron?

REGINA

O nu, marchize, nu, eu n'aș vrea nici in glumă
Să cred c'ați fi in stare s'aveți inchipuiri
Așa copilărești. Voi nu sunteți, marchize,
Un visător de-acei ce-ar întreprinde lucruri
Ce nu pot fi sfârșite.

MARCHIZUL

Aceasta nu se știe.

REGINA

Dar ceea ce-aș putea cel mult să cred, marchize,
Și foarte mi-ar părea ciudat din partea voastră
Ar fi...

MARCHIZUL

Fătărnicia? Se poate...

REGINA

Niciodată
Nu v'aş invinui de neonestitate.
Desigur regele n'a vrut prin voi să-mi spue
Acea ce-mi veţi zice.

MARCHIZUL

Nu.

REGINA

Poate scopul bun
Să scuze răul mijloc? A voastră demnitate —
Ertăţi-mi indoiala — se poate ea pleca
La fapte ca aceasta? In veci n'aş putea crede.

MARCHIZUL

Nici eu, dac'ar fi vorba pe rege să-l inşăl.
Dar nu am acest scop. Eu vreau ca să-l slujesc
Mai bine, mai onest, decât a vrut el însuş.

REGINA

Acum vă recunosc. Deajuns despre aceasta.
Ce face el?

MARCHIZUL

Monarcul? — Curênd, pe cât imi pa re
Eu voi fi răsbunat de judecata aspra
Ce-avurêţi despre mine. Acea veste ce eu
Nu mă grăbiam prea tare a v'o împărtăşi,
Nici Maestatea Voastră nu pare a avè
Prea mare dor s'o afe. Cu toate-aceste trebui
S'o spun. Monarcul roagă pe Maestatea Voastră
Să nu primiască astăzi pe-ambasadorul Franţei.
Aceasta-mi fu chemarea. Acum e implinită.

REGINA

Ș'aceasta este totul, Marchize, ce aveți
Din partea lui a-mi spune?

MARCHIZUL

Cam totul, Maestate,
Ce m'a îndreptățit să cer o audiență.

REGINA

Mă 'nduplec cu plăcere a nu afla aceea
Ce trebui să rămăe o taină pentru mine.

MARCHIZUL

Aveți dreptate, Doamnă. Ce-i drepte, dacă n'ați fi
Femeea ce sunteți, eu v'aș putē da știre
De oareșicare lucruri... eu v'aș putea 'ndemna
A vă păzi deaproape de oarecare oameni...
Cu voi însă aceasta nu e trebuincios.
In apropierea Voastră resară și apue
Primejdia, și voi nu trebui s'o aflați.
Aceste nu sunt demne s'alunge somnul dulce
Din fața unui ânger. Nici n'am venit din cauza
Aceasta. — Don Carlos...

REGINA

Cum l'ați lăsat?

MARCHIZUL

El este

Ca înteleptul antic la care 'n vremea lui,
Iubirea de-adevăr drept crimă-a fost privită.
Precum s'a hotărit acesta ca să moară
Pentru a sa iubire, așa e hotărit
Și Don Carlos să moară pentru amorul său.
Aduc puține vorbe — dar eată-l pe el însuș.

(Dă reginei o scrisoare).

REGINA (după ce a cetit).

Dorește să-mi vorbiască.

MARCHIZUL

Și eu doresc aceasta.

REGINA

Va fi mai mulțămît când va vedè cu ochii
Că nu sunt fericită nici eu ?

MARCHIZUL

Nu, dar aceasta
Va face ca să fie mai hotărit, mai ager.

REGINA

Cum ?

MARCHIZUL

Ducele de Alba a fost numit în Flandra.

REGINA

Numit... așa aud.

MARCHIZUL

Să-și schimbe regele
Această hotărîre... în veci nu o va face.
Cunoaștem pe monarc. — Dar pe de altă parte
E sigur că infantul nu poate sta aici,
Acuma mai ales. Asemenea nici Flandra
Nu poate fi jertfită.

REGINA

E mijloc de-a oprî?

MARCHIZUL

a, poate. Mijlocul e mai așa de rău

Cum e primejdia. El este îndrăzneț
Ca însăși desperarea. Dar alt chip nu cunosc.

REGINA

Spuneți-mi-l!

MARCHIZUL

Cutez, regină, numai vouă
A-l spune. De la voi, din gura voastră numai
Il poate auzi Carlos fără de groază.
Desigur numele ce i-l vor da, n'a fi
Prea dulce la auz.

REGINA

O resvrătire...

MARCHIZUL

Printul

Va fi neascultător cătră monarc. In taină
S'a duce 'n Flandra, unde cu brațele deschise
Flamanzii il așteaptă. Provincițele unite
Cu toate se rescoală la semnul ce va da.
Se întărește cauza cea bună prin prezența
Infantului. Și tronul spaniol va tremura
De-a sale arme. Ceea ce tată-seu in Spania
I-a refusat, in Flandra îi va incuviința.

REGINA

Voi ați vorbit cu dînsul chiar astăzi. Socotiți
Aceasta cu putință?

MARCHIZUL

Da, pentru c'am vorbit
Cu dînsul astăzi chiar.

REGINA (după o pauză).

Acest plan mă 'nspăimântă.

Și farmecă deodată. Socot c'aveți dreptate.
Ideea e sumeață și poate că de-aceasta
Imi place. Voiu s'o las in gându-mi să se coacă.
Și prințul o cunoaște?

MARCHIZUL

Dup'al meu plan, avea
Să o audă prințul întâi din gura voastră.

REGINA

Ideea negreșit e mare..., de n'ar fi
A prințului juneță...

MARCHIZUL

Nimic nu face-aceasta
Acolo va găsi pe Egmont și Orania,
Acești viteji răsboinici ai împăratului
Carol al cincelea, atât de înțelepți
In sfaturi, pe cât sunt de 'ngrozitori in lupte.

REGINA (cu vioiciune).

Ideea este mare, e mândră. Prințul trebuie
El însuși să lucreze. Simțesc aceasta viu.
Nu poate să urmeze să joace acest rol
Pe care i l'au dat aice in Madrid.
Pe mine 'n locul lui mă umilește-adânc.
Al Franței ajutor, precum și al Savoiei,
Eu le făgăduesc. Gândesc ca voi, marchize,
El trebui să lucreze. Dar va avea nevoie
De bani.

MARCHIZUL

Stau gata banii.

REGINA

Și eu găsesc mijloace.

MARCHIZUL

Deci pot să-i dau speranță pentru-o întrevvedere?

REGINA

Voiu mai gândi.

MARCHIZUL

Carlos așteaptă să-i aduc
Răspunsul, Maestate. — Eu i-am făgăduit
Să nu mă 'ntorc cu mâna deșartă.

(prezentă reginei tabletele sale) Două linii.

REGINA (după ce a scris).

Doresc să vă mai văd!

MARCHIZUL

Oricând veți porunci.

REGINA

Oricând voiu porunci... oricând... cum să'nțeleg
Această libertate?

MARCHIZUL

Așa nevinovat pe cât puteți, regină.
Ne bucurăm de dînsa. Aceasta mulțămiască
Pe Maestatea Voastră...

REGINA (curmându-l).

Cât m'aș simți fericite
De-ar fi ca libertatea să aibă adăpostul
Acesta în Europa! De l'ar avea prin Carol! —
A mele simpatii vă sunt asigurate.

MARCHIZUL

O, eu știam prea bine c'aveți să mă 'nțelegeți!
(Ducea de Olivares apare la ușă)

REGINA (cătră marchiz, cu răceală).

Ce-mi vine de la rege, e sacru pentru mine.

Marchize, arătați-i adâncul meu respect!

(îi face un semn. Marchizul ese).

SCENA IV.

O galerie.

Don Carlos. Conte de Lerma.

CARLOS

Aice suntem singuri. Ce veste-aveți a-mi spune?

LERMA

Alteța Voastră-avea la Curte un prieten...

CARLOS (surprins).

Pe care nu l'aș ști? Ce feliu? Ce vreți să ziceți?

LERMA

Atunci vë cer iertare că am aflat mai mult

Decât trebuia să știu. Dar voiu adăogi,

Spre-a nu neliniști pe Înălțimea Voastră

Că taina mi-a fost spusă de-un om prea credincios,

Căci—pentru a fi scurt—o știu prin mine insumi.

CARLOS

De cine este vorba?

LERMA

E vorba de Marchizul

De Posa.

CARLOS

Cum?

LERMA

De știe despre Alteța Voastră
Mai mult decât ar fi ertat oricărui altul
A ști, după cum sunt în drept de a mă teme...

CARLOS

Vă temeți...

LERMA

El a fost la rege.

CARLOS

Ei ș'apoi?

LERMA

Mai mult de două ciasuri, au convorbit în taină.

CARLOS

Ei bine?

LERMA

N'a fost vorba de lucruri nensemnate.

CARLOS

Desigur.

LERMA

Deseori am auzit rostind
Al vostru nume, prinț.

CARLOS

Aceasta un semn rău.

Sperez că nu va fi

LERMA

Apoi, azi dimineață
La rege 'n cabinet fû vorba de regină,
În mod misterios.

CARLOS (dând inapoi, surprins).

Conte de Lerma?

LERMA

Când

Marchizul a eșit eu am primit porunca
Să-l ias deacum să intre neanunțat, la rege.

CARLOS

Aceasta 'n adevăr e grav!

LERMA

Fără exemplu,

De când slujesc pe rege.

CARLOS

E grav, e foarte grav.

Și... de regină, cum ați zis c'ar fi fost vorba?

LERMA (dând inapoi).

Nu, prinț, aceasta este inconstanța datoriei.

CARLOS

Ciudat! O parte-mi spuneți și alta imi ascundeți.

LERMA

Intăia trebuia s'o spun Alteței Voastre

Dar de-a vorbi mai mult, m'oprește datoria

Ce am cătră monarc.

CARLOS

Aveți cuvânt.

LERMA

Marchizul

E cunoscut de toți a fi om de onoare.

CARLOS

L'ați judecat prea bine.

LERMA

Virtutea totdeauna
Rămâne nepătată pân' vine incercarea.

CARLOS

A sa va rămânea in urmă ca 'nainte.

LERMA

Favoarea unui rege puternic merită
A fi băgată 'n seamă. E ca o undiță
De aur care-a prins mai multe virtuți aspre.

CARLOS

Da; însă...

LERMA

E adesea prudent de-a da pe față
Acea ce mai mult nu poate sta ascuns.

CARLOS

Prudent... dar precum ziceți, Marchizul e știut
A fi om de onoare.

LERMA

De este tot cinstit
Mai rău nu se va face prin indoiala mea,
Ear Înălțimea Voastră câștigă indoit.

(Vrea să easă).

CARLOS (mișcat, îl urmează și-i strânge mâna).

O! suflet bun și nobil! Am intreit câștig.
Azi m'am imbogățit cu încă un prieten
Și n'am pierdut pe-acela pe care îl aveam.
(Lerma ese).

SCENA V.

Marchizul de Posa (vine prin galerie) *Carlos*.

MARCHIZUL

Carlos! Carlos!

CARLOS

Ce este? Cine mă chiamă? Tu ești?
Prea bine, înainte alerg la mânăstire.
Urmează-mă în grabă (vrea să easă).

MARCHIZUL

Mai stăi două minute.

CARLOS

De-am fi văzuți...

MARCHIZUL

Nu cred. N'am mult de spus. Regina...

CARLOS

Ai fost la tatăl meu?

MARCHIZUL

Am fost; el mă chemase.

CARLOS (cu curiositate).

Ei bine?

MARCHIZUL

Ai s'o vezi. S'a hotărit.

CARLOS

Dar regele, ce vrea?

Dar el,

MARCHIZUL

El? Prea puțin. Voia
Să știe cine sunt, din curiozitate...
Prietenii prea amabili ce, fără ca să-i rog,
Voiau' să-mi facă bine... Mai știu eu? — Mi-a propus
Să intru în serviciu.

CARLOS

Dar tu ai refuzat?

MARCHIZUL

Mai este indoială?

CARLOS

Și cum v'ați despărțit?

Prea bine.

MARCHIZUL

Așa dar, de mine n'a fost vorba?
De tine? De tine? Da, a fost așa, în general.

(scoate tabletele și le dă prințului)

Primește două rânduri acum de la regină
Și mâne voi afla, în care loc, și cum...

CARLOS

(cetește distras, pune tabletele în buzunar și vrea să easă).

Eu merg la mănăstire.

MARCHIZUL

Mai stăi, ce grabă mare?

Nu vine nimeni.

CARLOS (cu o zimbire silită).

Rolul, se vede, l'am schimbat
Ești azi așa de sigur?

MARCHIZUL

Azi... sigur, dece azi?

CARLOS

Și ce-mi scrie regina?

MARCHIZUL

Dar n'ai cetit acuma?

CARLOS

Eu? Da, in adevăr.

MARCHIZUL

Dar ce-ți este? Ce ai?

CARLOS

(recetește tabletele, apoi cu foc și incântat).

O! Anger! Da, voiu fi, voiu fi de tine vrednic!
Pe sufletele mari, mai tare le mărește
Amorul! — Ce-a fi, fie! Când tu imi poruncești
Ascult. — Aici imi scrie ca să mă pregătesc
La grave hotăriri. Nu știi? Ce vrea să spuie?

MARCHIZUL

De-aș ști, ești tu acum dispus să mă ascuți?

CARLOS

Eu te-am atins, Rodrigo. Dar sunt distras. Mă iartă.

MARCHIZUL

Distras, dece?

CARLOS

Fiindcă... Eu singur nu știu bine.
Deci sunt a mele aste tablete?

MARCHIZUL

Nu de tot.
Chiar am venit cu gândul să cer și pe-ale tale.

CARLOS

A mele, pentruce ?

MARCHIZUL

Și ori și ce nimicuri
Pe care un străin nu trebui să le vadă ;
Ravașe sau fragmente, in scurt: dă-mi portofoliul!

CARLOS

Dar spune-mi, pentruce ?

MARCHIZUL

Spre a pre'ntimpina
Oricare intimplări. Ce om poate să zică
Că-i sigur de surprinderi ? Această e o pază
Nainte de primejdii. Eu nu gândiam de loc
Că tu ai sa te sparii.

CARLOS

Păzește-l!

MARCHIZUL

Negreșit.

CARLOS

Rodrigo, eu ți-am dat un lucru foarte scump.

MARCHIZUL

Tot mai puțin decât mi-ai dat mai înainte
La mănăstire dar avem să mai vorbim
Asupra celor ce avem de pus la cale.
Acuma... remas bun ! (vrea să easă).

CARLOS

(nehotărit pare a lupta cu sine însuș. Insfirșit îl chiamă inapoi).

Mai dă-mi încă odată
Scrisorile aceste. E una pîntre ele ce-mi scrise la
Alcala,

Atunci cînd eram bolnav de moarte. Totdeauna
Pe inim'am purtat-o. Imi vine foarte greu
Să mă dispart de dînsa. Pe-aceasta lasă-mi-o,
Pe-aceasta numai, ia-le pe toate celelalte.

(El scoate și-i dă inapoi portofoliul).

MARCHIZUL

Nu-mi place să ți-o dau. Din toate la scrisoarea
Aceasta țineam mult.

CARLOS

Rămâi cu bine!

(El se depărtează incet și în tăceré, la ușă se oprește
un moment, apoi se întoarce și-i aduce scrisoarea).

Eat-o!

(Mîna lui tremură; ochii i se umplu de lacrimi; se
aruncă în brațele marchizului și-și pune capul în pieptul lui).

Aceasta nu-i în stare s'o facă tatăl meu.

Nu e așa, Rodrigo? El nu este în stare!

SCENA VI.

MARCHIZUL (uitându-se după el cu surprindere).

Să fie cu puțință? Deci nu l'am cunoscut

De tot? În inimă ar fi avut un loc

În care pîn' acum eu nu aș fi pătruns?

Nencredere în mine? Dar nu, e calomnie.

Ce mi-a făcut el mie ca să-l invinuesc

De-așa o slăbiciune? Cad însumi în greșala

De care îl acus... Că e uimit... desigur...
Aceasta cred ușor. Putea să presupue
C'amicul său va fi atât de-ascuns cu dînsul?
Că e pătruns de chin? Carlos, nu sunt in stare
Durerea să ți-o vindec. Ba inima-ți cea bună,
Eu sunt silit, mai mult s'o intristez: Monarcul
Crezù 'n depositarul care-a primit secretul
Intim și sfânt al său. Credința însă cere
Recunoștință. Vorba de ce folos ți-ar fi
Pe când a mea tăcere necazuri nu-ți aduce,
Ba poate te scutește de ele? Pentruce
Să deșteptăm pe omul ce doarme ca să vadă
Un nour de furtună pe capu-i atîrnat?
Ajungă că eu cerc incet a-l depărta
Și când te vei trezi senin va fi deasupra-ți.

SCENA VII.

Cabinetul Regelui.

Regele intr'un jilt, lângă dînsul Infanta *Clara Eugenia*.

REGELE (după o lungă tăcere).

Nu, nu! E fiica mea! Natura poate ea
Cu-atîta adevăr să mintă? Acest ochiu
Albastru e al meu! Mă regăsesc in toate
Aceste trăsături. O, da, tu ești copilul
Iubirii mele. Eu te string la al meu piept,
Tu ești sângele meu. (se oprește turburat)

Ce fel, sângele meu!

Pot să mă tem de-un lucru mai rău decât acesta?
A mele trăsături nu sunt și ale lui?

(A luat medalionul in mână și se uită când la dînsul,
cînd la oglinda din față, insfîrșit îl aruncă la pămînt, se
scoală răpede și respinge pe infanta).

Fugi! In acest abis mă pierd!

SCENA VIII.

Contele de Lerma. Regele.

LERMA

Sir, chiar acum

Regina a intrat in antecameră.

REGELE

Acuma ?

LERMA

Și se roagă de rege-a fi primită.

REGELE

Acum, acum? La astă neașteptată oară?
Nu pot ca să-i vorbesc. Nu, in acest moment!

LERMA

Sir, Maestatea Sa apare in persoană.

SCENA IX.

Regele. Regina (intră). Infanta.

(Infanta aleargă spre muma sa și se aruncă in brațele ei.
Regina cade in genunchi dinaintea regelui, care se uită
la dînsa turburat și uimit).

REGINA

Inalte soț și rege, eu trebui... sunt silită
La tron să cer dreptate.

REGELE

Dreptate ?

REGINA

Sunt tratată
Nedemn la astă curte. Mi s'a sdrobit caseta...

REGELE

Cum?

REGINA

Lucruri de preț mare din ea mi s'au luat!

REGELE

Preț mare... pentru voi?

REGINA

Prin reaoa tâlmăcire
Pe care îndrăzneala unor străini ar da-o,
S'ar crede...

REGELE

Indrăzneala... și reaoa tâlmăcire...
Dar vă sculați...

REGINA

Eu nu mă scol, inalte soț,
Pân nu vă veți lega că prin puterea voastră
De rege, imi veți da, drept satisfacere,
In mâni pe vinovat, sau dacă nu, atunce
Să depărtați de mine o curte unde află
Tâlharii adăpost.

REGELE

Sculați-vă! In starea
Aceasta... Vă sculați!...

REGINA

Eu știu că vinovatul e de un rang înalt
Căci se găsea 'n casetă briliante, perle, pentru
Mai mult de-un milion, și el s'a mulțămît
Cu câteva scrisori.

REGELE

Scrisori ce aș pute...

REGINA

Cu mulțămire, Sir. Scrisorile-mi erau
Precum ș'un medalion trimise de infant.

REGELE

De cine?

REGINA

De infant! De fiul vostru.

REGELE

Vouă?

REGINA

Da, mie.

REGELE

De infant! Aceasta-mi spuneți mie?

REGINA

Dece, Sir, nu v'aș spune-o?

REGELE

Și cu așa o frunte?

REGINA

Dece sunteți surprins? Imi pare că v'aduceți
Aminte de acele scrisori ce don Carlos,
Mi-a scris la Saint Germain, fiind indrituit
De curțile-amëndouë. Dar, dacă și portretul
Ce l'a trimis deodată, era și el cuprins
In astă 'ndrituire, sau dacă o prea vie
Speranță i-a perimis să facă acest pas,
Eu nu voiu incerca aceasta să disleg.
De-a fost atunci pripire— ușor e de ertat—
Mă fac chizeșă insami, căci nu putea atunce

Prin gând măcar să-i treacă că scrie mumei sale.
(Vede turburarea regelui).

Ce este, ce aveți?

INFANTA

(care in vremea aceea a luat medalionul de jos și s'a jucat cu dînsul, îl aduce reginei).

Vezi, ce portret frumos!

REGINA

Medalionul meu!

(Ea recunoaște medalionul și rămâne nemișcată de uimire. Amîndoi se uită unul la altul cu ochii așintiți. După o lungă tăcere).

E drept, Sir, *c'acest* mijloc

De-a-și incerca soția imi pare foarte nobil

Și prea regal. Dar eu aș îndrăzni a face

O întrebare încă.

REGELE

E rîndul meu să 'ntreb!

REGINA

Nu voiu ca inocența să sufere din cauza

Prepusurilor mele. Deci dacă s'a făcut

Această tâlhărie din chiar ordinul vostru...

REGELE

Da.

REGINA

Eu atunci pe nimeni n'acus și nici deplîng

Decât numai pe voi, că n'ați găsit soția

La care-ar fi fost bune asemenea mijloace.

REGELE

Cunosc acest limbaj, dar pentru-a doua oară

El nu mă va 'nșăla, precum m'a înșălat

In parcul din Aranjuez. Cunosce pe-acea regină
Curată ca un ânger ce-atunci s'a apărât
Cu-atâta demnitate. Azi o cunosc mai bine.

REGINA

Ce însemnează aceasta?

REGELE

Deci, Doamna mea,
Pe scurt și fără de incunjur, spuneți adevărat e
C'atunci nu ați vorbit cu nimeni în grădină?
Adevărat e, spuneți!

REGINA

E drept că eu atunci vorbisem cu infantul.

REGELE

In adevăr? Atunci e totul dat pe față!
Așa incumetare! Așa puțină grijă
Pentru onoarea mea!

REGINA

Onotre, Sir? De-a fost
Onoarea în pericol, atunci a fost în joc
O cinste mult mai mare, decât cea pe care
Ca zestre mi-a adus-o coroana de Castilia.

REGELE

Dece-ați tăgăduit?

REGINA

Fiindcă nu-s deprinsă
Să las a mi se face naintea 'ntregei curți,
Un interogatoriu ca unei acuzate.
Eu n'oiu tăgădui în veci un adevăr,
Când el mi se va cere cu blând și cu respect.

Dar fu acesta tonul, ce Maestatea Voastră
Atunci in Aranjuez cu mine ați luat?
E oare adunarea grandezzei, tribunalul,
Naintea cărui trebui reginele să dee,
In public socoteală de viața lor privată?
Am dat infantului această intilnire
Fiindcă mi-o ceruse cu multă stăruință.
Eu am făcut aceasta, fiindcă am voit;
Fiindcă nu primesc ca obiceiul singur
Să judece de-s bune sau rele-acele fapte,
Pe care eu le știu a fi nevinovate.
Și vouă v'am ascuns-o fiindcă nu eram
Dispusă să discut cu Maestatea Voastră
De-această libertate, naintea Curții mele.

REGELE

Vorbiți c'o sumeție cam mare, Doamna mea!

REGINA

Și mai adaug încă: din cauză că infantul
Nu află-acea dreptate in pieptul părintesc,
Pe care-o vrednicește.

REGELE

Pe care-o vrednicește?

REGINA

Căci, Sir, dece-aș ascunde? Eu il stimez, iubesc
Ca pe un neam prea scump, ce-odată a fost găsit
Chiar demn să poarte-un nume mai dulce pentru
mine.

Eu n'am putut pricepe dece a trebuit
Să-mi fie mai străin decât oricare altul,
Tocmai fiindc'odată el trebuia să-mi fie
Mai scump decât oricine. De poate 'nființa
Politica relații, după folos și plac,

De-acolo nu rezultă că poate tot așa
De lesne să le sfarme. Eu nu voiu să urăsc
Pe cine mi se zice, și — dacă sunt silită
Acuma să vorbesc — nu voiu să simt mai mult
Voința mea legată...

REGELE

Elisabeto, Voi

M'ați cunoscut in ciasuri de slăbiciuni. Această
Aducere aminte vă face îndrăzneată.
Vă 'ncredeți in puterea ce-ades a incercat
Voința-mi hotărită. Dar cu atât mai mult
Vă fie frică! Tocmai acea ce m'a făcut
Să cad in slăbiciuni, mă poate arunca
In furie grozavă!

REGINA

Dar ce-am făcut?

REGELE (luând o de mână).

De este

Așa; dacă măsura vinovăției voastre
Prea plină de pe-acuma, se va mai umple încă
De greutatea numai a unei resuflări,
De's înșălat... (îi lasă mâna)

Atunci voiu stăpâni pe cea
Din urmă slăbiciune — voesc și pot aceasta —
Atunci, Elisabeto, vai vouă și vai mie!

REGINA

Dar ce-am făcut?...

— REGELE

Atunce, din parte-mi, curgă sânge!

REGINA

Acolo am ajuns! O, Dumnezeule!

REGELE

Eu nu mă mai cunosc pe mine — nu respect
Nici legi și obiceiuri, nici al naturei glas
Și nici tratatele cu națiuni străine...

REGINA

O, Sir, cât vă deplâng!

REGELE

Tu mă deplângi! Ce milă!

A unei curtizane!

INFANTA

E regele 'n mânie

Și dulcea mamă plânge...

(Regele smulge copila de la mamă)

REGINA

(cu blândețe și demnitate și cu glas tremurător).

De maltratări eu trebui copilu să-mi păzesc.

Vin fiica mea cu mine. (o ia în brațe)

De nu vrea regele

Să te mai știe, eu voi căuta dincolo

De Pirinei prieteni ce drepturile noastre

Le-or apăra! (Vrea să easă).

REGELE

Regină!

REGINA

Aceasta e prea mult!

Eu nu mai pot!

(vrând să s'apropie de ușă, cade cu copilul în prag)

REGELE (alergând spre dînsa cu spaimă).

O Doamne! Ce-i asta?...

INFANTA (strigând cu groază).

Mamă! Mamă!

Ah! s'a umplut de sânge! (aleargă afară).

REGELE (vrând să o ridice).

Ce groaznică 'ntimplare! Vai, sânge! Meritat-am
Așa pedeapsă crudă! Te scoală, vino-ți earăș
In fire, te ridică! Avem să fim surprinși!
Te scoală! Toată curtea să vad'acest spectacul!
Te jur, ridică-te! (ea se ridică ajutată de rege).

SCENA X.

Cei dinainte, Alba, Domingo (intră spărieți. Urmează
mai multe dame).

REGELE

Conduceți pe regină a casă. Nu-i e bine.

(Regina ese intovărășită de dame. Alba și Domingo
s'apropie).

ALBA

In lacrimi regina și sânge 'n fața ei...

REGELE

Aceasta îi surprinde pe demonii aceea
Ce-acolo m'au adus?

ALBA, DOMINGO

Ce feliu?

REGELE

Care mi-au spus

Destul ca să-mi ațite mânia, dar nimic
Ca să mă 'ncredințeze.

ALBA

Am spus cât am știut...

REGELE

Vă răsplătiască iadul! Acuma mă căesc
De ceea ce-am făcut. Așa feliu nu vorbește
Un cuget vinovat!...

MARCHIZUL DE POSA (afară din scenă).

Eu pot intra la rege?

SCENA XI.

Marchizul de Posa. Cei dinainte.

REGELE

(mișcat prin acest glas și făcând câțiva pași intru intim-
pinarea marchizului).

Eată-l! Bine-ai venit, marchize. De voi, duce

Eu nu mai am nevoie. Puteți să vă retrageți!

(Alba și Domingo se uită unul la altul cu uimire și es
in tăcere).

SCENA XII.

Regele. Marchizul de Posa.

MARCHIZUL

Pentr'un bătrân resboinic ce și-a expus viața

In zece bătălii, e crud de-a se vedea

Astfel îndepărtat.

REGELE

Vă șade bine vouă

De a vorbi astfel, dar eu sunt în tot dreptul

Să fac, ce am făcut. Aceea ce-mi sunteți

Voi în puține ciasuri, el n'a fost pentru mine

Intr'o viață 'ntreagă. Eu nu voi să ascund
A mea bunăvoință; eu voi să străluciască
Pecetea cea regală a bunătății mele,
Să străluciască viu. Eu voi pe-acel bărbat
Ce mi-am ales prieten să vîd că-l invidiază.

MARCHIZUL

Cum? Chiar atunci când vîlul obscurității numai
Făcea să vrednicească un nume ca acesta?

REGELE

Ce-aduceți?

MARCHIZUL

Când treceam prin antecameră
Am auzit o veste grozavă ce nu-mi pare
Să fie cu putință... de-un aprig schimb de vorbe,
De sânge, de regina...

REGELE

Veniți de-acolo?

MARCHIZUL

Eu

M'aș îngrozî de-ar fi adevărată știrea
Și dacă 'n lipsa mea ați fi avut ceva.
Vești foarte însemnate ce am descoperit
Cu totul schimbă starea de lucruri dinainte.

REGELE

Ei bine?

MARCHIZUL

Am găsit prilej de-a pune mîna
Pe-un portofoliu care cuprînde diferite
Hîrtii de-a prințului. Sperez că prin aceasta
S'a face oarecare lumină...

(El dă regelui portofoliul lui Carlos).

REGELE (resfoindu-le cu grabă și curiozitate).

Un ravaș

Ce tată-miu 'mpăratul i-a scris, și despre care
Eu nu-mi aduc aminte să fi știut vreodată...

(il citește, îl pune deoparte și ia răpede pe celelalte)

Planul unei cetăți... diverse cugetări

Extrase din Tacit... Dar asta, ce-i? O mână

Ce-mi pare cunoscută. E scris de o femeie

(cetește cu luare aminte, când tare, când incet)

„Deschizi cu-această chee odăile din fund

„Ce sunt în pavilionul reginei“... — Ce'nsemnează? —

„Acolo va pute amorul... ascultare...

„Va dobândi și dulce respătă-i se va da...

Demonică trădare! Acuma recunosc

E ea, e mâna ei...

MARCHIZUL

Regina? Nu se poate.

REGELE

Princesa Eboli!

MARCHIZUL

Atunce adevărul imi spuse mai deunăzi

Un paj dintr'ai reginei, Henarez, care-a dus

Și cheea și scrisoarea.

REGELE (luând mâna marchizului cu vie mișcare).

Marchize, eu căzusem pe mâni infricoșate!

Muierea asta... da, mărturisesc, marchize,

Ea a deschis caseta reginei cu putere.

Din partea ei veni întâia 'nștiințare.

Și i înțeles cu dînsa călugărul desigur.

Eu am fost jertfa unei infame 'nșălăciuni.

MARCHIZUL

Atunci e încă bine...

REGELE

Marchize, mă 'ngrijesc
Că poate cu regina am întrecut măsura.

MARCHIZUL

De-a fost între regină și prințul succesor
Secrete înțelegeri, desigur că aceste
Au fost de-o altă fire, decât s'a presupus.
Am sigură știință că planul prințului
De a pleca în Flandra porni de la regină.

REGELE

Și eu credeam așa.

MARCHIZUL

Regina-i ambițioasă —
Să îndrăznesc a spune? — Ea vede cu necaz
Că este amăgită în mândrele-i speranțe
De a lua o parte l'a statului putere;
A prințului junetă aprinsă îi părù
Că este priincioasă la planuri viitoare.
Și inima ei... nu știu de poate să iubiască...

REGELE

O! de-ale ei proiecte politice nu tremur.

MARCHIZUL

De este ea iubită? De n'avem a ne teme
De lucruri și mai grave din partea prințului?
Această întrebare îmi pare importantă
Și merită desigur s'o cercetăm deaproape.
Aici o privighere mai aspră-i necesară.

REGELE

Respundeți pentru dînsul!

MARCHIZUL (după un moment de reflecție).

De credeți, Maestate
Că pot îndeplini această 'nsărcinare,
Vă rog s'o 'ncredințați in mîna mea cu totul
Și fără ingrădire.

REGELE

Așa va fi.

MARCHIZUL

Aș vrea
Să nu fiu turburat in cele ce voi crede
Că sunt trebuitoare, prin nici un ajutor,
Oricât ar putè fi acesta de înalt.

REGELE

Prin nimeni, vă promit. Ați fost ângerul meu
Cel bun. Cât de mulțămitor vă sunt pentru știința
Pe care mi-ați adus-o.

Cătră Lerma care intră in vreme ce pronunța cele din
urmă cuvinte).

Cum ați lăsat regina?

LERMA

Se simte încă slabă.

(se uită la marchiz cu o privire de neîncredere și ese).

MARCHIZUL (după o pauză).

*Mai este o măsură ce-mi pare necesară.

Se poate ca infantul să fie prevestit.

El are mulți prieteni; chiar poate înțelegeri

In gând, cu resculații. Din frică ar fi 'n stare

Să ia o hotărîre chiar disnădejduită.

Deaceea ar fi bine, ca să luăm măsuri
De pe acum, prin care dنداتă s'ar putè
Intimpina vre-o faptă...

REGELE

Aveți dreptate, însă...

MARCHIZUL

Un ordin de-arestare, ce Maestatea Voastră
Mi-ar da in mâna mea, de care m'aș putè
Sluși chiar la momentul primejdiei...

(văzând că regele stă pe gânduri)

Acesta

Ar fi o taină mare de stat pân' la momentul.

REGELE (pășind la masă și scriind ordinul).

Regatul e in joc — primejdiile mari
Dau voe să luăm chiar extraordinare
Mijloace; eată, țineți marchize; n'am nevoie
Să vă mai recomand crutare...

MARCHIZUL (luând ordinul).

Este pentru

Imprejurări extreme.

REGELE (punându-i mâna pe umăr).

Te du, scumpe marchize
Și adă 'n al meu suflet repaos inapoi
Și somn noptilor mele.

(Es amândoi in deosebite părți).

SCENA XIII

O galerie.

Carlos (vine in mare agitație). *Contele de Lerma*
(il intimpină din altă parte).

CARLOS

Vă căutam.

LERMA

Și eu pe voi.

CARLOS

In numele
Lui Dumnezeu! Spuneți-mi, adevărat e?

LERMA

Ce?

CARLOS

O'a ridicat pumnalul asupra ei; că plină
De sânge a fost scoasă din cabinetul lui...
In numele-a toți sfinții! răspundeți ce să cred!
Ce este-adevărat?

LERMA

Ea a căzut in leșin
Și s'a julit puțin. Atâta tot.

CARLOS

Nu este
Nici un pericol, conte? Răspundeți pe onoare!

LERMA

Nu e pentru regină. Dar este pentru Voi.

CARLOS

Nu e pentru regină! Mărire Domnului!
Eu auzisem lucruri grozave: Regele
S'ar fi infuriat pe mamă și copil
O taină însemnată s'ar fi descoperit...

LERMA

Acest din urmă punct e poate-adevărat.

CARLOS

Adevărat... Ce fel?

LERMA

V'am dat o 'nștiințare
Chiar astăzi, prinț, pe care voi ați disprețuit-o.
Vê folosiți mai bine de-a doua ce vă dau.

CARLOS

Cum?

LERMA

Dacă nu mă 'nșăl eu v'am văzut deunăzi
Țiind un portofoliu de catifea albastră,
Cusut cu fir de aur...

CARLOS (uimit).

Eu am în adevăr
Așa un portofoliu. Ei bine?

LERMA

Pe de-o parte
Avea o siluetă cu petre 'ncunjurată.

CARLOS

Așa-i.

LERMA

Adiniearea intrând din intimplare
In cabinet la rege, imi pare c'am văzut
Acelaș portofoliu in mâna lui și față
Era Marchisul Posa.

CARLOS (viu, după un moment de tăcere și uimire).
Nu este adevărat!

LERMA

Atuncea negreșit
Sunt un inșălător!

CARLOS (privindu-l).

Da, ești inșălător!

LERMA

Vă iert!

CARLOS

(foarte agitat aleargă prin casă, apoi se oprește inaintea lui).

Ce ți-a făcut? Ce ți-au făcut a noastre
Nevinovate lanțuri, că vrei a le sfărma
Prin mijloace-infernale?

LERMA

Respect durerea Voastră
Alteță, ce vă face atâta de nedrept.

CARLOS

O Doamne! Doamne! Doamne! Păzește al meu suflet
De-acest grozav prepus!

LERMA

Chiar imi aduc aminte
Cuvintele anume ce regele rostia

Când am intrat în casă: „Cât de mulțămitor
Vă sunt pentru știința pe care mi-ați adus-o!“

CARLOS

Taci, taci!

LERMA

Duca de Alba ar fi disgrațiat,
Sigiliul statului, se zice, s'ar fi luat
Din mâna prințului Ruy Gomez și dat
Marchizului.

CARLOS (pierdut în reflecții).

Și mie aceasta mi-a ascuns-o?
De ce mi-a tăinuit?...

LERMA

Uimită, toată Curtea
Il are de pe-acuma de favorit și de
Ministru preaputernic.

CARLOS

El m'a iubit. O, da
El m'a iubit prea mult. I-am fost mai scump decât
Chiar sufletul său însuș. Aceasta o știu bine,
Mi-a dat mii de dovezi. Dar oare milioane
De oameni, țara lui, să nu-i fie mai scumpi
Decât un singur om? A fost inima sa
Prea mare pentru un amic, și fericirea
Lui Carol mult prea mică pentru amorul său.
El m'a jertfit pe mine virtuții sale. Pot
Deaceasta să mă supăr? E sigur, da, *acuma*
E sigur, l'am pierdut! (se întoarce și-și acopere fața).

LERMA

O! preinalte prinț,
Ce v'aș putè eu face?

CARLOS (fără a se uita la dînsul).

Să mergi de-aici la rege
Și să mă vinzi și tu. *Eu* n'am nimic de dat.

LERMA

Voiți să așteptați acele ce-or urma?

CARLOS

(răzemându-se pe balustradă și privind cu ochii țintiți
înaintea lui).

Eu l'am pierdut! Deacuma, de tot sunt părăsit!

LERMA

Nu vreți să vă gândiți la siguranța voastră?

CARLOS

La siguranța mea! Om bun ce ești!

LERMA

Și altfeliu
Nu sunteți pentru nimeni dator a vă 'ngriji?

CARLOS (tresărind).

O Doamne! Ce-mi aduci aminte! Mumă-mea!
Scrisoarea ce i-am dat-o, ce nu voiam intăi
Să-i las și tot i-am dat!

(se primblă prin casă trângându-și mâinile).

Dar *ea*, cum merită

Aceasta de la dînsul? Era dator pe *dînsa*
S'o cruțe. Spune, Lerma, n'a fost dator?

(răpede, hotărit)

Eu trebui

Să merg s'o 'nștiințez; trebui s'o pregătesc.

Lerma, iubite Lerma... pe cine să trimit?

Nu mai am eu pe nimeni? Mărire ție Doamne!

Mai am inc'un prieten. Ș'acolo nu mai este

Nimica de pierdut! (ese răpede).

LERMA (urmându-l și chemându-l).

Frint, unde alergați?

SCENA XIV.

Regina, Alba, Domingo.

ALBA

De ne dați voe, Doamnă...

REGINA

Ce este?

DOMINGO

Ingrijirea

Adâncă ce simțim pentru persoana 'naltă
A Maestății Voastre, nu iartă să păstrăm
Tăcere in privirea unei împrejurări
Ce-a voastră siguranță amenință.

ALBA

Venim

Să dăm pe față grabnic prin astă prevestire
Complotul indreptat contra persoanei voastre.

DOMINGO

Și Maestății Voastre să punem la picioare
Serviciile noastre și 'ntregul nostru zel.

REGINA (privindu-i cu mirare).

Cucernice părinte și voi nobile duce
In adevăr o mare uimire-mi pricinuiți.
Eu nu mă așteptam la un devotament
Atâta de profund din partea lui Domingo
Ș'a ducelui de Alba. Eu știu cum să-l mësor.
Vorbiți de un complot ce m'ar amenința...
Pot ști din care parte?...

ALBA

Rugăm să vă păziți
De un marchiz de Posa ce-i întrebuințat
La trebile secrete a Maestății sale.

REGINA

Aud cu mulțămire că regele-a făcut
O astfel de numire. De mult timp mi s'a zis
C'acest marchiz ar fi un om onest, un om
De mare 'nsemnătate. Favorile regale
Nu s'au dat niciodată cu-așa dreptate mare.

DOMINGO

Cu-așa dreptate mare? Avem științi mai bune.

ALBA

De mult cunoaște lumea ce treburi acest om
S'a 'nduplecat a face...

REGINA

Ce poate fi? Aprindeți
Curiositatea mea.

DOMINGO

E mult timp, Maestate
De când caseta voastră n'ați mai deschis?

REGINA

Ce feliu?

DOMINGO

Și n'ați băgat de seamă de nu cumva lipsesc
Din lucruri prețioase?

REGINA

Eu nu 'nțeleg ce-mi spuneți,

Aceea ce-mi lipsește o știe toată curtea.
Dar Posa? Ce amestec poate marchizul Posa
Să aibă cu aceasta?

ALBA

Amestec foarte mare,
Căci, Doamnă, îi lipsesc și prințului mai multe
Hârtii foarte 'nsemnate, ce-au fost văzute astăzi
In mâna regelui pe când avea marchizul
O tainic' audiență.

REGINA (după oarecare reflecție).

Ciudat, de tot ciudat!
Găsesc deodat' un dușman de care nici visam
Și pe de altă parte, doi alții ce nu știu
Că mi-ar fi fost prieteni. (privindu-i pătrunzător)

Căci eu in adevăr
Acel serviciu rău ce mi s'a făcut față
Cu regele 'l puneam in sama voastră și
Tocmai vroiam să-l ert.

ALBA

In sama noastră?

REGINA

Da.

DOMINGO

In sama noastră, duce!

REGINA

Cât sunt de mulțămită
Să ved că fără drept avui astă părere!
Dealtminteri, astăzi chiar aveam de gând să rog
Pe Maestatea Sa s'aducă inainte-mi
Pe-acusatorul meu. Deci cu atât mai bine!
Am să invoc ca martor pe ducele de Alba
Să-mi vie 'n ajutor ..

ALBA

Eu? Maestatea Voastră

Vorbește serios?

REGINA

Pentru ce nu?

DOMINGO

Din cauză

Că astfel a-ți slăbi serviciile secrete

Ce noi v'am putè da.

REGINA

Serviciile secrete?

(cu mândrie)

Aș vrea, duce de Alba să știu ce treabă are

Soția regelui de pus cu voi la cale,

Sau cu Sfinția voastră pe care soțul meu

Nu trebui să o afle? Sunt eu culpabilă

Ori sunt nevinovată?

DOMINGO

Ce întrebare!

ALBA

Inșă

De n'ar fi regele atât de drept cum credeți?

Sau dacă cel puțin *acum* nu ar fi drept?

REGINA

Atunci voi aștepta ca să se facă drept.

Ferice cel ce n'are nimica de pierdut,

Când regele-a fi drept!

(Se închină la dînșii și ese; ceilalți se depărtează în altă parte).

SCENA XV.

Un apartament al princesei de Eboli.

Princesa de Eboli; îndată apoi *Carlos*.

EBOLI

Să fie-adevărată acea ciudată veste
Ce umple toată curtea?

CARLOS (intrând).

Princesă, nu vă temeți, voiu fi așa de blând
Ca un copil.

EBOLI

O, prinț! surprinderea aceasta...

CARLOS

Vă credeți insultată, — tot încă?

EBOLI

Prinț!

CARLOS

Tot încă

Vă credeți insultată! Răspundeți-mi, vă rog!

EBOLI

Ce e aceasta? Prinț, se vede că uitați...
Ce căutați la mine?

CARLOS (luând-o de mână cu vioiciune).

Copilo, poți tu vecinic
Să mă privești cu ură? Nu iartă niciodată
Amorul cel respins?

EBOLI (trăgându-și mâna).

Prinț, ce-mi aduci aminte?

CARLOS

A mea nemulțămire și bunătatea ta.
Ah! Știu că eu, copilo, te-am insultat amar!
Am rupt inima ta, și lacrimi am stors
Din ochii tăi de ânger — și vai! nici astăzi chiar
Nu am venit aice ca să-mi arat căința!

EBOLI

Printz mă lăsați, eu nu vreau...

CARLOS

Eu am venit fiindcă
Ești o ființă blândă, fiindcă mă incred
In nobilul tău suflet. Copilo, nu mai am
Nici un amic pe lume, decât pe tine numai.
Era o vreme 'n care tu binele-mi vroiai.
Tu n'ai să urăști vecinic; nu-i fi neimpăcată!

EBOLI (intorcându-și fața).

Tăcere! O destul, printz! pentru Dumnezeu!

CARLOS

Eu vreau să-ți amintesc trecutul timp de aur,
Să-ți amintesc amorul, amorul tău, copilo
Pe care l'am lovit atâta de nevrednic.
Voiu să mă 'ntemeiez pe ceea ce ți-am fost,
Și precum m'ai visat in inima-ți cea bună.
Odată numai, încă odată mă privește
Cu-ai sufletului ochi așa precum am fost,
Și fă acelei umbre o jertfă ce'n veci mie
Nu vei putea să-mi faci!

EBOLI

O, Carol cât de crud
Cu mine vă jucați!

CARLOS

Mai mare te arată
Decât e sexul tău! Insulte le uită!
Fă ce nici o femeie n'a mai făcut vreodată
Și nici nu va mai face! Ceva nepomenit
Cer de la tine, fă, te jur ingenunchiând,
Fă, ca să pot vorbi reginei un cuvânt!
(Cade în genunchi înaintea ei).

SCENA XVI.

Cei dinainte. Marchizul de Posa (intră răpede, urmat de doi ofițeri din garda regală).

MARCHIZUL (resuflând greu se aruncă între ei).

Ce-a zis? Nu-i da crezare!

CARLOS (încă în genunchi, ridicând glasul).

Pe tot ce-ți e mai sfânt!

MARCHIZUL (întrerupându-l răpede și viu).

Nu-l crede, aiurează. El e nebun!

CARLOS

E vorba

De viață și de moarte! Duceți-mă la dînsa!

MARCHIZUL

(depărtând pe princesă cu putere de lingă dînsul).

Ești moartă de-l ascuți!

(Cătră unul din ofițeri) Conte de Cordova

Din ordin prea înalt, (arată ordinul de arestare)

Alteța Sa Regală

E prizonierul vostru!

(Carlos rămâne împietrit, ca lovit de trăsnet. Princesa scoate un țipet de spaimă și vrea să fugă. Ofițerii rămân

uimiți. O pauză adâncă în care Marchizul de Posa se vede tremurând și dându-și osteneala de a-și redobândi liniștea. Cătră prinț).

Cer spada Voastră. Voi princesă, să mai stați!
(cătră ofițeri)

Sunteți răspunzător că Înălțimea Sa
Nu va vorbi cu nimeni, nici chiar cu voi; de-aceasta
Răspundeți cu viața. (Mai zice câteva vorbe încet ofițerului, apoi se adresează încet cătră celalt).

Mă duc să mă arunc
L'a regelui picioare, eu insumi să-i dau samă.
(cătră Carlos)

Și vouă; m'așteptați! Vin prinț peste un cias!

(Carlos se lasă condus fără a da semne de vre-o simțire oarecare. Trecând lasă să cadă o privire stinsă asupra marchizului care-și acopere fața. Princesa mai cearcă odată să fugă; marchizul o oprește de braț).

SCENA XVII.

Princesa de Eboli. Marchizul de Posa.

EBOLI

Lăsați, în numele lui Dumnezeu!... eu vreau...
Să fug!...

MARCHIZUL

(ducând-o în fața scenei cu aer aspru și spăriat).
Nenorocito, ce ți-a mărturisit?

EBOLI

Nimic! Lăsați-mă! Nimic!

MARCHIZUL

Ce ai aflat?
De-aici nu e scăpare. Tu n'ai să repetezi
La nimene pe lume!

EBOLI (uitându-se cu fiori la dînsul).

O Doamne! Ce'nsemnează?
Nu vrei să mă omori?

MARCHIZUL (scoțînd un pumnar).

Ba am, in adevăr,
Acest gând. Te gătește!

EBOLI

Pe mine! Fie-ți milă!
O Doamne! Ce-am făcut?

MARCHIZUL

(privind cătră cer și apăsând pumnalul pe pieptul ei).

E încă timp. Otrava
Din buzele aceste n'a curs până acuma.
De sfărâm vasul, toate remân precum au fost.
A Spaniei ursită... ș'o viață de femeie!
(Stă in atitudinea aceasta nehotărît).

EBOLI

(care a căzut in genunchi il privește cu ochiu sigur).
Ei bine, dece stai? Eu n'am cerut cruțare.
Eu vreau și merit moartea.

MARCHIZUL

(lăsând mâna să cadă incet. După o scurtă reflecție).

Această faptă-ar fi,
Pe cât de mișelească, pe-atâta de barbară!
Nu, slavă ție Doamne! Mai este un alt mijloc!
(Lasă să cadă pumnarul și aleargă afară. Princesa ese
răpede pe o altă ușă).

SCENA XIII.

Un apartament al reginei.

Regina. Contesa de Fuentes.

REGINA

Ce sgomot in palat! Contesă, orice vuet
Mă 'nfricoșează astăzi. Vă rog, vedeți ce este
Și mă inștiințați.

(Contesa Fuentes ese și princesa Eboli se răpede inăuntru).

SCENA XIX.

Regina. Princesa de Eboli.

EBOLI

(resuflând greu, palidă și schimbată la față, cade in
genunchi dinaintea reginei).

Regină! Ajutor! El este arestat.

REGINA

Cine?

EBOLI

Marchisul Posa din ordinul regal
Făcù prisonier...

REGINA

Pe cine? Dar pe cine?

EBOLI

Pe prinț.

REGINA

Pierdut-ai mintea?

EBOLI

Il duc acuma chiar.

REGINA

De cine-i arestat ?

EBOLI

De Posa.

REGINA

Slavă ție,

O Doamne, că marchizul l'a arestat, nu altul !

EBOLI

Regină, spuneți asta atât de liniștit,
Atât de rece... Doamne! Nu presimțiți, nu știți!...

REGINA

Dece-a fost arestat? Pentru o greșală poate
Ce este prea firească caracterului iute
Ce are acest june.

EBOLI

Nu, nu. Eu știu mai bine,
Regină! — O vicleană și infernală faptă! —
El nu poate să scape! El trebuie să moară!

REGINA

El trebuie să moară!

EBOLI

Și eu sunt ucigașul!

REGINA

Ce spui, nesocotito!...

EBOLI

Și pentru ce să moară?
O! dac'aș fi știut c'a merge pân acolo!...

REGINA

Princesă, sunteți încă în fierbere prea mare.
Vă adunați întâi gândirile; vorbiți
Mai lin, nu în imagini așa de 'ngrozitoare
Ce-mi dau fiori în suflet. Ce știți, ce s'a 'ntîmplat?

EBOLI

O, nu aveți, regină, această bunătate
Cerească pentru mine! Ea arde al meu suflet
Ca flame din infern. Nu's vrednică să 'nalț
Privirea-mi hulitoare, la raza strălucită
Ce vă 'nconjoară fața. Striviți pe-o ticăloasă
Ce cade în genunchi și pleacă fruntea sa
Pătrunsă de căință, rușine și dispreț!...

REGINA

Vai! Ce mărturisire am să aud?...

EBOLI

O, Sfântă!
O, ânger de lumină! Nu știi, nu presupui
Ce demon ai primit cu atâta bunătate!
Cunoaște-l azi mai bine! Eu, eu am fost tâlharul
De care-ai fost prădată.

REGINA

Voi?

EBOLI

Eu am dat la rege
Scrisorile acele...

REGINA

Voi?

EBOLI

Eu am cutezat

Să te 'nvinovățesc!

REGINA

Cum, voi, voi ați putut...

EBOLI

Amorul!... Resbunarea! Turbarea... Te uram
Și vai! iubiam pe prinț!

REGINA

Și pentru că-l iubiți...

EBOLI

I-am fost mărturisit-o și dînsul m'a respins.

REGINA (după o tăcere).

Acuma disleg totul. Sculați-vă... iubiți...
Vă iert. Să fie toate uitate! Ve sculați!
(îi intinde mâna)

EBOLI

Nu vreau, imi mai rămâne să fac o 'nfricoșată
Mărturisire încă. Nu mă ridic, regină...

REGINA

Ce am să mai aud? Vorbește!

EBOLI

Regele...

Ispita... Ochii tăi se 'ntorc, in ei cetesc
Osinda... acea crimă de care eu pe tine

Te invinovățiam — eu însămi am comis-o!
(Își apasă fruntea aprinsă de pământ; regina ese. Tăcere lungă. Ducesa de Olivarez ese după câteva minute din camera unde a intrat regina și găsește pe princesă încă în aceeași poziție; s'apropie incet; la vuetul pașilor săi, princesa ne mai vëzënd pe regină se ridică răpede in sus).

SCENA XX.

Princesa de Eboli. Ducesa de Olivarez.

EBOLI

M'a părăsit, o Doamne! Acum s'a sfișit totul!

OLIVAREZ (apropiindu-se).

Princesa Eboli...

EBOLI

Eu știu dece-ați venit,
Ducesă. V'a trimis regina să-mi roștiți.
Sentența — spuneți iute!

OLIVAREZ

Regina mi-a dat ordin
Să iau a voastră cruce ș'a voastre chei.

EBOLI

(scoate de la sên o cruce și o dă in mânilé ducesei).

Am voe

Să mai sărut odată mâna reginei mele?

OLIVAREZ

In mănăstirea Sfintei Maria veți afla
Ce s'a mai hotărit asupra voastră.

EBOLI (isbucnindu-i lacrimile).

Cum?

N'am să-mi mai vëd regina?

OLIVAREZ (o îmbrățișează întorcându-și fața).

Remâneți fericită!

(Ese răpede. Princesa o urmează până la ușa cabinetului care se închide răpede după ducasă. Câteva minute ea stă nemișcată în genunchi dinaintea ușei. Apoi se scoală și ese acoperindu-și fața).

SCENA XXI.

Regina. Marchizul de Posa.

REGINA

Ah! Insfirșit vă ved, marchize.

MARCHIZUL

(palid, schimbat la față, cu glasul tremurând, în toată scena aceasta pătuns de o mișcare adâncă și solemnă).

Singură

E Maestatea Voastră? Nu poate niminea
Din camerele-aceste vecine să ne-asculte?

REGINA

Nimeni. Dece? Ce-aduceți?

(privindu-l mai de aproape și dând înapoi spăriată)

Așa schimbat! Ce este?

Imi dați flori, marchize, vă-i fața 'ngălbenită
Ca la un mort.

MARCHIZUL

Desigur, acum veți fi aflat...

REGINA

Că-i arestat Carlos și chiar de voi, se zice,
Deci e adevărat? Eu n'am voit pe altul
Să cred...

MARCHIZUL

E adevărul!

REGINA

De voi?

MARCHIZUL

De mine.

REGINA (privește câțva timp la dînsul cu indoială).

Eu

Respect faptele voastre chiar când nu le 'nțeleg.
De astă dată însă — vorbesc cu îngrijirea
Ce simte o femeie — mă tem că ați jucat
Un joc cutezător.

MARCHIZUL

Și am pierdut!

REGINA

O ceriuri!

MARCHIZUL

Regină, fiți pe pace. El e în siguranță,
Eu singur am pierdut!

REGINA

Ce am s'aud, o, Doamne!

MARCHIZUL

Căci cine m'a 'ndemnat să pun pe-o carte totul?
Da, tot; să joc cu Cerul un joc așa 'ndrăzneț?
Cine-i acel om care asupra-i ar lua
Sumeața hotărîre de a ține în mână
A intîmplării cârmă—el, muritor ce este—
Lipsit de-atot știință! O, e dreptate! Însă
Dece vorbesc de mine acum? Momentul este
Atât de prețios ca viața unui om.
Și cine știe dacă din mîna marelui

Judecător nu cade acuma picătura
Din urm'a vieței mele.

REGINA

Din mâna marelui
Judecător! Ce ton solemn! Nu înțeleg
Ce însemnează aceasta, dar mă înfiorez!

MARCHIZUL

El este mântuit! Cu care preț — tot una-i!
Dar numai pentru astăzi. Ii mai rămân puține
Momente! Să le cruțe! Chiar astă noapte trebui
Să plece din Madrid.

REGINA

Să plece astăzi chiar!

MARCHIZUL

Sunt pregătiri făcute. Acolo 'n mănăstirea
In care a găsit un sigur adăpost
Prietenia noastră, așteaptă caii gata.
Acele polițe cuprind averea 'ntreagă
Pe care 'n astă lume mi-a hărăzit-o soarta.
Voi mai adăugiți aceea ce lipsește.
Desigur așa avea în inimă mai multe
De spus lui Carol, multe ce-ar trebui să afle;
Dar poate n'oiu găsi destul timp să vorbesc
Cu dînsul despre toate. Voi îl vedeți chiar astăzi,
De aceea cătră voi mă adresez.

REGINA

Marchize,
De vreți al meu repaos, vorbiți mai deslușit
Și nu-mi vorbiți în aste enigme 'nfricoșate!
Spuneți, ce s'a 'ntîmplat?

MARCHIZUL

Mai am să fac o gravă
Mărturisire încă și v'o depun in mâni.
Avui o fericire pe care prea puțini
Au cunoscut-o 'n viață. Eu am iubit pe-un fiu
De rege; inima-mi, la unul consacrată,
Inbrătoșea într'insa intregul univers.
Cream in sufletul lui Carol paradisul
A multor milioane de oameni. O, frumoase
Erau a mele visuri! Dar nalta providență
Voî să mă ridice 'nainte de-a 'mplini
Aceast'a mea chemare. Curênd n'o să mai aibă
Pe-al său Rodrig. Amicul deacum trece iubitei
Insărcinarea sa. Aici, pe-acest altar,
Pe inima reginei, depun legatul meu
Din urmă, — cel mai scump! Acolo îl găsiască
Când eu nu voiu mai fi!

(Iși intoarce fața. Lacrimile îl înădușă).

REGINA

Aceasta este vorba
A unui om ce moare. Sperez că este numai
Aprinsul vostru sânge... sau care este sensul
Cuvintelor aceste?

MARCHIZUL

(caută să se stăpânească și urmează cu un ton mai hotărit).

Ziceți infantului
Ca să-și aduc'aminte de jurământul nostru
Pe care l'am făcut in zile entusiaste,
Pe nafora cea sfântă ce-am împărțit in două.
Pe-al meu eu l'am ținut; căci-credincios i-am fost
Pan la mormânt, acuma e rândul să ție
Pe-al său...

REGINA

Până la moarte ?

MARCHIZUL

O, caute ca visul,
Cutezătorul vis al statului cel nou
Pe care l'a creat prietenia noastră,
Să fie implinit. El pue întâi mâna
La astă piatră brută. De va sfiși sau nu,
Să nu se îngrijiască. El lucrul să-l înceapă!
Când alte veacuri multe vor trece, providența
Din nou va reproduce pe-un fiu de Domn ca dînsul,
Pe-un tron cum e al lui, și va aprinde earăș,
Cu-acelaș entusiasm pe noul favorit.
Ziceți-i când va fi bărbat, să respecteze
A tirereței visuri; și'n inima-i, in astă
Dumnezească floare să nu lese-a intra
Al rațiunii vierme atât de lăudat;
Să nu se amăgiască când cumînția plebei
S'a pune să huliască entusiasmul mândru,
Acest copil ceresc. I-am spus-o dinainte...

REGINA

Marchize, ce 'nsemnează?...

MARCHIZUL

Spuneți-i că depun
Pe conștiința lui al oamenilor bine,
Că in momentul morți *cer* asta de la dînsul
Și sunt in drept de-a cere. In mâna mea era
Să fac ca să resară o zi mai strălucită,
Asupra astor țări. Monarchul mi a deschis
Inima lui; mi-a zis că eu sunt fiul său,
Mi-a 'ncredințat pecetea și ducele de Alba
Nimica nu mai este.

(Se oprește și se uită câteva momente la regină în tăcere).

Voi plângeți? Nobil suflet!

Cunosc aceste lacrimi! Le face bucuria

Să curgă. Dar acuma s'a isprăvit. Sau Carol,

Sau eu. Alegerea fu răpede, grozavă.

Unul din doi era pierdut și acel unul

Vroit-am să fiu eu! — Nu mă 'ntrebați mai mult.

REGINA

Acuma insfirșit încep a înțelege.

Nenorocitul, ce ați făcut?

MARCHIZUL

Am dat

O scurtă oar' a serei pentru-a putè scăpa

O mândră zi de vară. Eu părăsesc pe rege,

Căci regelui ce pot să-i fiu? Speranța mea

Putea să infloriască într'un pământ uscat?

Destinele Europei s'or coace 'n inima

Prietenului meu. Lui, Spania i-o las.

Va suferi sub mâna lui Filip pân atunci.

Dar vai, și lui și mie, de-ar fi să mă căesc!

Dac'aș fi ales rău! Nu, nu! Cunosc pe Carol

Aceasta nu va fi în veci! Căci, drept chează

Vă am pe voi, regină! (după o tăcere).

Eu am văzut amorul

Acesta incolțind, văzui din pasiuni

Pe cea mai jalnică cum prinde rădăcină

În pieptul său. Atunci era 'n puterea mea

S'o 'năduș. Însă eu hrăni acest amor

Ce nu-mi părù funest. Poate că lumea altfel

Va judeca. Nu mă căesc. Inima mea

Nu mă 'nvinovățește. Eu am văzut viață

Acolo unde alții ved moarte; într'o flamă

Lipsită de speranță zărit-am a speranței

Strălucitoare rază. Și vream să o conduc
La tot ce-i bun, la tot ce este mai frumos.
In omenire eu nu am găsit imagini
Și nici cuvinte 'n limbă. Atunci *țelul acesta*
I-am arătat și 'ntreaga mea 'ngrijire-a fost
Să-i tălmăcesc amorul.

REGINA

Marchiz, atât de mult
Vă ocupa amicul, încât voi m'ați uitat
Pe mine pentru dînsul. In adevăr atunce
Când ați voit să fiu ângerul sîu de pază
Și cînd i-ați dat virtutea drept armă, ați crezut
Că eu aș fi lipsită de orice slăbiciune
Umană? N'ați gândit cît este inima
Atunci de îndrăzneată, cînd cu aceste vorbe
Inșală pasiunea?

MARCHIZUL

Ea este îndrăzneată
Pentru orice femeie, dar nu e pentru *una*
De *una* eu respund. Sau poate vă 'nroșiți
De cea mai nobilă dorință: de-a 'nsufla
Eroică virtute? Ce-i pasă lui Don Filip
Dacă transfigurarea ce-i pusă 'n Escorial
Insuflă pictorului ce stă 'naintea ei
Dorința nemuririi? Divina armonie
Ce stă ascunsă 'n liră de cine-i stăpînită?
De cel ce-a cumpărat-o, și care, surd cum este
Veghiaz' asupra ei? El are drept s'o sfarme
Dar nu a cumpărat și arta de a scoate
Dintr'insa tonuri mîndre și să le impreune
In armonii divine. Există adevărul,
Dar pentru înțelept. Și frumuseța este
A inimii ce simte. Făcute's pentru-olaltă.

In veci nu-mi va răpi nici o prejudecată
De rând, astă credință. Promiteți-mi că-l veți
Iubi in veci. Nici oamenii și nici un eroismu
Deșert să nu vè 'mpingă vre-odat'a-l renega!
Aceasta mi-o promiteți; regină, imi promiteți?

REGINA

Eu vè promit să fie in veci inima mea
Judecătorul unic despre al meu amor.

MARCHIZUL (retrăgându-și mâna).

Eu mor deacum in pace — chemarea mi-e'implinită!
(Salută pe regină și vrea să plece).

REGINA (urmându-l cu ochii in tăcere).

Vè depărtați, marchize; nu-mi spuneți când și dacă
Ne vom vedea 'n curênd?

MARCHIZUL (revine și își intoarce fața).

Ne-om revedea desigur.

REGINA

Acum v'am înțeles. O, Posa! pentru ce
Voi mi-ați făcut aceasta?

MARCHIZUL

Sau el, sau eu!

REGINA

Nu, nu!

Voi in această faptă v'ați aruncat, fiindcă
Vè pare-a fi sublimă. Vè știu! Mărturisiți
De mult ați aspirat la dînsa. Mii de inimi
Să peară! Ce vè pasă? Mândria voastră numai
Să fie mulțămită! Acum vè înțeleg
Voi n'ați țintit la alta decât la admirare!

MARCHIZUL (uimit in sine).

Nu m'așteptam la asta!

REGINA

Nu este cu putință
Marchiz? Nici o scăpare?

MARCHIZUL

Nici una!

REGINA

Nu-i nici una?
Gândiți-vă mai bine! Nici una? Nici prin mine?

MARCHIZUL

Nu este nici prin voi.

REGINA

Deplin nu mă cunoașteți;
Eu am curaj!

MARCHIZUL

O știu.

REGINA

Și nu este scăpare?

MARCHIZUL

Nu!

REGINA (se depărtează acoperindu-și fața).

Mergi, nu mai stimez nici un bărbat!

MARCHIZUL

(in cea mai mare mișcare se aruncă la picioarele ei).

Regino

O Dumnezeule! Tot e frumoasă viața!

(Se ridică și ese răpede. Regina intră in cabinetul ei).

SCENA XXII

Un salon la rege.

Ducele de Alba și *Domingo* se primblă în tăcere fiecare de-o parte. *Contele de Lerma* ese din cabinetul regelui; pe urmă *Don Raimond de Taxis*, marele maistru al poștelor).

LERMA

Marchizul încă nu s'a arătat?

ALBA

Nu încă!

TAXIS (intrând).

Mă anunțați la rege conte de Lerma!

LERMA

Nu vrea

Pe nimeni să primească.

TAXIS

Spuneți că sunt silit

Indată să-i vorbesc. Un mare interes
Al Maestății Sale. Grăbiți-vă, aceasta
Nu rabdă 'ntârziere. (Lerma intră în cabinet).

ALBA

Deprindeți-vă, Taxis

S'aveți ceva răbdare. Nu veți vedea pe rege!

TAXIS

Nu? Pentru ce?

ALBA

Afară de-aveți cumva 'nvoirea
Marchizului de Posa, ce ține arestați
Pe tată și pe fiu.

TAXIS

De Posa? Cum? Ah, da!
Acel care mi-a dat scrisoarea asta tocmai.

ALBA

Cum, un răvaș?

TAXIS

Ce trebui să meargă la Bruxella.

ALBA

Bruxella?

TAXIS

O depun in mâna regelui.

ALBA

Bruxella? Capelane, ați auzit?

DOMINGO

Aceasta

Imi pare prea suspect.

TAXIS

Cu câtă îngrijire,
Cu câtă turburare el mi-o recomanda!

DOMINGO

Așa? Cu turburare?

ALBA

Și cui e adresată?

TAXIS

Printului de Orania.

ALBA

Lui Guilelm? Capelane,
Aceasta e trădare!

DOMINGO

De sigur. La moment
Scrisoarea trebuie dată in mâna regelui.
Ce merit mare-aveți de-a vă indeplinî
Serviciul cătră rege cu-așa asprime multă!

TAXIS

Părinte, imi fac numai o datorie a mea.

ALBA

Și bine faci.

LERMA

(eșind din cabinet cătră marele maistru al poștelor).

Monarcul voește să ve vadă.

(Taxis intră in cabinetul regelui).

Tot încă n'a venit marchizul?

DOMINGO

Pretutîdeni

Il caută.

ALBA

Ciudat! Foarte ciudat! Infantul
E prizonier de stat și regele nu știe
El insuș pentruce!

DOMINGO

Cum? El nici n'a venit
Măcar să dee seamă?

ALBA

Și regele ce-a zis?

LERMA

Monarcul pân acum n'a zis nici un cuvânt.
(S'aude vuet in cabinet)

ALBA

Tăcere! Ce s'aude?

TAXIS (eșind din cabinet).

Conte de Lerma!
(intră amândoi)

DOMINGO

Ce-i?

Cu fața spăriată... scrisoarea astă prinsă...
Nu e a bine, duce.

ALBA

Pe contele de Lerma
Il chiamă, deși știe că voi și eu suntem
Aice in salon...

DOMINGO

Trecut e timpul nostru!

ALBA

Nu mai sunt eu acelaș, naintea căruia
Aice orice ușa se deschidea îndată?
Cât de schimbat e totul in jurul meu; străine
Imi par acuma toate.

DOMINGO

(s'a apropiat incet de ușa cabinetului și ascultă).

Ascultă!

ALBA (după o pauză).

Ce tăcere!

S'aude cum resuflă!

DOMINGO

Sunt uşele 'ndoite

Şi sonul nu străbate.

ALBA

Fugiți! Aud viind.

DOMINGO (depărtându-se de uşă).

Imi pare-acest moment solemn, infiorător,
Ai zice că acuma ceva se pregăteşte
De mare 'nsemnătate.

SCENA XXIII.

*Cei dinainte, prințul de Parma, ducii de Feria
și Medina Sidonia (împreună cu mai mulți granzi intră).*

PARMA

Se poate-intra la rege?

ALBA

Nu.

PARMA

Nu? Cine-i la dînsul?

FERIA

Desigur e marchizul de Posa?

ALBA

Tocmai el

S'aşteaptă.

PARMA

Chiar acum sosim din Saragossa
Și am găsit Madridul întreg cuprins de spaimă.
Adevărat să fie?

DOMINGO

Da, din nenorocire.

FERIA

Da? A fost arestat de-acest marchiz?

ALBA

Așa e.

PARMA

Dece? Ce s'a 'ntîmplat?

ALBA

Dece? Nimeni nu știe
Afară de marchiz și Maestatea Sa.

PARMA

Și făr' a convoca Cortejii?

FERIA

Vai ș'amar!

De cel ce-a luat parte la astă violare
A legilor de stat!

ALBA

Și eu zic: Vai de dînsul!

MEDINA SIDONIA

Și eu!

CEILALȚI GRANZI

Și noi cu toții!

ALBA

Cu mine cine intră
In cabinet? M'arunc l'a regelui picioare...

LERMA (răpezindu-se afară din cabinet).

Duce de Alba!

DOMINGO

Ah! Mărire ție Doamne!
O! insfirșit... (Alba intră răpede).

LERMA (abia răsufând și foarte mișcat).

De vine marchizul, spuneți-i
Că Maestatea Sa acuma nu e singur.
Il va chiama.

DOMINGO

(cătră Lerma in vreme ce ceilalți se adună imprejurul său
cu curiositate).

Respundeți, ce-a fost, conte?
Sunteți ca un cadavru de galben.

LERMA (vrënd să easă).

Infernal!

PARMA și FERIA

Dar ce este? Ce este?

MEDINA SIDONIA

Ce face regele?

DOMINGO (impreună).

Ce este infernal? Ce?

LERMA

Regele a plâns!

DOMINGO

A plâns?

TOȚI (cu mirare).

Regele-a plâns!

(S'aude un clopoțel în cabinet. Conte de Lerma se răpede înăuntru).

DOMINGO (urmându-l și vrënd să-l opriască).

Stați, conte... un cuvânt! S'a dus și ne-a lăsat
Pe toți pëtrunși de groază!

SCENA XXIV.

*Prințesa de Eboli. Feria. Medina Sidonia. Parma.
Domingo și ceilalți granzi.*

EBOLI (intrând în cea mai mare turburare).

Unde e regele? Eu trebui să-i vorbesc.

(cătră Feria)

Voi duce, m'anunțați!

FERIA

El este ocupat

Cu lucruri foarte grave. Nu poate intra nimeni.

EBOLI

Nu iscălește oare sentența cea grozavă?

L'au înșălat, eu am dovezi temeinice

Că este înșălat.

DOMINGO (aruncându-i de departe o privire expresivă).

Prințesa Eboli!

EBOLI (mergând spre dînsul).

Și voi sunteți aice, părinte? Tocmai bine!

De voi am trebuință. Să-mi dați un sprijin.

(Ea îl ia de mână și vrea să-l tragă după dînsa în cabinet)

DOMINGO

Eu?

Veniți-vă in fire, princesă!

FERIA

Unde mergeți?

Acuma regele nu vă primește, stați!

EBOLI

Trebuie să mă primiască! S'asculte adevărul
De-ar fi de zece ori un Dumnezeu...

DOMINGO

Fugiți!

Puteți să pierdeți totul! Nu mergeți!

EBOLI

Omule!

Tu — tremură de frica idolului puternic
La care te inchini. *Eu* nu mai am ce pierde!
(vrând să se răpeadă in cabinet intilnește pe ducele
de Alba).

ALBA

(ochii săi strălucesc. Are aerul triumfător. Se răpede
asupra lui Domingo și-l îmbrățează).

Dați ordin prin biserici să cânte rugăciuni
Isbânda e a noastră!

DOMINGO

A noastră?

ALBA (cătră Domingo și ceilalți granzi).

Domnilor,

Intrați acum la rege! Curând veți auđi
Mai multe despre mine!

(Cortina cade).

ACTUL V.

SCENA I.

(O sală din palatul regelui. Ea este despărțită prin ostrețe de fer de un mare vestibul prin care sentinele merg incoace și 'ncolo).

Carlos. Marchizul de Posa.

(Carlos șede la o masă, cu capul răzemat pe braț, ca și cum ar dormi). În fundul sălii mai mulți ofițeri sunt închiși cu dînsul. Marchizul intră fără a fi băgat în seamă de Carlos, și zice incet câteva cuvinte ofițerilor care se retrag îndată. Se apropie de Carlos și-l privește un moment în tăcere și cu tristețe. Însfîșit face o mișcare care deșteaptă pe Carlos din amețeala sa. Carlos se scoală, vede pe Marchiz și tresare spăriat. Se uită la dînsul cîtva timp cu aer pierdut, apoi trece mâna peste frunte ca și când ar voi să-și aducă aminte de ceva).

MARCHIZUL

Eu sunt, Carlos.

CARLOS (intinzîndu-i mîna).

Vii încă la mine, să mă vezi?
Aceasta-ți șade bine.

MARCHIZUL

Gândiam, poate să ai
Nevoe de-un prieten.

CARLOS

Așa? In adevăr?
Tu ai gândit aceasta? Mă bucur foarte mult.
Oh! am știut prea bine că încă mă iubești.

MARCHIZUL

Dar am și meritat să ai astă părere.

CARLOS

Nu e așa? O da, noi ne'nțelegem încă.
Așa imi place. Astă cruțare, bunătate
Șed bine unor inimi atât de nobile
Cum e a ta ș'a mea. Să ne închipuim
Că din dorințele ce-aș fi avut, e una
Nedreaptă. Pentru asta trebuia să-mi refuzezi
Și tot ce este drept? Prea aspră poate fi
Virtutea, dar nu crudă și nici neomenoasă.
Tu vei fi suferit prea mult. O da, sunt sigur.
Știu cât te-a fi durut inima ta cea bună
Când pentru sacrificiu îți pregăteai victima.

MARCHIZUL

Carlos, ce vrei să spui?

CARLOS

Acum vei implini
Tu singur ceea ce eu trebuia să fac,
Dar nu am fost in stare. Vei da Spaniolilor
Acele vremi de aur pe care de la mine
Zadarnic le sperau. Deacum... eu sunt pierdut,
Pierdut pentru vecie! Tu ai simțit aceasta.
O! dragostea această grozavă, a stricat

Prea timpuria floare a geniului meu!
Pentru mărețele speranțe ce-ai avut
Murisem. Providența sau poate întâmplarea
Te-au apropiat de rege. Descoperind secretu-mi
Puneai pe dînsul mîna. Puteai bunul sîu geniu
Să fi deacum... De nu e scîpare pentru mine
E poate pentru Spania. Aici ah, nu-i nimic
De condamnat decît nebuna mea orbire
De-a nu fi băgat samă pînă astăzi că tu ești
Atîta de măreț pe cît de iubitor!

MARCHIZUL

Nu, eu nu prevăzusem aceasta, nu gîndiam
Că generositatea unui prieten poate
Fi mai ingenioasă decît a mea prudentă.
Întreaga mea zidire se năruește, căci
Uitam inima ta.

CARLOS

O, dacă ți-ar fi fost
Posibil, cel puțin, pe dînsa s'o ferești
De-această soartă crudă, în veci ți-aș fi păstrat
Nespusă mulțămire. Au nu puteam să sufăr
Eu singur? Trebuia să fie și ea jertfă?
Dar să nu mai vorbim! Nu voi să-ți fac muștrări
Ce-ți pasă de regină? Iubești *tu* pe regină?
Virtutea ta cea aspră ce are să s'ocupe
Cu micile 'ngrijiri ale iubirii mele?
Mă iart' am fost nedrept!

MARCHIZUL

Acuma ești nedrept.
Dar nu fiindcă-mi faci muștrările aceste.
Dac'aș merita una le-aș merita pe toate.
Și eu atunci n'aș sta astfel 'nainte ta.

(scoțând portofoliul)

Eată vre-o câteva scrisori ce mi-ai fost dat
Ca să-ți păstrez. Ia-le!

CARLOS

(privind cu mirare când scrisorile, când pe marchiz).

Cum?

MARCHIZUL

Ți le 'napoiez,
Fiindcă 'n mâna ta vor fi mai sigure
Acum decât la mine.

CARLOS

Ce-i asta? Regele
Nu le-a cetit și nici măcar nu le-a văzut?

MARCHIZUL

Scrisorile *aceste*?

CARLOS

Tu nu i-ai arătat
Pe toate?

MARCHIZUL

Cine-ți zice că i-aș fi arătat
Vre una?

CARLOS

Contele de Lerma.

MARCHIZUL

El ți-a spus?
Acum înțeleg totul. Da, tot! Cine putea
Aceasta s'o prevadă? Așa dar, Lerma?... Nu,
Acest bărbat în veci nu a știut să mintă.
Celălalte scrisori sunt în mâna regelui.

CARLOS (il privește multă vreme cu uimire adâncă).

Atunce pentruce mă aflu 'n acest loc?

MARCHIZUL

Spre o mai bună pază când ți-ar mai veni gândul
Ca să-ți incredințezi din nou secretul tău
Princesei Eboli.

CARLOS

Ah! Insfirșit acum
Pricep!... Acum se face lumină!...

MARCHIZUL (mergând spre ușă).

Cine vine?

SCENA II.

Ducele de Alba. Ceidinainte.

ALEA

(se apropie cu respect de prinț, întorcând spatele marchizului în toată scena).

Prinț, sunteți liber. Eu am fost trimis de rege
Să vă vestesc.

(Carlos privește cu mirare la marchiz. Toți tac).

Mă simt ferice de a fi
Intâiul care vine...

CARLOS

(se uită la amândoi cu mare mirare. După o pauză
cătră Duce).

Ved că m'au arestat
Ș'apoi mă lasă liber, fără să mi se spuie
Măcar din care cauză?

ALBA

Print, a fost o greșală,
La care, pe cât știu, a îndemnat pe rege
Vre un înșălător.

CARLOS

Dar mă găsesc aice
In urma unui ordin regal?

ALBA

Dintr'o eroare
A Maestății Sale.

CARLOS

Eu sunt, in adevăr
De-aceasta prea mândrit, dar dacă-i o eroare
A regelui, el trebui să vie in persoană,
Greșala s'o îndrepte.
(Caută să cetească in ochii marchizului și arată ducelui
inaltă mândrie).

Se zice că eu sunt
Al lui Don Filip fiu. Sunt ațintiți spre mine
Ai curiosității ș'ai calomniei ochi.
Nu voiu să creadă lumea că eu aș datori
Regalei îndurări, aceea ce monarcul
Din datorie numai va face; de altminteri
Sunt gata să mă duc 'nainte judecării
Cortejilor — nu iau din mâna voastră spada-mi!

ALBA

Nu este indoială că Maestatea Sa
Va 'ndeplinî voios o cerere-așa dreaptă.
Dacă-mi îngăduiți să vă 'ntovărășesc
La dinsul.

CARLOS

Stau aice pân ce monarcul sau
Madridul mă va scoate din astă închisoare.

Acest răspuns îi duceți!

(Alba se depărtează. El se mai vede încă un moment in
curte dând ordine).

SCENA III.

Carlos. Marchizul de Posa.

CARLOS

(după ce a eșit ducele, cu mirare cătră marchiz).

Ce-i asta? Tâlmăcește-mi. Credeam că ești ministru?

MARCHIZUL

Cum vezi, am fost ministru.

(apropiindu-se de dînsul cu mare mișcare)

O Carol! S'a produs

Efectul așteptat. Am isbutit. Mărire

Celui Atotputernic care ne-a dat isbânda!

CARLOS

Isbânda? Ce isbândă? Eu nu te înțeleg.

MARCHIZUL (luându-l de mână).

Tu ai scăpat, Carlos, ești liber... eu (se oprește)

CARLOS

Ei bine?

MARCHIZUL

Eu... Pentru'ntăia oară am dreptul să te strîng
Duios la pieptul meu; căci astăzi acest drept
L'am câștigat cu tot, cu tot ce am mai scump,

O Carol, cât de dulce și mare-i acest cîas!
Sunt mulțămît de mine.

CARLOS

Ce subită schimbare
Se vede 'n fața ta. Eu nu te-am mai văzut
Așa. Mai cu mândrie se 'naltă pieptul tîu,
Și mai strălucitoare e azi a ta privire.

MARCHIZUL

Noi trebui zioa bună să ne luăm, Carlos.
Nu te inspăimănta. O, fii bărbat! Orice
Vei auzi, promite-mi că nu-mi vei amări
Această dispărțire prin o nemărginită
Durere, ce nu-i demnă de sufletele mari.
Carlos, ai să mă pierzi pentru ani mulți; nebunii
Zic: pentru vecie.

(Carlos își retrage mîna, privește drept la dînsul și nu
răspunde).

Fă piept! Eu am avut
Incredere în tine și nu am evitat
Cu tine de-a petrece această oară crudă
Pe care oamenii, cu groază o numesc
Oara cea de pe urmă. Ba, să-ți mărturisesc?
M'am bucurat gîndind la dînsa. Să ședem,
Simțesc că's obosit.

(Se apropie de Carlos care tot fără mișcare, se lasă a fi
atras de dînsul mașinal).

Ce ai? Tu nu răspunzi?
Am să fiu scurt. O zi după 'ntîlnirea noastră
Din urmă 'n mîonăstire, am fost chemat de rege.
Urmarea tu o știi, o știe tot Madridul.
Dar una nu o știi că taina ta-i fusese
Trădată; că scrisori găsite în caseta
Reginei te-acusau, că eu aflasem asta

Din însăși a sa gură și confidentul lui
Astfel eu devenisem.

(Se oprește așteptând răspunsul lui Carlos, dar acesta
urmează a tăcea).

Dar numai limba mea
Călcâ a mea credință. Eu insumi am condus
Complotul pregătit pentru peirea ta...
In fața faptelor ce'n contra ta vorbiau
Mai mult nu era vreme ca să te mai justifice.
Tot ce puteam să fac a fost să mă asigur
De resbunarea lui și astfel m'am făcut
Dușmanul tău, să pot mai bine să te apăr.
Tu nu m'ascuți?

CARLOS

Ascult, urmează!

MARCHIZUL

Pân atunci
N'aveam nici o greșală. Dar in curând am fost
Trădat de strălucirea cea nouă a acestei
Favori neobicinuite. Și faima deindată
— Precum o presimțisem — străbate pân la tine.
Eu însă, înșălat de-o falsă gingășie,
Orbit de-o vinovată trufie, am voit
Să isprăvesc eu singur fără ajut rul tău
Astă sumeață faptă și amicieii tale
Atunci am ascuns primejdioasa-mi taină.
Ce imprudență! Mare a fost a mea greșală!
Știu bine: Siguranța-mi era o nebulie!
Mă iart', o 'ntemeiam pe amicia ta
Eternă, neschimbată!

(Se oprește. Carlos trece din nemișcarea sa într'o vie
agitație).

Se 'ntîmplă tocmai lucrul
De care mă temusem, să tremuri de primejdii.

Scornite... vezi regina scäldată 'n al ei sânge;
Un sgomot se läteşte in curtea späimântată —
Gräbirea cea fatală a contelui de Lerma —
Neințeleasa mea tăcere — toate dau
Nävală împreună in sufletu-ți uimät:
Tu șovăești, më crezi pierdut... Prea nobil inșä
Fiind, spre-a te'ndoi de probitatea mea,
Impodobești trädarea cu nume de märeire.
Admiți c'aș putea fi necredincios din causä
Cä necredința mea ar merita onoare.
Atuncea, pärsät de unicu-ți amic,
Te-arunci in brațele princesei Eboli. —
Nenorociture, in brațe de diavol!
Cäci ea, ea te-a trädät.

(Carlos se scoalä)

Te väd fugänd la dinsa.

O presimțire neagrä prin inima mea trece.
Alerg! E prea tärziu! Tu ești l'a ei picioare
Märturisirea-ți sboarä pe buze, nu mai este
Scäpare pentru tine!

CARLOS

Nu, nu, era mișcatä!
Te'nșäli. Era desigur mișcatä.

MARCHIZUL

Atunçi noapte
Se face 'n mintea mea. Nimic... nici o scäpare
Și nici un ajutor, nimic... in tot cuprinsul
Naturei... Desperarea in furie, in fiarä
Më schimba, eu ridic spre sinu-i femeesc
Pumnarul... Dar deodatä sträbate'n al meu suflet
O razä de luminä. „De-aș inșäla pe rege,
De-aș isbuti s'arät că eu sunt vinovatul!
Probabil fie-aceasta, sau nu. Deajuns îi este

Căci Filip totdeauna probabil crede răul.
Să'ncerc aceasta! Poate un trăsnet ce-l lovește
Atât de neașteptat va turbura tiranul,
Și—ce voesc eu alta?—pân și-a lua de samă,
Carlos câștigă vremea să fugă in Brabant“.

CARLOS

Și tu ai fi făcut aceasta?

MARCHIZUL

Scriu atunce

Lui Guilelm de Orania că de regina eu
Aș fi inamorat, că din pricina unui
Prepus ce te apasă pe tine cu nedreptul
Am isbutit să scap de-a regelui priviri,
Că regele mi-a dat mijloace să m'apropiiu,
Ori când voiu, de regină. Aaug că mi-e frică
De-a nu fi dat pe față; că tu, inștiințat
De-această pasiune, ai aleigat să spui
Princesei Eboli să meargă la regină
Ca să o prevestiască; că eu te-am arestat
Acolo și vëzënd că totul e pierdut
Mi-am pus in gând in Flandra să fug... Scrisoarea
asta...

CARLOS (curmându-l spăriat)

Doar n'ai incredințat-o la poștă. Știi că toate
Scrisorile trimese in Flandra și Brabant...

MARCHIZUL

Se dau Monarcului in mână. Cum se vede
Taxis și-a implinit a sa indatorire.

CARLOS

O, Doamne! Sunt pierdut!

MARCHIZUL

Tu? Dece tu?

CARLOS

Vai ție!

Și tu ești prăpădit cu mine împreună!
Această 'nșălăciune cumplită tatăl meu
In veci nu ți-a erta-o! Nu, niciodinioară!

MARCHIZUL

Această 'nșălăciune! Tu ești distras. Gândește,
Cine-i va spune lui c'a fost inșălăciune?

CARLOS (uitându-se țintă la dînsul).

Intrebi, cine-i va spune? Eu insumi.

(vrea să easă)

MARCHIZUL

Aiurezi

Remâi!

CARLOS

Nu mă ținea! Nu! Pentru Dumnezeu!
In vreme ce mă 'ntârziu aicea, el tocmește
Pe ucigași.

MARCHIZUL

Cu-atât mai prețios e timpul.
O! multe avem încă a ne mai spune.

CARLOS

Ce?

Păn nu va porunci...

(Ear vrea să fugă, marchizul îl ia de braț și se uită la
dînsul cu gravitate).

MARCHIZUL

Carlos, ascultă, fost-am
Și eu așa grăbit, așa conștințios
In anii de pruncie, atunci când pentru mine
A curs sângele tău ?

CARLOS (rămâne mișcat și uimit inaintea lui).

Cerească providență!

MARCHIZUL

O! Scapă pentru Flandra. Chiamarea ta-i domnia.
A mea a fost să-mi dau viața pentru tine.

CARLOS

(inaintează spre dînsul cu cea mai adăucă mișcare și-l ia
de mână).

O, nu! Nu va putea să nu se 'nduioșeze
De-așa mărinimie. Am să te duc la dînsul!
Să mergem mână 'n mână la dînsul. Am să-i zic:
O, tată, astă faptă amicul a făcut-o
Pentru al său amic. Și el va fi mișcat.
Mă crede, tatăl-meu nu-i fără omenie.
Da, el va fi mișcat, el o să verse lacrimi
Fierbinți ș'o să ne ierte, pe tine și pe mine.

(Se trage o armă de foc prin ostrețe. Carlos tresare).
Spre cine se indreaptă aceasta?

MARCHIZUL

Mi se pare

Spre mine (cade jos).

CARLOS

(cade cu un țipet de durere lângă dînsul la pămînt).

O! Cerească milostivire!

MARCHIZUL

Este

Grăbit... monarcul... Eu speram... mai multă vreme...

Gândește la scăpare, auzi tu?... la scăpare...

Regina-i prevestită de toate... nu mai pot...

(Carlos rămâne fără mișcare lângă cadavru marchizului.

După câtă va vreme intră regele întovărașit de mai mulți

granzi și dă înapoi lovit de acest aspect. Pauză generală

și adâncă. Granzii se așază în cerc împrejurul regelui și

al prințului și se uită când la rege când la Carlos. Ace-

sta nu dă semne de viață. Regele îl privește mut și

gânditor).

SCENA IV.

*Regele. Carlos. Ducii de Alba, Feria și Medina
Sidonia. Prințul de Parma. Conte de Lerma. Do-
mingo și mai mulți granzi.*

REGELE

Infante, rugămintea ți-a fost îndeplinită.

Vin însumi să-ți vestesc cu toți cei mari ai țării

Că ești în libertate.

(Carlos ridică ochii și privește în jurul său ca și când
s'ar deștepta dintr'un vis. Ochii săi se ațintesc când asu-
pra regelui când asupra mortului. El nu răspunde).

Primește spada ta.

Aice s'a lucrat cu prea multă pripire.

(S'apropie de dînsul, îi întinde mâna și-l ajută să se ridice)

Nu-i fiul meu la locul ce i se cade. Vino

La tatăl tău în brațe!

CARLOS

(se lasă fără cunoștință a fi ridicat în brațele regelui, dar
deșteptându-se deodată, se oprește și-și ațintește ochii
asupra lui).

Tu miroși a omor! Eu nu te 'mbrățoșez!

(Il respinge. Granzii sunt mișcați)

Nu, nu vă spăimântați! Ce lucru monstruos
Făcut-am? Am atins pe Unsul Domnului?
Nu vă 'ngrijiți, nu 'ndrept asupra-i mâna mea!
Voi nu vedeți stigmatul ce este pe-a lui frunte
Chiar Domnul l'a 'nsemnat!

REGELE (intorcându-se răpede să easă).

Urmați pe-al vostru rege!

CARLOS

Sir, unde mergi? Nu ai să eși din acest loc!
(Il ține cu putere. O mână întâlnește spada pe care re-
gele a adus-o. O ia și o scoate din teacă).

REGELE

Indrepti sabia ta spre mine?

TOȚI GRANZII (scoțând săbiile).

Regicidiu!

CARLOS

Puneți armele 'n teacă. Ce vreți? Gândiți voi oare
Că aș fi in deliriu? Nu, nu sunt in deliriu!
De-aș fi, rău ați făcut că mi-ați adus aminte
Că de-această spadă atîrnă viața lui.
Vă rog, stați mai departe: naturi cum e a mea
Cer să fie cruțate. Stați mai de-oparte. Treaba
Ce am cu acest rege nimic nu are-a face
Cu jurământul vostru pe care ca vasali
I l'ați făcut. Vedeți? Cum degetele sale
De sânge sunt umplute? Priviți-l bine 'n față
Și vă uitați ș'aicea. Aceasta a făcut-o
El, omul cel dibaciu!

REGELE

(cătră granzii care, îngrijiți, se grămădesc împrejurul său).

Retrageți-vă toți!

Dece vă 'nfiorați; nu suntem noi, părinte
Și fiu? Voesc să văd până la ce faptă neagră
Natura-l va...

CARLOS

Natura? Eu nu o mai cunosc!

Omorul e acuma parola. Sunt sdrobite
A omenirii lanțuri. Tu singur le-ai sfărmat
In sfaturile tale. Eu să respect aceea
Ce tu ai profanat? Priviți, priviți aice!
O, nu s'a comis încă pe lume până astăzi
Nici un omor! Nu este un Dumnezeu? Pot regii
Așa să-și bată joc in universul lui?
Intreb: Nu-i Dumnezeu? De când sunt mume 'n
lume

Ce nasc copii,—un om, un singur a murit
In chip așa nedrept! Știi tu ce ai făcut?
Știi tu! O! El nu știe că a răpit din lume
O viață mult mai mare, mai nobilă, mai scumpă
Decât este el însuș cu 'ntreg seculul său.

REGELE

Dacă m'am prea grăbit ți se cuvine oare
Să cei tu, *pentru* care eu fapta am făcut-o
Să dau seamă de dinsa?

CARLOS

Cum? Este cu puțință!

Voi încă n'ați ghicit in ce raport a stat
Cu mine acest mort? Spuneți-i, ajutați
Adâncii lui pëtrunderi enigma s'o dislege.
Mi-a fost prieten mortul. Și vreți să știți și cauza

Din care a murit? S'a aruncat in moarte
Pentru al său prieten!

REGELE

O! Presimțirea mea!

CARLOS

O, umbră! Cer ertare de-ți profanez secretul
Naintea unor ființe de felul său. Vreau însă
Ca El, ce se credea cunoscător de oameni
Să plângă de rușine, că mintea unui tînăr
A înșălat bătrîna înțelepciune-a lui.
Dar Sir, noi am fost frați. Frați printr'un lanț mai
nobil

Decît acel pe care natura-l făurește.
Frumoasa lui viață a fost numai iubire,
Iubire pentru mine a fost frumoasa-i moarte!
Era al meu, când tu sperai c'ai dobîndit
Inalta-i stimă, când ușoara-i eloquentă
Glumea cu mintea ta gigantică și mândră.
Gîndiai că-l stăpînești ș'ai fost unealta numai
A planurilor sale sublime. Dacă sunt
Prisonier, e fapta prevăzătoarei sale
Prietenii. Cu scopul de-a mă scăpa pe mine
A scris acel răvaș contelui de Orania.
O Doamne! Aastă fu întăia sa minciună!
Cu scop de-a mă scăpa, el s'aruncă in moarte
Și o primî. Favoarea i-ai oferit-o tu —
El moare pentru mine. Vroiai ca să-i impui
Iubire, amicie. I-ai dat sceptrul ce-a fost
O jucărie 'n mîna-i. El însă il aruncă
Și moare pentru mine!

(Regele stă nemișcat, cu ochii plecați la pămînt. Toți
granzii se uită la dînsul cu fiori și îngrijire).

Cum? este cu putință

De-a crede o minciună atât de grosolană?
O, ce puțină stimă trebuia să fi avut
De tine ca să 'ntindă o cursă-atât de simplă.
Ai îndrăznit să cauți prietenia lui
Și nu ai fost în stare să te împotrivești
La o ispit'ășa de mică. O, acesta
Nu a fost pentru tine! El n'a fost omul tău!
El a știut-o bine atunci când te-a respins
Cu sceptre și coroane. În mâna-ți de metal
Trebuia să se sfărâme o lir'ășa gingașă.
Tot ce-ai putut să faci a fost a-l omori!

ALBA

(care n'a pierdut pe rege din vedere un singur moment
și a observat cu o îngrijire vizibilă toate mișcările feței
sale, se apropie cu sfială).

Curmați tăcerca asta de moarte; împrejur
Uitați-vă! Vorbiți cu noi, Sir.

CARLOS

Nu i-ai fost

Indiferent. Privia cu interes la tine
De multă vreme. Poate te-ar fi făcut fericit!
Atâta de bogată era inima lui,
Că te-ar fi mulțămît chiar cu prisosul ei.
Din mintea-i o scântee te-ar fi făcut un zeu.
Tu însuți te-ai prădat. Ce-ai da să 'nlocuești
Un suflet ca acesta?

(Tăcere adâncă. Mai mulți granzi își întorc fața sau și-o
acopăr cu mantalele lor).

O voi, care v'ați strins

Aici în jurul nostru și care stați pătrunși
De groază și uimire. O, nu mă osindiți
Că îndrăznesc deși sunt tînăr, a vorbi
Astfel cu-al meu părinte și cu-al meu rege. Eată

Priviți-l; pentru mine el a murit! Sunt lacrimi
In ochii voștri? Curge in trupul vostru sânge
Și nu clocotitoare aramă! O, priviți
Aici la acest mort, și nu mă osindiți!

(Se adresează către rege cu mai multă moderație și liniște).

Aștepți poate sfârșitul ce va avea această
Istorie cumplită? Frimește a mea spadă!
Ești ear regele meu. Socotiți poate că tremur
De resbunărea ta? Omoară-mă pe mine
Precum ai omorit pe-acest prea nobil suflet.
Eu știu că merit moartea. Dar ce-mi mai este viața?
Mă lepăd azi de toate ce m'așteptau pe lume!
Pintre străini îți cată un fiu pe viitor:
Aci zac ingropate a mele 'mpărății!

(El cade lângă trupul lui Posa și nu mai ia nici o parte la restul scenei. In depărtare se aude un murmur de glasuri și sgomotul unei mulțimi. Imprejurul regelui domnește tăcere adâncă. Ochii săi se primblă in cerc asupra tuturora, dar nu întâlnește privirea nimărui).

REGELE

Ei bine? Nu-mi raspunde nimeni? Plecați in jos
Sunt ochii tuturora? Ascundeți fața voastră?
Sentența-mi e rostită. După tăcerea voastră
Eu înțeleg. Ai mei supuși m'au judecat!

(Aceeși tăcere. Sgomotul se apropie și se mărește. Granzii încep a șopti între dînșii. Iși fac semne unii altora. Insfârșit contele de Lerma se adresează încet către ducele de Alba).

LERMA

Aceasta-i resculare!

ALBA (încet).

Așa mă tem.

LERMA

Viind.

Aud

SCENA V.

Un ofițer' din gardă. Cei dinainte.

OFIȚERUL (in grabă).

E resvrătire! Unde e regele?

(Străbate prin mulțime și ajunge la rege).

Madridu 'ntreg in arme. Poporul și soldații
In furie 'nconjoară cu miile palatul.
Se respândește vestea că Don Carlos ar fi
Inchis; că in pericol ar fi viața lui.
Ei vor să-l vadă viu, sau va fi tot Madridul
Al flacărilor pradă.

TOȚI GRANZII (in mare mișcare).

Scăpați, scăpați pe rege!

ALBA (cătră rege care stă liniștit și nemișcat)

Fugiți, Sir, e pericol. Nu știm cine 'narnează
Mulțimea.

REGELE

(deșteptându-se din amețeala sa ridică fruntea și pășește
cu maestate in mijlocul lor).

Tronul meu stă încă in picioare?

Sunt încă regele acestei țări? Nu sunt. —
Acești mișei plâng toți mișcați de un copil.
Semnalul se așteaptă ca să mă părăsiaccă,
Rebelii mă trădează.

ALBA

Sir, ce inchipuire

Grozavă!

REGELE

Acolo! Puneți-vă 'n genunchi!
Plecați-vă 'nainte a acestui rege tînăr
Și'nfloritor. Eu sunt un biet moșneag căzut.

ALBA

Spaniolilor, acolo ajuns-am!...

(Toți se grămădesc împrejurul regelui și ingenunchiază
cu săbiile scoase. Carlos rămâne singur lângă cadavru pă-
răsit de toți).

REGELE

Imbrăcați-l

Cu mantia regală! Călcați-mă 'n picioare
Și peste trupul meu pe dînsul ridicăți-l!

(Cade leșinat in brațele lui Alba ș'a lui Lerma).

LERMA

O Doamne! Ajutor!

FERIA

Ce groaznică 'ntimplare!

LERMA

A leșinat...

ALBA (lasă pe rege in brațele lui Lerma și lui Feria).

Puneți-l in pat. Eu pîn atunce
Fac pace in Madrid.

Ese. Alții scot pe rege afară întovărășit de toți granzii).

SCENA VI.

Carlos rămâne singur lângă trupul lui *Posa*. După câteva momente apare *Ludovic Mercado*, se uită cu sfială împrejur și stă câțeva vreme în tăcere îndărătul prințului, care nu-l vede).

MERCADO

De Maestatea Sa Regina sunt trimes...

(*Carlos* se uită într-o parte și nu răspunde).

Eu me numesc Mercado... al Maestății Sale Medic... eat' aduc ș'un semn de 'ncredințare.

(Arată un inel prințului, dar acesta urmează a tăcea).

Dorește mult regina chiar azi să vă vorbiască
Trebî foarte însemnate...

CARLOS

Nimica nu-mi mai este

Pe lume însemnat.

MERCADO

E o însărcinare

Ce i-a lăsat marchizul de *Posa*.

CARLOS (ridicându-se iute).

Ce? Indată!

(vrea să easă)

MERCADO

Acuma nu, Alteță. Trebuie să vie noaptea.

Intrările 's păzite și sentinelele

În număr indoit. Nu este cu puțință

S'ajungi în astă parte a Curților regale

Fără de-a fi văzut. S'ar pierde totul.

CARLOS

Însă...

MERCADO

Mai e un singur mijloc de incercat. Regina
Și l'a inchipuit. Ea vi-l propune, însă
El este îndrăzneț, ciudat, aventuros!

CARLOS

Ce mijloc?

MERCADO

Voi cunoașteți că după o legendă,
Ades la miezul nopții prin boltele adânci
A Curții se arată umbra lui Carol Quint
In haine de călugăr. Poporul crede-această
Poveste; gardele ocupă totdeauna
Cu frică acest post. De sunteți hotărît
Să vă 'mbrăcați in hainele-aceste, veți pute
Ușor și fără grijă să treceți printre garde
Pân la apartamentul reginei ș'a-l deschide
Cu-această cheie. Chipul cel sfânt vă va păzi
De ori și ce atac. Dar hotărîrea, prinț,
Voi trebui s'o luați chiar in acest moment.
Imbrăcămintea, masca pe toate le-ți găsi
In cabinetul vostru. Eu trebui să alerg
La Maestatea Sa să-i dau respuns.

CARLOS

Ce oară?

MERCADO

La miezul nopții.

CARLOS

Du-te și spune-i să m'aștepte!
(Mercado ese)

SCENA VII.

Carlos, Contele de Lerma.

LERMA

Fugiți! E furios
Monarcul contra voastră. S'a pus la cale-un plan
Incontra libertății, de nu cumva incontra
Viștii voastre chiar. Nu mă 'ntrebați mai mult.
M'am furișat aice să vă inștiințez,
Fugiți fără zăbavă!

CARLOS

Eu sunt in mânil
Inaltei providențe.

LERMA

Precât mi-a dat regina
Să înțeleg, Voi trebui să părăsiți Madridul
Chiar azi, și in Bruxella să vă adăpostiți,
Nu 'ntârziati; răscoala vă inlesnește fuga,
Cu acest scop regina au ațîțat-o. Astăzi
Nu vor mai cuteza să intrebuițeze
Incontra-vă puterea. Stau caii pregătiți
In mănăstire, eată și arme dac'ați fi
Silit... (li dă un pumnar și pistoale).

CARLOS

Vă mulțumesc, conte de Lerma.

LERMA

Ceea.

Ce azi vi s'a 'ntîmplat m'a 'nduișat pân' in
Adâncul inimei. Nu-i alt amic pe lume
Care-ar iubi așa! Vă plâng toți patrioții.
Mai mult nu vă pot spune.

CARLOS

Acel ce doarme-aice
A zis, vorbind de voi, c'aveți un suflet nobil.

LERMA

Print, inc'odată: mergeți cu bine! Vremi mai bune
Venî-vor, dar atunce eu nu am să mai fiu.
Primiți omajul meu deacum! (pleacă un genunchiu)

CARLOS (induioșat, vrînd să-l opriască).

Nu astfel, conte
Nu astfel, sunt mișcat, n'aș vrea să mi se moaie
Curajul ce-mi rămâne...

LERMA (îi sărută mâna cu simțire).

Ai fiilor mei, rege!

Copii mei putè-vor să moară pentru voi,
Eu nu pot. V'amintiți de mine'n fiii mei.
Intoarceți-vè 'n pace in Spania 'napoi.
Pe tronul lui Don Filip fiți omenos, voi știți
Ce este suferința. Nu faceți vre-o 'ncercare
De luptă și de sânge inconstra tatălui!
Nimic unde e sânge! Filip al doilea
Sili pe bunul vostru ca să se dee jos
De pe-al său tron și astăzi el, Filip tremură
De insuș fiul său! Gândiți la asta, print
Și Domnul să v'ajute!

(Se depărtează răpede. Carlos vrea să easă pe altă cale,
dar se intoarce îndată și se pleacă inaintea cadavrului
marchizului pe care îl strînge inc'odată in brațe. Apoi
ese răpede).

SCENA VIII.

Un salon in apartamentul regelui.

Ducele de Alba și *Ducele de Feria* (intră in convorbire).

ALBA

Orașu-i liniștit.

Cum ați lăsat pe rege?

FERIA

In stare 'nfricoșată.

Orice s'ar întâmpla a zis că nu voește
Pe nimeni să primiască. De când a fost trădat
De Posa, firea lui întreagă s'a schimbat,
Noi nu-l mai recunoaștem.

ALBA

Trebui să-l ved. Nu pot
Să-l cruț de astă dată. O foarte insemnată
Descoperire care acuma s'a făcut...

FERIA

Ear o descoperire?

ALBA

Venise un călugăr pe-ascuns in locuința
Infantului să afle cu o curiositate
Suspectă, despre moartea marchizului. El însă
De gardă este prins și întrebat indată.
A morții groază stoarce din el mărturisirea
Că are-asupra lui hărtii foarte 'nsemnate
Pe care-i poruncise marchizul să le dee
In mâna prințului, de nu va mai veni
Pân la apus de soare.

FERIA

Ei bine?

ALBA

Din hârtii

Se vede că infantul azi după miezul nopții
Trebuia să părăsiască Madridul.

FERIA

Cum?

ALBA

Că in

Cadix e o corabie gătită de plecare,
Să-l ducă la Flessinga ; că Țările de Jos
Pe dînsul îl așteaptă ca să sdrobiască lanțul
Ispaniei.

FERIA

Ce fel? Ce-i asta?

ALBA

Mai sunt alte

Scrisori care vestesc că Soliman a și
Trimis o flot' a sa din Rhodos să atace
Pe regele de Spania in Mediteranea
Dup' un tratat făcut.

FERIA

E cu putință!

ALBA

Aste

Scrisori imi tălmăcesc călătoriile
Pe care cavalerul făcuse de curînd
In Europa 'ntreagă. Voia să inarmeze
Mai toate statele din Nord ca să câștige
Neatîrnarea Flandrei.

FERIA

Astfel de om a fost!

ALBA

Mai e alăturat

L'aceste acte-un plan, lucrat cu amănuntul,
A 'ntregului războiu ce trebuia pe veci
Să dispărâiască Flandra de monarchia Spaniei.
Nimic nu e uitat. Puterea, apărarea
Sunt bine cumpănite, sunt însemnate toate
Mijloacele din țară, maximele anume
Ce trebuesc păzite și alianțele
Ce sunt de încheiat. E un proiect demonic
Dar e închipuit de-un geniu strălucit.

FERIA

Ce trădător fățarnic și nepotruns!

ALBA

Mai este

Un act ce pomeneste o tainică 'ntilnire
Pe care trebui prințul s'o aibă cu regina
In sara pentru care e hotărîtă fuga.

FERIA

Cum? Prin urmare astăzi?

ALBA

Așa, la miezul nopții.

Am dat de pe acum porunci trebuitoare.
Vedeți, lucru-i urgent. Nu este de pierdut
Nici un moment. Deschideți, trebui să merg la rege.

FERIA

Intrarea e oprită.

ALBA

Atunci deschid eu singur,
Primejdia cea mare imi va justifica
Această îndrăzneală.

(Cum vrea să se apropie de ușa, aceasta se deschide și
regele ese).

FERIA

A! Eată-l in persoană!

SCENA IX.

Regele. Cei dinainte.

(Toți granzii spăriați la aspectul regelui se dau in
lături lăsându-l cu respect să treacă prin mijlocul lor. El
pare, deși deștept, ca într'un vis de somnambul. Trăsē-
turile și imbrăcăminte sa arată încă nerânduiala in care
l'a aruncat leșinul. El inaintează încet cătră granzii adu-
nați, țintește ochii dearândul asupra fiecărui, fără a cu-
noaște pe nici unul. Insfirșit se oprește pe gânduri, cu
ochii plecați la pământ, până ce agitația sa isbucnește in
cuvinte).

REGELE

Dă-mi mortul inapoi! Eu trebuie să-l am!

DOMINGO (cătră Alba).

Vorbiți-i, duce, voi.

REGELE

El m'a disprețuit
Și a murit. Eu voiu să-l am. El trebuie
Să aibă o mai bună părere despre mine.

ALBA (apropiindu-se cu sfială).

Sir...

REGELE

Cine a vorbit?

(Se uită lung la cercul granzilor)

Uitat-ați cine sunt?

Dece nu'ngenunchiați nainte-mi? Voiu să văd
Supunere. Vor toți ca să mă umiliască
Fiindcă unul singur mi-a arătat dispreț?

ALBA

Să nu mai fie vorba de dinsul, Maestate.
Un mai primejdios dușman s'a arătat
In chiar inima țării.

FEBIA

Infantul, Don Carlos...

REGELE

Amicul său primî să moară pentru dinsul.
Cu mine un regat el ar fi împărțit.
Cât mă privia de sus! Chiar pe un tron nu ai
Așa privire mândră. El cunoștea valoarea
Isbânzei ce făcuse. Durerea-i arăta
Acea ce-a pierdut. O! Astfel nu se plînge
De o nenorocire ce-i numai trecătoare!
Eu India aş da-o să fac să mai trăiască!
O cât de ticăloasă-i atotputerea noastră
Ce nu este in stare să plece brațul ei
Măcar într'un mormânt, ca să îndrepte-o mică
Pripire intîmplată cu viața unui om!
Nu mai invie morții! Cine mi-ar putè zice
Că eu sunt fericit? Acel ce-i in mormânt
Nu vrù să mă stimeze. Ce-mi pasă de cei vii?
Un geniu, un om liber venî in acest veac,
Dar m'a disprețuit pe mine ș'a murit.

ALBA

Atunci trăim zadarnic, Spaniolilor, cu toții,
Să coborim în groapă. În sinul morții chiar
Ne fură acest om a regelui iubire!

REGELE (se așează jos cu capul sprijinit pe braț).

O, dac'ar fi murit acestfel pentru mine!
Mult l'am iubit, prea mult! Mai mult decât pe-un fiu.
Cu dînsul alte zori mai mîndre-mi resăreau,
O! multe-i pregătiam. A fost întăiul meu
Amor. Europa 'ntreagă mă poate blăstăma,
Dar el recunoștință îmi datoră...

DOMINGO

Ce farmec!...

REGELE

Și cui a făcut el această jertfă? Unui
Copil, fiului meu? Nu cred. Nu, niciodată.
Pentr'un copil nu moare un Posa. E prea mică
A amicieii flamă pentru-a umplea un suflet
Ca a lui Posa! Pentru întreaga omenire
Bătea inima lui. Iubirea-i se'ntindea
Asupra 'ntregei lumi, ș'asupra tuturor
Acelor generații ce-odată or să vie.
Și ca să mulțămiască această' a lui iubire
Găsește-un tron și trece alătura cu dînsul!
O astfel de trădare a omenirii, Posa
Și-ar fi iertat-o? Nu! Eu îl cunosc mai bine.
El n'a jertfit pe Filip lui Carol, ci pe unul
Ce-acuma e bătrîn, jertfi unui mai tînăr
Și ucenic al său. Părintele era
L'al soarelui apus și nu mai promitea
O zi destul de lungă pentru lucrarea care
Era acum să 'nceapă. Aceasta o păstra

Pentru al fiului luceafăr ce curând
Avea ca să răsară. O! Văd prea lămurit.
Mi se aşteaptă moartea!

ALBA

Scrisorile aceste
Vor confirma mai bine această 'ncredinţare.

REGELE

Dar el s'a înşălat! Trăesc, da, trăesc încă.
Iţi mulţănesc, natură! In nervii mei simţesc
Puterea tinereţii. Voiu ca să-l ridă lumea.
Virtutea lui s'apară in nălucirea goală
A unui visător şi el să fi murit
Ca un nebun! Căderea-i sdrobeasc'al său prieten
Şi veacul său. Să văd ce-or face fără mine.
Al meu e universul pentru o sară încă,
Voiu să mă folosesc de-această sară, voiu
In zece generaţii să nu mai incolţiască
Nici o sământă nouă pe-acest pământ uscat.
El m'a jertfit pe mine idolului ce-avea,
Ideei omenirii; Vreau deci ca omenirea
Aceasta să-mi plătiască. Şi am să'ncep cu-aceia
Ce-a fost păpuşa lui.

(cătră ducele de Alba).

Ce ai zis despre infant?
Mai spune-mi inc'odată, ce este scris in aste
Hârtii?...

ALBA

Scrisorile aceste, Sir, cuprind
Voinţa de pe urmă a cavalerului
De Posa cătră prinţ.

REGELE

(cetește scrisorile în vreme ce ochii tuturor sunt ațintiți asupra lui. După ce a citit o vreme, le pune de o parte și se primblă în tăcere prin casă).

Să cheme cineva pe Cardinalul, mare
Inchisitor. Il rog să-mi dăruiasc' un cias.

(Unul din granzi ese. Regele ia din noi hârtiile, urmează
a citi, apoi le pune ear deoparte).

Deci chiar în astă noapte?

TAXIS

La două oare caii
Trebuiau să stea gata la poarta mănăstirii.

ALBA

Trimiși de-ai mei vëzură cărându-se obiecte
De drum, spre mănăstire, avënd steama regală.

FERIA

Și sume însemnate de bani s'ar fi vărsat
În numele reginei, la niște zarafi mauri,
Cu scop de-a fi trimise de dinșii la Bruxella.

REGELE

Unde-ați lăsat infantu'?

ALBA

Remase lângă trupul
Marchizului.

REGELE

E încă lumină la regina?

ALBA

E totul în tăcere. Azi mai de timpuriu
S'a dispărțit de doamne. Ducesa de Arcos

Care-a eșit la urmă, a părăsit regina
Dormind un somn adânc.

(Un ofițer din gardă intră, chiamă de-oparte pe ducele
de Feria și-i vorbește incet. Acesta se întoarce cu mirare
spre ducele de Alba. Mai mulți alții se grupează apoi și
se ridică un fel de murmur).

FERIA, TAXIS, DOMINGO (împreună).

Ciudat!

REGELE

Ce este?

PERIA

Sir! O veste care-aproape
Nu este de crezut...

DOMINGO

Doi Svițeri care-acuma vin de la postul lor
Spun... însă e de ris să se mai repeteze.

REGELE

Ei bine?

ALBA

Că 'n aripa cea stingă din palat
Le s'ar fi arătat umbra 'mpăratului
Și că ar fi trecut cu pasul hotărit
Și falnic lângă dînșii. Așa incredințează
Și celelalte garde ce sunt imprăștiate
Pe tot pavilionul zicând că arătarea,
S'ar fi pierdut în partea saloanelor reginei.

REGELE

Și care este chipul în care-au apărut?

OFIȚERUL

Cu tot aceeași rasă de chieronimit
Pe care la *San Just* în urmă a purtat-o.

REGELE

In haină de călugăr? Deci gardele in viață
L'au cunoscut, căci altfel de unde puteau ști
Că este împăratul?

OFIȚERUL

Că el e împăratul
Se dovedea din sceptrul pe care-l avea 'n mână.

DOMINGO

De-am crede o legendă el sub această formă
S'ar fi văzut mai des.

REGELE

Și nu-i a vorbit nimeni?

OFIȚERUL

Nimeni n'a îndrăznit. Spuindu-și rugăciunea
Pândarii l'au lăsat respectuos să treacă
Prin chiar mijlocul lor.

REGELE

Ș'a dispărut fantoma
In camera reginei?

OFIȚERUL

In antecamera
Reginei. (toți tac)

REGELE

Voi ce spuneți?

ALBA

Sir, noi tăcem.

REGELE (după o mică cugetare către ofițeri).

Dați ordin

Să se 'narmeze gardă și să păziască toate
Eșirile acestei aripe din palat.
Am gând ca să vorbesc o vorbă cu strigoii.
(Ofițerul ese. Un paj intră).

PAJUL

Sir, Mare-Inchizitorul!

REGELE

Lăsați-ne!

(Cardinalul Mare-inchizitor, bătrân de nouăzeci de ani și orb, intră răzemându-se pe un toiag și condus de doi dominicani. Când trece prin mijlocul granzilor, aceștia pleacă un genunchiu și ating poala hainei sale. El îi binecuvintează. Toți se depărtează).

SCENA X.

Regele. Mare-inchizitorul.

(Tăcere lungă).

MARE-INCHEZITORUL

Mă aflu

Naintea regelui?

REGELE

Da.

MARE-INCHEZITORUL

Nu mă așteptam

Că mă vei mai chiema.

REGELE

Eu repetez o scenă
Din vremile trecute. Infantul Filip cere
Ca să-l povățuiască învățătorul său...

MARE-INCHIZITORUL

In veci nu au avut școlarul meu Carlos,
Marele vostru tată, nevoe de povețe.

REGELE

Cu-atât mai fericit era. Eu, cardinale
Am omorit un om și pacea am pierdut-o...

MARE-INCHIZITORUL

Dece ai omorit?

REGELE

O 'nșălăciune care
E fără pildă 'n lume...

MARE-INCHIZITORUL

O știu.

REGELE

Ce știți? Prin cine?

De când?

MARE-INCHIZITORUL

Eu știu de ani aceea ce voi știți
Abia din astă sară.

REGELE (cu surprindere).

Voi ați avut știință

De-acest om?

MARE-INCHIZITORUL

Viața lui de la 'nceputul ei
Și până la sfârșit, e scrisă in registrul
Cel sfânt al *Santei Casa*.

REGELE

Și el cu toate-aceste

Umbla in libertate?

MARE-INCHIZITORUL

Frânghia era lungă
Care-l ținea legat, dar nu se putea rupe.

REGELE

Trecuse de hotarul împărăției mele.

MARE-INCHIZITORUL

Oriunde ar fi mers mergeam și eu.

REGELE (se primblă prin casă cu nemulțămire).

Știați

In care mâni căzusem. Dece ați zăbovit
De-a mă înștiința?

MARE-INCHIZITORUL

Aceeași întrebare

Eu o întorc. Dece Voi nu m'ați întrebat
Atunce când v'ați dat pe mâna lui. Știați
Cu cine-aveți aface. C'o singură privire
Voi ați descoperit că este un eretic.
Ce v'a 'ndemnat această victimă s'o răpiți
De la oficiul sfânt? Vă bateți joc de noi?
Când regii se 'njosesc de-a fi tăinuitori,
Când ei s'ascund de noi și se 'nțeleg cu cei
Mai mari dușmani ai noștri, atunci noi ce ne facem?
Dacă ertați pe unul, cu ce drept ați jertfi
Atâte mii și sute?

REGELE

Și el a fost jertfit.

MARE-INCHIZITORUL

Nu! El a fost ucis: pe-ascuns și mișelește,
Un sânge ce trebuia să curgă in onoarea
Bisericei cu fală, zadarnic a fost scurs

De mâne ucigașe. Al nostru era el.
Cine vă 'ndrituea s'atingeți bunuri sfinte
De-a ordinului nostru? El trebuia să moară
Prin noi. După nevoia acestor timpuri, Domnul
In dar ni l'a dat nouă, ca noi, sfărâmând un geniu
Precum era al său, să putem da 'n spectacul
Fudula rațiune. Acesta mi-a fost planul
Precugetat. Acuma stricată e lucrarea
Atâtor mii de zile. Biserica-i prădată
Și voi ați remas numai cu mâni pline de sânge.

REGELE

Pasiunea m'a impins. Mă iartă!

MARE-INCHIZITORUL

Pasiunea?

Cine-mi vorbește? Filip Infantul? M'am făcut
Bêtrân numai eu singur? Pasiunea!

(clătinând din cap cu nemulțămire)

Poți să dai in staturile tale

Gândirii libertate, când însuș ești legat,
De lanțuri așa tari?

REGELE

In lucrurile-aceste

Abia sunt ucenic. Fii răbdător cu mine.

MARE-INCHIZITORUL

Nu! Nu sunt mulțămit de tine. Să desminți
Intreaga ta domnie trecută. Unde-a fost
Atunce acel Filip, al cărui suflet tare
Ca steaoa cea polară nestrămutat și vecinic
In juru-i se intoarce? Trecutul tău întreg
S'a năruiat deodată? N'a fost atunce lumea
Aceeși ca 'nainte, când mâna i-ai intins?
Nu mai era otrava otravă? Zidul care

Disparte binele de rău și adevărul
Disparte de minciună, atunce dispăruse?
Ce este hotărîrea, cuvîntul bărbătesc,
Statornicia, dacă într'o minută slabă
O regulă păzită șezeci de ani, dispare
Cum trece un capriciu ce are o muiere?

REGELE

În ochii lui privisem... Mă iartă de-am căzut
În slăbiciuni umane. Închisă este una
Din căi spre al tău suflet. Lumina ta e stinsă.

MARE-ÎNCHIZITORUL

Ce trebuință-aveai de acest om? Putea el
Să-ți dea ceva nou ce n'ai fi cunoscut?
Nu știi ce foc aprinde pe cei entusiaști
Și novatori? Limbajul reformatoților
Ce vor să 'ndrepte lumea așa-ți era străin?
De-ți cade edificiul credinței înaintea
Unor cuvinte goale, întreb cu care frunte
Puteai să iscălești sentința celor sute
De mii de inimi slabe ce-au fost svirlite în foc
Tot pentru-această faptă?

REGELE

Doriam să am un om.
Acest Domingo...

MARE-ÎNCHIZITORUL

Oameni? Dece? Ei pentru tine
Sunt numai numere, atîta tot. Sau trebui
Să mai repet odată cu vechiul meu școlar,
Principiile știute a artei de-a domni?
Un zeu de pe pămînt trebuie să se disvețe
De a dori un lucru ce nu poate avea.
De ești nenorocit că nu poți insufla

La alții simpatie, atunci nu da pe față
Că ești de-aceeași fire ca oamenii ceilalți,
Atunci ce drepturi ai să-i stăpânești pe dinșii?

REGELE (aruncându-se pe jilț).

Eu sunt un muritor cu slăbiciuni, simțesc.
Ceri de la creatură, sa fie creator.

MARE-INCHIZITORUL

Nu Sir, nu mē'nșălați! Sunteți pătruns! De noi
Voi ați a vă disface. A ordinului lanțuri
Sunt grele și v'apăsă. Doriați s'ajungeți liber
Și neatârnat de noi. (Se oprește. Regele tace).

Noi suntem răsbunați.

Să fiți mulțămitor bisericei că ea
Ca mumă iubitoare cu blând vă pedepsește.
Alegerea aceasta ce v'a lăsat să faceți
Cu mintea rătăcită, a fost pedeapsa voastră.
Acum ați priceput. Vē 'ntoarceți ear la noi.
De n'aș sta eu așa 'naintea voastră astăzi,
Pe Dumnezeu! Voi mâne 'nainte-mi ați fi stat.

REGELE

Nu-mi vorbî astfel, popă. Iți cumpenește limba.
Nu sufăr acest ton.

MARE-INCHIZITORUL

Dece invocați umbra
Lui Samoil? Am pus doi regi pe tronul Spaniei
Și 'n urma mea speram să las o temelie
Puternică. Acuma eu vēd că am pierdut
A vieții mele roduri. Don Filip cu-a sa mână
Cutremură zidirea-mi. Acuma, Sir, spuneți-mi
Dece am fost chemat? Ce treabă am? N'am gând
Această vizită s'o mai repet vre-odată.

REGELE

Mai e o întrebare, cea de pe urm', apoi
Te poți retrage 'n pace. Trecutul să-l uităm
Și pacea încheiată să fie între noi.
Ne-am împăcat?

MARE-INCHIZITORUL

Da, dacă pleacă fruntea
Don Filip umilit!

REGELE (după o tăcere).

Infantul, fiul meu,
Urzește un complot.

MARE-INCHIZITORUL

Ce hotărești să faci?

REGELE

Nimic sau tot!

MARE-INCHIZITORUL

Aice ce însemnează *tot*?

REGELE

Il las să fugă, dacă nu pot să-l fac să moară.

MARE-INCHIZITORUL

Ei bine, Sir?

REGELE

O nouă religie poți tu
Să-mi iscodești, prin care se poate 'ndreptăți
Omorul unui fiu?

MARE-INCHIZITORUL

Spre a putea 'mpăca

Dreptatea cea eternă, fiul lui Dumnezeu
S'a răstignit pe cruce.

REGELE

Vrei tu credința asta
S'o respândești in toată Europa?

MARE-INCHIZITORUL

Până unde
Se crede 'n sfânta cruce.

REGELE

Eu improtiva firii
Pecătuesc. Vrei tu să poruncești să tacă
Puternica ei voce?

MARE-INCHIZITORUL

In față cu credința
Natura n'are glas.

REGELE

Depun in mâna ta
Puterea ca să-l judeci. Pot la această faptă
Să n'am nici un amestec?

MARE-INCHIZITORUL

Mi-l dă pe mâna mea.

REGELE

E unicul meu fiu. Eu pentru cine 'n viață
Aș fi lucrat?

MARE-INCHIZITORUL

Decât să fie libertate
Mai bine peară totul!

REGELE

Ne-am înțeles. Să mergem!

MARE-INCHEZITORUL

In ce loc?

REGELE

Să primești din mâna mea victima.
(il conduce)

SCENA XI.

Un apartament la regina.

Carlos, Regina apoi Regele și Suita lui.

CARLOS

(in haină de călugăr cu o mască pe obraz pe care o scoate intrând, sub braț o sabie goală. E noapte. Se apropie de o ușă care se deschide. Regina ese in haină de noapte cu o luminare aprinsă. Carlos pleacă dinaintea ei un genunchiu).

Elisabeta!

REGINA (privindu-l câteva momente cu melancolie).

Astfel ne revedem?

CARLOS

Astfel

Ne revedem.

REGINA (căutând să-și dea curaj).

Carlos, ridică-te, nu trebui
Să ne induioșăm. Neputincioase lacrimi
Nu trebui să serbeze pe marele bărbat
Care-a murit. Să plângem pentru mai mici dureri.
El ție s'a jertfit. Cu scumpa lui viață

Rescumpără pe-a ta. Și sângele acesta
Pentru o nălucire s'ar fi vărsat? Carlos
Eu am răspuns de tine și pe temelul astei
A mele chezășii el a murit voios.
Ai vrea să mă desminți?

CARLOS (cu entusiasm).

O peatră de mormânt
Am să-i ridic precum nu s'a mai ridicat
Nici unui rege 'n lume. Și din cenușa lui
Va înflori un raiu.

REGINA

Așa eu te-am dorit!
Aceasta fu înalta idee-a morții sale.
Pe mine m'au ales ca să îndeplinesc
Voința-i de pe urmă. Și de îndeplinirea
Acestui jurământ eu am să îngrijesc.
Mai este un legat pe care l'am depus
Murind, în mâna mea. I-am dat al meu cuvânt
Și... de ce să nu spun? El mie mi-a lăsat
Pe scumpul său Carlos. Deacum părerea lumii
Eu o desfid. De oameni eu nu mai tremur. Voiu
Să fiu așa sumeața cum este un prieten.
Deacum se va rostî inima mea. Virtute
Numî amorul nostru? Eu vreu să-l cred și'n suflet. . .

CARLOS

Regină, nu sfirși! Eu am visat un vis
Lung și apăsător. Eu am iubit. Dar astăzi
M'am deșteptat. Trecutul deacum fie uitat.
Eată-ți scrisorile! Le rupe și pe-a mele.
Din parte-mi nu te teme de vre-o pornire nouă.
E stins al meu amor. O pară mai curată
Mi-a luminat ființa. Acufundat imi este

Amorul in morminte. Și deci un dor lumesc
Nu 'intră 'n pieptul meu.

(Luându-i mâna după o tăcere).

Eu am venit să-ți zic

Adio, insfirșit vęd că pe astă lume
Esist' o fericire mai mare, mai inaltă
Decât de-a te posede. O noapte-a fost deajuns
Să 'naripeze cursul trândavilor mei ani,
Din tēnēr, să mă facă bărbat 'naintea vremii.
Alt scop nu am in viață, decât aducerea
Aminte despre dīnsul. Nu voiu să secer alta...

(Se apropie de regină care-și acopere fața)

Nu-mi spui nimica, mumă?

REGINA

Nu te'ngriji, Carlos

De lacrimile mele. Eu nu le pot oprī.

Te cred și te admir...

CARLOS

Tu singur' ai știut

De amicia noastră. Deaceea imi rēmâi
Ce am mai scump pe lume. Precum eri nu puteam
Să dau amorul meu la o altă femeie,
Astfel nu pot să-ți dau prietenia mea.
Dar vėduva lui Filip imi va fi sacră, dacă
M'a pune providența vre-odată pe-acest tron.

(Regele, intovărășit de Mare-inchizitorul și de granzi
apare in tUNDUL scenei fără a fi vėzut).

Eu mă pornesc din Spania și nu am sa mai vęd
Pe tatăl meu in veci. Eu nu-l mai respectez.
Natura este moartă deacum in pieptul meu.
Fii ear soția lui. El a pierdut un fiu
Intoarce-te din nou la datoria ta.
Alerg să mântuesc poporu-mi asuprit

De mâne de tirani. M'a revedè Madridul
Ca rege, sau nici cum! Acuma bun remas
Pentru ultima dată! (o îmbrăţoşează)

REGINA

O, Carol, nu cutez
Să mă înalţ la astă virtute bărbătească
Dar pot să te 'nţeleg şi să te-admir!

CARLOS

Nu am
Putere-Elisabeto? Te țin în brațul meu
Și nu mă pierd. Din locul acesta, încă eri
Nu m'ar fi smuls chiar moartea de-mi arătau în
(se depărtează) față.
Aceste sunt trecute. Acum nu mă mai tem
De-ori ce loviri a soartei. Eu te-am ținut în brațe
Și n'am avut fiori. Tăcere. Ce s'aude?
(Bate un cias).

REGINA

N'aud decât grozavul orlogiu care sună
Al dispărțirii cias.

CARLOS

Remâi cu bine, mumă!
Din Gand ai să primești întâia mea scrisoare,
Prin care s'a cunoaște de toată lumea taina
Raporturilor noastre. Acum merg să provoc
La luptă pe Don Filip. Nu vreau ca să mai fie
Secrete între noi. Căci tu nu ai nevoie
De lume-a te ascunde. (luând masca)
Aceasta-mi e minciuna
Din urmă.

(Vrea să pue masca, regele înaintează cătră dînșii).

REGELE

Cea din urmă!

(Regina cade leșinată. Carlos se răpede asupra ei și o primește în brațe).

CARLOS

O ceriuri și pământ, e moartă !

REGELE (rece și posomorit cătră marele-inchizitor).

Cardinale,

Eu datoria mea am implinit-o, faceți

Acuma pe a voastră ! (ese)

(Cortina cade).

MARIA STUART

TRAGEDIE IN CINCI ACTE

PERSOANE

Elisabeta, Regina Angliei.

Maria Stuart, Regina Scoției, prizonieră în Anglia.

Robert Dudley, Conte de Leicester.

George Talbot, Conte de Shrewsbury.

William Cecil, Baron de Burleigh, mare tresorier.

Contele de Kent.

William Davison, secretar de Stat.

Amias Paulet, cavaler, păzitorul Mariei.

Mortimer, nepotul său.

Contele Aubespine, Ambasador al Franței.

Contele Bellièvre, trimis extraordinar al Franței.

Okelly, prietenul lui Mortimer.

Drugeon Drury, al doilea păzitor al Mariei.

Melvil, intendentul ei.

Hanna Kennedy, doica ei.

Margareta Kurl, cameriera ei.

Sheriful Comitatului.

Un ofițer din Gardă.

Nobilii Franțezi și Inglezi. Garzi. Servitori ai Curții și ai
Reginei. Servitori ai Reginei Scoției.

ACTUL I.

Teatrul reprezintă o sală din Castelul Fotheringhay.

SCENA I.

Hanna Kennedy, doica Reginei Scoției; *Paulet*, care deschide cu sila un dulap; *Drugeon Drury*, ajutorul său, ține în mână instrumente de stricat broasca.

KENNEDY

Ce faceți Sir Paulet?... Ce nouă indrăsneală!
Lăsați acest dulap!

PAULET

De unde au venit
Aceste juvaeruri?... Ele-au fost aruncate
Din catul ist de sus. Ați vrut pe grădinar
Să-l mituiți cu ele?... Blăstem pe viclenia
Muerilor!... Cu toată băgarea mea de seamă
Și neadormită pază, tot încă bogății,
Tot încă juvaeruri ascunse? (deschide dulapul)

Unde-au fost

Aceste, sunt de sigur și altele!

KENNEDY

'Napoi

Cutezătorule!... Aice se găsesc
Secretele Reginei.

PAULET

Pe-acele eu le caut.
(scoate niște hârtii).

KENNEDY

Hârtii care nu au nici o însemnătate...
Sunt jocuri de condeiu ca să scurteze timpul
Cel lung al închisorii.

PAULET

In vremea trindăviei
Domnește spiritul cel rău asupra noastră.

KENNEDY

In limba franțuzească le-a scris.

PAULET

Cu-atât mai rău.
Vrăjmașii Angliterei vorbesc această limbă.

KENNEDY

Sunt ciorne de scrisori cătră Regina Angliei.

PAULET

Le voi depune toate... dar ce vęd strălucind?...
(a deschis un resort secret și scoate dintr'un saltar ascuns
juvaeruri).

Un diadem regal lucrat cu pietre scumpe
Și cu ai Franței crini într'insul implețiți?

(le dă tovarășului său)

Ia astă sculă, Drury, stringe-o cu celelalte!

(Drury ese).

KENNEDY

O! Crudă violență ce suferim aice!

PAULET

Cât nu va fi săracă ne poate face rău,
Căci toate 'n mâna ei in arme se prefac.

KENNEDY

Fiți bun, nu ne răpiți podoaba cea din urmă
Din existența noastră... Aspectul strălucirii
Ce am avut odată inveselește ochiul
Celui nenorocit, căci celelalte bunuri
Ne le-ați luat pe toate.

PAULET

Se află 'n pază bună
Ș'or fi inapoiate la vreme, fără greș.

KENNEDY

Cine-ar gândi, vîzînd pîreții acești goi
Că o regină șade aici?... Unde-i e tronul?
Ea trebuie să calce cu gingașu-i picior
Pe scîndură vîrtoasă. La masă-i dați tacâmuri
De cositor cu care chiar și femeii de rînd
N'ar vrea să se slujiască.

PAULET

Tot astfel la Sterlyn
Ea își slujea bărbatul, pe cînd cu-al ei amant
Bea din cupe de aur.

KENNEDY

Nici nu ne dați măcar
O mică oglinjoară.

PAULET

Cât timp ea va putea
Vedea deșertu-i chip, nu va'nceta să aibă
Speranță și 'ndrăsneală.

KENNEDY

Nu are nici o carte
Ca să-și hrăneasă mintea...

PAULET

Ea are biblia
Pe care i-am lăsat-o ca să se indrepteze.

KENNEDY

Chiar alăuta ei acuma i-ați răpit-o...

PAULET

Da, căci cântări de lume cânta pe-a sale coarde.

KENNEDY

Aceasta e menirea la care s'aștepta
Ea, care e născută regină și a fost
Crescută 'n resfățare, în pompă și plăceri
La Curtea cea bogată a Mediceilor?
Destul că i-ați luat puterea, trebuia
Să-i mai răpiți ș'aceste nimicuri fără preț?
Un suflet nobil poate să sufere o mare
Nenorocire, însă o doare să se vadă
Lipsită de oricare podoabe ale vieții.

PAULET

Podoabele indeamnă cătră deșertăciune
Pe-un suflet care trebuie să simtă pocăință!
O viață desfrânată, se poate spăși numai
În umiliri și lipse.

KENNEDY

Daca 'n gingaşa ei
Junetă a greşit, ea n'are să dea seamă
Decât lui Dumnezeu şi sufletului său.
Nu are nimeni dreptul in Anglia să fie
Judecătorul ei.

PAULET

Unde-a greşit, acolo
Va fi şi judecată.

KENNEDY

Nu poate să greşească
Aici, legată 'n lanţuri.

PAULET

Deşi legată 'n lanţuri
Ea a ştiut să 'ntindă spre lume braţul ei
Şi să arunce focul războiului civil
In ţară, să 'narneze bande de ucigaşi
Contra reginei noastre, pe care-o aibă Cerul
In sfânta pază-a sa! Din fundul astor ziduri
N'a 'mpins pe ticăloşii Parry şi Babington
Spre fapta blăstemată a regicidului?
Zăbrelile aceste de fer, impedit-au
Să 'nşele inima cea nobilă-a lui Norfolk?
Capul cel mai slăvit din ţară, sub toporul
Calăului căzû, ca jertfă pentru dinsa.
Ş'această crudă pildă, oprit-au alţi nebuni
Să se intreaacă 'n dorul de-a se svirlî in fundul
Prăpastei pentru dinsa... şafodul nu 'ncetează
Din nou să se tot scalde in sânge pentru ea...
Şi asta n'o să aibă sfîrşit, până ea insaşi,
Ea, cea mai vinovată n'a fi sacrificată.
Blăstem acelei zile in care ţara noastră
Primî cu ospetie pe Elena astă nouă!

KENNEDY

Cu ospetie zici c'aici a fost primită ?
Nenorocita, care din zioa când a pus
Picioru'n astă țară, viind cu umilință,
Sărmana exilată, să ceară ajutor
De la o rudă-a ei, incoatra dreptului
Popoarelor, incoatra regalei demnități
In temniță-a fost dusă și trebui sub zăvoare
Să sufere in anii frumoși ai tinereței!
Ș'acuma când cunoaște amarul inchisorii,
Ca și o criminală de rând este chemată
Sub incoinovățire de crimă capitală
'Nainteă judecâței!.. Ea, o regină!...

PAULET

Aice

In țară a venit cu gânduri ucigașe
Gonită de popor, căzută de pe tronul
Pe care il mânjise c'o faptă 'ngrozitoare.
Venî ca să conspire incoatra Ingliterei,
Ca să aducă earăș acele timpuri crude
De sânge, a Mariei Tudor din Spania,
Ca să incoințeze din nou catolicismul
Și ca să ne trădeze cătră Franței... Dece
N'a vrut să iscăliască tractatul incheiat
La Edimburg?... Dece ea nu s'a lepădat
De-a sale pretențiuni asupra Ingliterei?...
Atunci, cu un cuvânt, ea și-ar fi deschis ușa
Acestei inchisorii!... Ea á voit mai bine
Să fie 'ntemnițată, să fie maltratată
Decât a renunța la goala strălucire
A unui titlu! Spune, dece făcù aceasta?
Fiindcă se incoade comploturilor ei
Și uneltirilor celor mai uricioase.
Fiindcă, tot sperează să poată cuceri
Deaici din incoisoare, intreaga Incoiteră!...

KENNEDY

Vè bateți joc, sir Paulet, adăogiți asprimii
Amara ironie. Cum ar putè avea
Asemenea speranțe, ea care-i ingropată
De vie 'n aste ziduri? Aici unde nu-i vine
Din patria iubită nici un cuvânt duios
Și nici o mângâere? De mult n'a mai văzut
Figura altui om, decât fruntea cea aspră
A păzitorului, ș'acuma de curënd
I s'a mai dat un nou pândar o rudă-a voastră
Mai crud chiar decât voi, și care-o incunjoară
Cu și mai tari zăbrele.

PAULET

Nu sunt zăbrele 'n lume
Care te pot păzi de viclenia ei.
Știu eu dacă in vremea când dorm? aceste bețe
De fer n'au fost pilita; daca aceste scânduri,
Acești păreți așa de tari in aparență,
Nu's goi și nu fac loc trădării printre ele?
O! slujbă blăstemată ce mi s'a 'ncredințat,
Ca să păzesc muerea cea mai șireată, care
In veci clocește numai viclene uneltiri!
Cu grijă mă deștept din somn, alerg prin noapte
Ca un strigoiu, incerc zăvoarele la ușe,
Intreb pe sentinele: eu tremur dimineța
Când mă deștept, mă uit de nu s'a'ntimplat lucrul
De care mă temeam. Dar slavă Domnului!
Speréz că incurënd toate-or avea sfinșit,
Căci mi-ar plăcea mai bine ca să păzesc in Iaduri
Ceata de osindiți, decât pe o vicleană
Regină ca aceasta!

KENNEDY

Eată, ea vine însăși.

PAULET

In mână ține crucea, da 'n inimă trufie
Și dorul cel lumesc.

SCENA II.

Cei dinainte. Maria (cu un brobod pe față și cu o cruce in mână).

KENNEDY (mergând răpede să o intimpine).

Regină, ne strivesc cu totul sub picioare :
Cruzimea, tirania nu mai cunosc hotar.
Pe fiecare zi s'adună chinuri noue
Și nouă umilire pe fruntea-ți coronată!

MARIA

Te liniștește, spune-mi ce s'a 'ntîmplat din nou ?

KENNEDY

Privește, scrinul tău a fost deschis cu sila.
Hârțiile ce-aveai și scula cea din urmă
Ce-ți rămăsese încă din darurile nunței,
Din Franța, le-a luat, acuma nu mai ai
Nimic, te-a despoiat de-orice obiect regal.

MARIA

Te liniștește Hanna, nu prin găтели de-acestea
S'arată o Regină, ei pot cu noi să aibă
Purtări injositoare dar nu să ne 'njosiască.
Am învățat in Anglia să mă deprind cu multe,
Voiu suferi ș'aceasta... Sir Paulet, ați luat
Cu sila, ceeace chiar vream azi să vă dau
De bună voia mea. Printre hârțiile
Acestea se găsește și un răvaș ce-am scris
Reginei Angliei, surorii mele; dați-mi

Cuvântul, că scrisoarea veți duce-o chiar Reginei,
Ear nu perfidului Burleigh.

PAULET

Mă voiu gândi

Ce este de făcut.

MARIA

Voiu ca să-i știți cuprinsul,
Sir Paulet. In scrisoare eu cer ca o favoare
Să mă 'ntilnesc cu dinsa, căci încă pân'acum
Eu n'am văzut-o 'n ochi. Sunt dată 'n judecata
Unor bărbați, pe care eu nu-i pot recunoaște
A fi egali cu mine și 'n cari nu mă 'ncred.
Elisabeta este din neamul meu, ea este
De-acelaș sex și rang; numai in fața ei
Eu pot ca la o soră, regină și femeie
Să mă mărturisesc.

PAULET

Adeseaori, Milady,
Voi v'ați incredințat onoarea la bărbați
Cari de stima voastră erau mai puțin vrednici.

MARIA

Mai cer inc'o favoare, ar fi neomenie
Ca să mi se refuze. De mult in inchisoare
Eu nu am mângâerea religiunii mele
Nici binefacerea sfintelor taine. Acea
Ce mi-a răpit și tronul și libertatea, care
Mi-amenință și viața, n'a vrea ca să-mi inchidă
A cerurilor poartă.

PAULET

După dorința voastră

Decanul de aice...

MARIA (întrerupându-l cu vioiciune).

Nu voi să văd decanul.

Eu cer să vie-un preot al religiunii mele,
Cer încă scriitori, notari ca să aştearnă
Voinţa-mi de pe urmă. Necasurile, asprimea
Indelungatei mele captivităţi, viaţa
Mi-o rod ş'a mele zile, mă tem, sunt numărate.
Eu mă simţesc a fi aproape de sfârşit.

PAULET

Prea bine. Cugetări de-acestea's priincioase.

MARIA

Ştiu eu de n'a veni o mână neaşteptată
Ca să grăbiască mersul prea lung al suferinţei?
Voiu să-mi fac testamentul, doresc ca să dispun
De ceea ce-i al meu.

PAULET

Nu vă opreşte nimeni.
Regina Angliei, nu vrea cu-averea voastră
Să se îmbogăţească.

MARIA

M'au despărţit de toate
Femeile ce-aveam, de scriitorii mei.
Unde sunt ei şi care e soarta lor? Eu pot
Să mă lipsesc de-a lor serviciuri, însă voiu
Să fiu incredinţată că servitorii mei
Nu sufer în nevoe.

PAULET (vrînd să easă).

De dînşii avem grijă.

MARIA

Vă duceţi, Sir Paulet? Mă părăsiţi din nou

Și inima-mi cea plină de grijă și de spaimă
N'o ușurați de chinul amar al inoelii?...
Vegherea neadormită cu care mă păzesc
Spionii, mă desparte de cealaltă lume.
Nu poate să străbată la mine nici o știre
Prin zidurile-acestea. Mi-e soarta 'ncredințată
In mâne dușmănești. O lună 'ndelungată,
Amară, a trecut de când au năvălit
Asupră-mi in castelul acesta patruzeci
De comisari, formând aici un tribunal
Și răpede, c'o pripă puțin cuviincioasă,
Fiind nepregătită, făr' de apărători
M'au dat in judecata acestui tribunal
Nepomenit pân astăzi și au cerut pe dată
Și din memorie să le respund așa
Surprinsă, amețită precum eram; ca niște
Fantome au venit ș'au dispărut tot astfel.
Deatuncea orice gură e mută pentru mine.
Zadarnic mă incerc să văd in ochii voștri
Dac'a mea inocență a biruit și zelul
Prietenilor mei sau dacă m'au invins
A dușmanilor sfaturi. Curmați odată astă
Tăcere! Spuneți-mi de ce am să mă tem
Sau ce pot să sperez.

PAULET (după o pauză).

Gândiți că este vremea,
Să vă 'mpăcați cu cerul.

MARIA

Nădăjduesc, Sir Paulet,
In indurarea sa și mă aștept să-mi facă
Judecătorii mei dreptatea care-o merit.

PAULET

Dreptate se va face nu vă 'ndoiți de-aceasta.

MARIA

S'a hotărit, Sir Paulet, procesul meu ?

PAULET

Nu știu.

MARIA

Sunt osindită ?

PAULET

Nu știu nimica, Milady.

MARIA

Vă place să lucrați aici cu răpejune.
Mă va surprinde oare tot astfel ucigașul
Ca și judecătorul ?

PAULET

Puneți-vă în gând
C'asa e hotărit și el vă va găsi
Mai bine pregătită decât sunteți acuma.

MARIA

De loc n'aș fi surprinsă de orice hotărire
Ar îndrăsnî să dea un tribunal condus
De ura unui Burleigh și zelul unui Hatton,
Dar știu pînă la ce punct Regina Angliei
Va cuteza să meargă.

PAULET

Monarchii Angliei au să se teamă numai
De conștiința lor și parlamentul țării.
Acea ce dreptatea a pronunțat, puterea
O va 'mplini energic în fața 'ntregei lumi.

SCENA III.

Cei dinainte. Mortimer, nepotul lui Paulet, intră fără a lua în seamă pe regină și se adresează la Paulet.

MORTIMER

Vă 'ntreabă cineva. (Se depărtează tot astfel. Regina vede aceasta cu neplăcere și se adresează lui Paulet care vrea să urmeze pe Mortimer).

MARIA

O rugăminte încă,
Sir Paulet; de la voi eu pot să sufer multe
De-aveți ceva a-mi spune, căci virsta v'o respect.
Dar vreau să fiu cruțată de-obrasnica purtare
Ce are acest tînăr.

PAULET

Purtarea pentru care
Vă este neplăcut, mă face să-l iubesc;
El nu e dintr'acei smintiți pe care-l moae
O lacrimă vicleană ce varsă o muere.
El a călătorit, se 'ntoarce din Paris
Și Rheims, dar a păstrat puternică credința
Cătră bētrâna Anglie: față cu el, Milady
Zadarnice vor fi a voastre meșteșuguri. (ese)

SCENA IV.

Maria și Kennedy.

KENNEDY

Cu-așa grosolănie să vă vorbiască 'n față...
O! asta e prea crud!

MARIA (perdută în cugetări).

In zilele frumoase

A strălucirii noastre noi ne-am plecat urechia
Prea mult la lingușiri. E drept acuma, Hanna,
Să ascultăm și glasul cel aspru al muștrării.

KENNEDY

Cum, astfel de plecată și fără de curaj
Sunteți, iubită lady? Altminterea erați
Atâta de voioasă, mă mângăiați pe mine
Și eu găsiam c'aveați prea multă ușurință
Și nu deajuns mâhnire.

MARIA

O recunosc prea bine
E umbra sângerată a regelui Darnley
Care-amenințătoare se 'nalță din mormânt
Și n'are să se 'mpace cu mine, pân măsura
Nenorocirii mele se va umplea.

KENNEDY

Ce gânduri!...

MARIA

Tu uiți, dar eu am bună aducere-aminte.
Azi e aniversarea fatalei mele fapte
E zioa când petrec în post și rugăciuni.

KENNEDY

Goniți odată duhul acest răutăcios!
Voi ați spăsit păcatul cu ani de pocăință,
Cu-amare, grele chinuri. Biserica ce are
Putere să deslege și cerul v'au ertat.

MARIA

Vina-mi de mult ertată
Se nalță din mormentu-i ușor acoperit,
Pătată cu nou sânge. Nici clopoțelul unui

Diacon ce slujește, nici darurile sfinte
Din mâna unui preot, nu pot să porunciască
Să se întoarne 'n groapa fantoma unui soț
Ce cere resbunare.

KENNEDY

Nu l'ați ucis voi, alții au desăvirșit fapta.

MARIA

Eram inștiințată, dar am îngăduit
Ca ea să se 'mplinească. Eu l'am atras cu vorbe
Măgulitoare 'n mreața ce moartea-i intindea.

KENNEDY

Juneța micșorează vinovăția voastră,
Erați in anii fragezi...

MARIA

Eram in anii fragezi,
Ș'am încărcat c'o crimă așa infricoșată
O viață-abia 'ncepută.

KENNEDY

V'a întărtat sfruntarea
Cea crudă, aroganța unui bărbat pe care,
Cu o cerească mână, îl scoase-amorul vostru
Din noapte și 'ntuneric, pe care l'ați condus
Prin camera nupțială spre-a tronului mărire.
L'ați fericit cu darul prea dulce-al mânei voastre
Ș'al falnicului sceptru. Putut-a el să uite
Că soarta-i strălucită fusese creațiunea
Iubirii generoase? Și totuș o uită
Nevrednicul, lovind prin josnice prepusuri
Și prin năravuri rele a voastră gingășie!
Nesuferit atuncea vi se făcù, se stinse
Tot farmecul ce ochiul odată vă 'nșălase;

Fugireți cu mânie de-a sa imbrățișare,
Lăsând ca să-l loviască disprețul tuturoră.
Și el măcar cercat-a din nou să dobândiască
Favoarea ce perduse? Cerut-a el ertare?
Căzut-a in genunchi, căit 'naintea voastră,
Făgăduindu-vă că vrea să se 'ndrepteze?
Nu, ci desfidere v'a aruncat, infamul!
El, creatura voastră, voi să se arate
Ca Rege și stăpân. El puse să străpungă
In fața voastră chiar, pe cântărețul Rizio,
Al vostru favorit. Prin sânge-ați resbunat
O crimă sângeroasă.

MARIA

Și tot astfel prin sânge
Am s'o plătesc și eu. Tu imi vestești osinda
Voind ca să mă mângâi.

KENNEDY

Când ați lăsat ca fapta să fie săvirșită,
Numai erați voi însăși, n'aveați răspundere.
Deliriul unei dragosti nebune v'amețise,
Vă supusese unui seducător grozav,
Nenorocitului Bothwel, ce-asupra voastră
Domnia cu o voință de fer și aroganță.
Prin băuturi vrăjite și farmece drăcești,
Simțirea v'aprinsese.

MARIA

Tot farmecu-i era
Puterea bărbătească și slăbiciunea mea.

KENNEDY

Nu, nu, a trebuit să cheme 'n ajutor
Pe-a iadurilor duhuri, ca să vă 'ntunece
A ochilor lumină. Numai aveți urechi

Pentru înștiințarea celui mai bun prieten,
Nici ochi spre a vedea ce nu-i cuviincios.
Pudoarea delicată atunci vă părăsise
Și fața voastră care se'nsenina odată
De blânda modestie, ardea de focul aprig
Al patimei aprinse. Atunci svirliseți vëlul
Ce'mbrobode misterul.

Timiditatea voastră fusese biruită
De vițiul său obraznic și cu'ndrăsneață frunte
Vă arătați rușinea în public. Ați lăsat
Să poarte în triumf regala spad'a Scoției
Prin Edimburg, alături cu voi un ucigaș
Pe care-l blăstema poporu 'n gura mare.
Voi ați incunjurat cu oaste parlamentul
Și pe judecători acolo, chiar în templul
Dreptății, i-ați silit să joace-o comedie
Și să desvinuiască de crima de omor
Pe omul vinovat. Ați mers și mai departe...
O! Doamne!...

MARIA

Spune! Mâna i-am dat-o la altar!

KENNEDY

O vecinică tăcere s'acopere-astă faptă!
Ea e revoltătoare, cumplită, demnă numai
De-un suflet prăpădit. Voi nu sunteți perdută,
Vă știu, eu v'am crescut din frageda pruncie.
Aveți o inimă pătrunsă de simțire
Și plină de pudoare. Și numai ușurința
Este greșala voastră. Vă spun, sunt duhuri
Rele ce intră fără de veste în pieptul omenesc
Atât de rău păzit, ne'ndeamnă să comitem
Infrișoșata crimă, ș'apoi, plecând spre iaduri,
Ne lasă inima cuprinsă de 'ngrozire.

Decând această faptă ce viața vă pătează,
Alt rău n'ați mai făcut. Eu pot da mărturie
De indreptarea voastră. Luați dar inimă
Și faceți earăș pace cu voi. Orice greșală
Ați mai avea pe suflet, aici in Inglitera
Nu sunteți vinovată. Nu e Elisabeta,
Nici parlamentul Angliei judecătorul vostru.
Aici vă asuprește puterea, inaintea
Acestui tribunal necompetent, puteți
Cu-al nevinovăției curaj să v'arătați.

MARIA

Cine-i ? (Mortimer s'arată la ușă).

KENNEDY

Este nepotul. Intrați !

SCENA V.

Cei dinainte. Mortimer (intrând cu sfială).

MORTIMER (cătră doică).

Te depărtează
Și fă pază la ușă, am de vorbit Reginei.

MARIA (cu autoritate).

Hanno, remâi !

MORTIMER

Milady, nu vă 'ngrijiți, aflați
Cine sunt eu (ii dă o hârtie).

MARIA (se uită la hârtie și i-o dă inapoi uimită).

Ce-i asta ?

MORTIMER

Mergi Kennedy, păzește
Ca să nu fim surprinși de unchiul meu.

MARIA

(cătră doică care se stînjinește și se uită la Regină cu
indoială).

Mergi, mergi,
Fă precum zice el...
(Doica se depărtează arătând semne de mirare).

SCENA VI.

Mortimer și Maria.

MARIA

Din Franța! Unchinl meu imi scie, cardinalul
Lotringhiei: „Te'ncrede in Mortimer, bărbatul
Care ți aduce astă scrisoare, căci nu ai
Mai credincios prieten in toată Inglitera“.
Cum? este cu putință? Nu e o nălucire
Ce 'nșală ochii mei? Când mă credeam de lumea
Intreagă părăsită, eu aflu un prieten
Atâta de aproape, și cine? Chiar nepotul
Bărbatului prea aspru ce mă păzește, acel
Pe care il aveam de cel mai mare dușman!

MORTIMER (aruncându-se la picioarele ei).

Ertare, o, Regină, că am luat o mască
Atât de uricioasă și care m'a'costat
Destul, dar numai ei îi mulțumesc că pot
De voi să mă apropiu, să viu cu ajutor
Și mântuire!

MARIA

Sir, sculați-vă! Eu sunt

Uimită, nu's in stare așa de răpede
Să trec din adâncimea nefericirii mele
Cătră speranță. Spuneți, mă faceți să 'nțeleg
Acast noroc, să pot avea credință 'ntr'insul.

MORTIMER (sculându-se).

E grabă... unchiul meu curând va fi aici
Ș'un om prea uricios îl intovărășește.
Pân a nu vă surprinde grozava lor solie
Aflați cum de la ceruri vă vine ajutor.

MARIA

Atotputernicia cerească vă trimite!

MORTIMER

Ertati ca să încep a vă vorbi de mine.

MARIA

Vorbiți!

MORTIMER

Eu, ajunseseam la douăzeci de ani
Crescusem in principii severe și supsesem
O ură fără margini contra papalității,
Când o nebiruită dorință mă impinse
Spre continent. Lăsai a puritanilor
Intunecoase sale de predici îndărātu-mi
In patrie, și grabnic trecui prin Franția
Cătând cu nerăbdare ferbinte să ajung
In țara italiană, atât de lăudată.
Tocmai eram in timpul celei mai mari serbări
Bisericești, pe drumuri se imbulziau mulțime
De 'nchinători. Icoane și ruguri cu ghirlande
Erau impodobite. Părea că omenirea
Era 'n peregrinare, mergând spre 'mpărăția
Cerească și eu insumi, răpit ca de-un șuvoiu,

Mă dusei cu grămada inchinătorilor
La Roma. O! atunci, Regină, ce-am simțit,
Când am văzut nainte-mi coloanele mărețe
Și arcuri de triumf și mândra strălucire
A coloseului; când m'am găsit deodată
In lumea fărmeacă a artelor senine!
Eu nu simțisem încă puterea artelor;
Biserica in care am fost crescut urește
Orice poate să placă la simțurile noastre.
Ea nu rabdă icoane și se inchină numai
La imaterialul cuvânt. Ce desfătare
Avui când am intrat pe urmă in biserici
Unde se auzia o muzică divină,
Unde figurile cerești sunt zugrăvite
Pe ziduri și pe bolți cu mare bogăție,
Unde tot ce-i mai nalt, mai mare, părea viu
Uimiților mei ochi; când am văzut chiar Sfinții
Mântuitorului, pe Maica Domnului,
Apoi Sfânta Treime viind din cer, Schimbarea
La față..., când pe urmă eu am văzut slujind
Pe papa la altar in strălucirea sa
Și binecuvântând popoarele in juru-i!
Ah! Ce's pietrele scumpe
Și aurul cu care regii cei pământești
Se 'mpodobesc... El singur pe lume are numai
Divina maestate! Ca și împărăția
Cerească-i casa lui... Căci ce se vede-acolo
Nu-i din această lume!

MARIA

Oh! cruță-mă... destul!
Nu mai desfășura naintea mea covorul
Cel vesel al vieții. Sunt o nenorocită
Captivă!

MORTIMER

O ! și eu... Și eu am fost un rob,
Dar inchiisoarea mea deodată s'a deschis
Și spiritul meu liber acuma salută
Lumina strălucită a zilei. Eu jurai
Nemărginită ură înțelepciunii strimte
Ce dobândești din carte și fruntea-mi cu ghirlande
De flori împodobindu-mi, m'amestecai voios
Cu lumea cea voioasă. Mulți nobili Scoțiani
Și mulți tovarăși veseli, din Franța, mă 'nsoțiră
Și Cardinalului de Guise, unchiului vostru
M'au prezentat. Ce om! Ce plin e de nobleță,
Mărire, energie! Cum pare chiar născut
Spre-a stăpâni pe oameni. El este tipul viu
De-un prinț bisericesc cum nu mai este altul!

MARIA

Văzurăți scumpa față
A mult iubitului și 'naltului bărbat
Ce călăuz mi-a fost în frageda-mi prunie?
O! spuneți-mi de dinsul! Gândește-se la mine?
Norocul îl protege? Viața îi zimbește?
Mai este încă unul din stîlpii nemișcați
Ce sprijine puternic biserica creștină?

MORTIMER

Chiar el, mândrul bărbat, se coborî spre mine
Și dogmele sublime a legi 'mi tălmăci
Spre-a stinge indoiiala ascunsă 'n al meu suflet.
El mă incredință cum rațiunea noastră
In veci conduce numai pe oameni la greșeli;
Că-i bine, ochii lor să vadă-acea ce trebui
Să creadă a lor inimi, că-i necesar să aibă
Biserica un cap vizibil, ca părinții
Bisericei au fost conduși de adevăr.

O! cum se 'mprăștiară erorile junetei
In fața eloquentei atotbiruitoare
Ș'a 'nțelepciunii sale! Eu m'am intors in sênul
Bisericei napoi și-mi abjurai eroarea
In chiar mânil sale.

MARIA

Deci faceți și voi parte
Din miile de oameni ce-a dus la mântuire
Cu nalta-i eloquență, precum odinioară
Mântuitorul nostru când s'a suit pe munte?

MORTIMER

Curând după aceea, când datoria lui
Il rechemâ in Franța, la Rheims el mă trimise
Unde societatea lui Isus pregătește
Cu o activitate pioasă preoți pentru
Biserica ingleză. Acolo am găsit
Pe Morgan, nobilul Scoțian, pe credinciosul
Lessley, pe învățatul episcop de la Ross
Ce toți petrec in Franța ale exilului
Prea amărite zile. Deaproape mă legai
Cu-acești vrednici bărbați și-mi întăriam credința.
Găsindu-mă 'ntr'o zi din întâmplare 'n casa
Episcopului, dau cu ochii de portretul
Unei femei frumoase și blândă ca un ânger.
Acest chip al meu suflet puternic îl cuprinse
Și neputând simțirea să-mi stăpânesc, eu stam
Uimit naintea lui.
Episcopul imi zise atunci: Cu drept cuvânt
Uimirea te cuprinde când vezi acest portret...
Cea mai frumoasă dintre femeile din lume
Tot de odată este și cea mai neferice:
Ea suferă din cauza credinței noastre sfinte
In chiar patria ta.

MARIA

Inalt și nobil suflet!

O! Eu n'am perdut totul când, in nenorocire,
Mai am așa prieten.

MORTIMER

Atunci el începù .

Cu-adâncă eloquentă, martiriul a-mi descrie
La care v'au supus vrăjmașii voștri aprigi.
El și de neamul vostru imi spuse, arătându-mi
Cum se coboară drept din Tudori, mă convinse
Că singură sunteți in drept de a domni
Asupra Angliterei, ear nu astă regină
Bastardă, fără de lege, născută 'n adulter
Pe care a respins'o chiar tatăl ei Enric.
N'am vrut să mă incred numa 'n cuvântul lui,
Am consultat pe mulți cunoscători ai legii
Și am deschis cărți multe ce scriu despre blasoane
Și învățații toți pe cari am întrebat
Mi-au confirmat dreptatea pretenției ce-aveți.
Acuma sunt convins, că numai bunul drept
Ce-aveți asupra Angliei e toată vina voastră.
Și că această țară in care stați închisă
Fără vinovăție, a voastră-i după drept.

MARIA

O! drept nenorocit! el singur e isvorul
Nefericirii mele!

MORTIMER

Tot pe aceeași vreme
Aflai că din castelul lui Talbot ați fost scoasă
Și că v'a dat in paza unchiului meu; crezui
In astă intimplare să v'ed a cerului
Mântuitoare mână. Mi se părù că glasul

Destinului mă chiamă ca să vă scap cu brațu-mi.
Amicii mă 'ntăriră și mă incurajară,
Imi dete Cardinalul a sale bune sfaturi
Și binecuvântarea și mă deprinse 'n arta
Grea a fățarniciei. Indată-mi făcui planul
Și mă 'ntorsei in țară, unde, precum cunoașteți
Sosii de zece zile. (se oprește) Eu v'am văzut, regină,
Eu v'am văzut *pe voi*, ear nu portretul vostru...
O! ce comoară-ascunde acest castel intr'insul
Nu e o *inchisoare* aceasta, e un *templu*
Dumnezeesc, mai mândru decât curtea regală
A Angliei!... Ferice acel căruia soarta
I-a dat ca să respire cu voi acelaș aer!
Are cuvânt femeea ce vă ascunde-aice...
A Angliei junime s'ar ridica intreagă,
Ar scoate toți din teacă sabia lor, revolta
S'ar preumbla prin țară cu fruntea uriașă
Dac'ar vedea Inglejii pe dreapta lor regină!

MARIA

Cât aș fi de fericite dacă cu ochii voștri
Inglejii ar privi-o.

MORTIMER

Da, de-ar fi ei ca mine
Marturi durerii voastre, a mândrei energii
Și gingășiei blânde cu care suferiți
Nedemna voastră soartă, căci din aceste toate
Ispite și torturi, eșiți ca o regină.
A inchisorii chinuri răpesc ele ceva
Din frumuseța voastră?...
Nimic n'aveți din cele ce 'mpodobesc viața
Și totuș strălucirea și viața cu dulci raze
Vă luminează fruntea. In veci peste-acest prag
Nu trec făr' a simți că inima-mi se rupe

De chin, și fără a fi ferice totdeodată
Că pot să vă privesc. Dar ciasul hotărării
S'apropie grozav, primejdia grăbește
Pe fiecă moment. Eu nu'ndrăznesc mai mult
Să vă ascund cumplita...

MARIA

Sentața-mi e rostită?
Spuneți-mi-o, eu sunt în stare s'o ascult.

MORTIMER

Rostită e sentența. — Cei patruzeci și doi
Judecători au zis că sunteți vinovată.
Lorzii, comunele ca și Cetatea Londrei
Cer să se execute sentența cât mai iute
Regina singură stă în nehotărire
Nu doară din clemență sau din umanitate,
Ci vrând cu viclenie să par' a fi silită.

MARIA

Sir Mortimer, cuvântul ce-ați zis nu mă surprinde
Și nu mă înspăimântă. De mult sunt pregătită
Să aflu astă veste...
Cunosc pe cei ce-au fost judecătorii mei.
După purtările ce au avut cu mine
Pricep că libertatea ei n'au putut să-mi dea
Ved unde vor s'ajungă... Ei vor să mă închidă
În temniță eternă, cu gândul să îngroape
Cu mine împreună, în noaptea închisorii
Și dreptul care-l am și răsbunarea mea.

MORTIMER

O! nu, Regină, nu! Nu s'or oprî acolo.
N'ajunge tiraniei să-și impliniască scopul
Pe jumătate numai. Cât timp veți trăi voi.
Trăește și 'ngrijirea Reginei Angliei!

Nu-i temniță destul de-adâncă pentru voi.
Numai prin moartea voastră i se 'ntărește tronul.

MARIA

Cum?... Ea ar cuteza, un cap încoronat
Să-l pue sub securea călăului?

MORTIMER

Desigur
Că ea va cuteza. Nu vëndoiți de-aceasta.

MARIA

Ea ar putea astfel sa calce in picioare
Și Maestatea ei ș'acea a tuturor
Monarchilor din lume! Și nu se teme ea
De răsbunarea Franței?

MORTIMER

Cu Franția inchee
O pace vecinică și Ducelui de-Anjou
Ea dă și tron și mână.

MARIA

Și Regele Ispaniei,
Nu va porni cu oaste?

MORTIMER

Ea n'are nici o frică
Chiar dacă lumea întreagă s'armează contra ei
Cât timp cu-al ei popor in pace se găsește.

MARIA

Ș'ar vrea Inglejilor să dea însăși ea
Priveliștea aceasta?

MORTIMER

Milady,—acest popor

Vezù adeseori in vremile din urmă
Regine coborite din scaunul regal
Suind pe eşafod. Muma Elisabetei
Păşi pe-această cale şi Caterina Howard.
Chiar Lady Grey a fost o frunte 'ncoronată.

MARIA (după o pauză).

Nu, Mortimer, vă 'nşală o temere deşartă
Şi îngrijirea numai a bunei voastre inimi
Această îngrozire zadarnică vă'nsuflă.
Nu de-eşafod mi-e teamă, mai sunt şi alte chipuri
Mai tainice, prin care Regina Angliei
Se poate apăra de drepturile mele.
Pân a nu se găsi un gâde pentru mine,
Mai lesne s'ar putea plăti un ucigaş.
De-această mi este frică, şi-n veci eu nu apropiu
Paharul de-a mea buză, fără a gândi cu groază
Că poate dragostea surorii mi-l trimite.

MORTIMER

Nici tainic nici pe faţă nu va putea omorul
S'ating' a voastră viaţă; fiţi fără grijă, totul
E gata, doisprezece juni nobili din Britania
S'au înţeles cu mine, şi sfânta 'mpărtăşire
Primind azi dimineaţă, jurat-au din castel
De-aici să vă ridice. Contele Aubespine
Ambasadorul Franţei, fiind înştiinţat
D'a noastră 'mpărechere, ne vine 'n ajutor
Şi chiar palatul lui e locul de 'ntilnire.

MARIA

Mă faceţi ca să tremur, dar nu de bucurie.
O neagră presimţire prin inimă-mi străbate.
Ştiţi voi ce vreţi să faceţi? Cum? Capetele pline
De sânge a lui Tishburn şi a lui Babington

Ce-au fost infipte 'n țeapă pe podul de la Londra
Spre 'nștiințarea lumii, nu vè inspăimântează!
Nici alți nenorociți ce și-au găsit peirea
In fapte-asemănite, ingreunându-mi numai
A ferelor povară. O! amăgitulē și nefericē tēnēr,
Fugiți de mai e vreme, dacă prepuitorul
Burleigh nu are știrea de planurile voastre
Și dacă printre voi n'a fost vre-un trădător!
Fugiți din astă țară! Ah! pe Maria Stuart
N'a ocrotit-o încă un muritor ferice!

MORTIMER

Pe mine capetele lui Babington și Tishburn
Ce s'au infipt in țeapă pe podul de la Londra
Spre îngrozirea lumii, nici alți nenorociți
Ce și-au găsit peirea in fapte asemănite
Nu mē inspăimântează, căci ei au câștigat
O glorie eternă și e o fericire
Chiar moartea să o afli pentru scăparea voastră.

MARIA

Zadarnic, nici prin silă și nici prin viclenie
Nu pot fi mântuită; vrăjmașul meu veghiază
Ș'a lui este puterea... Nu sunt păzită numai
De Paulet ș'a sa ceată. Intreaga Anglitară
Păzește și veghiază l'a temniței eșire.
Elisabeta numai din libera-i voință
Imi va putea deschide a inchisorii ușă.

MORTIMER

O! nu sperați aceasta!

MARIA

Un om trăește numai
In stare să mē scape!

MORTIMER

Numiți-mi pe-acest om!

MARIA

Contele Lester.

MORTIMER (dând inapoi surprins).

Lester!... prigonitorul vostru
Cel mai inverșunat! El care-i favoritul
Elisabetei!... Lester!

MARIA

De pot fi mântuită,
Pot fi printr'insul singur; mergeți la el, vorbiți
Cu dînsul fără teamă și pentru siguranță
Că însămi vă trimet, dați-i scrisoarea asta:
Cuprinde-al meu portret.

(Scoate o hârtie din sîn. Mortimer se indoește dacă
trebuie să o primească).

Luați-l... de mult timp
Il port in sinul meu... prea aspra priveghere
A lui Paulet imi tae spre dînsul orice cale.
Ah! ângeru-mi de pază, la mine v'a trimis!

MORTIMER

Regină, ce enigmă? Spuneți-mi...

MARIA

Lester însuș.
Va deslega enigma. Aveți încredere
Intr'insul ș'atunci el in voi se va increde.
Cine vine?

KENNEDY (intrând răpede).

Sir Paulet c'un nobil de la Curte.

MORTIMER

Regină, e Lord Burleigh, fiți calmă, ascultați
In liniște aceea ce vine să vă spue.

(Ese prin o ușă laterală urmat de Kennedy).

SCENA VII.

Maria, Lord Burleigh (mare tesorier), Paulet.

PAULET

Mi-ați zis azi că doriți să vă cunoașteți soarta.
Lord Burleigh a venit să vă înștiințeze,
Primiți cu resignare...

MARIA

Ascult cu-acea tărie
De suflet ce o are un om nevinovat.

BURLEIGH

Regină, vin aice trimis de curtea 'naltă...

MARIA

Lordul Burleigh primește se vede cu plăcere
A fi organul curții pe care-a inspirat-o.

PAULET

Vorbiți parc'ați cunoaște sentența!...

MARIA

O cunosc
De vreme ce Lord Burleigh de ea-mi aduce știre.
Dar să lăsăm... vorbiți!

BURLEIGH

Milady, v'ați supus
La competența curții de patruzeci și doi...

MARIA

Ertăți-mă, Milord, dacă vă intrerup,
Chiar de la început; zici c'am recunoscut
Căderea unei curți de patruzeci și doi...
Nu... n'am recunoscut nimic și nici puteam.
Aș fi călcat cu-așa dispreț în demnitatea
Ce are-al meu popor și fiul meu și toți
Ai lumii domnitori! În legea inglezească
Stă scris că ori și cine se judecă de-un juriu
Compus dintre egali. Cine-i egalul meu
Din tribunalul vostru? Egali mei sunt Regii.

BUBLEIGH

Actul de acuzare l'ați ascultat și'n urmă
La întrebările făcute ați răspuns.

MARIA

Da, am fost amăgită de vicleniile
Lui Hatton și, împinsă de-un sentiment de-onoare,
M'am increzut puterii argumentării mele
Ș'am ascultat a lor nedrepte 'nvinuiri,
Ca să le-arăt cât sunt de neintemeiate.
Aceasta am făcut-o din stima ce aveam
Pentru persoana numai a celor nobili lorzi,
Nu pentru-a lor cădere pe care o recus.

BURLEIGH

De-o recusați sau nu, Milady, e o simplă
Formalitate numai, care-al dreptății curs
Nu-l poate oprî în loc... Aice respirați
Al Angliterei aer, vă bucurați de-a legii
Protecție și pază și deci trebuie să fiți
Supusă totdeodată l'a legilor domnie.

MARIA

În temniță respir al Angliterei aer
Și voi numiți aceasta în Anglia-a trăi
Și a se bucura de-a legilor domnie?
Eu mai nu le cunosc și lor a mă pleca
Eu nu am consimțit; eu nu sunt o supusă
Acestei țări, ci sunt o liberă Regină
A unui alt imperiu

BURLEIGH

Și vă inchipuiți
Că titlul de Regină acordă privilegiul
De-a întărta revolta într'o țară străină?
Unde-ar mai fi atunci în state siguranța
Dac'a Temidei armă directă n'ar putea
Atinge-așa de lesne și fruntea vinovată
A oaspelui regal ca și pe-un cerșitor?

MARIA

Nu voiu să mă sustrag de la răspundere,
Dar pe judecătorii mei nu-i recunosc!

BURLEIGH

Cum, pe judecători? Dar sunt ei niște răi,
Culeși de prin gunoiul norodului de jos;
Sunt niște cărciogari, lipsiți de-orice rușine
Ce vînd pe bani dreptatea și se 'nvoesc a fi
Unelte-asupririi? Nu's oare cei întâi
Bărbați din astă țară? independenți destul
Spre-a cuteza să fie și drepti; mult mai presus
De frica Regilor și joasa corupțiune?
Nu's ei aceia care guvernă drept și liber
Acest nobil popor, a căror nume este
Destul să-l pronunțăm, ca orice inoială
Și oricare prepus îndată să dispară?

În fruntea lor se află păstorul cel pios
Primatul venerabil dela Canterbury
Și înțeleptul Talbot cui e incredințată
A statului pecete și Howart ce conduce
A Angliterei flote. Mărturisiți, putea
Regina să aleagă pentru această cauză
Regală, alți bărbați mai nobili decât dinșii,
Mai drepți judecători? Și dacă putea fi
Orbit unul dintr'inșii din ură de partid,
Pot oare patruzeci bărbați așa de aleși
Să se uniască toți spre-a da o hotărîre
De patimă 'nsuflată?

MARIA (după o tăcere).

Uimită eu ascult
Puterea gurei voastre, ce pururea mi-a fost
Atâta de fatală. Cum pot să mă măsor
Eu, o femeie slabă și fără învățătură
Cu voi, un orator atâta de dibaciu?
Dar, dacă acești Lorzi ar fi cum îi descrieți
Și ei m'ar osindi, ar trebui să tac
Și fără de speranță mi-ar fi perdută cauza.
Aceste nume însă ce lăudați și care
Prin greutatea lor trebui să mă sdrobiască,
Eu vîd că au jucat cu totul alte roluri
În întîmplările acestei țări... eu vîd
Nobleța asta 'naltă a Angliei, Senatul
Maiestuos al țării, plecându-se ca sclavii
Unui seraiu naintea capriciurilor mici
Ce-avea ca un sultan, Enric al optulea,
Strămoșul meu. Eu vîd Camera cea de sus
Tot astfel de venală ca și Comunele,
Sanționând o lege și mîne abrogând-o;
Legând și desfăcînd căsătorii, precum
Stăpînul porunceă; astăzi dismoștenind

Pe fiica Regilor ingleji, hulindu-le
Cu nume de bastarde și mâne ca Regine
Incoronându-le. Pe pairii acești vrednici
Ii vëd cu o credință prea grabnic dispărută,
Sub patru stëpâniri schimbând de patru ori
Religiunea lor.

BURLEIGH

Ziceți că nu cunoașteți
A Ingliterei legi, dar vëd că știți prea bine
A ei nenorociri!

MARIA

S'aceștia sunt, Milord, judecătorii mei!
Vreau să vë dau dreptate... fiți drept și voi cu
mine!

Se zice că aveți intenții foarte bune
Cu țara, cu regina; sunteți incoruptibil,
Sunteți neobosit și devotat... Vë cred.
Nu interesul propriu pe voi vë stëpânește,
Ci interesul țării ș'al Suveranului.
Deaceea nu vë 'ncredeți, Milord; folosul țării
Ușor poate la voi înlocui dreptatea.
Eu nu mă indoesc că sunt pe lângă voi
Printre arbitrii mei și alți nobili bărbați,
Dar ei sunt protestanți, zeloși pentru 'nflorirea
Patriei lor ingleze și au să se rostiască
Asupra mea, *papistă*, ș'a Scoției Regină.
O zicëtoare spune că nu poate fi drept
Inglezul c'un Scoțian. Deaceea se păstrează
Un obicei străvechiu din timpuri bëtânești
Să nu poată fi martor naintea judecății
Inglezul împotriva vre unui Scoțian
Și nici un fiu al Scoției contra celui dintăi
Nevoia a produs o lege-așa ciudată.

Un sens adânc s'ascunde in vechile-obiceiuri
Să le cinstim, Milord. Au aruncat natura
Două 'nfocata neamuri pe aceeași scândură
A Oceanului și, nedând fiecărui
O parte deopotrivă, spre luptă le-a impins.
A Tweedei albie îngustă e hotarul
Ambelor țări, ș'adesea in valurile ei
A curs și sângele oștirilor dușmane.
De-o mie de ani stau pe maluri față 'n față
Și, amenințători, cu mâna p'a lor spadă,
Privesc unul la altul. Dușmanii Angliei
In Scoția deapururi găsiră ajutor
Și 'n Scoția nicicând n'a fost războiul civil
Al cărui foc Englezul nu l'ar fi ațîțat.
Nu se va stinge ura aceasta până când
Un singur parlament frățeste-i va uni
Și până va domni pe insula întreagă
Un singur sceptru numai.

BURLEIGH

Și credeți că o Stuart
Ar da regatului această fericire?

MARIA

Dece-aș tăgădui? da, eu mărturisesc
Că am hrănit speranța sub creanga de măslin
Să pot uni odată pe ambele popoare.
Nu mă credeam menită să fiu o victimă
A urei naționale de care sunt aprinse.
Eu pentru totdeauna speram c'oiu stinge focul
Bêtrânei invrăjbiri și cum strămoșul meu
Richmond, ambele rose legat-a împreună
După războaie crunte, așa voiam și eu
Coroanele-amândouă a Angliei și Scoției
Să le 'mpreun in pace.

BURLEIGH

V'ați urmărit dorința
Pe-o cale rătăcită, vrând să aprindeți țara,
Să vă urcați pe tronul regatului prin focul
Răsboiului civil.

MARIA

Pe unul Dumnezeu!
Eu n'am voit aceasta! Când am avut vreodată
Asemenea proiecte? Unde sunt probele?

BURLEIGH

Eu n'am venit aici ca să mă cert. Nu este
Mai mult această cauză supusă la desbateri.
Prin patruzeci de voturi în contra numai două
S'a zis c'ați călcat bilul votat anul trecut
Și că sunteți supusă pedepselor prescrise.
Se zice 'n'aceia lege: „De s'ar isca în țară
Impărecheri și vrajbă în interesul unei
Persoane ce pretinde că are drept la tron
S'o dea în judecată pe ea și până la moarte
Să fie prigonită“. Și deci, având dovezi...

MARIA

Nu mă 'ndoesc, c'o lege în contra mea făcută
Cu scopul de-a mă pierde anume, în contra mea
Va fi și aplicată. Vai de s'ermana jertfă
Când tot aceeași gură, ce legea a făcut
Pronunță și sentința! Puteți tăgădui
C'acest bil s'a făcut cu scopul de-a mă pierde?

BURLEIGH

El drept înștiințare avea să vă slujiască
Și însăși voi dintr'insul o cursă ați făcut.
Voi ați văzut abisul deschis naintea voastră

Și 'n el v'ați răpezit, deși inștiințată.
Erați cu-otrăvitorul Babington înțeleasă
Și cu complicități săi, de toate aveți știre
Și conduceți complotul din fundul închisorii.

MARIA

Când am făcut aceasta? Să mi s'arâte probe!

BURLEIGH

S'au arătat deunăzi naintea judecăței.

MARIA

Cum? Copii de-o mână străină așternute?
Să mi se dea dovadă că eu le-aș fi dictat,
Că le-am dictat așa precum au fost citite.

BURLEIGH

S'a zis de Babington nainte de-a muri
Că sunt acele 'ntocmai pe care le-a primit.

MARIA

Dece nu l'ați adus nainte-mi când trăia?
Dece cu-atâta pripă la moarte l'ați trimis
Și nu l'ați întrebat cu mine față 'n față?

BURLEIGH

Și ambii secretari ai voștri Kurl și Nau
Au zis cu jurământ că ei aste scrisori
Le-au așternut întocmai după dictarea voastră.

MARIA

Și eu sunt osindită pe mărturia care
O dau a mele slugi? Se pune 'ncredințare
Pe cei care trădează pe-a lor Regină? cei
Ce mi-au călcat credința atunci când contra mea
Veneau ca să depue?

BURLEIGH

Recunoșteți odată
Că Scoțianul Kurl e virtuos și prob.

MARIA

Așa l'am cunoscut ; dar numai in pericol
Deplin s'adeverește virtutea unui om.
El poate c'a depus ceeace nu știa
Din groazele torturei. Poate credea să scape
Cu mărturie falsă a-mi face un rău mie.

BURLEIGH

El a jurat ca martur liber și nesilit.

MARIA

Dar nu in fața mea. Cum, sir? Eată doi marturi
Ce încă sînt in viață... Să fie confrunțați
Cu mine, să repete mărturisirea lor
Naintea mea! Dece imi refusați un drept
Ce se'ncuviințează chiar unui ucigaș?
Din gura lui Talbot, vechiul meu păzitor
Eu știu că sub această domnie s'a votat
Un bil care ordonă să fie puși in fața
Pirișul cu pîritul. Cum? N'am înțeles bine?
Sir Paulet, te cunosc că ești om de onoare,
Acum mi-o dovedește. Pe conștiință, spune!
E drept? In Inglitera există-așa o lege?

PAULET

Așa e, Doamna mea, avem această lege
Eu trebuie adevărul să-l spun așa cum este.

MARIA

Ei bine, când cu-atâta asprime mi s'aplică
A Ingliterei legi ce nu-mi sunt priitoare,

Dece lăsați deoparte aceleași legi, atunci
Când pot să-mi folosiască? Răspundeți, Babington
Dece n'a fost adus naintea mea, așa
Precum e scris in lege, nici scriitorii mei
Cari amândoi trăesc?

BURLEIGH

Nu vă iuțiți, Milady,
Nu numai pentrucă ați fost cu Babington
In taină înțeleasă...

MARIA

Ba numai pentru-aceasta
Eu pot să fiu supusă l'a legilor pedeapsă.
Numai de-aceasta trebui să mă desvinuesc
Milord, nu schimbați vorba și n'o incunjurați.

BURLEIGH

Voi ați negociat, se știe, cu Mendoza
Ambasadorul Spaniei; s'au arătat dovezi...

MARIA

Nu schimbați vorba, Sir.

BURLEIGH

Ați uneltit comploturi,
Ați vrut să resturnați a țării religione,
Ați indemnat la lupte pe toți regii Europei
Asupra Angliterei.

MARIA

Chiar dac'aș fi făcut aceasta? — N'am făcut-o! —
Dar voi ca s'o admit, Milord, eu sunt inchisă
Incontra dreptului ce leagă pe popoare.
Eu n'am venit aicea cu sabia in mână,
Eu am venit plecată, făcând apel la dreptul

Cel sfânt al ospetiei ; m'am aruncat la pieptul
Reginei care-mi este prin sânge inrudită.
Și unde eu speram să capăt ocrotire,
Cu sila am fost smulsă și'n lanțuri ferecată.
Spuneți, poate să-mi fie legată conștiința
In față cu-acest stat? Am cătră Inglitera
Vre o indatorire? Fac us numai de dreptul
Ce-l are-un asupra când caut mântuirea
Din lanțurile mele, când caut să inlătur
Puterea prin putere și să ridic, să mișc
In ajutorul meu pe toate statele
Acestui continent. Pot face orice lucru
Este considerat ca drept și ca leal
Intr'un rășboiu legitim.
Numai de la omor, de la un atentat
Viclean și sângeros, m'oprește-a mea mândrie
Și conștiința mea. Omorul m'ar păta
Și m'ar desonora. Eu zic: desonora,
Dar nu m'ar osindî, dar n'ar da loc asupra-mi
La vre o hotărîre, căci între Inglitera
Și mine nu mai poate fi vorba de dreptate,
Ci numai de putere.

BURLEIGH (cu ton semnificativ).

Nu apelați la dreptul
Cel groznic al puterii, el nu e favorabil
Unei prizoniere.

MARIA

Eu sunt cea slabă, ea
E cea puternică... prea bine, să useze
Atunci de-a ei putere. Trimeată-mă la moarte
Și siguranței sale aducă-mă ca jertfă!..
Dar să mărturisiască că de putere numai
A făcut us, dar nu c'a mers după dreptate.

Nu imprumute spada justiției, să scape
De-o dușmană temută; nu într'o haină sacră
Imbrace îndrăzneala sëlbatică-a puterii,
Cu-această comedie să nu înșale lumea!
Poate fi ucigașă, dar nu judecătoare!
Nu cerce aparența virtuții să'mpreune,
Cu-a crimei negre fructe, ci astfel precum este
Cuteze să s'arate!... (ese)

SCENA VIII.

Burleigh și Paulet.

BURLEIGH

Ea ne desfide, Paulet, are să ne desfidă
Până pe eșafod; nu vom putea sdrobi
O inim'ășa mândră. Sentența a uimit-o?
O lacrimă, vëzut-ai din ochiul ei curgënd?
Schimbatu-s'a la față? Ea nu face apel
La îndurarea noastră; cunoaște slăbiciunea
Reginei foarte bine și frica noastră-i cauza
Curajului ce are.

PAULET

Lord mare tresorier,
Această aroganță ușor va dispărea
Când nu i s'or mai da pretexte; s'au făcut
Neregularități in astă judecată,
Daca 'ndrăznesc a spune. Și Babington și Tishborn
Și secretarii ei, trebuiau toți in persoană
Aduși naintea ei.

BURLEIGH (răpede).

Nu, cavaliere Paulet,
Nu se putea risca așa ceva, ea are

Prea multă inriurare pe sufletele lor.
A lacrimelor sale putere e prea mare.
Kurl, scriitorul ei, de-ar fi adus nainte-i
Și dac'ar fi să spună cuvântul de la care
Atîrnă a ei viață, cu frică ar retrage
Mărturisirea lui.

PAULET

Astfel, ai Ingliterei
Vrăjmași au să arunce in lume defăimări,
Incât solemnitatea acestei judecăți
A se apăra numai o crimă îndrăzneată.

BURLEIGH

Aceasta-i cauza care măhnește pe Regină.
Mai bine-astă femeie de rele-uneltitoare
Ar fi murit nainte de-a pune-al ei picior
Pe-al Angliei pământ!

PAULET

Amin zic la aceasta.

BURLEIGH

Sau dac'ar fi murit in temniță de-o boală.

PAULET

De multe neajunsuri ar fi scăpat regatul.

BURLEIGH

Și totuș chiar in cazul când vre o intimplare
Din viață-ar fi cules-o, tot noi am fi trecut
Drept ucigașii săi.

PAULET

Așa e, cine poate
Pe oameni să-i opriască de-a crede tot ce vor?

BURLEIGH

Dar nu ar fi dovezi... și mai puțină svoană
Ar face...

PAULET

Facă svoană! Nu vorbele jignesc
Ci acuzarea 'n casul când e intemeiată.

BURLEIGH

O! chiar dreptatea sfântă, nici ea nu e scutită
De invinováțiri! Părerea lumii ține
Cu cei nenorociți, ear pe triumfători
Invidia-i urmează. Bărbatului îi șade
Să ție 'n mână arma dreptății, dar in mâna
Femeii astă armă s'arată odioasă.
Femeea nu se crede că a putut fi dreaptă
Când o altă femeie ca jertfă a căzut.
Zadarnic noi aceia ce-am fost judecători
Am dat sentența noastră in plină conștiință.
Regina are dreptul de grațiere, trebuie
Să facă us de dînsul; intolerabil pare
Când lasă un curs liber asprimii legilor.

PAULET

Așa dar?

BURLEIGH (răpede).

Ar trăi?... Nu, asta nu se poate!
Aceasta tocmai pune in grijă pe Regină.
Deaceea sunt lipsite de somn a sale nopți;
Eu vîd in ochii ei a sufletului lupte.
Cu gura nu 'ndrăznește s'arâte o dorință
Dar muta sa privire tot pare-a intrebă :
Nu se găsește unul din servitorii mei
Ce-ar vrea de-alternativa urită să mă scape :

Sau pe-al meu tron să tremur, sau să trimet la
moartea
Călăului pe-o rudă deaproape, pe-o Regină?...

PAULET

Așa-i necesitatea ce nu putem schimba.

BURLEIGH

Ba s'ar putea schimba... așa zice Regina...
De-ar fi un servitor mai băgător de seamă...

PAULET

Mai băgător de seamă...

BURLEIGH

Ce-ar ști să înțeleagă
Un ordin... nerostit.

PAULET

Un ordin nerostit!...

BURLEIGH

Un om, care când are un șarpe veninos
Ce i s'a 'ncredințat, nu-l tot păzește într'una
Pe dușmanul acesta ca pe un sfânt odor...

PAULET (cu ton semnificativ).

Un nume nepătat e cel mai sfânt odor.
Socot că nu se poate păzi in de ajuns,
Sir, gloria Reginei.

BURLEIGH

Când s'a incredințat
In paza lui Sir Paulet Regina Scoției,
Luându-se din mâna lui Shrewsbury, credeam...

PAULET

Voiu să sperez, Milord, c'atunci ați avut scopul
Să fiu un păzitor de temniți, dacă eu
N'aș fi avut credința că treaba asta cere
Pe cel mai onorabil bărbat din Inglitera.
Nu mă lăsa să cred că datoresc aceasta
La altceva decât la numele-mi cinstit.

BURLEIGH

Se respândește vorba că-i bolnavă, că-i slabă,
Că tot mai mult slăbește, la urmă... c'a murit.
Așa, se stinge, pierе din gândul oamenilor
Și reputația voastră rămâne nepătată.

PAULET

Dar nu și conștiința!

BURLEIGH

De nu vreți brațul vostru să-l întrebuințați
Nu veți putea oprî pe-un altul... un străin...

PAULET

Nu se va-apropia
Un ucigaș de pragu-i cât timp o vor păzi
Ai vetrei mele zei. Viața ei mi-e sfântă!
Nu mi-e mai sacru capul Reginei Ingliterei!
Sunteți judecători!... ei bine, judecați-o!
Asupra-i rupeți bățul, și când va sosi timpul
Aduceți un teslar cu bardă și ciocan
S'ardice esafodul. Pentru Sherif și pentru
Calău, imi va fi poarta castelului deschisă.
Dar azi, in paza mea ea e incredințată
Și fiți asigurat c'așa o voiu păzi,
Incât vre-un neajuns, ea nu va putea face
Dar nici va suferi. (ese)

(Cortina cade).

ACTUL II.

Palatul de la Westminster.

SCENA I.

Contele de Kent și Sir William Davison se întâlnesc.

DAVISON

Voi sunteți, Milord Kent? Veniți de la turnir,
Serbarea e sfârșită?

KENT

Dar voi n'ați fost acolo?

DAVISON

Pe mine m'a oprit dregătoria mea.

KENT

Perdut-ați un spectacol din cele mai frumoase.
Cu mult gust întocmit, a fost executat
Cu multă demnitate. Era reprezentată
Cetatea frumuseții, pe care-o 'mpresura
Dorul; Lord Mareșalul, judecătorul mare
Și Seneșalul cu alți zece cavaleri

Erau apărătorii acestei cetăţui
Şi câţiva cavaleri franţeji o atacau.
Intâi veni un crainic, care intr'un madrigal
Ceru să se predea cetatea : Cancelarul
Respunse de pe ziduri. Apoi tunuri de câmp
Cu artă imitate au improşcat buchete,
Esenţe minunate, frumos mirositoare.
Asalturile toate au fost apoi respinse
Şi Dorul fu silit la urmă-a se retrage.

DAVISON

Aceasta nu e, conte, o bună prevestire
Pentru peţirea Franţei.

KENT

A fost o glumă numai, dar serios vorbind,
Socot că pân la urmă cetatea s'a preda.

DAVISON

Aşa gândiţi ? Eu unul de loc nu pot s'o cred.

KENT

Articulele cele mai grele's intocmite
Şi Franţa le-a primit. *Monsieur* se mulţumeşte
Ca să urmeze slujba religiunii sale
Intr'o capelă 'nchisă. In public va păzi
Religiunea ţării şi o va onora.
De-aţi fi văzut poporul ce vesel s'arăta
Când se imprăştiè această veste, căci
Intotdeauna ţara a fost in mare grijă
Regina să nu moară fără de moştenitori.
Atunci Maria Stuart pe tron ar fi urmat-o
Şi ar cădea Regatul din nou sub jugul Papei.†

DAVISON

Scăpăm de-această grijă. . . Regina Angliterei

Va merge la altar, pe când Maria Stuart
La moarte va păși.

KENT

Regina vine

SCENA II.

Cei dinainte, Elisabeta condusă de Leicester, Conte de Aubespine, Bellievre, Shrewsbury, Lord Burleigh și alți nobili Franței și Ingleji.

ELISABETA (cătră Aubespine).

Plâng conte, pe-acești domni care cu o grăbire
Galantă, au trecut marea și au venit aici.
La mine strălucirea curții din Saint Germain
N'o vor putea găsi. Eu nu pot inventa
Așa serbări frumoase ș'atât de minunate,
Precum le intocmește Regina mumă-a Franței.
Un vesel și onest popor care 'mprejuru-mi
Se grămădește și mă binecuvintează
De câte ori mă vede 'n public, asta este
Priveliștea prea aspră ce pot, cu oarecare
Mândrie, s'o arăt străinilor ce vin.
Podoaba strălucită a nobilelor doamne
Care 'n a Catarinei grădină infloresc,
M'ar eclipsa pe mine și nensemnatu-mi merit.

AUBESPINE

In Westminster, străinul surprins nu întâlnește
Decât o doamnă numai, dar asta singură
Intr'insa intrunește tot farmecul ce-l are
Incântătoru-i sex.

BELLIEVRE

Inaltă Maestate,
Dă voe să luăm concediu și să ducem
Cătră regalul nostru stăpân voioasa știre

Care-i va implinì dorința cea mai scumpă.
Ferbintea nerăbdare a inimei aprinse
Nu l'a îngăduit să stee la Paris
In Amiens așteaptă pe-ai fericirii soli
Și până la Calais postat-au curieri
Ce 'n goană 'naripată vor duce la urechea-i,
Pétrunsă de blând farmec, consimțimântul tîu.

ELISABETA

Conte, nu stăruiți mai mult, acum nu-i timpul
S'aprimdem faclele voioase-a cununiei.
Eu vè repet, nori negri s'au strins pe-această țară.
Mai bine mi-ar șede a un brobod de cernire
Decât veștmintele bogate ale nunței.
O lovitură crudă și jalnică-amenința
Și inima mi și casa-mi.

PELLIEVRE

Regină, astăzi numai ne dă făgăduința
Și tu vei implinì-o in zile mai voioase.

ELISABETA

Regii sunt numai sclavii inaltei lor chemări.
Ei nu pot să urmeze a inimei plecare.
Dorința mea a fost să mor nemăritată
Și gloria-mi, să fie această inscripțiune
Săpată pe mormentu-mi:
„In acest loc Regina-Fecioară s'odihnește“.
Inșă supușii mei nu vor. Prevězători
Ei se gândesc la timpul când eu nu voi mai fi.
Ei nu se mulțumesc vèzènd prosperitatea
Domnind acum in țară, ei-vor să mă jertfesc
Și pentru fericirea cea viitoare-a lor;
Să-mi dau chiar libertatea cea virginală, bunul
Cel mai inalt al meu și un stèpân pe mine

S'aleg, fără de voe. Prin asta imi arată
Poporul că in ochii-i sunt numai o femeie
Deși-mi inchipuiam că pot să guvernez
Ca un bărbat și rege. Eu știu că nu slujești
Pe Domnul, părăsind ale naturei legi
Și vrednici sunt de laudă acei predecesori
Ai mei, care-au deschis a monăstirii porți
Și au inapoiat naturei multe mii
De victime-ale unei credinți rău înțelese.
Dar o regină care petrece timpul ei
Nu 'n goală contemplare, ci cu neboseală
Lucrând, își implinește acea mai grea, mai naltă
Din datorii, ea trebuie scutită de această
Poruncă a naturei, care pe-o jumătate
Din neamul omenirii supune celeilalte.

AUBESPINE

Tu ai făcut pe tronu-ți să străluciască toate
Virtuțile, Regină, atât îți mai rămâne
Să dai sexului tău, a cărui slavă ești,
Modelul a tot ce-i adevăratul merit
Pe lume, a femeii. In adevăr nu este
Nici un bărbat atât de vrednic, libertatea
Să i-o sacrifice lui. Dar dacă naștere,
Inaltă cugetare, eroică virtute,
Chip bărbătesc și mândru pe-un muritor pot face
Demn de-o așa onoare...

ELISABETA

Fără indoială, conte,
C'aș fi prea onorată de o căsătorie
C'un fiu regal al Franței. Da, eu mărturisesc
Că dacă sunt silită... de nu pot face altfel
Decât a mă supune la cererea obștească,
[Și ea va fi, mi-e frică, mai tare decât mine]

Atunci eu nu cunosc alt principe 'n Europa
Căruia libertatea-mi eu aş sacrifica-o
Cu mai puţin regret. Mărturisirea asta
V'ajungă !

BELLIEVRE

Ea ne dă speranţa cea mai dulce
Dar numai o speranţă. Stăpănu-mi ar dori
Ceva mai mult.

ELISABETA

Ce vrea? Ce mai doreşte încă?
(Ea scoate un inel din deget şi îl priveşte gânditoare).
Reginele nu au nici o prerogativă
In faţă c'o femei oricare din popor.
Acelaş semn arată aceeaşi datorie
Ş'aceeaşi servitute. Se face-o însoţire
Prin o verigă mică şi earăş din verigă
Se face şi un lanţ. Din parte-mi acest dar
Purtaţi Alteţei Sale. El nu mă leagă încă
Dar poate să devie un lanţ ce m'a lega.

BELLIEVRE (ingenunchiază şi primeşte inelul).

Primesc in al său nume, Regină, acest dar
Şi imi depun omajul cu-această sărutare
Pe mâna Suveranei.

ELISABETA

(cătră Conte Leicester pe care l'a fixat rostind ultimele
cuvinte).

Permiteţi-mi, Milord.

(fi ia cordónul albastru şi îl pune pe gâtul lui Bellievre)
Purtaţi Alteţei sale insemnele-aceste
Aşa precum pe voi cu ele vă 'nvestesc.
Şi printre cavalerii acestui ordin astăzi
Eu vă primesc. Honni soit qui mal y pense!

Orice prepus dispară la ambele popoare
Și 'ncrederea uniască deacum coroanele
Britaniei ș'a Franței.

AUBESPINE

Regină, astăzi este
O zi de bucurie! Să fie pentru toți
Și 'n toată insula să nu jăliască astăzi
Nici un nefericit. Iți strălucește 'n față
Clemența. Fie ca o rază din a ei
Lumină prea senină să cadă pe-o prințesă
Nenorocită, care atinge deopotrivă
Pe Anglia și Franța.

ELISABETA

Opriți-vă, nu voi
S'amestecăm afaceri cu totul deosebite.
Dacă dorește Franța intr'adevăr să 'nchee
Cu mine alianță, trebui ș'a mele griji
Cu mine să le 'mpartă și dușmanilor mei
Să nu fie amică.

AUBESPINE

Nedemnă ar fi Franța
Dacă atuncea când inchee-astă unire,
Ea ar putea uita pe o nefericită,
Și coreligionară a ei și văduvă
A Regelui de Franța. Umanitatea cere,
Onoarea...

ELISABETA

In acest sens, eu știu să prețuesc
Această mijlocire la dreapta ei valoare.
Franța își implinește o datorie scumpă
De-amic. Imi veți da voe să judec ca Regină.
(Ea se închină către ambasadorii Franței cari se retrag
respectuos împreună cu lorzii).

SCENA III.

Elisabeta, Leicester, Burleigh, Talbot. (Regina se aşază)

BURLEIGH

Regină glorioasă, tu azi incoronezi
Cele mai mari dorinţe ale poporului.
Acum ne bucurăm abia desăvirşit
De zilele senine ce ție-ți datorim;
Căci inaintea noastră nu mai vedem cu frică
Un viitor nesigur și furtunos. Dar țara
Mai are-o grijă încă. Un sacrificiu este
Pe care toți îl cer. Pe-acela implinește-l
Și pentru totdeauna această mândră zi
Va fi asigurat mărirea Angliterei.

ELISABETA

Milord, ce cere încă poporul meu? Vorbiți!

BURLEIGH

Poporul cere capul Mariei Stuart. Dacă
Voești ca să asiguri al libertății dar
Și greu agonisita lumină a credinței,
Ea trebuie să moară. Da, trebuie să peară
Vrăjmaşa, de nu vrem să tremurăm tot timpul
Pentru viața ta, atât de scumpă nouă.
Știi că nu toți Inglezii se'nchină deopotrivă.
Idolatria Romei mai are încă mulți
Adoratori secreți. Aceștia clocesc
Intențiuni dușmane și spre Maria Stuart
Se'ndreapt' a lor simțire. Au tainice raporturi
Cu Lotaringhii, cei mai neinduplecați
Dușmani ai casei Tale. Această furioasă
Partidă a jurat să-ți facă un războiu
De moarte, și se luptă cu arme infernale.
La Rheims, in casa chiar a cardinalului,

Acolo-i arsenalul in care făuresc
A lor săgeți; acolo se 'nvață regicidiul ;
Deacolo 'n Inglitera trimet neincetat
Misionari fanatici și hotărîți, ascunși
Sub tot felul de haine ; deacolo au sosit
Acum trei ucigași și fără de sfârșit
Tot alți vrăjmași secreți resar din acel iad.
Trăește in castelul de la Fotheringhay
O furie ce-aprinde cu facla-i de amor
Acest răsboiu etern ce prăpădește țara.
Ea dă măgulitoare speranțe fiecărui
Și tinerii s'aruncă in moarte pentru dînsa.
Parola lor cea sacră e mântuirea ei,
Ear scopul lor, s'o pue in locul tîu pe tron.
Căci neamul Lotaringhiei nu vrea să recunoască
A tale sacre drepturi. Ei zic că ai avut
Noroc și c'acest tron tu numai l'ai răpit.
Tot ei au indemnat pe-această rătăcită
Să iee titlul de Regină-ă Ingliterei.
Cu dînsa nu e pace și nici cu neamal ei :
Tu trebui să primești lovirea, ori s'o dai.
Viața ei e moartea-ți, și moartea-i viața ta!

ELISABETA

Milord, voi impliniți o tristă datorie.
Știu gîndul cel curat ce vî insuflătește,
Vorbiți cu o adîncă înțelepciune, însă
Această 'nțelepciune ce vrea să verse sânge
Eu o uresc din suflet. Gîndiți la un consiliu
Mai blînd. Lord Shrewsbury, spuneți părerea
voastră.

TALBOT

Ai lăudat cu dreptul aprinsul zel ce arde
In sufletul lui Burleigh. Deși din gura mea
Nu curg cuvintele așa de eloquente,

Dar inima'mi se bate cu tot așa credință.
Urez ca să trăești mulți ani și bucuria
Poporului să fii, Regină, prelungind
A păcii fericire! Această insulă
Încă n'a mai avut așa frumoase zile
De când e cârmuită de proprii săi regi.
Să nu plătiască însă această fericire
Cu prețul slavei sale. Să fie cel puțin
Închiși ochii lui Talbot când s'a 'ntîmpla aceasta!

ELISABETA

Să ne feriască Domnul, cât de puțin s'atingem
A Ingliterei slavă!

TALBOT

Ei bine, atunci trebui găsite alte chipuri
Ca să scăpăm imperiul, căci execuțiunea
Mariei Stuart este un mijloc nelegal.
Tu nu poți pronunța asupra ei sentența.
Ea nu-i supusa ta.

ELISABETA

Atunci consiliul meu
De stat și parlamentul ș'a țării tribunale
Comit o grea eroare, căci toate acest drept
Mi l'au recunoscut.

TALBOT

Nu e majoritatea dovadă de dreptate
Și Anglia nu-i lumea, ear parlamentul său
Nu reprezintă toate popoarele-omenești.
Britania de astăzi nu e cea viitoare,
Precum nu-i cea trecută. Când pasiunea noastră
Îa un alt curs, atunci se schimbă-a opiniunii
Etern mișcate valuri. Nu zice că ai fi
Silită să urmezi necesitatea aspră

Sau vocea populară. Oricând voești, tu știi,
Că liberă deplin îți e voința ta.
Incearcă, zi că vezi cu groază curgând sânge,
Că vrei să știi viața surorii mântuită,
Arată celor care îți dau un alt consiliu
Regala ta mânie, ș'atunci necesitatea
Va dispărea in grabă și vei vedea dreptatea
Schimbata 'n nedreptate. Tu nu poți să te razimi
Pe-această trestie ușoară, mișcătoare.
Urmează fără grijă clemența ta firească.
Cruzime n'a pus Domnul in inima femeii,
Și intemeitorii Regatului Inglez
Atunci când au dat voe ca frânele puterii
Să poată fi conduse de mâne femești,
Au vrut ca să arate că'n țară-aici asprimea,
Nu trebuie să fie virtutea Regilor.

ELISABETA

Cu foc e apărata de lordul Shrewsbury
Dușmana mea ș'a țării. Prefer pe acei sfetnici
Ce cu devotament susțin binele *meu*.

TALBOT

Ei nu i se da voe să aib'apărători.
Nu îndrăznește nimeni, vorbindu-ți pentru dișsa,
S'atrag' a ta mânie. Dă-mi voe mie însă,
Unui bătrân pe pragul mormântului ajuns
Și care nu mai pot avea vr'un dor lumesc,
Să apăr o femeie de lume părăsită.
Nu trebui să se spue că in consiliul tău,
Al egoismului ș'al pasiunii glas
S'au ascultat, dar mută fu numai indurarea.
S'au aliat cu toți in contra ei. Tu însăți
La față n'ai văzut-o, nimic pentru-o străină
In peptu-ți nu se mișcă. Nu vreau să o justific.

Se zice c'ar fi pus s'omoare pe-al ei soț.
E drept, cu ucigașul ea s'a căsătorit.
O crimă mare! Inșă aceasta s'a făcut
In timpuri grele, triste, in mijlocul furtunei
Resboiului civil. Vězându-se — ea slabă
Femea — conjurată d'imperioși vasali,
S'a aruncat in brațul celui mai inimos,
Invinsă... Cine știe de care artificieri?
Căci o ființă slabă pe lume e femeea...

ELISABETA

Femeea nu e slabă; se află inimi tari
Și 'n sexul nostru. Voiu ca in prezența mea
Să nu aud vorbind de-a noastră slăbiciune!

TALBOT

Ție nenorocirea ți-a fost o școală aspră.
La început viața nu-ți apărû senină.
Tu n'ai vėzut un tron regal 'naintea ta,
Ci numai un mormânt. In turnul de la Woodstock
Acufundat in noapte, ai fost prin incercări
Amare pregătită la datoria ta
De-atotputernicul ocrotitor al țării.
Nici un lingușitor nu te-a cătat acolo;
De-al lumii deșert sgomot departe, singură
Ai învățat să cugeți, să te retragi in tine
Și să cunoști a vieții adevėrate bunuri.
Pe dinsa nici un zeu n'a vrut s'o lumineze.
Copilă încă, fu in Franța transportată:
Acolo la o curte, unde domnia plăcerea
Frivolă, ușurința, in a serbărilor
Continuă beție, ea n'a putut s'audă
Al adevėrului glas serios și aspru.
Privirea-i fu orbită de vițiul strălucit,
Și o luă 'nainte șuvoiul desfrământării:

Al frumuseții dar deșert ea îl primise
Și întrecea pe toate femeile din juru-i
Prin naștere înaltă și chip fărmeacător...

ELISABETA

Veniți-vă în fire, milord de Shrewsbury!
Gândiți-vă c'aici suntem în sfatul țării.
Trebui să aibă-un farmec cum altul nu mai este
Ca să învăpăeze așa pe un bătrân!
Lord Lester, singur voi tăceți? Aceea ce
Îl face eloquent, vă leagă vouă gura?

LEICESTER

Pătruns sunt de uimire, Regină, când aud
Cu câte grozăvenii îți sparie urechea
Și că povești de-acestea ce turbură poporul
Pe ulițele Londrei, străbat până în senul
Consiliului de stat, altfel atât de calm,
Ș'ocupă cu 'nadinsul bărbați prea înțelepți.
Mărturisesc că sunt uimit, văzând această
Regină fără țară ce n'a știut păstra
Chiar nensemnatu-i tron, făcându-se de risul
Vasalilor ei proprii, gunoiul țării sale,
Deodată devenind o groază pentru tine
Din fundul închisorii. Cum—pentru Dumnezeu!—
Ar fi primejdioasă? Fînde'a ridicat
Pretențiuni asupra coroanei Tale, sau
Că Guizii de regină nu vor să te cunoască,
A lor împotrivire îți poate lua dreptul
Ce nașterea ți-a dat, drept ce-a fost confirmat
De parlamentul țării? Voința cea din urmă
A lui Enric, de dînsa tăcînd, n'a depărtat-o?
Și Anglia, ferice de-a se vedea trăind
Sub o lumină nouă, s'ar arunca în brațul
Acestei papistașe? Te-ar părăsi pe tine,

Regină adorată, pentru omoritoarea
Lui Darnley? Ce voesc acești bărbați grăbiți
Care te inspăimântă cu moștenirea ei
Când încă ești în viață?...
S'ar crede că nu pot destul de răpede
Să-ți dee un bărbat, să scape de pericol
Biserica și Statul! Nu ești tu în puterea
Și floarea tinereții, pe când ea veștejită,
Pe fiecă zi grabnic aleargă spre mormânt?
Pe Dumnezeu! socot că mulți ani groapa ei
Tu vei călca-o, fără să ai nevoie *insăți*
În intru s'o arunci...

BURLEIGH

Lord Lester n'a vorbit așa întotdeauna.

LEICESTER

E drept, la tribunal și eu i'am votat moartea.
Aici însă 'n consiliul de stat vorbesc altminteri.
Aici nu discutăm ce este cu dreptate,
Dar ce-i folositor.
Acuma e momentul de dînsa să ne temem
Când este părăsită de Franța, singura
A ei ocrotitoare; când vrei să ferecești
Cu darul mânei tale pe fiul Regilor
Franțeji, și Inglitera sperează a vedea
Înfîințându-se o tînără și nouă
Familie regală? Dece dar s'o omori?
Ea a murit! Disprețul e moarte-adevărată.
Păzește-te ca mila să n'o recheme 'n viață!
Eu sunt dar de părere ca să lăsăm sentința
Ce-o osindește morții, să stee în putere.
Trăiască prin urmare! Dar fie sub securea
Călăului și 'ndată ce se va înarma
O mână pentru dînsa, să cadă capul ei!

ELISABETA (sculându-se).

Milorzi, am ascultat acum părerea voastră
Și pentru zelul vostru vă sunt mulțumitoare.
Eu voi, cu ajutorul lui Dumnezeu, el care
Pe regi îi luminează, să cercetez a voastre
Motive și s'aleg ce mi-a părea mai bun.

SCENA IV.

Cei de sus. Paulet și Mortimer intră.

ELISABETA

Eat' Amias Paulet. Nobile sir, ce cauză
La curte vă aduce?

PAULET

Slăvită Maestate!
Nepotul meu, întors acuma de curând
Din lungi călătorii, s'aruncă la picioare-ți
Și tinerele sale omajuri îți presentă.
Primește-le cu blând și lasă ca să cadă
Asupra lui o rază din 'nalta ta favoare.

MORTIMER (plecând un genunchiu).

Ani îndelungi trăiască Regala-mi Suverană
Și fie fruntea sa în veci încoronată
De slavă și noroc!

ELISABETA

Sculați-vă, fiți bine-
Venit în Anglita! Voi ați făcut o mare
Călătorie, ați fost în Franța și la Roma
Și v'ați oprit la Rheims. Spuneți, dușmanii mei
Ce pregătesc asupra-mi?

MORTIMER

Să-i ametească Cerul
Ș'asupra lor întoarcă săgețile pe care
Ei vor să le îndrepte spre suverana mea!

ELISABETA

Văzut-ați pe Morgan și pe Episcopul
De Ross, uneltitorul de intrigi?

MORTIMER

Am văzut
Toți Scoții exilați ce făuresc la Rheims
Intrigi încontra țării. Am câștigat a lor
Incredere cu scop să pot descoperi
Proiectele ce au.

PAULET

I s'au incredințat
Scrisori cu țifre către Regina Scoției,
Dar el plin de credință în mâna mea le-au dat.

ELISABETA

Spuneți care sunt cele mai nouă-a lor iscoade?

MORTIMER

Au fost ca de un trăsnet loviți când au văzut
Că Franța-l părăsește și intră 'n alianță
Cu Anglia. Acum spre Spania îndreaptă
Speranța lor.

ELISABETA

Așa, imi scrie Walfingham.

MORTIMER

Asupra-mi Sixtu Quint a îndreptat o bulă
Din Vatican. La Rheims ea a sosit în zioa

In care eu plecăm, întâia corabie va aduce-o
In astă insulă.

LEICESTER

De arme ca aceasta
Nu se mai teme Anglia.

BURLEIGH

Devin periculoase
In mâne de fanatic.

ELISABETA (examinând pe Mortimer cu ochiu scrutător).

Ați fost invinuit
Că ați urmat la Rheims învățătura lor
Ș'ați abjurat credința.

MORTIMER

Eu nu tăgăduesc
C'așa m'am prefăcut; cu dorul, pân acolo
Mergeam, să te slujesc.

ELISABETA (lui Paulet care scoate o hârtie).

Ce carte imi aduceți?

PAULET

Scrisoarea ce-ți trimete
Regina Scoției.

BURLEIGH (voind să pue răpede mâna pe hârtie).

Dă-mi mie astă carte!

PAULET

Lord mare tresorier, ertați-mă, mi-a zis
Să dau scrisoarea asta in chiar mâna Reginei.
Ea spune totdeauna că sunt dușmanul ei,
Dar eu sunt numai dușman al vițiilor sale.

Ii fac cu mulțumire tot ce nu e împotriva
Indatoririi mele.

(Regina a luat scrisoarea, în vreme ce ea citește Mortimer și Leicester schimbă câteva vorbe împreună, în secret).

BURLEIGH (cătră Paulet).

Ce scrie 'n carte?.. Sigur
Deșarte tănguiiri... Mai bine al Reginei
Blând suflet trebuia cu-aceste să-l cruțăm.

PAULET

Nu mi-a ascuns cuprinsul scrisorii sale. Ea
Se roagă de favoarea să vadă pe Regina.

BURLEIGH (răpede).

În veci!

TALBOT

Pentru ce nu? Nu cere-o nedreptate.

BURLEIGH

Ea care-a uneltit omoruri, care a vrut
Să verse sângele Reginei, a pierdut
Favoarea de-a vedea augusta față-a ei.
Oricine suveranei păstrează-a sa credință
Nu poate da un sfat așa perfid și rău.

TALBOT

Regina vrând să-i facă această bucurie,
Ați vrea voi să opriți așa o generoasă
Mișcare a clemenței?

BURLEIGH

Ea este condamnată.
Securea-i îndreptată spre capul ei. Nevrednic
E pentru Maestatea Regală de-a admite

Naintea sa pe unul la moarte osindit.
De i-ar vorbi Regina, sentența n'ar putea
Să fie-executată. Prezența ei atrage
Ertarea după sine.

ELISABETA (ștergându-și lacrimile după ce a cetit).

Ce-i omul pe pământ și ce e fericirea!
La ce este redusă Regina asta care
Cu-așa speranțe mândre și-a început viața!
Ea care-a fost chemată pe al creștinătății
Cel mai vechiu tron și care, in inchipuirea ei,
Credea că trei coroane va așaza pe fruntea-i!
Cât este de schimbată vorbirea ei de astăzi
De ceeace avu atunci când își luase
A Angliterei stemă și pe lingușitori
Punea să o numiască Regină pe-amândouă
Insulele Britaniei. Ertăți-mă, milorzi,
Mă doare inima, tristeța mă cuprinde
Și sângeră-al meu suflet când nestatornicia
Vieții mi s'arată și ved umana soartă
Trecând așa grozavă pe lângă capul meu!

TALBOT

Regină, Dumnezeu atinge al tău suflet!
Ascultă o mișcare trimeasă de la ceruri.
Ea a spășit amar greșala ei cea grea.
E timp să se sfirșiască cumplita-i incercare.
Intinde mâna unei așa de jos căzute
Și ca un ânger blând și luminos, coboară
In noaptea 'ntunecoasă a inchisorii sale!

BURLEIGH

Fii tare, o Regină! Nu te lăsa 'nșălată
De-un sentiment uman de generositate.
Din bună voia ta, nu perde libertatea

De-a face pe cum poate să ceară trebuința.
Nu poți s'o erți, nu poți s'o scapi, nu te expune
Muștrării odioase, că tu c'o bucurie
Triumfătoare, crudă ți-ai săturat privirea
Cu aspectul jertfei tale!

LEICESTER

Milorzi, să remănem
In marginile noastre. Regina-i înțeleaptă,
Ea n'are trebuință de sfaturile noastre
Ca să aleagă calea ce e mai nimerită.
O intilnire între regine n'are-aface
Cu mersul dreptății. A Ingliterei legi
Condemnă, nu voința Reginei pe Maria
Stuart, și este vrednic de al Elisabetei
Suflet măreț, ca ea indemnul să-l urmeze
Al inimei, în vreme ce legea va urma
Pe calea ei cea aspră.

ELISABETA

Lăsați-me, milorzi, vom căuta mijloace
De-a împăca aceea ce îndurarea cere
Cu ceea ce ne este impus de trebuință.
Acum vă depărtați!

(Ei es, ea chiamă pe Mortimer înapoi).

Sir Mortimer, o vorbă!

SCENA V.

Elisabeta și Mortimer.

ELISABETA

(după ce l'a privit câteva minute cu ochi pătrunzători).

Pentru juneta voastră ați arătat o mare
Putere pe voi înși-vă ș'o inimă isteată.

Acel ce-ăsa de vreme știu ca să deprindă
Arta fățarniciei, ajunge a fi virstnic
Mai iute și scurtează ai încercării ani.
Eu vă proorocesc că soarta vă destină
Spre-un mare viitor ș'acest al meu oracul
Spre fericirea voastră pot insumi să-l plinesc.

MORTIMER

Stăpână naltă, tot ce sunt și tot ce pot
Consacru slujbei Tale!

ELISABETA

Pe-ai Ingliteri dușmani
I-ați cunoscut, ei au o ură nempăcată
Asupra mea, ș'a lor proiecte sângeroase
Sunt fără de sfârșit. Pân astăzi providența,
E drept, m'a ocrotit, dar se va clătina
Coroana pe-a mea frunte, cât timp va fi in viață
Acea femeie care hrănește-a lor speranță
Și e pretextul pentru fanaticul lor zel.

MORTIMER

Ea nu va mai trăi când tu vei da poruncă.

ELISABETA

Credeam, sir Mortimer, că am ajuns la capăt
Și nu's mai naintată decât la început.
Voiam ca legile să meargă calea lor
Și mâna mea să fie de sânge nepătată.
Acum sentența-i dată, dar eu ce-am câștigat?
Ea trebuie adusă intru indeplinire
Și pentru 'ndeplinire eu trebui să dau ordin.
Pe mine cade partea urită-a cestei fapte.
Trebuie s'o iau asupra-mi și nu pot aparența
S'o scap. Aceasta-i răul!

MORTIMER

Ce-ți pasă dacă este urită aparența
Când cauza este dreaptă ?

ELISABETA

Voi nu cunoașteți lumea.
Oricine-i judecat după cum *pare-a* fi
Ear nu după cum *este*. De dreptul meu nu pot
Pe nimeni să conving, deci trebuie să am grijă
Că partea ce voiu lua la moartea ei, să fie
In vecinică 'ndoeală. La fapte de acestea
Ce sunt cu două fețe, nu e altă scăpare
Decât obscuritatea. Mărturisirea este
Din căi cea mai greșită... Ear ceea ce nu dai
Din mână, nu poți perde.

MORTIMER (cu aer cercetător).

Atunci ar fi mai bine...

ELISABETA

De sigur că mai bine!..
O! ângeru-mi de pază din voi vorbește, spuneți,
Urmați, scumpul meu domn!.. Eu vëd că vorba
voastră
E serioasă, mergeți la fundul lucrurilor...
Sunteți cu totul altfel decât e unchiul vostru.

MORTIMER (uimit).

Cum?.. Cavalerului i-ai spus dorința Ta?

ELISABETA

Imi pare rău c'am spus-o.

MORTIMER

Scuzează pe-un bătrân!
Povara anilor îl face scrupulos.

Pentru așa o faptă se cere inima
Sumeată-a tinereții.

ELISABETA

Pot eu să...

MORTIMER

Brațul meu
Ți-l voi imprumuta! Tu scapă-ți numele
Cum vei putea mai bine.

ELISABETA

Dacă 'ntr'o dimineată
M'ați deștepta din somn cu știrea : astă noapte
Murì Maria Stuart, dușmana ta de moarte...

MORTIMER

Increde-Te in mine.

ELISABETA

Când va putea dormi
In pace capul meu?

MORTIMER

Cu luna care vine
Peri-va grija Ta.

ELISABETA

Mergeți cu bine, sir,
Și nu fiți supărat c'a mea recunoștință
Cu vëlul noptii trebui să fie-acoperită.
Tăcerea este zina acelor fericiți
Și lanțurile cele mai strinse și mai dulci
In taină sunt lucrate. (ese)

SCENA VI.

Mortimer (singur).

Te du, Regină falsă, perfidă! Tot așa
Precum inșali tu lumea, te 'nșal și eu pe tine!
A te trăda-i o faptă și dreaptă și onestă!
Am aerul de-a fi un ucigaș? Cetit-ai
Pe fruntea mea chemarea de a comite crime?
Increde-te tu numai in brațul meu, ș'oprește
Pe-al tău de a lovi. Dă-ți numai aparența
Fățarnică-a clemenței naintea lumii. Până
Ce tu sperezi in taină in ajutorul meu
De ucigaș, găsi-vom timp pentru mântuire.
Tu vrei să mă înalți și imi arăți o scumpă
Resplată de departe. Chiar tu ș'a ta favoare
De-ați fi acea răsplată, cine ești tu, sërmano,
Și ce poți tu să dai? Pe mine nu m'atrage
A gloriei deșartă dorința. Numai *Ea*,
Al vieții mândru farmec il are. Imprejuru-i
Se 'ngân a tinereței ș'a grației dulci zine;
La sinul ei zimbește cereasca voluptate,
Ear tu favori de ghiată poți numai acorda.
In veci nu ai avut coroana femeescă,
Acel mai nalt din bunuri ce bucură viața:
O inimă duioasă ce farmecă și insăși
De farmec e cuprinsă și'ntr'o uitare dulce
Altuia se jertfește. In veci al tău amor
Pe-un om n'a fericit!
Eu trebuie să aștept aici pe acest lord
Să-i dau scrisoarea ei. Odioasă 'nsărcinare!
Nu am nici o plecare pentru acest curtean.
Eu singur voiu s'o scap, eu singur. Fie-a mele
Primejdia și slava și dulcea resplătire!

SCENA VII.

Mortimer și Paulet.

PAULET

Regina ce ți-a zis?

MORTIMER

Nimica sir, nimica
De vre-o însemnătate.

PAULET (țintind ochii asupra-i cu serioșitate).

Ascultă Mortimer,

Ai apucat pe-un drum pieziș și lunecos.
Atrăgătoare este favoarea Regilor
Și lacomă-i juneța de slavă; ambițiunea
Ușor o amăgește.

MORTIMER

Nu m'ați adus la curte
Voi singur?

PAULET

Ar fi fost mai bine să n'o fac.
Onoarea noastră n'a fost la curte câștigată!
Fii tare, Mortimer. Nu cumpăra prea scump
Și nu-ți pata onoarea.

MORTIMER

De unde-aceste gânduri,
Aceste îngrijiri?

PAULET

Oricât făgăduiește
Regina să te 'nalțe, nu te increde în vorba-i
Acea măgulitoare. Când vei fi ascultat-o,
Ea te va părăsi. Și vrând ca să păstreze
Onoarea ei curată, ea are să răsbune
Asupra ta o crimă de dînsa poruncită.

MORTIMER

Voi ziceți, crimă?..

PAULET

Lasă prefacerea aceasta.
Ea crede că juneța de slavă doritoare
Se va pleca mai lesne decât nenduplecata-mi,
Vânjoasa-mi bătrâneță. Dar tu, făgăduit-ai?..

MORTIMER

Eu, unchiule...

PAULET

Te blăstem dac'ai făgăduit!

LEICESTER (intrând).

Nobile sir, dați voe, am cu nepotul vostru
O vorbă de vorbit. Regina-i foarte bine
Dispusă pentru dînsul. Vrea fără mărginire
Să i se 'ncredințeze pазirea Ladyi Stuart.
Ea in onoarea lui se 'ncrede.

PAULET

Foarte bine!

LEICESTER

Ce spuneți, sir?

PAULET

Regina se 'ncrede intr'insul. Eu
Milord, mă 'ncred in mine și 'n ochii mei deschiși.

(ese)

SCENA VIII.

Leicester, Mortimer.

LEICESTER

Ce are cavalerul?

MORTIMER

Nu știu; increderea
Cu care mă onoră Regina...

LEICESTER (privind cu ochi scânteetori).

Meritați
Să aibă cineva incredere în voi?

MORTIMER (asemenea).

Aceași întrebare milord, eu v'o fac vouă.

LEICESTER

Ați vrut ceva în taină cu mine să vorbiți...

MORTIMER

Asigurați-mă că pot să îndrăznesc.

LEICESTER

Dar cine pentru voi imi va 'nchezeșlui?
Nu vă atingă astă nencredere a mea.
Ved că vă arătați cu două fețe-aice
La curte; una este de sigur mincinoasă
Dar care e cea dreaptă?

MORTIMER

Tot astfel, Conte Lester,
Și eu de voi pot zice.

~~X~~
LEICESTER

Dar cine din noi doi
Intăi se va increde?

MORTIMER

Acel ce mai puțin
Risquează ca să peardă.

LEICESTER

Acela sunteți voi,
De sigur.

MORTIMER

Dimpotrivă voi sunteți. Mărturia
Unui atât puternic și mare Lord ca voi
Mă poate nimici, când eu ce pot să fac
Contra favorii voastre și rangului înalt?..

LEICESTER

Vă înșalați sir, eu în toate sunt aici
Puternic, însă numai în punctul acest gingaș
Pe care trebui să-l jertfesc credinței voastre,
Sunt omul cel mai slab din toată această curte
Și cel mai de rând om mă poate prăpădi.

MORTIMER

Dacă puternicul Lord Lester se 'njosește
Atât de mult înainte-mi, încât imi face mie
Așa mărturisire, eu pot să am mai bună
Păreră despre mine și să-i dau un exemplu
De generositate.

LEICESTER

Pășiți naintea mea
Pe calea confienței și eu vă voi urma.

MORTIMER (scoțând răpede scrisoarea).

Aceasta v'o trămite Regina Scoției.

LEICESTER (tresare ș'apucă iute scrisoarea).

Vorbiți încet, sir... Ce ved!... Ah! e portretul ei!

(Il sărută și-l privește incântat)

MORTIMER

care l'a examinat cu luare aminte în vreme ce cetea).

Milord, acum vă cred.

LEICESTER (după ce a cetit răpede scrisoarea).

Sir Mortimer, cunoașteți

Cuprinsul acestei cărți?

MORTIMER

Nu știu nimic.

LEICESTER

De sigur

Că ea v'a 'ncredințat...

MORTIMER

Nu mi-a incredințat

Nimic. Mi-a zis ca voi aveți a-mi tălmăci
Enigma, ș'o enigmă imi pare 'ntr'adevăr
Că Contele de Leicester, el care-i favoritul
Elisabetei, care e cel mai mare dușman
Al ei și unul dintre judecători, să fie
Bărbatul de la care Regina Scoției
Sperează mântuire — și totuș așa trebui
Să fie: Ochii voștri prea lămurit exprimă
Simțirea ce în suflet ascundeți pentru dinsa.

LEICESTER

Intăi mărturisiți-mi dece de soarta ei

Vă pasionați atâta și cum ați câștigat
A ei încredere?..

MORTIMER

In prea puține vorbe.
Eu pot să vă esplic, milord. A mea credință,
Am abjurat la Roma și sunt în legătură
Cu Guizii; o scrisoare ce-Archiepiscopul
De Rheims mi-a dat la mână m'a prezentat Reginei.

LEICESTER

Eu cunoscteam a voastră schimbare de relege;
Aceasta mi-a 'nsuflat încrederea în voi.
Dați mâna și-mi ertați a mele indoeli.
Eu nu mă pot păzi deajuns, căci Walfington
Și Burleigh mă uresc. Eu știu că mă pândesc
Și mreje imi întind. Voi puteați fi unealta
Și creatura lor... în laț a mă atrage...

MORTIMER

Cu câtă îngrijire se mișcă-aici la curte
Un așa mare Lord. Eu, Conte, vă deplâng...

LEICESTER

M'arunc cu bucurie la pieptul blând al unui
Prieten credincios, la care pot scăpa
De-a mea ipocrisie. Voi sunteți în mirare
Că eu pentru Maria simțirea mi-am schimbat-o
Așa de răpede?.. În fapt, eu niciodată
Nu am urit-o, însă a vremilor nevoi
Făcù să-i fiu dușman. Voi știți că mi-a fost mie
De mulți ani hotărîtă pân nu se însoțise
Cu Darnley ș'al ei chip era încunjurat
De razele măririi. Atuncea am respins
Această fericire. Acum însă când este

În temniță, la ușa peirii, eu o caut
Cu-a însăși vieții mele primejdie. . .

MORTIMER

Aceasta-i

O nobilă purtare.

LEICESTER

Dar s'a schimbat deatunci
A lucrurilor față. Din cauza ambițiunii
Eram nesimțitor atunci pentru juneța
Și grațiile ei. Atunce cu Maria
Eu nu mă mulțumeam. Speram să capăt mâna
Reginei Angliterei.

MORTIMER

Este știut că ea
Vă prefera pe voi naintea tuturor.

LEICESTER

Părea că e așa, nobile sir, ș'acuma
După ce zece ani de griji neobosite
Și silă uricioasă eu am pierdut — O! sir
Mi se deschide peptul — trebui să mă discare
De lungă apăsare. . . Mă au de fericit. . .
De-ar ști ce lanțuri sunt acestea pentru care
Ei mă invidiază! . . . După ce zece ani
Amari eu am jertfit deșertăciunii sale,
Când cu o umilire de slav eu m'am supus
Oricării fantasii și oricării schimbări,
Când am fost jucăria capriciilor sale,
Acuma alintat de dragoste, acuma
Cu o mândrie rece respins, de o potrivă
Căsnit de-a ei favoare și de asprimea ei,
Păzit ca și un rob de ochii cei de Argus
Ai gelosiei sale, supus ca un copil

La interogatoriu, certat ca un lacheu...
O! Limba n'are vorbe pentru așa un Iad!..

MORTIMER

Conte, eu vă deplâng!

LEICESTER

Și când ajung la țel
Resplata mi se fură! Un altul se presentă
Și roadele-mi răpește a lungei mele munci!
Perd drepturile mele de mult statornicite
Față c'un soț ce este in floarea tineretei.
Trebui să mă cobor de pe-acea scenă unde
Am strălucit odată ca cel întâiu. Eu sunt
Amenințat să perd nu numai mâna ei,
Dar și a sa favoare pentru-acest nou venit!
Femea este dînsa și el este plăcut!

MORTIMER

E fiul Catarinei, el a putut să 'nvețe
La minunata școală a lingușirii artă.

LEICESTER

Așa se prăbusesc a mele năzuințe
Și in acest naufragiu al fericirii mele,
Cătând o scândură s'apuc de mântuire,
Ce 'ntoarce ochiul meu la cea întâi și dulce
Speranță ce-am avut...
Imaginea Mariei cu toată strălucirea
Și farmecele sale mi s'arătă din nou.
Junie, frumuseță, au reintrat deplin
In toate-ale lor drepturi, acuma nu mai este
O rece ambițiune, ci numai inima
Le compară 'mpreună și am văzut comoara
Pe care o perdusem. Cu groază-o ved căzută

In cel mai mare chin, prin chiar greșala mea.
Atunci mi se deșteaptă speranța, astăzi încă
S'o scap și s'o posed. Prin mijlocirea unui
Prieten credincios ajung ca să-i descoper
Schimbarea 'n al meu suflet ș'acest răvaș pe care
Mi l'ați adus, imi spune c'am dobândit ertare
Și că, dacă o mântuiu, ea mie mi se dă.

MORTIMER

Dar n'ați făcut nimica pentru scăparea ei!
Voi ați lăsat ca dinsa să fie osindită
Și pentru moartea ei ați dat chiar votul vostru.
Prin o minune numai a trebuit pe mine,
Al păzitorului nepot să mă atingă
La Roma 'n Vatican a adevărului
Lumină, a trebuit să mă menească cerul
Să fiu neașteptatul al ei mântuitor,
Altfel nici nu găsea o cale păn la voi.

LEICESTER

Ah, sir, am suferit destule schinjuiiri!
Peatunci au strămutat-o de la castelul lui
Talbot, la Fotheringay ș'au dat-o 'n paza aspră
A lui Paulet. Tăiată mi-a fost oricare cale
Spre ea, și'n ochii lumii trebuia ca să urmez
A o persecuta. Dar nu vë 'nchipuiți
C'aș fi lăsat s'o ducă la moarte. Nu, speram
Și sper și astăzi încă că voiu împiedeca
Această catastrofă păn se va 'nfățișa
Un mijloc de scăpare.

MORTIMER

Mijlocul e găsit.
Lester, nobila voastră incredere mă face
Ca să vë dau pe-a mea. Eu voiu a ei scăpare,

Deaceea am venit. Măsurile's luate
Și ajutorul vostru mi-asigură isbânda.

LEICESTER

Ce spuneți? Mă 'ngroziți! Cum, ați voi...

MORTIMER

Cu sila

Noi inchiisoarea ei voim a o deschide!
Eu am tovarăși, totul e gata.

LEICESTER

Voi aveți

Tovarăși și complici? Vai mie! In ce faptă
Semeață mă atrageți! Ș'acești complici cunosc
Și ei secretul meu?

MORTIMER

Fiți nengrijat, milord.

Proietul fără voi noi l'am făcut și fără
De voi l'am implinî, de n'ar stărui ea
Ca să vă datoriască vouă scăparea ei.

LEICESTER

Puteți cu siguranță să mă incredințați
Că printre voi nu s'a rostit numele meu?

MORTIMER

Fiți sigur, conte. Cum? Atâta îngrijire
In fața unei știri ce ajutor v'aduce?
Voiți s'o mântuiți și să o posedați...
Deodată, fără veste, amici neașteptați
Vă cad ca o minune din ceruri, și simțiți
Mai multă turburare, in loc de bucurie?

LEICESTER

Cu sila nu se poate; asemenea 'ncercare
E prea primejdioasă.

MORTIMER

Așa e și zăbava.

LEICESTER

Aceasta, cavalerie, vă spun, nu-i de cercat.

MORTIMER (cu amărăciune).

Nu este pentru voi ce vreți s'o posedați.
Dar noi cari nu vrem decât s'o mântuim,
Nu ne'ngrijim atâta...

LEICESTER

Sunteți din cale-afară pripiti când este vorba
De-o întreprindere așa de primejdioasă.

MORTIMER

Și voi prea mult prudent în cause de onoare.

LEICESTER

Ved mrejele de cari suntem incunjuțați.

MORTIMER

Simțesc destul curaj ca să le rup pe toate.

LEICESTER

Delir, turbare este acest curaj al vostru!

MORTIMER

Milord, prudența voastră nu este vitejie!

LEICESTER

Voiți ca Babington să vă sfirșiți și voi?

MORTIMER

Nu vreți să imitați mărirea lui Norfolk?

LEICESTER

Norfolk nu și-a condus mireasa la altar.

MORTIMER

Dar el a dovedit că este demn de dînsa.

LEICESTER

De cădem, noi atragem peirea ei cu noi.

MORTIMER

De ne cruțăm, nu poate să fie mântuită.

LEICESTER

Voi nu mai ascultați, nu vă gândiți... Pornirea
Impetuoasă-a voastră, are să strice totul,
Pe când eram acum pe-o cale-așa de bună.

MORTIMER

Ce fel de cale bună e astă cale-a voastră,
Și ce-ați încercat voi ca s'o scăpați? Ce fel,
Dac'aș fi fost atât de rău ca s'oucid
Precum mi-a poruncit Regina și precum
Așteaptă în curînd s'o fac, — imi tălmăciți,
Ce mijloc ați găsi spre a-i scăpa viața?

LEICESTER (cu mirare).

Regina v'a dat astă poruncă sângeroasă?

MORTIMER

Ea s'a 'nșălat în mine ca și Maria 'n voi!

LEICESTER

Și voi v'ați dat cuvîntul?

MORTIMER

Eu brațul mi-am propus
Ca să n'aleagă altul.

LEICESTER

Prea bine ați făcut.
Noi dobândim astfel un timp mai îndelung.
În sângheroasa slujbă a voastră ea se 'ncrede,
Sentința cea de moarte stă neexecutată
Și noi câștigăm timp.

MORTIMER (nerăbdător).

Ba perdem timp, milord.

LEICESTER

Intemeiată pe făgăduința voastră
Ea nu va renunța să pară 'n ochii lumii
De-a fi îndurătoare. Poate cu dibăcie
O voi putea convinge protivnica să-și vază,
Și dacă face pasul, ea mâinile își leagă.
Burleigh are dreptate. Sentința nu mai poate
Să fie-executată după ce-o fi văzut-o.
Da, am să mă încerc prin ori și care mijloc.

MORTIMER

Și ce-o să isbutești? Văzând a ei speranță
De mine înșălată și dacă tot urmează
Maria să trăiască, nu's toate ca 'naintea?
Ea libertatea 'n veci n'o mai redobândește.
Favoarea cea mai mare ce poate ca să-i facă
E temnița eternă și tot trebui sfârșit
C'un act de sumeție. De ce să nu începem
Îndată cu-așa faptă? Aveți puterea'n mână.
Ați aduna o oaste, numai de-ați înarma
Nobleța de prin toate castelurile voastre.

Maria are încă în taină mulți prieteni.
Înaltele familii Howard și Percy sunt —
De și le-au căzut șefii — bogate în eroi
Și ele-așteaptă numai ca un puternic lord
Exemplu să le dea! Lăsați fățărnicia,
Descoperiți-vă, intrați fățiș în luptă
Și ca un cavaler vă apărați iubita.
Îndată ce-ți voi, puteți să fiți stăpânul
Reginei Angliei. Cu-ademeniri chemați-o
În vre un castel al vostru, precum adeseori
Ea v'a urmat, acolo vorbiți-i ca bărbat
Și ca stăpân, țineți-o închisă până ce
Mariei va da drumul.

LEICESTER

Eu vă ascult uimit.
Înspăimântat! Până unde delirul vă împinge?
Cunoașteți voi acest pământ, această curte?
Știți cu ce lanțuri strimte această femească
Domnie a legat oricare caractere?..
S'ar mai căta zadarnic acum eroismul
Ce se mișca odată pe-acest pământ... Puterea
Curajului slăbi sub atârănarea unei
Femei și inimile sunt toate moleșite.
Urmați-mi direcțiunea, nu încercați nimic
Fără de cumpănire... aud venind... plecați!

MORTIMER

Maria nădejduște!.. Să mă întorc la dînsa
Cu mîngăeri deșarte?

LEICESTER

Duceți-i jurămîntul
Amorului meu vecinic.

MORTIMER

Duceți-i-l voi însuși.

Eu voiu să fiu unealta eliberării sale
Dar nu un mesager al dragostilor voastre. (ese).

SCENA IX.

Elisabeta, Leicester.

ELISABETA

Cine-a eșit de-aicea? Am auzit vorbind.

LEICESTER

(auzind glasul Reginei se intoarce răpede și pare turburat)

Era sir Mortimer.

ELISABETA

Ce-aveți, milord, de sunteți așa de turburat?

LEICESTER (reluând stăpânirea pe sine).

Privirea ta... In veci eu nu te-am mai văzut
Atâta de frumoasă, sunt fărmeecat... orbit...
(oftează)

Ah!

ELISABETA

Dece suspinați?

LEICESTER

Și oare n'am cuvânt

Ca să suspin? Vězând incântătoru-ți chip,
Eu simt că se 'noește in inima-mi nespusa
Durere de-a te perde.

ELISABETA

Ce perzi?..

LEICESTER

Inima ta,

Porsoana-ți adorată. Curând la peptul unui
Soț tînăr, infocat găsi-vei fericirea
Și inima-ți cu nimeni el n'o va împărți.
Intr'insul curge sânge regal, in mine nu.
Dar eu, întreaga lume desfid dacă trăește
Un om pe aceșt glob ce simte pentru tine
O adorațiune mai mare ca a mea.
Păn astăzi ducele d'Anjou nu te-a văzut.
El numai gloria, splendoarea ta iubește
Pe când eu te iubesc pe tine. Dacă ai fi
O biată păstorită și eu cel mai puternic
Al lumii domnitor, m'aș coborî spre tine
Și la piciorul tău coroana mi-aș depune.

ELISABETA

Jălește-mă, Dudley, nu mă muștra; eu nu pot
Să 'ntreb inima mea. Ea ar alege altfel.
Oh! cât invidiez alte femei ce sunt
In stare să inalte pe-aceia ce iubesc.
Eu nu am fericirea să pot pune coroana
Bărbatului pe frunte pe care il iubesc
Naintea tuturor. Maria Stuart numai
Putea să-și dea mâna după simțirea sa.
Ea totul și-a permis și a bătut din cupa
Plăcerii păn la fund.

LEICESTER

Acuma bea paharul
Amar al suferinței.

ELISABETA

Ea n'a băgat in seamă
Părerile mulțimii. Ușoară i-a fost viața.

Ea nu și-a impus jugul sub care eu mă plec.
Și eu puteam pretinde la dreptul să mă bucur
De-a vieții dulci plăceri, însă am preferit
Ale regalității prea aspre datorii.
Și totuș ea atras-a simțirea tuturor
Bărbaților, fiindcă a vrut să fie numai
Femeie; și bătrânii alături cu cei tineri
Aspiră deopotrivă la ale ei favoruri.
Chiar Talbot, nu părea că a intinerit,
Vorbind adineoarea de farmecele ei?

LEICESTER

Iartă-l, el a avut-o sub paza lui odată.
Vicleana-l rătăcise cu-a sale măguliri.

ELISABETA

Să fie 'n adevăr atâta de frumoasă?
Așa des chipul ei mi s'a descris cu laude,
Încât aș vrea să știu ce trebuie să cred.
Portrete măgulesc, descrierile mint.
Nu m'aș putea increde decât în ochii mei...
De ce te uiți la mine atâta de ciudat?

LEICESTER

Te pun în gândul meu alături cu Maria.
Eu nu tăgăduesc c'aș vrea să am plăcerea
Ca să te ved odată în fața ei, de-ar fi
În taină cu puțință. Atunci întâia oară
Te-ai bucura deplin de 'ntreaga ta isbândă.
Aș vrea ca să simțiască această umilire,
Să se incredințeze cu proprii sei ochi
Cât o întreci, nu numai în ori și ce virtute,
Dar încă și mai mult cu a chipului nobleță.

ELISABETA

Mai tânăra-i de ani...

LEICESTER

Mai ténără? Vězënd-o
N'ai crede. Negreșit, poate-au imbētrānit-o
Nenorociriile înainte de-a fi vremea.
Aceeace i-ar face durerea mai amară
Ar fi de te-ar vedea acuma ca mireasă.
Frumoasele speranțe ale vieții sale
In urmă sunt remase; pe tine te-ar vedea
Pășind ca să intimpini in fața ta norocul
Și logodită încă c'un fiu regal al Franței!
Ea care totdeauna a fost așa de mândră
De insoțirea ei c'un prinț Francez și azi chiar
Se laudă cu-al Franței puternic ajutor.

ELISABETA (cu ton negligent).

Mē torturează toți s'o vęd.

LEICESTER

Ca o favoare
Ea cere să te vadă: tu vezi-o ca pedeapsă,
Chiar dacă ai trimete-o la moarte, n'ar simți
Atâta schinjure, decât de-a se vedea
De farmecele tale sdrobotă. Prin aceasta
Tu o ucizi tot astfel cum ea vrū să te-omoare;
De-ți vede frumuseța, păzită de pudoare,
Cu blând incunjurată de razele virtuții —
Pe-a sale le-a perdut cu dragostile ei
Ușoare, — înălțată prin razele coroanei
Ș'acum impodobită cu farmec de mireasă,
Atunci îi va suna a nimicirii oară.
O! când mi-arunc acuma asupra-ți ochii mei,
Eu vęd că niciodată n'ai fost mai pregătită
Pentru o biruință. Adineoarea când
Tu ai intrat aice, am fost ca fărmeccat
De-a tale frumusețe. Ce-ar fi, dacă acuma,

Acuma chiar, așa precum te vîd, te-ai duce
Naintea ei... nu poți ca să găsești vreodată
Un cîas mai potrivit...

ELISABETA

Acuma nu, nu Lester,
Nu intr'acest moment. Trebui să mă consult
Cu Burleigh, să...

LEICESTER

Cu Burleigh? El se gîndește numai
L'al statului folos. Dar tu și ca femeie
Ai drepturile tale și acest punct prea gingaș
Tu ai să-l hotărești, ear nu omul de stat.
Ba chiar politica te 'ndeamnă să o vezi
Și să câștigi a lumii opinie c'un act
De generositate. Tu poți să te desbari
Pe urmă de-o vrăjmașă atît de uricioasă
Cum vei găsi cu cale.

ELISABETA

N'ar fi cuviincios
Să vîd o rudă-a mea in umiliri și lipsă.
Se zice că nu este de nici o strălucire
Regală 'nconjurată; vederea astei lipse
Mi-ar fi ca o muștrare.

LEICESTER

Tu n'ai să te apropii
De pragul casei sale. Ascultă sfatul meu
Căci de la sine lucrul prea bine a venit.
Azi este vînaătoare și drumul nostru trece
Pe lângă Fotheringhay. Maria va fi 'n parc,
Tu ca din intîmplare intr'insul ai să intri.
Nu trebuie să pară nimica pregătît

De mai nainte; și de nu-ți va conveni
Nici nu-i vorbi cu dînsa.

ELISABETA

De fac o nebunie
A voastră va fi Lester, greșala, nu a mea.
Nu voi să vă refuz nici o dorință astăzi,
Fiindcă azi din toți supușii mei, pe voi
V'am intristat mai mult. (îl privește cu dragoste)
Chiar fie un capriciu
Al vostru: prin aceea s'arată dragostea
Că dă de bună voe chiar ceeace nu-i place.

LEICESTER (cade in genunchi la picioarele ei).

(Cortina cade).

ACTUL III

Scena reprezintă un parc. În față mai mulți copaci. În fund vedere depărtată.

SCENA I

Maria ese cu pași răpezi după copaci. *Kennedy* o urmează mai încet.

KENNEDY

Fugiți așa de iute parc'aveți aripi...
Mai așteptați, nu sunt în stare să urmez.

MARIA

Lasă să gust dulce noua-mi libertate,
Să mai fiu odată un copil ușor
Și cu-a mele pasuri iuți, inaripate
Să sbor pe-a câmpiei verdele covor.
Din întunecoasa, trista-mi închisoare
Din mormentu-mi negru oare am scăpat?
Ah! voiu să-mi sting setea mea cea arzătoare
Respirând ferice aerul curat.

KENNEDY

O, milady iubită, ei numai au lărgit
A voastră închisoare; voi zidul nu-l vedeți

Care ne inconjoară, fiindcă e ascuns.
De-a frunzelor desime.

MARIA

Verzi și dese frunze, vouă mulțumită
C'ascundeți privirii inchisoarea mea!
Voiu măcar în gându-mi să fiu fericită.
Ah! din visu-mi dulce nu mă deștepta!
În sus sub aceste bolți nemărginite..
Frivirile mele se'ntind neoprite...
Unde se văd munții, colo'n depărtare
În această parte e al meu regat
Ș'acei nori se'ndreaptă cu lină mișcare
Spre pământul Franței binecuvântat.
Inaripate, răpede nor
Ia-mă cu tine în al tău sbor!
Cu drag salută țara duiosă
Unde junețea-mi trecu voioasă.
Eu sunt cu mâne înlanțuite
Altă solie nu pot trimite.
Voi alergați prin sfere senine
Nesupuși astei crude regine!

KENNEDY

O, scumpă lady, voi nu mai sunteți stăpână
Pe voi, și libertatea vă face s'aiurați.

MARIA

Vezi, colo își leagă luntrea lui cea mică
Un pescar, cu dînsa ne-ar putea scăpa
Dacă ne-ar conduce spre-o țară amică.
Lui care câștigă abia hrana sa
I-aș da nesfârșite daruri și mărire,
Ar fi pentru dînsul cea mai bună zi

El ar prinde 'n mreajă a sa fericire
Dacă luntrișoara lui m'ar mântuî!

KENNEDY

Zadarnică dorință: vedeți cum dede parte
Ne urmăresc spionii?... Porunci aspre și crude
Gonesc din calea noastră pe orice om ar vrea
De noi să aibă milă.

MARIA

O nu, scumpa mea Hanna,
Mă crede, nu zadarnic ei astăzi mi-au deschis
A inchisorii ușă. Favoarea asta mică
Imi prevestește-o soartă mai bună. Nu mă'nșăl,
Eu datoresc aceasta istetului amor.
Ușor recunosc brațul puternic al lui Lester.
Ei vor temnița mea cu'nctul s'o lărgiască
Și tot să mă deprindă dela favori mai mici
La altele mai mari, pân voiu putea vedè
La urmă fața celui ce pentru totdeauna
Sfârma-va lanțul meu.

KENNEDY

Ah! contrazicerea
Aceasta nu-mi explic. Eri moartea v'au vestit-o
Și azi vă dau deodată această libertate.
Am auzit că lanțul se scoate și acelor
Pe care libertatea i-așteaptă cea de veci.

MARIA

Auzi tu cornul de vânătoare
Cu glas puternic, resunător?
Ah! de ce nu pot s'alerg călare
Și să m'amestec in ceata lor?
Încă odată!... Voacea-i voioasă
Am auzit-o așa de des

Când vânătoarea cea sgomotoasă
Gonia selbatic prin munți, prin ses!

SCENA II

Cei dinainte. Paulet.

PAULET

Ei bine, Doamnă, sunteți de mine mulțumită,
Ș'am meritat odată recunoștința voastră?

MARIA

Cum cavalerie, voi mi-ați dobândit această
Favoare, insuș voi?

PAULET

Da, eu, pentru ce nu?
M'am prezentat la Curte, am dat scrisoarea voastră...

MARIA

Ați dat scrisoarea mea? Intr'adevăr ați dat-o?
Și astă libertate de care-acum mă bucur
E a scrisorii mele urmare?...

PAULET (cu gravitate).

Dar, așa e.

Și nu e singura, puteți să v'așteptați
La alta și mai mare.

MARIA

La alta și mai mare?
Ce vreți să spuneți sir?

PAULET

Voi n'ați auzit cornul?...

MARIA (dă inapoi cuprinsă de presimțire).
Mă îngroziți!...

PAULET

Regina venează pe aice.

MARIA

Ce ?

PAULET

'N câteva minute va sta naintea voastră.

KENNEDY

(alergând spre Maria care tremură și e aproape să leșine)
Ce-aveți, iubită lady, vă 'ngălbeniți...

PAULET

Ce fel ?

Nu sunteți mulțumită? Nu v'ați rugat voi însăși?
Mai răpede decât credeți, v'au implinit
A voastră rugăminte, Altfel aveți o limbă
Așa de deslegată... Acum trebui vorbit,
Acesta e momentul.

MARIA

De ce mai înainte
Nu m'ați înștiințat? Eu nu sunt pregătită
Acum. O, astăzi nu! Aceea ce-am cerut
Ca o favoare naltă imi pare acum grozav,
Spăimântător! Vin Hanna, să mergem ear in casă
Vin, să mă pregătesc, să-mi readun puterea.

PAULET

Rămâneți. Chiar aice trebui s'o așteptați.
Pricep a voastră grijă. Aveți să stați naintea
Judecătoarei voastre.

SCENA III

Cei dinainte. Conte Shrewsbury.

MARIA

Nu-i pentru asta!... Doamne! Simțiri cu totul alte
Pe mine mă frământă. Nobile Shrewsbury,
Veniți ca și un ânger trimis de ceruri. Nu pot,
Nu voiu s'o vëd pe dînsa! Scăpați, scăpați-mă
De uricioasa ei privire!

SHREWSBURY

O! Regină,
Veniți-vë in fire, stringeți curajul vostru
Această oară este hotăritoare.

MARIA

Ah!

Mult timp am așteptat-o și pentru dînsa eu
Ani lungi m'am pregătit, mi-am spus, mi-am repetat
Ades in gândul meu cum trebuie s'o rog
Cum trebuie s'o mișc. Acum e totul șters,
Acum am uitat toate și nu simțesc nimic
Decât grozavul foc al suferinței mele!
Mi-e plină inima de ură'n contra ei.
Orice gândire bună mă lasă, numai furii
Sinistre mă 'ncunjoară, mișcând pletele lor
De șerpi!

SHREWSBURY

Oprîți această selbatică pornire
Ș'al inimei amar il imblânziți! Când ura
Tot ură intilnește, nu ese nimic bun.
Deși al vostru suflet se resvrătește, totuș
Plecați-vë naintea momentului și legii

Pe care o impun împrejurările.
Ea este cea mai tare, *Voi* umiliți-vă!

MARIA

Nainte-i niciodată!

SHREWSBURY

Cu toate acestea, *trebui*. Vorbiți-i cu respect.
La generositatea ei faceți apel.
Nu v'ndărătniciti, nu v' intemeiați
Pe drepturile voastre. Acesta nu-i momentul.

MARIA

Ah! mi-am cerut peirea și rugăminte mea
Spre-a mea nenorocire mi-a fost indeplinită.
Nu trebuia în veci, în veci să ne vedem.
Nu poate din aceasta să easă vre un bine.
S'ar împăca chiar focul cu apa mai de grabă
Ș'un miel ar dismierda mai răpede pe-un tigru.
Eu sunt prea crud rânită. Prea mult m'a insultat
Nu este împăcare posibilă 'ntre noi!

SHREWSBURY

Vedeți-o mai întâi. Prea bine am băgat seamă
Cât a fost de mișcată când v'a cetit scrisoarea.
Era cu ochi'n lacrimi. Nu, nu-i nesimțitoare,
Aveți încredere mai mare. — Pentru asta
Am alergat nainte ca să vă înștiințez,
Să vă incurajez.

MARIA (luându-i mâna).

Ah! Talbot, totdeauna
Ați fost amicul meu. De-aș fi remas mai bine
Sub blânda voastră pază. Am suferit amară
Cruzime, Shrewsbury.

SHREWSBURY

Uitați acum totul
Și c'o supunere adâncă, o primiți !

MARIA

Burleigh, geniul meu cel rău, este cu dinsa ?

SHRESWSBURY

O intovărășește numai Contele Lester

MARIA

Lord Lester !

SHREWSBURY

N'așteptați nimic rău dela dînsul.
El a făcut ca astăzi regina să acorde
Această întilnire.

MARIA

Oh ! am știut prea bine !

SHREWSBURY

Ce-ați zis ?

PAULET

Regina vine. (Toți se dau la o
parte, numai Maria rămăne, răzemată pe Kennedy).

SCENA IV

Cei dinainte. Elisabeta. Contele Lester. Suita.

ELISABETA (lui Leicester).

Cum se numește acest castel ?

LEICESTER

Fotheringhay.

ELISABETA (lui Shrewsbury)

Trimete-ți înainte suita mea la Londra.
Pe calea mea poporul mă'nconjură prea mult.
Voesc să scap in parcul acesta solitar.
(Galbot depărtează suita. Ea fixează cu ochii pe Maria
vorbind mai departe către Sir Paulet).

Poporul mă iubește prea mult. Nemăsurate
Și idolatre sunt a bucuriei sale
Manifestări. Așa se onorează un zeu,
Dar nu un muritor.

MARIA

care in timpul acesta se răsema pe jumătate leșinată pe
doica sa, se ridică și ochii săi intilnesce privirea așintită
a Elisabetei. Ea se infiorează și se aruncă din nou in
brațele Hannei).

Oh Doamne ! Acest chip n'arată inimă !

ELISABETA

Cine-i această doamnă ? (Tăcece generală).

LEICESTER

Regină.
Ești la Fotheringhay,

ELISABETA (se preface a fi surprinsă ; uimită ea aruncă o privire intunecoasă asupra lui
Leicester).

Milord, cine aceasta mi-a făcut-o ?

LEICESTER

E fapta 'ndeplinită, Regină, și acum
Când cerul a'ndreptat aicea pașii tăi,
Lasă mărinimia și mila să triumfe.

SHREWSBURY

Aibi indurare Doamnă și'ndreaptă ochiul t'eu
Spre o nenorocită care se pleacă adânc
Naintea feței tale.

MARIA

iși adună toate puterile ca să meargă spre Elisabeta dar
se oprește la jumătate cale. Mișcările sale arată cea mai
mare luptă).

ELISABETA

Cine-mi zicea, milorzi,
Că am să intilnesc aici o umilită?
Eu v'ed pe o trufașă, pe care n'a muiat-o
A ei nenorocire.

MARIA

Fie, mă voiu pleca !
Te du, mândrie goală a unui suflet nobil
Și uită cine sunt și câte-am suferit !
Eu voiu să mă inchin naintea celei care
M'a aruncat in astă rușine fără margini !

(Se adresează către regina)

Cerul s'a porhunțat, o soră, pentru voi !
Și fruntea de isbândă v'ă e încoronată.
Naintea zeității m'ă'nchin ce va 'nălțat. (cade in ge-
nunche)

Dar soră, v'arătați și voi mărinimoasă
Și nu mă părăsiți rușinei. Mâna voastră
Regală mi-o intindeți. Mă ridicați din astă
Cădere așa de-adâncă !

ELISABETA (dă un pas inapoi).

Sunteți la locul vostru. Slăvesc pe Dumnezeu

Ce n'a voit ca eu să fiu ingenunchiată
Așa naintea voastră cum voi sunteți nainte-mi.

MARIA (cu o mișcare crescândă).

Aduceți-vă-amine de vecinica schimbare
A tot ce-i omenesc. Sunt zei ce pedepsesc
Trufia... onorați-i, temeți-vă de dinșii,
Căci ei naintea voastră m'aruncă la genunchi!
Marturi străini sunt față, pe voi vă respectați
In chiar persoana mea și sângele lui Tudor
Nu-l profanați, el curge in mine ca și 'n voi.
O Dumnezeule, nu fiți nesimțitoare
Ca stânca 'ntunecoasă de care in zadar
Voește să s'apuce un om ce se ineață!
Viața, soarta mea, totul, atîrnă astăzi
De lacrimile mele ș'a vorbelor putere.
Ah! inima-mi deschideți să pot s'ating pe-a voastră.
Când însă-mi aruncați privirea ast' de ghiață,
Vai, inima-mi se'nchide imi seacă-a mele lacrimi
Ș'o groază-mi pironeste in piept cuvintele
De rugă ș'umilire!

ELISABETA (rece și aspru).

Ce-aveți, lady Stuart, a-mi spune? Ați voit
Ca să-mi vorbiți. Eu voiu să uit că sunt regină,
Că sunt greu insultată, spre-a-mi face datoria
De soră ș'a vă da ceruta mângăere,
De-a mă 'ntilni cu voi. Urmez indemnul numai
Al generosității și voiu să mă expun
Mustrării meritate c'asa m'am coborit
De jos,—căci știți prea bine c'ați vrut să mă ucideți.

MARIA

De unde să incep și cum cu indestulă
Prudența să'ntocmesc al vorbei mele sir,

Ca să vă 'nduioșez fără vă vătăma.
O! Doamne! vorba mea o imputernicește
Ș'o curăță de ghimpii cari-ar putea răni.
Ah! nu pot să vorbesc în apărarea mea
Fără vă acusa, ș'aceasta n'o voesc.
Cu mine v'ați purtat cum nu-i drept, căci și eu
Regină sunt ca voi și totuș m'ați făcut
A voastră prizonieră. Eu am venit aice
Cu rugă umilită și Voi, disprețuind
A staturilor drepturi și ale ospetiei,
Ați pus să mă închidă în temniță adâncă.
Amicii, servitorii mi-au fost îndepărtați.
Am fost lăsată 'n prada unei depline lipse.
Un tribunal nedemn înainte-i m'a chemat.
Dar să nu mai vorbim. O vecinică uitare
S'acopere cruzimea pe care am suferit-o...
Vedeți, eu zic că soarta acestea le-a făcut,
Voi nu sunteți de vină; nici eu nu sunt de vină.
Un duh răutăcios din iaduri a eșit
În inimile noastre s'aprindă astă ură,
Care ne-a despărțit din anii tinereții.
Ea a crescut cu noi și oameni răi suflară
Ca să măriască încă această tristă flamă.
S'au arătat fanatici ce, nechemăți de nimeni
Să dea ajutor, își înarmară mâna
Cu spada și pumnarul. Aceasta este soarta
Cea tristă a regilor, când se indușmănesc
Cu ură despart lumea și ei deslănțuiesc
A învrăjbirii furii. Acum nu-i între noi
Nici o străină gură, (se apropie de ea cu încredere și
ii vorbește desmerdător). Stăm singure în față.
Acum soră, vorbiți-mi, numiți-mi vina mea
Voiu satisfacere deplină să vă dau.
Ah! dacă ați fi vrut să m'ascultați atunci
Când mă rugam așa de mult să mă primiți,

Lucrul n'ar fi atăta de departe
Și n'am avea această întrevedere tristă
În acest loc de jale.

ELISABETA

Am fost împiedicată de stea mea cea bună
De-a încălzi la sinu-mi un șerpe veninos.
Nu acușați destinul, ci negrul vostru suflet,
Ambiția nesfârșită ce are casa voastră.
Pe când între noi două nu se'ntimplase încă
Vre-o faptă dușmănească,
Ambițiosul preot, al vostru unchiu, ce mâna
Întinde cu-îndrăsneala spre oricare coroană
Îmi declară resboiu. El vă ademeni
Să vă 'nsușiți nedrept a țării mele stemă
În luptă pe viață și moarte. Pe ce om
N'a asmuțit asupra-mi? A preoților limbă,
A țărilor oștiri, a fanatismului
Înfricoșate arme și chiar în sênul pacinic
A'mpărăției mele încontra-mi a aprins
Pojarul resvrătirii! Dar Domnul e cu mine
Și prea trufașul preot nu triumfează. Capu-mi
A fost amenințat și Capul *vostru* cade!

MARIA

În mâna Domnului mă aflu. De puterea
Ce-aveți, așa de strașnic voi nu veți abusa...

ELISABETA

Și cine m'a oprî?... O pildă unchiul vostru
A dat la regii toți din lume care-i chipul
Pe dușmani să-i impaci. Sfânta Barthélemy
Să fie școala mea. Ce-mi este înrudirea
Și dreptul ginților? Biserica desface
A datoriei lanțuri, îndeamnă la sperjur,

Consacră regicidiul... eu fac numai aceea
Ce'nvăță popii voștri. Spuneți, ce siguranță
Eu aș putea avea încontra voastră dacă
V'aș rumpe lanțurile cu generositate ?
In ce loc aș putea păstra credința voastră
Ce n'ar deschide-îndată Săn-Petru cu-a lui cheie?
Nu-i altă siguranță decât numai puterea,
Nu este alianță cu neamul șerpilor !

MARIA

Acesta-i negrul vostru și jalnicul prepus!...
Chiar de la început voi m'ați privit ca pe-o
Vrăjmașă și străină. De m'ați fi declarat
Moștenitoarea voastră precum mi se cuvine,
Atunci dragostea mea ș'a mea recunoștință
V'ar fi păstrat în veci, o sinceră amică
Ș'o soră credincioasă.

ELISABETA

A Voastră amicie aiurea-i, lady Stuart.
Papismu-i casa voastră, călugărul v'e-i frate.
Să v'e declar pe voi moștenitoarea mea ?
Ce cursă-îșelătoare ! Să amăgiți poporul
Când înc'oiu fi în viață, ca ademenitoare
Armidă să cuprindeți în lanțurile voastre
Vielene pe toți junii cei nobili din regat
Ca totul să se 'ndrepte cu drag spre soarele
Cel falnic ce răsare, ear eu...

MARIA

Domniți în pace!
Renunț la orice drepturi asupra acestei țări.
A sufletului aripi imi sunt paralizate,
Mărirea nu mă mai atinge. Scopul vostru
Acuma l'ați ajuns : Eu sunt umbra Mariei.

A temniței lungi chinuri mi-au sfărâmat curajul:
Ultrajul cel din urmă asupra-mi l'ați comis,
Voi m'ați strivit in floare, sfișiți acum, o soră!
Cuvântul pentru care voi ați venit aice
Rostiți-il, căci nu pot să cred c'ați fi venit
Ca să vă bateți joc de-o victimă a voastră.
Rostiți cuvântul, spuneți: Ești liberă, Mario!
Puterea mi-ai simțit-o, acuma onorează
Mărinimia mea. Rostiți și voiu primă
Viața, libertatea, ca dar din mâna voastră.
O vorbă șterge tot trecutul — o aștept.
O! nu mă osindiți să o aștept prea mult!
Vai vouă! dacă nu sfișiți cu acest cuvânt
Căci dacă azi, de mine voi nu vă despartăți
Ca o divinitate înaltă, generoasă, —
O! soră, n'aș voi pentru întreg regatul,
Nici pentru tot pământul de ocean scaldat,
N'aș vrea naintea voastră să stau așa, precum
Stați voi naintea mea!

ELISABETA

Vă recunoașteți dară
Invinsă insfișit? Comploturile voastre
Sunt toate nimicite? Și nici un ucigaș
N'a mai pornit incoace? niciun aventurier
Nu vrea să se mai facă al vostru căvaler?
Da, da, Lady Maria, acum s'a isprăvit
Numai ademeniți pe nimeni. Lumea are
Și alte grije, nimeni nu are gust să fie
Al patrulea bărbat al vostru, căci ucideți
Pe pețitorii voștrii ca și pe ai voștri soți.

MARIA

O! soră, soră!... Doamne! dă-mi Doamne, cumpă-
tare!

ELISABETA

(după ce o privește mult timp cu dispreț și răceală)

Aceasta-i frumuseța pe care nici un om
Lord Lester, n'a putut-o privi nepedepsit ?
Cu care niciodată nu s'a asemănat
Vre o femeie 'n lume ? La gloria aceasta
Ușor ea au ajuns. — Ca să apari frumoasă
Oricui, nu ai decât oricui să te și dai.

MARIA

Aceasta e prea mult !

ELISABETA

Acum ve arătați
Adevărata față. Pân in acest moment
A fost numai o mască.

MARIA

Eu am putut greși, am fost ademenită
De slăbiciuni umane, juneță și putere,
Dar eu nu m'am ascuns cu falnică mândrie
Eu am desprețuit o falsa aparență.
Cele mai mari greșeli a mele's cunoscute
De toți. Eu sunt mai bună decât numele meu.
Vai vouă însă, dacă s'a ridica odată
Mantaoa de onoare ce cu ipocrisie
Svirliți pe focul tainic al desfrământării voastre !
N'ați moștenit onoarea dela a voastră mumă...
Să știe pentru care virtuți Anna Boleyn
La moarte-a fost trămisă !

SHRESWSBURY

(inaintând între ambele regine)

O ! Doamne ! pân'aceia a trebuit s'ajungă !
Lady Maria, asta-i supunerea, plecarea ?

MARIA

Supunere ! Plecare !

Am suferit cât poate să rabde-un muritor !...
Fugi blândă resignare ! Și tu răbdare moale !
Spre ceruri îți ia sborul ! Mânie ferecată
De prea mult timp, sfărâmă a tale lanțuri, eși
Din peșteră afară, tu ce la basiliscul
Infuriat i-ai dat privirea ucigașă,
Oh ! pune pe-a mea limbă săgeata otrăvită...

SHREWSBURY

Ea mințile își pierde ! O ! iartă pe-o nebună
Amarnic întărtată !...
(Elisabeta mută de mânie aruncă priviri furioase asupra
Mariei).

LEICESTER

(cu cea mai mare mișcare caută să depărteze pe Elisabeta
Nu asculta mai mult pe-această furioasă,
Hai să plecăm în grabă din acest loc fatal !

MARIA

Mânjit de o bastardă e tronul Angliei
Și nobilul popor Britanic e 'nșălat
De o comediantă. Dac'ar domni dreptatea
Tu ai cădea nainte-mi în pulbere, căci eu,
Eu sunt regina ta ! (Elisabeta ese iute. Lorzii o ur-
mează cu cea mai mare iuțeală).

SCENA V.

Maria, Kennedy.

KENNEDY

O, Doamne ! Ce-ai făcut ? ea pleacă furioasă.
Acum sfârșit e totul, orice speranță-i stinsă !

MARIA (încă furioasă).

Ea pleacă furioasă cu inima rănită
De moarte... (imbrățișând pe Hanna).

Scumpă Hanna! O! cât mă simt de bine
Ah! însfirșit acuma, după atâți ani de chinuri
Și înjosiri — o clipă de dulce resbunare
Și de triumf! Simt pieptul deodată ușurat
De greutatea ce-l apăsau... Cuțitul
Eu l'am înfipt adânc în inima dușmanei!

KENNEDY

Nenorocito! Vai! Pornirea v'amețește
Pe neinduplecata femeie ați rănit-o!
Ea ține fulgerul în mâni, *Ea* e regină!
Ați insultat-o față cu amorezul ei.

MARIA

Am înjosit-o față cu Lester. El a fost
Martur isbândeii mele; când eu o svirleam jos
De pe nălțimea ei, el se găsea aici.
Prezența lui, pe mine m'a imputernicit.

SCENA VI.

Cei de sus. Mortimer.

KENNEDY (cătră Mortimer).

O! Ce sfirșit grozav!

MORTIMER

Eu tot am auziț.

(Face semn Hannei de a se pune de pază și el se apropie.
Toată ființa lui exprimă o dispoziție violentă și pasionată).
Ai fost biruitoare: în pulbere-ai călcat-o.
Regina ai fost tu și dînsa, vinovata.
Eu sunt uimit de-al tău curaj. Ca-ia o zină

La tine mă inchin. Strălucitoare, mândră
Tu imi apari acuma.

MARIA

V'ați intîlnit cu Lester? I-ați dat in mâni scrisoarea
Și darul meu? Vorbiți!

MORTIMER (privind-o cu ochi aprinși).

Ah! cum te lumina regala ta mînie
Cât de transfigurat era tot chipul tîu...
Tu ești cea mai frumoasă femeie de pe lume!

MARIA

O! Liniștiți-mi sir, cumplita nerăbdare!
Ce-a zis milord, spuneți-mi, ce pot nădăjdui?

MORTIMER

El? El e un mișel ș'un tîrîtor, din parte-i
Nimic nu așteptați! Uitați-l, disprețuiți-l!

MARIA

Ce ziceți?

MORTIMER

Să vă scape el și să vă poseadă!
Pe voi, el! Să 'ndrăsniasca! El mai intăi cu mine
Ar trebui să lupte pe viață și pe moarte!

MARIA

Voi nu i-ați dat scrisoarea? Atunci totu-i perdat.

MORTIMER

Mișelul! lui îi place viața. Cine vrea
Să vă elibereze, să vă numească a sa
Voios trebui să poată să 'mbrățișeze moartea!

MARIA

Cum? El nu vrea să facă nimica pentru mine?

MORTIMER

Numai vorbiți de dînsul! Ce poate el să facă .
Și ce ne trebui el? Am să vè scap eu singur!

MARIA

Ah! ce puteți voi face?

MORTIMER

Numai aveți ilusii
Că astăzi ați fi încă in starea cea de eri.
Așa precum regina v'a părăsit, așa
Cum astă 'ntrevorbire s'a isprăvit, e totul
Perdut și orice cale spre grație e 'nchisă.
Noi trebui s'alergăm la fapte. Sumeția
Va hotări acum. Ca totul să scăpăm,
Trebuie să riscăm totul. Voi trebuie liberă
Să fiți chiar astă noapte.

MARIA

Ce ziceți? Astă noapte!
Cum este cu putință?

MORTIMER

Aflați ce hotărîre
Noi am luat. Am strins într'o bisericuță
In taină pe tovarăși. Un preot ascultă
Mărturisirea noastră. Am dobândit ertare
Pentru oricare vină trecută precum și
Pentru orice păcat am face 'n viitor.
Noi ne-am împărtășit, ș'acuma pentru calea
Din urmă suntem gata.

MARIA

Ge pregătiri grozave!

MORTIMER

In astă noapte noi pëtrundem in castel.
Am pus mâna pe chei. Pe pãzitorii tãii
Li omorim, din casã te ridicã, ucidem
Cu insãși mâna noastrã orice ființã vie
Care-ar putea aceastã rãpire sã trãdeze.

MARIA

Și pãzitorii, Drury, Paulet, — o, mai de grabã
Ei au sã-și verse cea din urmã picãturã...

MORTIMER

Ei cei dintãi cãdea-vor de-acest pumnar al meu.

MARIA

Cum, unchiul vostru — el, al doilea pãrinte...

MORTIMER

De mâna-mi va murì. Am sã-l omor chiar eu.

MARIA

O! sãngeroasã crimã!

MORTIMER

Orice pëcat al nostru
Ertat e dinainte. Eu pot comite totul
Și nu voiu da 'ndãrãt.

MARIA

Grozav!

MORTIMER

Eu am jurat
Pe darurile sfinte, de-ar fi chiar pe Regina
Cu arma-mi sã lovesc !

MARIA

O! pân'atâta sânge
Va curge pentru mine..

MORTIMER

Ce-mi prețuește viața
Oricui pe lângă tine, pe lâng'amorul tău!
Sfărame-se a lumii eterne legături,
Inghiță-un alt potop orice ființă vie
Nu-mi pasă!.. Înainte de-a renunța la tine
Vie zîoa de-apoi!

MARIA (dând înapoi).

O! Dumnezeu!
Ce vorbe, ce priviri! mă spării, mă 'ngrozești!

MORTIMER

Viața e o clipă, o clipă e și moartea,
Tîrească-mă la Tyburn, imi rupă cu fier roș
Tot trupul în bucăți..

(înaintînd spre dînsa cu brațele deschise și pasionat)

Oh! cînd în al meu braț
Te string, iubita mea..

MARIA (dând înapoi).

Nebunule! Oprește!

MORTIMER

Și cînd pe sînul tău, pe buzele-ți aprinse..

MARIA

Sir, pentru Dumnezeu! Lăsați să merg în casă!

MORTIMER

Smintit ar fi acela ce n'ar ținea norocul
Ce-un zeu îi dăruiește, în brațe cu putere!

Eu voi a ta scăpare, chiar dac'ar fi să coste
O mie de viețe. Am să te mântuiu, voiu!..
Dar jur pe Dumnezeu că voiu să te și am!

MARIA

Oh! nici un zeu, un ânger, nu vrea să mă ajute!
Nemilostivă soartă! Tu dintr'o groază 'n alta
M'arunci cu vrăjmășie. Sunt eu născută numai
Ca să intărt mânia? Unitu-s'au amorul
Și ura contra mea ca să mă 'nfioreze?

MORTIMER

Da, cum te urăsc ei, așa te iubesc eu!
Vor capul să-ți reteze: ei vor cu o secură
Să tae acest gât alb și strălucitor..".
Consacră zeului voios al bucuriei
Ceea ce-ți cere ura cea crudă să-i jertfești.
Această frumuseță ce nu mai e a ta
Pe-amantu-ți fericit imbete-l de plăcere
Și pěrul de mătasă ce-i hotărit să fie
A 'ntunecoasei morți, devie un lanț cu care
Să legi pe robul tău.

MARIA

O! ce cuvinte, sir, voi mă siliți s'ascult!
Nenorocirea mea și chinurile mele
Trebui să-ți fie sfinte, dacă nu ai respect
De fruntea mea regală!

MORTIMER

Coroana-ți de pe frunte
Căzû; tu nu mai ai nimic din maestatea
Cea pămênteană. Cearcă, vorbește ca monarc
Și glasul tău deacuma nu are să invie
Nici un mântuitor! Nimic nu ți-a rămas
Decât blândul tău chip, puterea cea înaltă

A frumuseții tale. Aceasta mă indeamnă
Să cerc și să pot totul; da, ea înspre securea
Calăului mă 'mpinge.

MARIA

Oh! Cine m'a scăpa
De furia, turbarea...

MORTIMER

Serviciul cel sumet
Este în drept să ceară sumeață respătire!
Dece acel viteaz își varsă al său sânge?
Cel mai neprețuit din daruri este viața.
Nebun este acela ce-o perde în zadar!
Întâi voi să mă 'mbăt de cele mai ferbinți
A sale bucurii... (o stringe la piept cu putere)

MARIA

Oh! trebui ajutor
Să cer contra celui ce mântuirea mea...

MORTIMER

Nu ești nesimțitoare. Nu te acuză lumea
De-o prea mare receală. Fierbinte rugăminte
A dragostei e 'n stare a te îndupleca.
Pe Riccio cântărețul l'ai fericit, și Bothwel
Putu să te atragă.

MARIA

Cutezătorule!

MORTIMER

El te-a tiranizat. Cu tot amorul tău
Tu tremurai înainte-i! Și dacă numai frica
Te poate birui... pe-a Iadurilor zei!...

MARIA

Mă lasă! Ești nebun!

MORTIMER

Atunci tu ai să tremuri

Și 'n fața mea?..

KENNEDY

Ei vin, s'apropie, grădina

Se umple de oștire.

MORTIMER (puind mâna pe spadă).

Eu te voi apăra!

MARIA

O! Hanna, scapă-mă din mâna lui! Vai mie,

In ce loc aş putea găsi un adăpost?

La ce Sfânt mă 'ndrept? Aici e silnicia

Și'n casă este moartea!

(Aleargă in casă. Hanna o urmează).

SCENA VII.

Mortimer, Paulet și Drury vin in fuga spărieți.
Suita lor trece răpede prin scenă.

PAULET

Inchideți porțile și puntea ridicăți-o!

MORTIMER

Ce este, unchiule?

PAULET

Unde e ucigașa?

Svirliți-o 'n temnița cea mai intunecoasă!

MORTIMER

Ce-i? Ce s'a întâmplat?

PAULET

Regina!.. Blăstemată,
Drăcească sumeție!

MORTIMER

Regina... Ce regină?

PAULET

Regina Angliei a fost asasinată
Pe drumul către Londra! (intră răpede în casă).

SCENA VIII.

Mortimer ș'apoi îndată Okelly.

MORTIMER

Sunt oare 'n amețit? Nu a trecut un om
Pe-aici și a strigat: Regina-i omorită!
Nu, nu, eu am visat! Delirul mă face
Să vęd, s'aud aevea aceea ce imi umple
Grozav gândirea mea. Dar cine vine-acolo?
E Okelly! Dece așa de spăimântat?

OKELLY (intrând în fugă).

Fugi, fugi o, Mortimer! căci totul e perdut!

MORTIMER

Ce e perdut?

OKELLY

Mai mult nu mă 'ntreba; gândește
La fugă!

MORTIMER

Dar ce este?

OKELLY

Smintitul!
Sauvage a dat lovirea,

MORTIMER

Este dar adevărat?

OKELLY

Da... Da
Adevărat! Fugi, fugi!

MORTIMER

Regina e ucisă!
Pe tronul Angliterei se sue-atunci Maria.

OKELLY

Ucisă? Cine zice?

MORTIMER

Tu insuți.

OKELLY

Ea trăește!
Ear eu și tu și noi, suntem cu toți ai morții.

MORTIMER

Trăește!

OKELLY

Lovitura n'a fost chitită bine.
A fost străpunsă numai mantaoa. Shrewsbury
A dezarmat pe ucigaș.

MORTIMER

Trăește!

OKELLY

Da, trăește pentru peirea noastră.
Se inconjoară parcul, o, vin!

MORTIMER

Cine-a făcut

Acest ect de nebun?

OKELLY

El barnebitul cel
Venit de la Toulon. Știi cum stătea pe gânduri
Când in biserică călugărul vorbia
De anatema papei prin care-i blăstemată
Regina. El voi s'aleagă-un mijloc scurt
Și răpede să scape biserica deodată
C'o faptă indrăsneată și sieși să câștige
Coroana de martir. El preotului numai
Și-a descoperit planul și l'a indeplinit
Pe drumul cătră Londra!

MORTIMER (după o lungă tăcere).

O! tu nenorocito!
Te prigonește-o soartă grozavă, nempăcată!
Acum trebui să mori! Căci ângerul tîu insuş
Gătește-a ta peire!

OKELLY

In care parte pașii
Voești să țî-i indreptî? Eu merg spre miază noapte
Să mă ascund prin codri.

MORTIMER

Te du! și Dumnezeu
Să-ți ocrotiască fuga... Eu stau pe loc, vroesc
Să mai incerc s'o scap și, de nu isbutesc,
Să mor pe-al ei mormânt!

(Es amândoi in părți opuse).

(Cortina cade).

ACTUL IV.

Scena reprezintă un apartament.

SCENA I.

Contele Aubespine, Kent și Leicester.

AUBESPINE

Milorzi, cum se găsește regina? Mă vedeți
Cuprins încă de spaimă. Cum s'a'ntimplat? Ce fel?
In mijlocul acelu mai credincios popor?..

LEICESTER

Nu din poporul nostru a fost făptuitorul
El este un Francez supus regelui vostru.

AUBESPINE

Desigur vre-un nebun?

KENT

Ba nu, un papistaș,
Conte de Aubespine!

SCENA II.

Cei dinainte, Burleig intră in convorbire cu *Dawison.* 93

BURLEIGH

Trebuie să redactăm chiar astăzi ordinul
Pentru esecutare și să-i punem pecetea.
Indată ce-a fi gata il vom infățișa
Reginei să-l subscrie. Nu-i vreme de perdut.
Vă duceți!

DAWISON

Se va face! (ese)

AUBESPINE (mergând să intimpine pe Burleigh).

Milord, inima mea

Impărtășește-a țării adâncă bucurie...
Aducem cerului a noastre mulțumiri
C'au apărat viața reginei de această
Lovire ucigașă.

BURLEIGH

Și noi îi mulțumim
Că a zădărnicit răutăciosul plan
Al dușmanilor noștri.

AUBESPINE

Să pedepsiască Domnul
Pe cel ce-a comis fapta această blăstemată!

BURLEIGH

Pe cel ce a comis-o și cel ce a indemnăt-o.

AUBESPINE (cătră Kent).

Când strălucirea voastră a vrea, lord Mareșal,
Rog să mă introducă la Maestatea Sa.

Voiu la picioarele Reginei să depun
Din partea regelui și suveranul meu
Adânci felicitări.

BURLEIGH

Conte, nu v[~] mai dați
Această osteneală.

AUBESPINE (cu stăruință).

Lord Burleigh, eu știu care
Imi este datoria.

BURLEIGH

A voastră datorie
E să plecați mai iute din astă insulă.

AUBESPINE (dând inapoi cu mirare).

Cum, ce 'nsemnează?

BURLEIGH

Sacrul caracter ce aveți
V[~] mai proteje încă astăzi, dar mâne nu...

AUBESPINE

Și care-i crima mea?

BURLEIGH

Dac' o numesc nu poate
Să mai fie iertată.

AUBESPINE

Milord, sperez că dreptul
Meu de ambasador...

BURLEIGH

Nu apă[~] ră inalta
Trădare!

LEICESTER și KENT

Ce 'nsemnează?

AUBESPINE

Milord, gândiți-vă!..

BURLEIGH

La ucigaș a fost găsit un pașaport
De mâna voastră scris.

KENT

Cum, este cu putință?

AUBESPINE

Dau multe pașaporturi. Eu nu pot să pëtrund
In fundul inimilor.

BURLEIGH

El s'a spoveduit

In chiar otelul vostru.

AUBESPINE

Otelul mi-e deschis.

BURLEIGH

La toți vrăjmașii noștri.

AUBESPINE

Eu cer o cercetare.

BURLEIGH

Temeți-vă de ea!

AUBESPINE

Ați insultat in mine
Pe suveranul meu. Va rupe alianța
Pe care-am incheiat-o.

BURLEIGH

Regina a și rupt-o.
Deacuma Inglitera nu se mai aliază
Cu Franța. Milord Kent, primiți însărcinarea
Pe conte să-l petreceți cu bine pân la mare.
Poporul resvrătit a năvălit la dînsul
Și 'n casa lui găsind un arsenal întreg
De arme, amenință să-l rupă în bucăți
De se va arăta; pân se va potoli
Ascundeți-l, voi însăți respondeți de-a sa viață..

AUBESPINE

Eu plec și părăsesc acest regat în care
Dreptul popoarelor se calcă în picioare.
Și unde de tratate vă bateți joc. Monarcu-mi
Are să ceară însă o crudă resbunare! (ese)

BURLEIGH

Să vie să o ia!

SCENA III.

Leicester. Burleigh.

LEICESTER

Așa dar însuși voi desfaceți alianța
Pe care-ați încheiat-o cu-așa de mare grabă.
Și fără trebuință. Puțină mulțumire
Vă datorește Anglia. Puteați să vă cruțați
Această osteneală.

BURLEIGH

Voința mi-a fost bună
Dar Domnul a vrut altfel. Ferice de acel
Ce n'are o greșală mai mare pe-al său cuget.

LEICESTER

Știută-i a lui Cecil misterioasă mână
Când e în urmărirea vre unei crime mari.
Acum, milord, vă este momentul priincios.
O crimă însemnată s'a încercat și încă
Făptuitorii sînt învăluiți în taină.
Acum un tribunal de inchizițiune
Se va deschide, în care au să se cumpenească
Cuvinte și priviri, ba se vor judeca
Chiar cugetările. Acolo sînteți voi
Un om prea important. Sunteți muntele Atlas
Căci pe umerii voștri s'apasă Inglitera.

BURLEIGH

Eu recunosc că sunteți învățătorul meu
Căci o așa isbîndă precum ați câștigat-o
Cu a voastră eloquentă, eu încă n'am avut.

LEICESTER

Ce vreți să spuneți, milord?

BURLEIGH

Voi ați ademenit
În taină pe regina, păzindu-vă de mine,
Să meargă la Castelul Fotheringay.

LEICESTER

În taină!
Păzindu-mă de voi? Și când faptele mele
Feritu-s'au vre-odată milord, de ochii voștri?

BURLEIGH

Voi, la Fotheringay ați fi dus pe regina?
Ba nu, voi n'ați condus-o, regina v'a făcut
Această mulțumire, pe voi să vă conducă.

LEICESTER

Ce vreți să înțelegeți, milord, prin aste vorbe?

BURLEIGH

Ce rol frumos ați dat reginei ca să joace
Și ce triumf măreț i-ați pregătit ei care
Avea desăvirșită încredere în voi!
Biată princesă, cât de crud ai fost expusă,
Cu ce nerușinare și-a bătut joc de tine!
Deaceea în consiliul de stat v'a apucat
Deodată-atâta milă și generositate.
Deaceea dar Maria s'a prefăcut deodată
Intr'o dușmană slabă și de disprețuit,
Încă nici merita măcar cu al ei sânge
Să ne pătam... Un plan dibaciu și ascuțit!
Pecat însă, c'a fost așa de ascuțit,
Încât i s'a rupt vârful.

LEICESTER

Netrebnicul!.. Veniți, urmați-mă naintea
Reginei, să-mi dați seamă!

BURLEIGH

Mă veți găsi acolo.
Dar, milord, băgați seama, ca să nu vă lipsiască
Atunce eloquența.

SCENA IV.

Leicester singur, apoi *Mortimer*

LEICESTER

Eu sunt descoperit, pătuns. Prin care mijloc
Nevrednicul a dat de urma mea? Vai mie,
De are 'n mâni dovezi, dacă regina află

C'am fost in înțelegeri secrete cu Maria.
O! cât de vinovat am să arăt; ce false,
Perfide, or s'apară acele stăruințe
Ce-am pus ca să se ducă la Fotheringay. Ea
Se va vedea de mine amarnic amăgită
Și niciodinioară nu m'a putea erta.
Ea o să creadă totul gătit de mai 'nainte,
Chiar calea cea vrăjmașă ce-a luat intrevorbirea
Și al dușmanei sale triumf și ris ironic.
Ba chiar va crede poate că eu am inarmat
Pe ucigașul care dintr'o fatalitate
Cumplită, neașteptată au apărut năprasnic.
Nu vîd nici o scăpare, nici una! Cine vine?

MORTIMER

(intră cu cea mai mare neliniște și se uită cu frică
imprejur).

Voi sunteți, Conte Lester? Suntem fără de marturi?

LEICESTER

Nenorocitul, ce căutați aice?
Fugiți!

MORTIMER

Ne-au dat de urmă. Chiar vouă; fiți pe pază!

LEICESTER

Fugiți, fugiți deaicea!

MORTIMER

Se știe c'am avut
O tainică 'ntrunire la contele-Aubespine.

LEICESTER

Ce-mi pasă!

MORTIMER

S'a aflat că și omoritorul
A fost cu noi acolo.

LEICESTER

Aceasta-i treaba voastră.
Nenorocitele, voi îndrăzniți pe mine
Să mă amestecați in atentatul vostru.
Vă apărați voi însuți fatala voastră cauză!

MORTIMER

Dar ascultați-mă măcar.

LEICESTER

Mergeți la Iad.
Dece ca un duh rău de pasu-mi v'ați lipit?
Nu știu cine sunteți. Eu n'am nici un amestec
Cu ucigași.

MORTIMER

Dece nu vreți să m'ascultați?..
Eu vin să vă dau știre că sunt descoperiți
Și pașii voștri..

LEICESTER

Oh!

MORTIMER

Marele tresorier
S'a dus la Fotheringay indata după ce
S'a incercat omorul. Acolo cercetând
Cu de-amăruntul casa reginei, a găsit..

LEICESTER

Ce?

MORTIMER

Un răvaș pe care tocmai îl începuse
Regina să vă scrie.

LEICESTER

Nenorocita!..

MORTIMER

In care
Vă 'ndeamnă să țineți cuvântul ce i-ați dat.
Ea vă făgăduiește din nou să se mărite
Cu voi; aduce-aminte și de portretul ei...

LEICESTER

Blăstem și moarte!

MORTIMER

Cartea-i în mâna lui Lord Burleigh.

LEICESTER

Eu sunt pierdut.

MORTIMER

De-acest moment vă folosiți
Și preveniți lovirea. Scăpați-vă, scăpați-o!..
Faceți un jurământ de nevinovăție.
Aflați, scorniți o scusă ca să inlăturați
Lovirea cea fatală. Eu însumi nu mai pot
Să fac nimic. Ai mei tovarăși sunt cu toții
Imprăștiati; a noastră unire-i desfăcută.
Alerg în Scoția s'adun tovarăși noi.
Acum e rândul vostru să încercați ce poate
Autoritatea voastră ș'o frunte îndrăsneată.

LEICESTER (se oprește cu o inspirație subită).

Așa voi face. (merge înspre ușă, o deschide și strigă)

Hei soldați!

(cătră ofițerul care intră cu soldați) Pe criminalul
Acesta arestați-l! Țineți-l bine 'n pază!
Eu am descoperit cea mai infricoșată
Din conspirațiuni. Eu insumi am să duc
Reginei astă știre. (ese)

MORTIMER

(stă intâi nemișcat in uimire, dar incurând își vine in
sine și aruncă după Leicester o privire de cel mai adânc
dispreț).

Infame!.. Oh! dar eu am meritat aceasta!
Dece mi-am spus secretul acestui ticălos?
El calcă peste mine, fiindu-i trupul meu
O punte de scăpare. Ei bine, scapă tu!
Nu voiu să te atrag cu mine in peire
Să n'am nici chiar in moarte ceva comun cu tine
Pentru vicleni viața e cel mai mare bine.

(Cătră ofițerul din gardă care inaintează să-l aresteze)
Ce vrei, sclav miserabil al tiraniei? Eu
De tine imi bat joc, sunt liber! (scoate un pumnar)

OFIȚERUL

Are arme!

Luați-i junghiul!

(Soldații il incunjor, el se desface dintre dinșii).

MORTIMER

Liber in ciasul cel din urmă,
Eu voiu să'mi deschid peptul și limba să-mi desleg.
Peire și blăstem vouă care-ați trădat
Pe Dumnezeuul vostru ca și pe-adevărata
Regină, vouă care v'ați lepădat tot astfel
Și de Maria cea de pe pământ, ca și
De sfânta cea din ceruri, vînzându-vă reginei
Acesteia bastarde!

OFIȚERUL

Ce hulă! Apucați-l!

MORTIMER

Iubita mea, n'am fost in stare să te mântuiau
Dar voiu să-ți dau o pildă măcar de bărbăție.
Mario prea Curată, te roagă pentru mine
Și ia-mă lângă tine in viața ta din raiu!
(Se străpunge cu pumnarul și cade in brațele soldaților).

SCHIMBARE

Un apartament al reginei.

SCENA V.

Elisabeta cu o scrisoare in mână. *Burleigh*.

Să mă conducă el acolo, trădătorul!
Să mă expue la triumful, la sfruntarea
Amantei sale. O! n'a fost încă femeie
Pe lume inșălată așa cum am fost eu!..

BURLEIGH

Eu tot nu pricep încă prin ce mijloc puternic,
Prin ce vrăjitorie el a putut surprinde
Prudența cunoscută a suveranei mele!

ELISABETA

Ah! eu mor de rușine. Cum trebui el să ridă
De slăbiciunea mea. Credeam c'o umilesc,
Pe când eu eram ținta batjocurilor ei.

BURLEIGH

Acum vezi cât de bune au fost a mele sfaturi?

ELISABETA

Oh! sunt crud pedepsită că m'am îndepărtat
De-a voastră înțeleaptă părere... Inșă cum
Să nu-l cred? Puteam eu să presupun c'aceste
Aprinse jurăminte de-amor ascund o cursă?
Pe cine să mai cred când el m'a înșălat!
On om pe care eu l'am înălțat mai sus
Decât cei mai înalți. El care totdeauna
Mi-a fost cel mai aproape de inimă, el care
Avea îngăduire la curte să se poarte
Ca un stăpân și rege?..

BURLEIGH

Și în acelaș timp
El te trăda pe tine pentru astă vicleana
A Scoției regină.

ELISABETA

O! Ea imi va plăti-o
Cu al ei sânge. Spune, sentența-i redactată?

BURLEIGH

E gata după cum ai poruncit.

ELISABETA

Să moară
Și după ce-a vedea-o căzând, moară și el!
L'am isgonit din peptu-mi, eu nu mai simt amor
Ci numai răsbunare! Pe cât sta el de sus,
Pe-atât fie căderea-i de-adâncă, rușinoasă.
Să facă el dovadă de-a mea severitate
Precum a fost o pildă de slăbiciunea mea!..
Să fie dus la Tower! Eu am să numesc pairi
Să-l judece cu toată asprimea legilor.

BURLEIGH

Va căuta să vie să se îndreptăiască.

ELISABETA

Se poate 'ndreptăți? Scrisoarea nu-l condamnă?
Vinovăția lui e limpede ca zioa.

BURLEIGH

Tu însă ești prea bună, ești prea îndurătoare.
Apoi prezența lui, poate să 'nfluențeze...

ELISABETA

Eu nu voesc să-l văd, nu, niciodată. Dat-ați
Poruncă să-l respingă când va veni?

BURLEIGH

Am dat.

UN PAJ (intrând).

Milord Lester.

ELISABETA

Infamul! Nu voiu să-l văd. Spuneți-i
Că nu voesc să-l văd.

PAJUL

Eu nu 'ndrăznesc a-i spune
Și poate nici m'a crede.

ELISABETA

Așa l'am înălțat
Incât slugile mele mai multă frică au
De-autoritatea lui decât chiar de a mea.

BURLEIGH (pajului)

Regina îl oprește de a se 'nfățișa.
(Pajul ese cu sfială)

ELISABETA (după o pauză).

Dar totuș, dacă el... Dar dac'ar fi in stare
Să se indreptățiască! N'ar putea fi o cursă
Intinsă de Maria ca să-mi instrăineze
Pe cel mai credincios prieten? O! Ea este
Vicleana cea mai mare! Dac'ar fi scris răvașul
Numai spre-a mă umplea cu'n veninos prepus
Și ca să prăpădiască pe omul ce urește?

BURLEIGH

Regină, te gândește!

SCENA VI.

Cei dinainte. Leicester.

LEICESTER

(deschide ușa cu putere și intră cu aer poruncitor)

Aș vrea să vîd pe-acel obraznic ce m'oprește
Să intru la regina!

ELISABETA

O! Incumătătorul!

LEICESTER

Să mi se 'nchidă ușa!.. De poate să o vadă
Un Burleigh, pot și eu!

BURLEIGH

Sunteți foarte semet
Milord, de a intra aici fără de voe.

LEICESTER

Și voi prea indrăsnet de a vorbi aice
Fără de voe! Cum? Eu nu cunosc pe nimeni

La Curte care poate să dea contelui Lester
Vre o îngăduire sau face vre-o oprire.

(Apropiindu-se umilit către Elisabeta)

Eu voiu din gura chiar a suveranei mele...

ELISABETA (fără a se uita la el).

Nevrednicule, eși, te du din ochii mei!

LEICESTER

Eu in aceste vorbe prea aspre, nu aud
Pe binevoitoarea Elisabeta mea
Ci pe un lord vrăjmaș. Eu mă adresez numai
Elisabetei mele. L'ai ascultat pe dînsul,
Cer dar acelaș drept.

ELISABETA

Infamule! Vorbiti,
Măriți a voastră crimă, tăgăduiți-o...

LEICESTER

Easă

Acest supărăcios intăi... mergeți milord!
L'acea ce am să spui reginei, nu-i nevoe
Să fie marturi față. Puteți să vă retrageți.

ELISABETA (cătră Burleigh).

Stați, eu vă poruncesc.

LEICESTER

Ce are să se vîre
Un altul intre noi? Eu trebui să vorbesc
Cu suverana mea pe care o adorez.
Eu voiu să păstrez dreptul ce locul meu mi-l dă.
Acesta-i un drept sacru, și cer cu stăruință
Ca lordul să se ducă.

ELISABETA

O vorbă-aşa trufaşă,
Vă şade prea frumos.

LEICESTER

Da, şade foarte bine
O vorbă ca aceasta acelu muritor
Pe care-a ta favoare din toţi l'a preferit.
Aceasta mă ridică şi mai presus de el
Şi mai presus de toţi. Mi-a dat inima ta
Acest ilustru rang. Şi jur că ceeace
Amorul tău mi-a dat, voi şti ca să păstrez
Cu preţul vieţii mele. Să ducă el, nu-mi trebui
Decât două momente să mă 'nţeleg cu tine.

ELISABETA

Nădăjduiţi zadarnic să mă 'nşălaţi cu-aceste
Cuvinte prea viclene.

LEICESTER

Cu vorba-i prefăcută putea să te inşăle.
Dar eu mă adresez la inima ta numai
Şi ce am îndrăznit să fac, intemeiat
Pe-a ta favoare, voi să o justific numai
Faţă cu-a ta simţire. Nu recunosc asupra-mi
Nici un alt tribunal decât dragostea ta.

ELISABETA

Neruşinatule
Intăi te osindeşte această-afecţiune.
Milord, dati-i scrisoarea.

BURLEIGH

Eată!

LEICESTER

(aruncă ochii pe dînsa fără a perde sîngele rece).

Maria Stuart

A scris această carte.

ELISABETA

Citiți și vă uimiți!

LEICESTER (după ce a cetit, cu liniște).

Eu vîd că aparența e contra mea, dar sper
Că după aparență nu voi fi judecat.

ELISABETA

Puteți tăgădui că ați avut raporturi
In taină cu Maria, că v'a trimes portretul
Și că i-ați dat speranță c'aveți s'o mîntuiți.

LEICESTER

De-aș ști că's vinovat eu aș putea respinge
O mărturie dată încontra-mi de-o dușmană.
Dar conștiința mea fiind curată, eu
Declar că tot ce-a scris aci e adevărul.

ELISABETA

Nenorocitul, atunci?..

BURLEIGH

Se osindește

Cu însăși gura lui.

ELISABETA

Te du din ochii mei!

In Tower trădătorul!

LEICESTER

Eu nu sunt trădător.

Eu am făcut greșala că nu ți-am dat știință
De calea ce-am luat. Dar scopul meu a fost
Curat, vream să pătrund, să perd pe o vrăjmașă.

ELISABETA

Ce scusă ticăloasă!

BURLEIGH

Cum milord, socotiți?..

LEICESTER

Eu știu că am jucat un rol cutezător.
Și la această Curte numai Contele Lester
Putea 'ndrăzni aceasta. Intreaga lume știe
Ce ură am în suflet pentru Maria Stuart.
Înaltul rang al meu, încrederea cu care
Regina mă cinstește, trebui să 'nlătureze
Oricare îndoială despre credința mea.
Acel bărbat pe care favoarea ta-l distinge
Înaintea tuturor, putea s'apuce-o cale
Isteață, deosebită spre-a-și face datoria.

BURLEIGH

Dar dacă scopul vostru era așa curat
Dece l'ați tăinuit?

LEICESTER

Voi aveți obiceiul
Milord, de a vorbi înainte de-a lucra.
Voi trageți clopotul la toate-a voastre fapte.
Asta-i metoda voastră, milord, dar a mea este
Întâi de a lucra și'n urmă de-a vorbi.

BURLEIGH

Vorbiți acum fiindcă simțiți necesitatea.

LEICESTER

(măsurându-l cu privirea mândru și ironic).

Și voi vă lăudați că ați făcut o faptă
Grozavă, c'ați scăpat regina, c'o trădare
Voi ați descoperit. Știți tot, ați văzut totul
Cu ochiul vostru ager... Sărmane ingâmfat,
Cu tot talentul vostru de-adânc cercetător
Chiar azi Maria Stuart era în libertate
De n'aș fi pus eu pedici.

BURLEIGH

Voi ați fi...

LEICESTER

Da, milord.

Regina se 'ncrezuse în Mortimer, spuindu-i
Tot ce avea în suflet, chiar merse pân'acolo
Că-i dete sângeroase porunci contra Mariei
După ce unchiul său cu groază respinsese
Asemene propuneri... Spuneți nu e așa?
(Regina și Burleigh se uită unul la altul cu surprindere)

BURLEIGH

Cum ați avut știință?

LEICESTER

Nu e așa? Ei bine
Milord, unde erau ai voștri ochi de Argus
Pentru a nu pricepe că Mortimer acesta
Vă înșală, că el era un papistaș
Aprins, un instrument al Guizilor, ființa
Mariei, un fanatic semeț și hotărit,
Care venise-aci să scape pe Maria
S'omoare pe regina!..

ELISABETA (cu cea mai mare mirare).[†]

Cum! Acest Mortimer?..

LEICESTER

Prin el Maria Stuart
Corespundea cu mine ș'asa l'am cunoscut.
Chiar azi din inchisoare voia să o răpiască.
Acum din gura lui eu am aflat aceasta,
Am pus să-l aresteze, și'n desnădejduirea
Să-și vadă nimicită lucrarea sa și dînsul
Să fie demascat, și-a dat el însuș moartea.

ELISABETA

Am fost fără de seamăn trădată, — Mortimer. . .

BURLEIGH

Ș'aceasta s'a 'ntîmplat acuma, chiar acuma
După ce v'am lăsat?..

LEICESTER

Mi-e foarte neplăcut
C'avû acest sfîrșit. Mărturisirea lui
Dac'ar fi încă 'n viață, m'ar apăra cu totul
Și m'ar desărcina de orice invinuire.
Deaceea l'am trimes 'nainte judecăței.
O hotărîre dată cu paza cea mai aspră
A formelor, ar face deplină 'ncredințare
Naintea tuturor de inocența mea.

BURLEIGH

El s'a ucis? El însuș pe sine, ziceți voi...
Sau, poate... voi pe dînsul?..

LEICESTER

Prepus nerușinat!
Să se întrebe garda pe-a cărei mâni l'am dat.

(S'apropie de uşă şi strigă, ofiţerul de gardă apare).
Daţi Maestăţei Sale relaţii in ce chip
Mortimer a murit.

OFIŢERUL

In anticameră
Eram de gardă, când milord a deschis uşa
Cu mare răpejune, dând ordin s'arestăm
Pe cavaler, ca unul ce-ar fi sub acuzare
De crimă de trădare. Noi l'am văzut cuprins
De furie scoţând pumnalul, şi injurii
Rostind contra reginei, nainte de-al putea
Oprî, virindu-şi-l in piept şi căzând mort.

LEICESTER

Prea bine, vă retrageţi, deajuns ştie regina.
(Ofiţerul ese).

ELISABETA

O! Ce abis adânc de grozăvii!

LEICESTER

Ei bine,
Cine te-a mântuit? Poate milord de Burleigh?
Aflase el primejdia ce te incunjura?
A depărtat-o el, sau credinciosul Lester
Ţi-a fost şi astădată un ânger păzitor?

BURLEIGH

Conte, acest Mortimer, cu moartea-i v'a făcut
O mare 'ndatorire.

ELISABETA

Nu ştiu ce să mai zic.
Vă cred şi nu vă cred. Socot că vinovat

ELISABETA (cu cea mai mare mirare).^r

Cum! Acest Mortimer?..

LEICESTER

Prin el Maria Stuart
Corespundea cu mine ș'așa l'am cunoscut.
Chiar azi din inchisoare voia să o răpiască.
Acum din gura lui eu am aflat aceasta,
Am pus să-l aresteze, și'n desnădejduirea
Să-și vadă nimicită lucrarea sa și dînsul
Să fie demascat, și-a dat el însuș moartea.

ELISABETA

Am fost fără de seamăn trădată, — Mortimer... .

BURLEIGH

Ș'aceasta s'a 'ntîmplat acuma, chiar acuma
După ce v'am lăsat?..

LEICESTER

Mi-e foarte neplăcut
C'avù acest sfîrșit. Mărturisirea lui
Dac'ar fi încă 'n viață, m'ar apăra cu totul
Și m'ar desărcina de orice invinuire!
Deaceea l'am trimes 'naintea judecăței.
O hotărîre dată cu paza cea mai aspră
A formelor, ar face deplină 'ncredințare
Nainteă tuturoră de inocența mea.

BURLEIGH

El s'a ucis? El însuș pe sine, ziceți voi...
Sau, poate... voi pe dînsul?..

LEICESTER

Prepus nerușinat!
Să se întrebe garda pe-a cărei mâni l'am dat.

(S'apropie de uşă şi strigă, ofiţerul de gardă apare).
Daţi Maestăţei Sale relaţii in ce chip
Mortimer a murit.

OFIŢERUL

In anticameră
Eram de gardă, când milord a deschis uşa
Cu mare răpejune, dând ordin s'arestăm
Pe cavaler, ca unul ce-ar fi sub acuzare
De crimă de trădare. Noi l'am văzut cuprins
De furie scoţând pumnalul, şi injurii
Rostind contra reginei, nainte de-al putea
Oprî, vîrindu-şi-l in piept şi căzînd mort.

LEICESTER

Prea bine, vă retrageţi, deajuns ştie regina.
(Ofiţerul ese).

ELISABETA

O! Ce abis adînc de grozăvii!

LEICESTER

Ei bine,
Cine te-a mîntuit? Poate milord de Burleigh?
Aflase el primejdia ce te incunjura?
A depărtat-o el, sau credinciosul Lester
Ţi-a fost şi astădată un ânger păzitor?

BURLEIGH

Conte, acest Mortimer, cu moartea-i v'a făcut
O mare 'ndatorire.

ELISABETA

Nu ştiu ce să mai zic.
Vă cred şi nu vă cred. Socot că vinovat

Sunteți și nu sunteți. Oh! Cât mi-e de urită
Femea ce-mi aduce aceste chinuri toate!

LEICESTER

Ea trebuie să moară! Și eu imi dau părerea
Azi pentru moartea ei. Te-am sfătuit, sentența
S'o lași nendeplinită pân ce s'ar ridica
Un braț pentru Maria. Aceasta s'a 'ntimplat.
Deaceea stăruesc ca 'ndată ordinul
Pentru executare să fie iscălit.

BURLEIGH

Cum, voi sunteți de-această părere, insuș voi?

LEICESTER

Oricât mi-ar părea rău că trebuie s'alerg
L'acest mijloc extrem, — acuma vęd și cred
Că binele reginei cere-acest sacrificiu
De sânge și propun ca ordinul înalt
Pentru executarea-i pe loc să se aștearnă.

BURLEIGH (cătră regina).

De vreme ce milord, espune o părere
Așa de credincioasă și de energică,
Propun ca 'ndeplinirea sentenței insuș lui
Să-i fie incredințată.

LEICESTER

Mie!

BURLEIGH

Da, vouă. Nu e
Mijloc mai nemerit, să 'nlăturați prepusul
Ce tot încă v'apasă, decât de-a presida

La execuțiunea femeii pentru care
Sunteți invinuit c'ați fi simțit amor.

ELISABETA

(ațintind ochii asupra lui Leicester).

Părerea lui Milord e bună. Fie-așa!

LEICESTER

Deși s'ar fi căzut ca rangul cel înalt
Ce-l am, șă mă scutească de o însărcinare
Care-ar șede mai bine lui Burleigh decât mie
— Căci cine stă așa aproape de regina
Nu trebui să 'mpliniască un ordin ca acesta —
Totuș spre a-mi vâdi râvnirea mea și spre
A mulțămî regina, la demnitatea mea
Ș'a mele privilegiuri eu nu voiu să mă uit
Și iau asupra mea această 'ndatorire
Atât de odioasă.

ELISABETA

Lord Burleigh s'o împartă cu voi.

(lui Burleigh) Vă îngrijiți

Ca ordinul să fie în dată pregătit.

(Burleigh ese, s'aude afară mare sgomot).

SCENA VII.

Elisabeta, Leicester, Kent.

ELISABETA

Ce este milord Kent? Ce sgomot turbură
Orașul, ce se 'ntimplă?

KENT

Regină, e poporul
Ce 'ncunjură palatul și cere să te vadă.

ELISABETA

Ce vrea poporul meu?

KENT

S'a respândit prin Londra o groază c'a ta viață.
Ar fi amenințată, că sunt imprăștiți
Omoritori trimeși de Papa contra ta;
Că s'ar fi resvrătit catolicii să smulgă
Cu sila pe Maria din închisoarea ei,
Regină s'o proclame. Poporul crede-aceasta
Și este furios. Numai capul Mariei
Ce astăzi ar cădea, îl poate liniști.

ELISABETA

Cum, vor să mă siliască!

KENT

Zic că sunt hotăriți
Să nu se depărteze pân nu vei intări
Sentența cea de moarte.

SCENA VIII.

Cei de sus. Burleigh, Dawison (ținând o hârtie).

ELISABETA

Ce-aduceți Dawison?

DAWISON (apropiindu-se cu gravitate).

Ai poruncit regină...

ELISABETA

Ce-i?.. (vrând să apuce hârtia, tresare și se dă inapoi cu groază). Dumnezeu!

BURLEIGH

Glasul poporului
Ascultă-l; el e glasul lui Dumnezeu!

ELISABETA

Milorzi!

Cine mă 'ncredințează, c'ascult in adevăr
Glasul întregului popor și glasul lumii!..
Oh! cât imi este teamă că dacă voi urma
Acum voia mulțimii, eu n'am s'aud curând
Un glas cu totul altul, și chiar aceia care
Cu sila mă împing acum spre-această faptă,
Când va fi 'ndeplinită, nu m'or mustra în urmă
Cu-asprimea cea mai mare!..

SCENA IX.

Cei dinainte. Conte de Shrewsbury.

SHREWSBURY (intrând cu mare mișcare).

Regină, te îndeamnă să faci un act pripit!
Nu te pleca, fii tare!

(văzând pe Dawson cu hârtia)

Sau este prea târziu
S'a și îndeplinit? Văd în această mână
Un document fatal. El în acest moment
Nu trebuie pus 'nainte de privirele reginei.

ELISABETA

Ei mă silesc, Shrewsbury!

SHREWSBURY

Tu nu poți fi silită,
Tu ești o suverană ; acum a e momentul
S'arăți puterea ta. Dă ordin ca să tacă
Aceste glasuri crunte ce vor ca să siliască
Voința ta regală. Poporul e mișcat
De-o temere deșartă, de-o oarbă nălucire.
Chiar tu ești turburată, ai fost crud insultată,
Și tu ai slăbiciuni umane și nu poți
Acuma ca să judeci.

BURLEIGH

S'a judecat de mult.
Acuma nu e vorba de dat o hotărîre,
Ci de executat.

KENT

(care a eșit la intrarea lui Shrewsbury, se întoarce)

Tot crește imbulzeala.
Nu este nici un chip să imblânzești poporul.

ELISABETA (cătră Shrewsbury)

Vedeți cum mă silesc !

SHREWSBURY

Cer numai amânare.
Iscălitura ta îți hotărăște pacea
Și liniștea vieții. Ani lungi ai stat pe gânduri
Și lași să te ridice furtuna într'o clipă.
O scurtă amânare ! Adună-a tale gânduri
Pân a veni un cîas de liniște mai mare.

BURLEIGH (cu vioiciune)

Așteaptă, chibzuește, amână până țara
Va fi în flacări, până va isbuti vrăjmașa
În scopu-i ucigaș. De trei ori Dumnezeu
A depărtat pumnalul. Azi te-a atins deaproape.
Dar încă o minune a mai spera, înseamnă
A încerca pe Domnul.

SHREWSBURY

Acel Dumnezeu care cu mâna-i minunată
De patru ori pe tine te-a mântuit și astăzi
A dat unui bătrân și slabului său braț
Puterea să răpue pe-un ténér furios, —
Într'insul te încrede! Nu voiu să ridic glasul
Acuma al dreptății. Acum nu este timpul.
În vuetul furtunei tu nu poți să-l ascuți.
Dar una îți voiu spune. Azi tremuri de această
Marie ce trăește. De ea nu-ți fie frică.
Te teme atunci de dînsa când va fi moartă, când
Va fi executată. Ea va 'nvia din morți
Ca zina învrăjbiri, va alerga prin țară
Ca duh al răsbunării și-ți va răpi iubirea
Poporului. Acuma Inglezul o urește,
De ea fiindu-i frică, dar când nu va mai fi
El are s'o răsbune. El nu va mai privi
În ea pe o vrăjmașă a religiunii sale
Ci vrednică găsind-o de jale, va privi-o
Ca o nepoată dreaptă a regilor săi și
Ca victimă a urei și gelosiei tale.
Curînd ai să simțești schimbarea. Plimbă-te
Prin Londra după ce va fi executată,
Poporului te-arată ce azi cu bucurie

Se grămădește 'n juru-ți și vei vedea un alt
Popor ș'o altă țară. Căci n'ai să mai ai raza
Dreptății luminoase, ce inimile toate
Le birue; Nu, *frica*, tovarășa cumplită
A tiraniei, groaznic nainte-ți va păși,
Și drumurile toate pe care-i apuca
Are să pustiască. Atunci vei fi trecut
Hotarul cel din urmă. Căci care cap e sigur
Când astă frunte sacră, acestfel va cădea?

ELISABETA

Oh! Shrewsbury, voi astăzi viața mi-ați scăpat
Inlăturând cuțitul omoritorului.
De ce nu l'ați lăsat să meargă drumul său?
Sfârșită-ar fi fost lupta atuncea, și curată
De ori-și-ce greșală m'aș odihnî 'n mormânt.
O da! sunt ostenită de viață și domnie
Și dacă din noi două regine, trebui una
Să cadă pentru ca cealaltă să trăiască
—Și recunosc că altfel nici poate ca să fie —
De ce nu aș lăsa-o pe ea în locul meu?
Poporul meu aleagă, eu îi inapoez
Puterea suverană. Imi este martor Domnul
Că nu pentru-al meu bine eu am trăit, ci numai
Pentru poporul meu. Dacă mai bune zile
Așteaptă de la astă măgulitoare Stuart,
Ea care-i o regină mai jună decât mine,
Atunci eu mă cobor voioasă de pe tron
Și mă întorc la Woodstok, acel locaș de pace
În care-am petrecut copilăria mea
Puțin ambițioasă, în care depărtată
De goalele măriri a lumii, imi găsim
În propriul meu suflet destulă înălțare.
Eu nu am fost născută spre-a fi o suverană.

Stăpânitorul trebui să poată fi și crud
Și inima-mi e moale. Am cărmuit ferice
Mult timp această țară, fiindcă nu aveam
Decât a răspândi în juru-mi fericiri.
Pentru întâia oară, eu trebui să'mplinesc
O datorie aspră de rege, și simțesc
Deplina-mi slăbiciune.

BURLEIGH

Pe Dumnezeu ! când vorbe
Așa puțin regale, eu ved că es din gura
Reginei, socotesc, că ar fi o trădare
In contra țării mele de a tăcea mai mult.
Zici că-ți iubești poporul mai mult decât pe tine
Ei bine dovedește-o; n'alege pentru tine
Repaosul și pacea, lăsând regatu'n prada
Furtunelor ; gândește și la biserică !
Să vie cu această Marie inapoi
Eresurile vechi ? Să stăpânească earăș
Călugărul ? Legatul din Roma să se'ntoarcă
Ca să inchid'a noastre biserici și pe regi
Din tron să-i dee jos ? Eu cer sufletele
Supușilor tăi toți. Astăzi purtarea ta
Va hotărî de-or fi perdute sau scăpate
Acum nu este timpul de-a fi milos și bun.
Indatorirea ta cea mai înaltă este
Al țării tale bine ; și dacă Shrewsbury
Viața ți-a scăpat-o, eu voi să fac mai mult,
Să mântuiu Inglitera !

ELISABETA

Plecați, lăsați-mă
Să fiu cu mine insumi. In astă cauză mare
Nu caut mângâere și sfaturi de la oameni:
Voiu la judecătorul suprem să mă îndrept.

Ce m'a învăța el, aceea voi să fac.
Duceți-vă, milorzi, (cătră Dawison).

Voi puteți sta pe-aproape.

(Lorzii es. Sherwsbury mai stă câteva momente inaintea reginei se uită la dînsa cu aer expresiv, apoi se depărtează incet, lăsând să se vadă o mîhnire mare).

SCENA X

ELJSABETA (singură)

Cât de robiți sunt cei care slujesc poporul,
Sclavie rușinoasă!... O, cât sunt de sătulă
Să măgulesc un idol pe care-adânc in suflet
Eu îl desprețuesc! Când oare liberă
Mă voi simți pe tronul-mi? Eu trebui să respect
Opiniunea lumii, s'alerg după ei laudă
Și să urmez voința prostimii ce iubește
Numai pe suitarii. Acela nu e rege
Ce e silit să placă mulțimii, însă numai
Acel care e liber pe nimeni să n'asculte. —
Fiindcă am făcut dreptate ș'am urit
In toată viața mea orice act arbitrar,
Am mâinile legate acum pentru întâia
Neapărată faptă nedreaptă ce am să fac.
Esemplul ce am dat eu insumi mă condamnă,
Dac'aș fi o tirană precum a fost Spaniola
Maria ce nainte-mi domni pe acest tron
Eu aș putea acuma să vărs sânge regal
Fără a merita muștrare dela nimeni. —
Dar numai libera-mi voință m'a silit
Ca să urmez dreptatea? Atotputernica
Necesitate care silește pe monarhi
Mi-a dat astă virtute? —
Favoarea populară, ea singură mă ține

Pe tronu-mi contestat și'ncunjurat de dușmani.
Vor să me nimicească toate puterile
Continentale. Papa aruncă nempăcat
Asupra-mi anateme. Franția mă trădează
Cu o imbrățișare frățească mincinoasă
Și Spania-mi gătește pe mare un resboiu
Deschis, de nimicire. Așa eu am să lupt
C'un univers intreg, eu o femeie slabă!
Cu mari virtuți eu trebui s'acoper slăbiciunea
Dreptăților ce am și pata ce-al meu tată —
Făcû nașterii mele. Dar o ascund zadarnic
Căci ura dușmănească o scoate la lumină,
Puindu-mi pe Maria in față ca pe-un spectru
Crud amenințător. Nu, voiu să pun sfârșit
Acestei temeri; trebuie să cadă capul ei!
Vreau să trăesc in pace. Ea este furia
Vieței mele, un duh răutăcios ce soarta
A asmuțit asupra-mi. De am vre-o bucurie,
De am vre o speranță in veci o întâlnesc
In cale-mi ca pe-un șarpe. Imi fură-un amarez, —
Un mire imi răpește; orice nenorocire
M'ajunge, se numește Maria Stuart. Dacă
Peri-va dintre vii, voiu fi ear liberă
Ca aerul de munte... Cu câtă ironie
Privirea-i s'așintea asupra-mi ca și când
Voia să mă striviască!... Neputincioaso!... Eu
Am arme mai grozave; ele lovesc de moarte!
Și tu n'ai să mai fii. (Mergend cu pași răpezi spre
masă și luându-și condeiul). Zici că sunt o bastardă!
Da, sunt, nenorocito, in câtă vreme tu
Răsufli și trăești. Dar când tu vei fi stinsă
Se stinge și 'ndoiala de nașterea-mi regală.
Când n'a mai avea altă alegere Inglezul
Atunci voi fi născută din dreaptă cununie! —

(Ea iscălește cu o mișcare răpede și energică, apoi lasă să-i cadă condeiul, dându-se inapoi ca spăimântată; după o pauză sună).

SCENA XI

Elisabeta. Dawison.

ELISABETA

Unde's ceilalți lorzi?

DAWISON

S'au dus să liniștească
Poporul agitat. Când lordul Shrewsbury
S'a arătat, dendată s'a potolit furtuna.
„El este!“ au strigat nenumărate glasuri,
„El a scăpat regina, să-l ascultăm pe dînsul,
„El este cel mai vrednic bărbat din Inglitera!“
Atunci nobilul Talbot a început să mustre
Poporul cu blîndeță pentru purtarea sa
Greșită, și vorbi cu-atîta energie
Cu-așa incredințare, încât s'au împăcat
Cu toții și s'au dus in liniște a casă.

ELISABETA

Mulțime schimbătoare ce merge după vînt!
Amar de cel ce-alege o trestie ca dînsa
Drept reazim și drept sprijin. Sir Dawison, prea bine,
Puteți să vă retrageți, (vrînd să se depărteze)
Luăți hîrtia asta
O pun in mîna voastră.

DAWISON (aruncă o privire asupra hîrtiei)

Regină, al tîu nume!

Ai hotărit?

ELISABETA

Ziceau că trebui să subscriu.
Aceasta am făcut. O filă de hârtie
Nu hotărăște încă. Un nume nu omoară.

DAWISON

Regină, al tău nume pus pe hârtia asta
Omoară, hotărăște, el este ca un trăsnet
Ce zboară și lovește. Hârtia dă poruncă
La comisari și șerif, pe loc la Fotheringay
Să meargă și reginei de Scoția să vestiască
Osinda ei de moarte. Nu-i prelungire. Ea
E moartă, dacă dau din mâna mea hârtia.

ELISABETA

Dar, sir, Dumnezeu pune o mare hotărîre
In slaba voastră mână. Rugați-vă de dînsul
Ca să vă lumineze cu 'nțelepciunea sa.
Mă duc vă las acuma la datoria voastră.
(Vrea să easă).

DAWISON (puindu-se in calea reginei)

Regină, nu te duce pînă nu-mi vei lămurî
Care-i voința ta. Nu-mi trebuie aice
O altă 'nțelepciune decât să implinesc
Porunca ta întocmai. Imi dai această foae
Ca grabnic să'ngrijesc de-a ei indeplinire?

ELISABETA

Mă'ncred prudenței voastre.

DAWISON (intrerupënd-o răpede și spăriat)

Ba nu prudenței mele.
Să mă ferească Domnul ! Intreaga mea prudență
E să te-ascult pe tine. Nu are servitorul

Nimic de hotărit aice. O greșală
Neinsemnată-ar fi aici un regicidiu,
Un rău incalculabil de-adânc și de cumplit.
Dă-mi voe ca să fiu în astă mare cauză
Numai un instrument orb și lipsit de viață,
Rostește-ți lămurit și limpede voința
Ce vrei să faci cu-această poruncă sângeroasă ?

ELISABETA

Numele ei vorbește deajuns.

DAWISON

Atunce vrei
Să se executeze îndată ?

ELISABETA

Nu zic asta,
Eu tremur de-așa gând.

DAWISON

Vrei s'o păstrez la mine ?

ELISABETA (răpede)

Atuncea veți răspunde de orișice urmări.

DAWISON

Eu, Dumnezeule!... Regină, spune, ce vrei ?

ELISABETA

Vreau să nu mai aud de astă cauză tristă.
Eu voi ca să am pacea, și pentru totdeauna.

DAWISON

Rostește un cuvânt! O! spune, hoteraște
Ce este de făcut cu-această foaie?..

ELISABETA

Am spus.

Nu mă mai supărați!

DAWISON

Când? Nu mi-ai spus nimic,
Pe Maestatea Voastră o rog să-și amintească...

ELISABETA (lovind cu piciorul)
Nesuferit!...

DAWISON

Ai milă de mine, am intrat
Abia de scurtă vreme în astă 'nsărcinare.
Eu nu cunosc vorbirea monarhilor ș'a curții.
În obiceiuri simple și drepte-am fost crescut.
De aceea ai răbdare cu servitorul tău.
Rostește un cuvânt ce poate să mă 'nvețe
Și să mă lumineze în datoria mea.
(Se apropie cu aer rugător; ea îi întoarce spatele, el stă
desperat. Apoi zice cu un ton hotărât).
Îa-ți înapoi hârtia, ia-o! Eu o simțesc
Că arde'n mâna mea ca focul. Nu m'alege
Pe mine să 'mplinesc o treabă-așa grozavă!

ELISABETA

Vă faceți datoria!... (ese).

SCENA XII

Dawison singur, apoi intră *Burleigh*.

DAWISON

Ea fuge și mă lasă muncit de îndoială
Cu-această 'ngrozitoare hârtie... Ce să fac?

Să o păstrez, s'o dau ? (cătră Burleigh care intră).

O! bine c'ați venit.

Milord, voi m'ați numit in astă 'nsărcinare.

Scăpați-mă de dînsa. Eū am primit-o fără

Să știu răspunderea ce are. Dați-mi voe

Să mă întorc din nou in intunericul

In care m'ați găsit. Nu-i locul meu aice.

BURLEIGH

Ce-aveți, Sir Dawison ? Vă stăpâniți mișcarea.

Sentața unde este ? Regina vă chemase.

DAWISON

Ea a eșit acuma aprinsă de mânia.

Dați-mi un sfat. Veniți-mi in ajutor, mă scoate-ți

Din chinul indoelei. Eu am sentența'n mână,

Ea este iscălită.

BURLEIGH (răpede).

E iscălită ! Dați-o ! ...

Dați răpede !

DAWISON

Nu pot.

BURLEIGH

Ce ?

DAWISON

Nu mi-a arătat

Voința-i lămurit.

BURLEIGH

Nelămurit ? Ce fel,

Când ea a iscălit ? Dați iute !

DAWISON

Sunt dator

Și să o implinesc și să n'o implinesc!
O, Doamne! mai știi eu ce sunt dator să fac!

BURLEIGH (silindu-l mai tare)

Acuma, chiar acuma trebui s'o impliniți.
Dați răpede, sunteți perdut de zăboviți!

DAWISON

Eu sunt un om perdut de pun prea mare grabă!

BURLEIGH

Voi v'ați eșit din minte! Sunteți nebun? Dați foaea!
(El îi smucește hârtia și ese răpede afară).

DAWISON (alergând după dînsul).

Ce faceți? Stați pe loc... Peirii mă dați pradă!

(Cortina cade)

ACTUL V

Teatrul reprezintă camera din actul I-ii.

SCENA I.

Anna Kennedy în mare doliu, cu ochii plânși și cufundată în adâncă durere, pecetluște pachete și scrisori. Adesa durerea o intrerupe și din vreme în vreme se închină. — *Sir Paulet* și *Drury* intră îmbrăcați și ei în negru. *Mai mulți servitori* îi urmează purtând vasuri de aur și de argint, tablouri și alte obiecte prețioase și umplu cu ele fundul teatrului. *Paulet* dă *Hannei* o cutie cu juvaeruri și o hârtie, dându-i a înțelege prin semne că aceasta cuprindc lista obiectelor aduse. Vederea acestor bogății improspătează durerea *Hannei*, care cade într'o tristeță grozavă în vreme ce ceilalți se depărtează. —
Melvil intră.

KENNEDY (exclamă îndată ce-l vede)

O! *Melvil*, voi sunteți? noi ne vedem din nou!

MELVIL

Da, bună *Kennedy*, noi ne vedem din nou.

KENNEDY

După o dureroasă și lungă despărțire.

MELVIL

Amară, jalnică, cumplită revedere!

KENNEDY

O! Doamne! voi veniți...

MELVIL

Etern de la regina.

Să iau un remas bun

KENNEDY

Acuma infirșit in zioa morții sale
I se 'ncuviințează să vadă pe ai săi
Dup'ășa lungă vreme. O Melvil, nu voesc
Să vă întreb ce soartă voi ați avut, nici vreau
Să vă descriu durerea pe care-am suferit-o
De când v'a isgonit de lângă noi. Găsì-vom
Alt cias pentru aceasta. O Melvil! trebuie-a
Ca să trăim atâta de mult spre a vedè
Lumina astei zile!

MELVIL

Să nu ne 'nduioșăm!
Eu voi să plâng tot timpul cât voi avea viață,
Și n'am să mai desbrac aceste haine negre;
Etern imi va fi doliul. Dar azi vreau să fiu tare.
Și voi făgăduiți-mi c'aveți să stèpâniți
Adâncul vostru chin. Și când ceilalți toți
Nemângâiați cădea-vor in prada desperării
Noi trebui să-i dăm ei o pildă de tărie
Ca să-i slujim de sprijin pe calea cea din urmă.

KENNEDY

Melvil, vă înșalați crezând c'al vostru sprijin
Ii trebuie Reginei spre a pași la moarte
Cu bărbăție. Ea chiar ne va da exemplul

De nobilă tărie. Maria Stuart are
Să moară ca regină și ca o eroină.

MELVIL

Primit-a resignată vestirea despre moarte?
Aud că pentru dînsa ea n'a fost pregătită.

KENNEDY

N'a fost... de altă spaimă ea se simțea cuprinsă,
Nu se temea de moarte, ci de mîntuitor.
Ni se făgăduise că vom fi liberi. Noaptea
Aceasta Mortimer voia să ne răpiască
Din temniță. Regina pîndea să vie zioa,
Plutind între speranță și temere. Cuprinsă
De indoială, dacă e bine să-și increadă
Persoana și onorea acestui om semeț.
Atuncea se aude un vuet în castel.
Lovirea de ciocane ne-ajunge la urechie.
Noi credem c'au sosit mîntuitorii noștri.
Speranța ne zimbește, și dragostea cea dulce
A vieței se aprinde puternic, fără voe.
Dar... ușa se deschide și intră sir Paulet
Spuind că jos teslarii ridică eșafodul, (se întoarce
cuprinsă de vie durere).

MELVIL

O! Dumnezeule! Spuneți-mi, cum primi
Maria Stuart astă schimbare 'nfricoșată?

KENNEDY

(după o pauză în care și-a revenit ceva în fire)

Nu te desparti de viață cu 'nctul, ci deodată
Intr'un moment, năprasnic, tu trebui să faci
schimbul

Vieței trecătoare cu ceea ce e vecinic.
Atuncea Dumnezeu a dat stăpânei mele
Puterea ca să smulgă din peptu-i într'o clipă
Orice speranță-a vieței și sufletul să'ndrepte
Spre ceruri cu credință. Cu nici un semn de frică
Și nici o plângere nu s'a'njosit regina.
Numai atunci când află trădarea neagră
A lui lord Lester, când știu fatala soartă
A nobilului tînăr ce viața pentru dînsa
Jertfise, când vîzî mîhnirea cea adîncă
A lui Paulet bătrînul, lipsit din cauza ei
De ultima-i speranță, atuncea începurē
Să curgă-a sale lacrimi. A altora durere,
Nu propria ei soartă din ochii ei le stoarse.

MELVIL

Unde-i acum? Puteți la dînsa să mă duceți?

KENNEDY

Trecu în rugăciune sfîrșitul astei nopți,
Iși scrisse testamentul cu însăși mîna sa
Și rămas bun luă în scris de la prieteni.
Acum se odihnește pentru puțină vreme,
Ș'adună-a ei puteri cu somnul cel din urmă.

MELVIL

Cine-i pe lângă dînsa?

KENNEDY

Femeile ei toate,
Și medicul Burgoyne.

SCENA II.

Aceiași. *Margareta Kurl.*

KENNEDY (Margaretei)

Ce veste ne aduceți? S'a deșteptat regina?

KURL (ștergându-și lacrimile)

E gata, imbrăcată și vrea să vă vorbiască.

KENNEDY

Eu vin. (cătră Melvil care vrea s'o intovărășiască)

Nu mă urmați, pân nu voi pregăti

Regina, să vă vadă, (ese).

KURL

Bêtrânul intendent

Al casei, Melvil?

MELVIL

Da.

KURL

O ! nu mai e nevoie

De intendent aice. Melvil, veniți din Londra?

Aveți vre o știință de soțul meu?

MELVIL

Se zice,

Că au să-l lase liber indată ce...

KURL

Indată

Ce n'a mai fi regina. Imfamul trădător !

El este ucigașul stêpânei noastre scumpe.

Cu mărturia lui făcù s'o osindească.

MELVIL

Aşa-i !

KURL

Sufletul său să fie blăstemat
In veci până la iaduri. El a depus minciuni...

MELVIL

Milady Kurl, gândiți la vorba ce-o rostiți.

KURL

'Naintea judecăței sunt gata ca să jur.
Pot chiar in fața lui s'o spun și s'o repet,
Eu voi să umplu lumea cu strigătul acesta':
Ea moare inocentă !

MELVIL

Să deo Dumnezeu !

SCENA III

Cei de sus. *Burgoyn* apoi *Kennedy*.

BURGOYN (văzând pe Melvil)

O ! Melvil !...

MELVIL (imbrățișându-l)

Burgoyn !

BURGOYN (cătră Margareta Kurl)

Aduceți un pahar
De vin pentru regina. Grăbiți-vă. (Kurl ese)

MELVIL

Ce fel ?

Regina nu e bine ?

BURGOYN

Se simte in putere.
Curajul ei eroic o'nșală. Ea socoate
Că nu-i trebuie hrană. Dar o așteaptă încă
O luptă foarte mare. Să nu se laude
Vrăjmașii ei că dînsa s'a'ngălbenit la față
De frica morții, când natura singură
Se pleacă slăbiciunii.

MELVIL (cătră doica care se'ntoarce)

Voește să me vadă?

KENNEDY

Ea vine in persoană. Păreți a vă mira,
Uitându-vă 'mprejur, întreabă ochii voștri
Ce caută aceste obiecte prețioase
In acest loc al morții? O! sir; cât am trăit
Am fost supuși la lipse, ș'abia acum cu moartea
Prisosul ne revine.

SCENA IV

*Cei din nainte. Alte două femei, cameriere ale Mariei,
in haine de doliu. La vederea lui Melvil ele incep a
plânge.*

MELVIL

Ce jale, ce'nțelnire! Gertruda!... Rosamunda!

A DOUA FEMEE

Ne-a zis ca să ne ducem. Ea vrea cu Dumnezeu
Să stee singură pentru ultima oară.
(Mai intră două servitoare in doliu ca și celelalte, care
arată cu semne durerea lor)

SCENA V

Cei din nainte. Margareta Kurl. Ea ține un pahar de aur plin cu vin și-l pune pe masă sprijinindu-se palidă și tremurând, de un scaun.

MELVIL

Ce-aveți? de ce sunteți așa de turburată?

KURL

O! Doamne!

BURGOYN

Ce aveți?

KURL

Ce-am trebuit să văd!

MELVIL

Veniți-vă în fire, spuneți-ne ce este!

KURL

Când cu paharu'n mână eu mă suiam pe scara
Ce duce jos în sală, atunci s'a deschis ușa...
Eu m'am uitat, o Doamne! și am văzut...

MELVIL

Ce lucru?

Vă adunați puterea.

KURL

Păreții erau toți
În negru îmbrăcați. Un mare eșafod
Acoperit cu negru se ridica în sală.
Pe el, o masă neagră, o perină, ș'alături

BURGOYN

Se simte in putere.
Curajul ei eroic o'nșală. Ea socoate
Că nu-i trebuie hrană. Dar o așteaptă încă
O luptă foarte mare. Să nu se laude
Vrăjmașii ei că dînsa s'a'ngălbenit la față
De frica morții, când natura singură
Se pleacă slăbiciunii.

MELVIL (cătră doica care se'ntoarce)

Voește să me vadă?

KENNEDY

Ea vine in persoană. Păreți a vă mira,
Uitându-vă 'mprejur, întreabă ochii voștri
Cé caută aceste obiecte prețioase
In acest loc al morții? O! sir; cât am trăit
Am fost supuși la lipse, ș'abia acum cu moartea
Prisosul ne revine.

SCENA IV

*Cei din nainte. Alte două femei, cameriere ale Mariei,
in haine de doliu. La vederea lui Melvil ele incep a
plânge.*

MELVIL

Ce jale, ce'ntîlnire! Gertruda!... Rosamunda!

A DOUA FEMEE

Ne-a zis ca să ne ducem. Ea vrea cu Dumnezeu
Să stee singură pentru ultima oară.
(Mai intră două servitoare in doliu ca și celelalte, care
arată cu semne durerea lor)

SCENA V

Cei din nainte. Margareta Kurl. Ea ține un pahar de aur plin cu vin și-l pune pe masă sprijinindu-se palidă și tremurând, de un scaun.

MELVIL

Ce-aveți? de ce sunteți așa de turburată?

KURL

O! Doamne!

BURGOYN

Ce aveți?

KURL

Ce-am trebuit să văd!

MELVIL

Veniți-vă în fire, spuneți-ne ce este!

KURL

Când cu paharu'n mână eu mă suiam pe scara
Ce duce jos în sală, atunci s'a deschis ușa...
Eu m'am uitat, o Doamne! și am văzut...

MELVIL

Ce lucru?

Vă adunați puterea.

KURL

Păreții erau toți
În negru îmbrăcați. Un mare eșafod
Acoperit cu negru se ridica în sală.
Pe el, o masă neagră, o perină, ș'alături

Securea ascuțită, strălucitoare... Sala
Era de oameni plină ce se Ingramădiau
Pe lângă eșafod și așteptau cu ochii
De sânge insetați, victima lor...

FEMEILE

Aibi milă de regina!

O! Doamne!

MELVIL

Eată regina!

SCENA **IV**.

Cei dinainte, Maria. Ea e îmbrăcată în alb și gătită, la gât poartă o salbă de care atîrnă un Agnus Dei, de colan îi atîrnă metanii. În mână ține o cruce și pe cap poartă o diademă. Un vël negru lung e dat pe spate. La intrarea ei toți se înșiră de ambele laturi ale scenei și exprimă o durere adîncă. — *Melvil* cu o mișcare involuntară se pleacă în genunchi.

MARIA

(își preumblă privirile în juru-i cu o liniștită demnitate).

Dece această jale? Dece aceste lacrimi?
O! bucurați-vă cu mine împreună
Că insfirșit sosește al chinului meu capăt,
Că lanțul mi se scoate și că mi se deschide
A inchișorii ușă. Acum sufletul meu
Voios poate să sboare pe aripi ângerești
Spre libertatea cea de veci. În vremea când
Eu mă găsim în mâna unei vrăjmașe mîndre
Și chinuri suferiam, nedemne de o mare
Și liberă regină, atuncea era timpul
Pe mine să mă plîngeți. Moartea, amică aspră
Dar binefăcătoare, căci ea alină toate,

S'apropie de mine. Cu aripa ei neagră
Mi-acopere-al meu chin. Acea din urmă soartă
Ridică chiar pe omul cel mai căzut. Coroana
Pe frunte-mi o simt earăș și nobila mândrie
Reintră 'n al meu suflet. (făcând câțiva pași înainte)
Ce vîd, Melvil aice?... O! sir, vî ridicăți!
Venit-ați să fiți martor la al reginei voastre
Triumf, nu l'a ei moarte. Eu am o fericire
Ce n'am putut spera, ca pomenirea celor
Din urmă-a mele clipe să nu fie păstrată
Intreagă de dușmani, ci un amic de-aceeași
Credință ca și mine să dea mărturie
De oara morții mele. Spuneți-mi, cavalerie,
Ce vi s'a intîmplat in astă dușmănoasă,
Răuvoitoare țară de când ați fost răpit
De lângă mine? Ades a soartei voastre grijă
Măhnî inima mea.

MELVIL

Eu altă supărare
Nu am avut decât durerea pentru tine
Și neputința mea de-ați fi folositor.

MARIA

Ce face Didier, bătrînu-mi servitor?
Dar poate că el doarme de mult somnul cel vecinic
Căci era tare 'n vîrstă.

MELVIL

El n'are fericirea
Aceasta, el trăește ca tinereța ta
Să o inmormînteze.

MARIA

Dece nu-mi este dat
Ca inaintea morții la peptu-mi să pot stringe

Vre-o rudă prea iubită! Dar vai! e hotărit
Să mor printre străini și trebui să ved numai
Curgând a voastre lacrimi. Melvil, dorința mea
Din urmă o depun la peptu-ți credincios.
Eu binecuvântez pe prea creștinul rege
Cumnatul meu și toată regala casă-a Franței;
Pe unchiu-mi cardinalul și pe Enric de Guise,
Prea nobilul meu văr. Eu binecuvântez
Asemenea pe Papa, vicarul lui Christos
Care și el pe mine mă binecuvintează;
Pe regele catolic ce cu mărinimie
S'a oferit să fie mântuitorul meu
Ș'al meu resbunător. Ei sunt cuprinși cu toții
In testamentul meu și n'or disprețul
Aceste daruri, semne ale iubirii mele
Oricât ar fi de mici. (adresându-se la slugi)

Eu v'am recomandat

La fratele-mi regal de Franța. El v'a da
O nouă patrie și va 'ngrijî de voi,
Și daca puneți preț pe ultima-mi dorință
Nu stați in Inglitera. Să nu se bucure
Inglezul cel trufaș de trista voastră stare.
Făgăduiți pe cruce că veți pleca din țara
Aceasta neferice indată ce-oiu murî!

MELVIL (atingând crucea)

Eu jur in numele a toți ce sunt aice!

MARIA

Tot ce-mi remâne mie săracă, dispoiată
De ori și ce pot încă dispune, intre voi
Am împărțit. Sperez că au să respecteze
Voința-mi de pe urmă. Ceeace port pe drumul
Spre moarte-i tot al vostru. Dați voe să am încă
A lumii strălucire pe calea inspre ceruri. (femeilor)

Vouă iubite Alix, Gertrudă, Rosamundă
Vă las a mele haine ș'a mele juvaeruri.
Ii place tinereții găteala și podoaba.
Tu Margaretă, ai acele mai mari drepturi
La generositatea-mi căci tu rămâi din toate
Cea mai nenorocită. In testamentul meu
Se va vedea că eu asupra-ți nu resbun
A soțului greșală. O! credincioasă Hanna,
Pe tine nu te-atinge a aurului preț,
Nici a pietrelor scumpe lucire, pentru tine
Memoria mea este cea mai înaltă sculă.
Eată îți las această batistă, am lucrat-o
Cu propria mea mână anume pentru tine
In ciasurile mele de chinuri. E udată
De lacrimi ferbinți. Cu dînsa să-mi legi ochii
Când va veni momentul. Doresc ca astă slujbă
Din urmă să mi-o facă iubita Hanna mea.

KENNEDY

O, Melvil! eu nu pot rabda această jale!

MARIA

Apropiati-vă cu toții și primiți
Ultimul meu adio. (Ea le intinde mâna, unul după
altul ingenunchiază și sărută mâna, plângend tare).
Remâi cu bine Alix
Și Margareto tu; Burgoyon îți mulțumesc
De slujba-ți credincioasă, îți ard a tale buze
Gertrudă, multă ură am insuflat dar și
Am fost iubită mult. Doresc, un nobil soț
Să facă fericită pe draga mea Gertrudă
Căci caldei sale inimi îi trebuie amor.
Berta, tu ai ales cea mai bună parte.
Ai hotărit să fii a cerului mireasă.
In grabă implinește făgăduința ta

Căci vai, înșălătoare sunt bunurile vieții!
De la a ta regină ia pildă despre-aceasta.
Ajunge-acum, adio! și pentru totdeauna!
(Se întoarce răpede, toți es afară de Melvil).

SCENA VII.

Maria, Melvil.

MARIA

A mele datorii lumești le-am implinit
Eu sper să plec din viață fără a mai rămâne
Datoare nimărui. Un lucru mai oprește
Melvil, sufletul meu cel apăsător să fie
Voios și fericit.

MELVIL

Ce e? Mărturisește-mi!
Alină peptul tău. Incredere grija ta
Prietenului tău cel credincios.

MARIA

Eu stau
La malul vecinicii. Mă voiu înfățișa
Peste puțin năntea judecătorului
Suprem și nu sunt încă cu Domnul împăcată.
Mi se refuză-un preot al religiunii mele.
Și eu disprețuesc să iau prea sfânta hrană
A sacramentului din mâna unor preoți
Ce-au lepădat credința. Eu voiu să mor în legea
Bisericii drepte, căci numai prin ea poți
S'ajungi la fericire.

MELVIL

Te liniștește. Cerul
Privește o dorință ferbinte și pioasă

Drept faptă implinită. Puterea tiraniei
Poate să lege mâna, dar inima se 'nalță
Spre Dumnezeu, când este pătunsă de simțire.
Cuvântul te omoară, credința dă viață.

MARIA

N'ajunge inima. Religionea trebui
Să aibă-o siguranță lumească ca să poată
Să capete înalta, cereasca fericire.
Deaceea Dumnezeu s'a făcut om și tainic
A 'nchis darurile cerești și nevăzute
Întru un trup văzut. Biserica, ea care-i
Înaltă și prea sfântă, ea ne așază scara
Spre-a ne urca la ceruri. Ea e universală,
Catholică, fiindcă credința tuturor
În parte întărește credința fiecărui.
Când mii de credincioși s'adună să se 'nchine
Atunci se schimbă focul în pară, și aprins,
Înaripatul suflet se 'nalță înspre ceruri
Oh! fericiți acei ce pot să se adune
Și astfel se închină în templul cel divin!
Altarul e gătit, aprinse peste tot
Sunt luminările, resună clopotul,
Tămâia respândește mirosu-i. Episcopul
În albul seu vestmânt în mână ține potirul
El binecuvântează vestind minunea mare
A transubstanțierii. Poporul credincios
Atunci ingenunchiază naintea Domnului
Ce se găsește față. Oh! singură din toți
Cu sila sunt oprită, și binecuvântarea
Cerească, nu pătrunde în închisoarea mea.

MELVIL

Pătrunde până la tine. De tine e aproape,
Încrede-te în cel ce e atotputernic.

Vlăstarul cel uscat poate să inverziască
In mâna celui care e credincios, ș'acela
Care-a făcut să curgă isvorul dintr'o piatră,
In inchiisoare, poate s'ardice un altar
Ș'acest pahar in care-i lumească băutura
Să-l schimbe 'ntr'un potir cu hrană de la ceruri.

(Pune mâna pe paharul ce stă pe masă)

MARIA

Melvil, v'am înțeles; da, da, v'am înțeles.
Aici nu e un preot, biserică, altar,
Mântuitorul însă a zis: „Când se unesc
Doi oameni împreună in al meu nume, eu
De față sunt cu dînșii“. Din preot, cine face
A Domnului unealtă? E sufletu-i curat
Și viața nepătată. Deaceea vă privesc,
Deși neconsacrat, ca pe-un trimis de ceruri
Care-mi aduce pacea. Eu voi mărturisirea-mi
Din urmă să vă fac ca dintr'a voastră gură
Să dobândesc iertarea.

MELVIL

Dacă de-așa pornire
Aprins e al tău suflet, atunci regină, află
Că poate Dumnezeu să facă pentru tine
Chiar o minune. Zici c'aici nu este preot,
Biserică, altar... Te 'nșeli, este un preot
Și Dumnezeu e față. (In acest moment se descopere și
arată o hostie intr'un vas de aur).

Sunt preot ca s'ascult
Mărturisirea ta și pacea să-ți vestesc
Pe drumul in spre moarte. Pe fruntea-mi am primit
Acele șapte daruri, și 'mpărtășania
Aceasta ți-o aduc de Papa consacrată
Anume pentru tine.

MARIA

Ah! chiar pe pragul morții a fost să mă aștepte
Cereasca fericire. Ca un nemuritor
Ce vine sus din ceruri pe nouri aurii,
Ca ângerul ce-odată din temniță-a scăpat
Pe-apostolul credinței... pe dînsul nu-l opresc
Pândari cu arma 'n mână și nici zăvor de fer.
El trece neoprit prin porțile închise
Și stă strălucitor in mijlocu 'nchisorii...
Așa imi vine mie al cerului trimis,
După ce înșălată am fost de orișicare
Mântuitor lumesc. Și voi, ce sluga mea
Ați fost odinioară, acuma sunteți sluga
Puternicului Zeu și sfântul său organ.
Precum ingenunchiați odată înainte-mi
Așa imi plec genunchii eu azi naintea voastră.
(cade in genunchi inaintea lui).

MELVIL (făcînd asupra-i semnul crucii).

In al tatălui nume, al fiului și al
Sfântului Duh; Mario, regină, întrebai
Inima ta, juri tu că numai adevărul
Vei spune inaintea adevăratului
Și unu! Dumnezeu?

MARIA

Mi-e inima deschisă
Naintea ta ș'a lui.

MELVIL

Spune-mi de ce păcate
Te muștră al tău cuget, de când data din urmă
Te-ai împăcat cu Domnul?

MARIA

Cuprins imi era peptul
D'invidie și ură și dorul resbunării
Ferbea in al meu suflet. Speram eu păcătoasa
Că de la Dumnezeu voiu dobândi ertarea
Și totuș nu puteam să ert pe-a mea vrăjmașă.

MELVIL

Simțești căință, vrei cu plină hotărîre
Să pleci din astă lume fără de ură?

MARIA

Așa

Vreau Domnul să mă erte!

MELVIL

De care alt păcat te-acusă al tîu cuget?

MARIA

Mai mult decît prin ură eu am lovit pe Domnul
Prin vinovat amor. Cu inimă deșartă
Eu m'am simțit atrasă spre omul cel perfid
Care m'a părăsit și m'a trădat!

MELVIL

Simți tu

Căință pentru astă greșală, ș'al tîu suflet
De la deșertu-i idol s'a reintors spre Domnul?

MARIA

Această luptă-a fost cea mai puternică
Ce am avut, dar rupt e lanțul cel din urmă
Ce mă lega de viață.

MELVIL

De care altă vină

Te-acusă conștiința?

MARIA

O crimă sângeroasă
Și veche, ce de mult eu am mărturisit-o,
Acuma când dau seamă pentru data din urmă
Revine 'nfrișat, frământă al meu suflet
Și ca un duh din iaduri s'așează între mine
Și poarta cerului. Am pus ca să ucidă
Pe rege, soțul meu, și inima-mi și mâna
Aceluia le-am dat ce mă ademenise.
Am ispășit păcatul, plecându-mă la cele
Mai aprige pedepse ale bisericei.
Dar tot mă roade-un verme adânc în al meu suflet.

MELVIL

Nu simți învinuirea nici unui alt păcat
Ce n'ai mărturisit și nu ai ispășit?

MARIA

Acum ai aflat totul ce inima-mi apasă.

MELVIL

Gândește la prezența celui ce știe toate.
Gândește la pedeapsa ce dă biserica
Când nu mărturisești deplin. Aceasta este
Greșala care duce la moartea cea de veci.
Cu ea păcătuiești contra sfântului Duh!

MARIA

Să nu-mi ajute Domnul în lupta cea din urmă
Dacă cu bună știre am tănuit ceva!

MELVIL

Ce fel? tu vrei s'ascunzi de Domnul tocmai crima
Acea pentru care ești astăzi pedepsită?
Nimic nu-mi zici de partea ce ai avut la crima

Trădării, încercată de Babington și Parry? *g*
Pentru această faptă tu ai să primești moartea
Vremelnică, vrei tu să suferi pentru dinsa
Și moartea cea de veci?

MARIA

Sunt gata ca să intru
In lumea cea eternă. Pân acest ac ce-arată
Minutele, din locu-i se va mișca, voiu sta
Naintea tronului judecătorului
Suprem. Eu îți repet n'am tănuit nimic.

MELVIL

Gândește bine, adesa inșală inima.
Cu o duplicitate perfidă, poate că
Tu te-ai ferit de-a spune *cuventul* care face
Vinovăția ta, deși ai luat parte
La crimă *cu voință*; dar nici o viclenie
Nu poate să inșăle aprinsul, viul ochiu
Ce 'n inimă străbate.

MARIA

Eu am făcut apel
La toți monarchii lumii ca să mă mântuiască
De lanțurile mele. Cu voie inșă, ori
Prin faptă, niciodată eu nu am atentat
La a vrăjmașei mele viață.

MELVIL

Astfel dăr
Acele arătate de secretarii tăi
Au fost minciuni?

MARIA

V'am spus intregul adevăr
Acele arătate de dinșii Domnul singur
De judece!

MELVIL

Aşa dar, tu sui pe eşafod
Deplin incredinţată de inocenţa ta?

MARIA

Vrea Domnul, cu această nemeritată moarte
Să resplătesc greşala cea grea şi sângheroasă
A tinereţii mele.

MELVIL

Plăteşte-o dar cu moartea
Şi la altar primeşte smerit jertfirea ta.
O crimă sângheroasă se şterge tot cu sânge.
Tu crima ai comis-o din cauza slăbiciunii
Femeii, ear aceste greşale ale vieţii
Nu intovărăşesc pre cei prea fericiţi
In viaţa cea de veci. Eu însă îţi vestesc
In numele puterii ce am de a lega
Şi de a deslega, ertarea tuturor
Pecatelor făcute. Să fie-a ta ertare
Precum îţi e credinţa! (îi dă hostia)

 Ia trupul, pentru tine
El s'a sacrificat! (apucă paharul de pe masă, îl sfinţeşte
rugându-se incet, apoi îl dă. Ea nu îndrăzneşte a-l lua ci
îl respinge cu mâna). Ia sângele acesta.
El pentru tine-a curs. Ia-l... Papa îţi acordă
Favoarea astă naltă. Murind poţi să te bucuri
De dreptul cel mai mare pe cari îl au regii,
De dreptul preoţesc. (Ea primeşte paharul)

 Aşa precum in taină
Tu te-ai unit cu Domnul in trupu-ţi pământesc,
Tot astfel colo sus in dulcea 'mpărătie
A sa, unde nu sunt nici lacrimi nici greşeli,
Ca ânger de lumină te vei unî cu Domnul!

(Pune paharul pe masă. Se aude vuet. El își acopere capul și merge spre ușă. Maria rămâne în genunchi, închinându-se încet).

MELVIL (intorcându-se).

Îți mai rămâne încă o luptă foarte crudă.
Te simți destul de tare să 'nvingi orice simțire
De dragoste și ură?

MARIA

Nu mă mai tem să cad
În vechea mea simțire. Eu am sacrificat
Lui Dumnezeu amorul și ura ce-am avut.

MELVIL

Atunci te pregătește a primi pe lorzii
Lester și Burleigh... Eată-i!

SCENA VIII.

Cei dinainte. Burleigh, Leicester, Paulet.
(Leicester se oprește în fund fără a ridica ochii. Burleigh care-l observă pășește între dinsul și regina).

BURLEIGH

Eu vin, lady Stuart, ca să primesc a Voastre
Porunce de pe urmă.

MARIA

Vă mulțumesc, milord.

BURLEIGH

Regina a dat ordin să vi se impliniască
Orice dorință dreaptă.

MARIA

În testamentul meu

Eu am cuprins a mele voințe de pe urmă.
In mâna lui sir Paulet eu l'am depus, și rog
Să fie-executat precum am hotărit.

PAULET

Puteți fi liniștită.

MARIA

Rog, servitorii mei,
Nesupărați de nimeni să poată pleca 'n Franța
Ori Scoția, precum vor hotări ei singuri.

BURLEIGH

Va fi precum doriți.

MARIA

Fiindcă trupul meu
Nu poate 'n țărână sfântă să-și afle odihnirea,
Dați voe ca această prea credincioasă slugă
Să-mi ducă inima in Franța la ai mei.
Ah! inima-mi a fost acolo totdeauna!..

BURLEIGH

Așa va fi. Vre-o altă dorință mai aveți?

MARIA

Duceți surorii mele, reginei Ingliterei
A mele salutări. Spuneți-i că îi ert
Din inimă-a mea moarte; pentru mânia mea
De eri, îi cer ertare. Să o păziască Domnul
Și o Domnie lungă să-i dea și fericită!

BURLEIGH

N'ați revenit la o mai bună hotărîre?
Tot încă refusați cereasca mângâere
Ce poate da decanul?

MARIA

M'am împăcat cu Domnul! —
Sir Paulet, v'am facut mult rău, fără de voie
Al bătrâneței sprijin eu v'am răpit. Lăsați-mi
Speranța că la mine nu veți gândi cu ură.

PAULET

Cu voi să fie Domnul!.. Duceți-vă în pace!

SCENA IX.

Cei dinainte. Hanna Kennedy și celelalte femei ale reginei intră cu semne pe groază. . . Șeriful le urmează ținând în mână un bețișor alb. Prin ușa remasă deschisă se ved în fund mai mulți bărbați inarmați.

MARIA

Hanna, ce ai? O da, momentul a sosit!
Șeriful a venit la moarte să mă ducă.
Trebui să ne despartem acuma. Remas bun!
(Femeile se țin de dînsa cu desperare. Ea se adresează
cătră Melvil).

Voi, bunul meu prieten și credincioasa Hanna
Aveți să mă 'nsoțiți pe calea cea din urmă;
Milord, nu-mi refusați această rugăminte.

BURLEIGH

Nu-i în puterea mea să pot primi-aceasta.

MARIA

Cum? voi mi-ați refusa o cerere-așa mică?
Gândiți la sexul meu. Cine mi-ar putea face
Serviciul cel din urmă? Nu poate fi dorința
Surorii mele ca să fie insultat
În mine sexul meu și ca să mă atingă
O mână de bărbat lipsită de blîndeță.

BURLEIGH

Nu trebui să se urce cu voi pe eşafod
Nici una din femei. A sale lacrimi, vaet...

MARIA

Nu are să se vaete... Eu inchezşuşuesc
Tăria sufletească a scumpei mele Hanna.
Fiţi bun milord, la moarte, o! nu mă despărţiţi
De doica mea iubită ş'a mea îngrijitoare.
Ea m'a primit pe braţe când am venit pe lume,
Tot mâna ei cea blândă mă ducă şi la moarte.

PAULET (cătră Burleigh).

Incuviinţaţi!

BURLEIGH

Fie!

MARIA

Acum pe astă lume
Eu nu mai am nimica. (Ia crucea şi o sărută).

Mântuitorul meu
Precum a tale braţe pe cruce le-ai intins
Aşa le 'ntinde astăzi să mă primeşti pe mine!

(Se întoarce să plece; în acel moment ochiul ei întâlneşte pe contele Leicester, care la mişcarea ce a făcut ea a tresărit fără voe şi a ridicat ochii. La aspectul lui, Maria începe să tremure, genunchii ei se pleacă şi e aproape să cadă. Atunci contele Leicester o apucă şi o susţine în braţele sale. Câtva timp ea îl priveşte scrios şi în tăcere. El nu-i poate suferi privirea. Insfîrşit ea vorbeşte).

Cuvântul, conte Lester, ce-aţi dat, voi îl ţineţi.
Mi-aţi făgăduit braţul să es din inchişoare
Şi 'n adevăr mi-l daţi.

(El stă sdrobit, ea urmează cu blândeţă)

Nu numai libertatea

Lord Lester, eu aveam să v'o datoresc vouă
Dar astă libertate trebuia să-mi fie dragă:
Cu voi mână în mână și prin amorul vostru
Fiind prea fericită, eu m'aș fi bucurat
De o viață nouă. Astăzi când sunt pe calea
Să mă despart de lume, mergând spre nemurire,
Când nici un sentiment lumesc nu mă atrage,
Vă pot mărturisi invinsa-mi slăbiciune.
Adio! — de puteți... trăiți în fericire!..
Ați aspirat la mâna a două suverane
Și ați disprețuit o inimă gingașă
Spre-a dobândi pe alta fudulă. Acum mergeți
De 'ngenunchiați naintea Elisabetei. Fie
Ca resplătirea voastră să nu fie-o pedeapsă!
Adio, nu mai am nimic pe-acest pământ!
(Șeriful ese. Maria îl urmează între Melvil și Kennedy.
Burleigh și Sir Paulet îi urmează. Ceilalți o urmăresc du-
reros cu ochii până când dispare, apoi se depărtează prin
celelalte două uși).

SCENA X.

LEICESTER (rămas singur).

Și eu încă trăesc! Eu sufer încă viața?
Nu cad pe capul meu aceste grele bolți
Și inaintea mea nu e nici o prăpaste
Să'nghită dintre oameni pe cel mai ticălos!
Vai mie, ce-am pierdut, ce perlă-am aruncat!
Ce fericire naltă, cerească am respins!
Transfigurată pleacă ca ânger de lumină
Și eu rămân cu chinul acelor osîndiți.
Unde-mi e hotărîrea cu care am venit
Să stau nesimțitor, să năduș inima,
Și c'o privire rece să-i ved capul căzând!
Aspectul ei trezit-a rușinea mea cea stinsă?

Chiar in momentul morții trebuia ca să mă lege
Cu lanțuri de amor? Om crud, disprețuit!
Nu-ți mai convine ție să fii îndurător.
Tu nu poți aspira deacuma la amor,
Infășur'al tîu pept cu zale de aramă,
Ca piatra fie-ți fruntea! Cu sumeție trebui
S'o duci până la capăt de nu vrei ca să perzi
Al infamiei preț. Fii mută, îndurare!
In piatră vî prefaceți, voi ochi! Eu voiu s'o vîd
Căzînd, voiu să fiu martur!... (merge spre ușa pe
care a eșit Maria și se oprește in cale). Zadarnic! O!
zadarnic!

De-o groază infernală mă simt cuprins. Nu pot,
Nu, eu nu pot vedea priveliștea cumplită,
Nu pot s'o vîd murind! Ce-aud? Ce-a fost aceasta?
Au sosit jos. Acolo, sub mine se gătește
Lucrarea 'nfrișată... aud vorbind... să fug,
Să fug din acest loc de groază și de moarte!
(Vrea să easă pe altă ușă dar o găsește incuiată și se
întoarce).

Ce fel, in acest loc un zeu mă pironiște?
Și sunt silit s'aud lucrul acel pe care
Să-l vîd mă 'nflorez... Decanul îi vorbește
El o incurajează... Ea il oprește... Acum
Se'nchină cu glas tare și hotărit... Tăcere...
Toți tac, aud suspinuri... Femeile plîng tare...
Acuma o desbracă. Se'mpinge scaunul...
Ea cade in genunchi pe pernă... pune capul... Ah!

(El rostește ultimele cuvinte cu spaimă tot mai mare. Se
oprește un moment, apoi cu o mișcare convulsivă tresare
și cade leșinat, totdeodată se aude de jos un vuet surd
de glasuri care ține multă vreme).

SCHIMBARE

Teatrul reprezintă apartamentul al doilea din actul al 4-lea.

SCENA XI

Elisabeta (intră pe o ușă laterală, mersul și mișcările ei, exprimă cea mai vie îngrijire).

Nu se arată nimeni. Nici o știință încă.
Sfirșitul astei zile nu are să mai vie?
Ș'oprește soarele în calea sa pe ceruri?
Mult trebui să mai sufer al așteptării chin?
S'a implinit sau nu? Mi-e frică de-amândouă
Și nu cutez să 'ntreb! Nu se arată Burleigh
Și nici contele Lester pe care i-am trimis
S'aducă la 'mplinire sentența... de-au plecat
Din Londra, s'a făcut... săgeata a pornit;
Ea sboară și lovește... a și lovit... cu prețul
Intregului regat eu n'aș mai fi în stare
Să o opresc... cine-i?

SCENA XII

Elisabeta. Un paj.

ELISABETA

Vii singur? Unde's lordzii?

PAJUL

Lord Lester și lord Burleigh..

ELISABETA

Unde's?

PAJUL

Nu sunt în Londra.

ELISABETA

In Londra nu? Atuncea

Unde se află?

PAJUL

Nimeni nu a știut să-mi spue.
In zori de zioă lorzii ar fi plecat in taină
Și grabnic din oraș.

ELISABETA (isbucnind).

Acuma abia sunt regina Ingliterei!
Mergi, chiamă... ba nu... stăi... e moartă... abia
astăzi
Am loc pe-acest pământ! Ce tremur... pentru ce
M'apucă-această spaimă? A mele temeri astăzi
Le-acopere mormântul! Și cine poate spune
Că eu aș fi făptașul? Eu am să gădesc lacrimi
Destule spre a plânge pe cea care-a căzut. (cătră paj)
Aci ești încă? Chiamă pe secretarul meu
Pe Dawison indată; trimeteți ca să vie
Și contele Shrewsbury... Ah! eată-l in persoană!

SCENA XIII

Elisabeta. Contele Shrewsbury.

ELISABETA

Bine-ați venit, milord. Ce veste imi aduceți?
V'a indemnăt de sigur o treabă insemnată
Ca să veniți aice l'ășa târzie oară?

SHREWSBURY

Regină, plin de grijă pentru gloria ta

M'am dus astăzi la Tower in care secretarul
Mariei, Kurl și Nau se țin inchiși. Voiam
Să-i cerc încă odată dac'au spus adevărul
In mărturia lor. Nedumerit, cuprins
De spaimă, comandantul refuză să-mi arate
Pe prizonierii lui ș'abia cu-amenințări
Eu am putut intra. O! Doamne! Ce aspect
Mi s'arătă vederii! Cu chip sêlbătăcit
Cu ochii rătăciți ca unul ce ar fi
De furii torturat, Kurl Scoțianul sta
Culcat pe patul său. Abia nenorocitul
Mă vede, dă un țipet, s'aruncă in genunchi
Naintea mea, cu brațul de mine se'nclăștează
Ș' incovoidu-se inainte-mi ca un verme
Mă 'ntreabă desperat, mă jură să-i vestesc
Ce soartă a avut regina, căci un svon,
Că este condamnată la moarte pêtrunsese
La dinșii până chiar in fundul inchisorii.
Când după adevăr, i-am confirmat știința
Adăugând că el cu mărturia lui
Ii pricinuește moartea, se scoală, se răpede
Furios pe-al său tovarăș, il svirle la pămînt
Și cu acea putere ce are nebunia
Se'ncearcă să-l sugrume. Abia am fost in stare
Să scoatem pe acel sêrman nenorocit
Din mâna-i furioasă. Atunci asupra sa
Intoarce-a sa turbare, cu pumnul se lovește
Se blastemă pe sine și pe al său tovarăș,
Zice că mincinoase au fost a lor depuneri,
Scrisorile-adresate lui Babington de care
Făcuse jurămēt că sunt adevărate
Ar fi numai minciuni; că n'ar fi scris acea
Ce i-a dictat regina; că ticălosul Nau
L'ar fi ademenit să facă-această faptă.
Apoi inspre fereastră aleargă, o deschide

Cu strașnica putere ș' incede ca să strige
In jos pe ulițe, încât poporul tot
S'adună să-l asculte, că el e secretarul
Mariei, ticălosul cel care fără drept
A invinováțit-o, că e un blăstemat
Ș'un martur minciunos!

ELISABETA

Ziceați chiar voi că mintea el și-a perdit. Cuvinte
Rostite de-un nebun nu dovedesc nimica.

SHREWSBURY

Această nebunie e proba cea mai mare.
Regină, te conjur, nu hotărî in pripă,
Dă ordin să se facă o nouă cercetare!

ELISABETA

Vroesc sa fac aceasta, nu fiindcă socot
Că pairii Ingliterii s'ar fi rostit in astă
Afacere cu pripă, ci pentru c'o doriți.
Pentru liniștea voastră din nou se va incede
Această cercetare. Bine că-i încă vreme.
Nu vroiu ca de onoarea-mi regală să s'atingă
Chiar umbra bănuzelei.

SCENA XIV.

Cei dinainte. Dawison.

ELISABETA

Sentența ce-am depus in mâna voastră, Sir,
Unde-o aveți?

DAWISON (cu cea mai mare mirare).

Sentența ?

ELISABETA

Pe care spre păstrare

Eri v'am incredințat-o.

DAWISON

Mi-ai dat-o in păstrare?..

ELISABETA

Poporul mă silia s'o iscălesc, trebuia
Să fac pe-a lui voință. Am iscălit-o, însă
Am iscălit de silă ș'am dat-o 'n mana voastră
Vroind să câștig vreme. Știți ce v'am spus, dați-mi
Hârtia.

SHREWSBURY

Dați-o sir, lucrurile's schimbate
Trebui să cercetăm afacerea din nou.

ELISABETA

Dece vă mai gândiți atât... unde e actul ?

DAWISON (desperat).

Eu sunt pierdut, sunt mort!..

ELISABETA (cu voiciune).

Sir Davison, sperez

Că n'ați...

DAWISON

Eu sunt pierdut, eu nu-l mai am.

ELISABETA

Cum, ce fel?

SHREWSBURY

O! Dumnezeule!

DAWISON

Hârtia e de eri

In mânilor lui Burleigh.

ELISABETA

Nenorocitele!

Așa m'ai ascultat? Nu ți-am poruncit ieri
Ca s'o păstrezi!

DAWISON

Regină, tu nu mi-ai dat porunca

Aceasta.

ELISABETA

Indrăznești, infamule, să-mi dai
O desmințire? Când ți-am poruncit să'nmâi
Lui Burleigh actul?

DAWISON

Nu in vorbe hotărite,

Precise, lămurite, dar...

ELISABETA

Miserabile!

Cutezi să-mi tălmăcești cuvintele, să pui
In ele scopul tău cel sângeros? Vai ție,
Dacă va fi urmat din astă faptă-a ta.
Vre o nenorocire! Tu ai să mi-o plătești
Cu viața! Vedeți conte in ce fel abusează
De-al meu nume?

SHREWSBURY

Văd. O, Dumnezeule!

ELISABETA

Ce ziceți?

SHREWSBURY

Dacă el a îndrăsnit să facă
O faptă ca aceasta, pe-a sa raspundere
Și fără stirea ta, el trebui judecat
De-un tribunal de pairi, fiindcă al tău nume
Sub un aspect de groază și sânge îl transmite
La veacuri viitoare.

SCENA XV.

Cei de sus. Burleigh apoi Kent.

BURLEIGH (plecând un genunchiu inaintea reginei).

Mulți ani și fericiți trăiasc'a mea regină!
Și fie ca vrăjmașii toți ai acestei țări
Așa să se sfârșiască ca și Maria Stuart.
(Shrewsbury își acopere fața. Dawison își frânge mânila
cu desperare).

ELISABETA

Vorbiți milord, primit-ați ordinul cel de moarte
Din mâna mea?

BURLEIGH

Nu Doamnă, eu l'am primit din mâna
Lui Dawison.

ELISABETA

Și voi l'ați implinit in grabă
Fără a mai cerceta care-i a mea voință?
Sentența era dreaptă, nu poate nime 'n lume

Să zică c'am greșit, dar voi nu trebuia
Să 'mpiedecați clemența care-o simțiam in suflet.
Fiți dar din fața mea deacuma exilat.

(cătră Dawison)

Pe voi însă v'așteaptă mai aspră judecată.
Cu rea credință voi v'ați depășit puterea
Și ați făcut abus de un deposit sacru
Ce v'am incredințat. Să fie dus in Tower
Și pus sub acuzarea de crimă capitală!
O! nobilul meu Talbot, din consilierii mei
Voi singur ați fost drept, voi imi veți fi deacum
Amic și călăuz!

SHREWSBURY

Nu exila pe cei
Mai credincioși prieteni, nu arunca in temniți
Pe cei ce au lucrat in locul t'eu, ș'acum
Tot pentru tine tac! Dar mie, o Regină
Dă-mi voe să depun in mâna ta sigiliul
Ce doisprezece ani mi-a fost incredințat.

ELISABETA (atinsă).

Nu Shrewsbury, acuma nu m'e-ți lăsa, azi când...

SHREWSBURY

Sunt prea bătrân, mă iartă, și mâna-mi nu mai este
Destul de mlădioasă ca să mai pot cu dînsa
Pecetlui aceste din urmă-a tale fapte.

ELISABETA

M'ar părăsi acela ce mi-a scăpat viața?

SHREWSBURY

Eu am făcut puțin. Eu n'am putut scăpa
Pe ceea ce-i mai nobil in tine. Să trăești

Și să domnești fericite! Deacuma nu mai ai
Nimica de temut, nimic de respectat! (ese)

ELISABETA (cătră Kent care intră),

Să vie Lordul Lester!

KENT

Lord Lester se scusează.
El a plecat in Franța. (Elisabeta abia își stăpânește
mișcarea și caută să apară liniștită).

(Cortina cade).

BUCURESCI
Stabilimentul grafic I. V. Socecă
59, Strada Berzii, 59.